

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Tractatus II. De Sacramentis In Communi, Ac de Baptismo & Confirmatione
in particulari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

TRACTATUS II.
DE
SACRAMENTIS
IN COMMUNI,
AC

DE BAPTISMO
ET CONFIRMATIONE
IN PARTICULARI.

PRÆFATIO.

EXPLICATA Christi vitâ, & ex parte œconomiâ, sequitur adhuc explicanda non modica ejusdem œconomia pars, videlicet institutio & natura septem Sacramentorum, & Legis. Quæ sunt septem illæ columna, quas excidit Patris Sapientia Christi ad fundandam super illas Ecclesia sua immobilem structuram. Eadem sunt uberrimæ fontes, per quos diuina gratia in nos derivatur, juxta illud Isaia 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris; sanctis nimirum Sacramentis, quæ sunt fontes Jesu, qui in Evangelio clamabat: Qui sitit, veniat ad me, & bibat, & per quæ omnis vera justitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur, ut ait Trid. sess. 7. in Procemio. Hac denique sunt illa fortissima vincula, quibus Deus societatem novi populi colligauit. De quibus plurima sunt pertractanda, hoc præsertim tempore, quo vincula ista disrumpentes Sectarii recentiores, variis & inuicem repugnantibus erroribus etiam dissecti, societatem populi Christiani multis in locis sedisimo schismate & hæresi dissolvere, ac tunicam inconsutilem Christi lacerare non cessant; id operante humani generis inimico, ut fontes illos salutare & pharmaca illa caelestia sanguine Christi quodammodo confecta Christianis eriperet. Quare hanc ipsam materiam

Tracta-

Tractatu non unico, ne nimium excreſcat, ſed pluribus explicabimus; & in praſenti quidem illa, qua tum Sacramenta omnia generice ſpectata, tum qua Sacramentis novae Legis in communi, vel ſaltem pluribus conveniunt, nec non ea, qua in ſpeciali pertinent ad Sacramentum Baptiſmi, quod eſt caterorum janua, & Sacramentum Confirmationis, quod eſt Baptiſmi velut complementum ſeu conſummatio.

DISPUTATIO PRIMA.

De Definitione Sacramenti, & Differentia Sacramentorum.

QUESTIO I.

De Nomine Sacramenti.

1. Sacramentum à ſacro derivatum.

Antiquius apud profanos Scriptores ſumebatur pro certo pignore à litigantibus depoſito.

In iure ſumitur inter proſtantium.

In ſcriptura frequenter pro ſacro occulto, Graeco myſterio.

Interdum etiam pro ſecreto ſacro.

NOMEN Sacramenti à ſacro derivatum juxta diverſas ad rem ſacram habitudines diverſas ſortitur ſignificationes. Nam primò antiquitus, teſte Varone l. 4. De Lingua Latina prope finem, ſumebatur pro pignore ſeu pecunià à litigantibus deponi ſolita apud Gentilium pontifices, eà conditione, ut pecunia illius qui cauſa cederet, divino cultui ſeu aëriario cederet, in poenam injuſtæ litigationis, victor verò ſuam reciperet.

Secundò etiam jùramenta, eò quòd fiant per res ſacras, vel ipſa tamquam ſacra inviolabiliter ſervari debeant, dicuntur ſacramenta. Qui nominis uſus etiam in Jure invaluit, ut patet ex L. Sacramenta puberum C. ſi ad verſus venditionem, & Can. ſi publicis, & Can. Qui Sacramento 22. q. 4. Similiter Tertullianus lib. ad Martyres c. 3. ſponſionem factam in baptiſmo vocat ſacramentum.

Tertiò frequenter in ſcriptura uſurpatur pro re occulta, ut ſacramentum ſit quaſi ſacrum ſecretum, quod Græcè dicitur myſterium, ut Sap. 2. Neſcierunt ſacramenta Dei. Ad Ephes. 1. Ut notum faceret ſacramentum voluntatis. & alibi. Quibus locis in Græco correſpondet vox myſterium: quæ etiam à latino Interprete ſubinde eſt retenta, ut Matth. 13. 1. ad Cor. 13. & alibi. Et utraq; vox eſt poſita ad Ephes. 3. ubi ait Apoſtolus: Notum mihi factum eſt ſacramentum..... prout poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in myſterio. Subinde tamen vox ſacramentum vel myſterium ſumitur pro ſecreto, etſi non ſacro, ut pro occulta quadam & notabili malitià, 2. ad Theſſal. 2. Myſterium jam operatur iniquitatis. Apoc. 17. Sacramentum mulieris & beſtia. Vel per quamdam analogiam pro ſecretis Regum & amicorum; ut Tobia 12. Sacramentum regis abſcondere bonum eſt. Et Proverb. 20. Et qui re-

velat myſteria &c.

Hinc ulterius factum eſt, ut non tantum res ſacræ & ſecretæ, ſed etiam illarum ſigna ſubinde à ſcriptura & Patribus dicantur ſacramenta. Sic ad Ephes. 5. conjugium dicitur ſacramentum magnum, eò quòd ſignificaret conjunctionem Chriſti cum Eccleſia. Et eodem ſenſu Apoc. 1. agitur de ſacramento ſeptem ſtellarum. Patres vide apud Suarez in præſatione. Inter quos Auguſtinus l. 4. de Symbolo ad Catechumenos, nomine Sacramenti appellat exorcifmos, inſufflationes & reliquas ceremonias, quas nos Sacramentalia appellamus.

Ex dictis patet, quàm falſo Lutherus l. de Vnde reſol. Cap. 17. Babylonica c. de matrimonio ſcripſerit: Non habet univerſa ſcriptura ſancta hoc nomen, Sacramentum, in ea ſignificatione, quæ noſter uſus, ſed in contrariâ. Vbiq; enim ſignificat, non ſignum rei ſacræ, ſed rem ſacram, ſecretam & abſtigm. Quamvis idem poſtea in aliis libris nomen Sacramenti in hac ſignificatione mordicus defendat contra Carolſtadium & Zwinglium.

Denique communi uſu Eccleſiæ, Patrum & omnium poſteriorum Doctorum, nomen Sacramenti ſpecialiter accommodatum eſt ad illa ſigna ſacra, quæ ſimul ſunt ſacramentum ſeu ſanctificantiâ, ſive ad ſigna rei ſacræ quæ ſanctificantis. Et hoc modo Baptiſmum & Confirmationem ſacramenta vocat Cyprianus l. 2. Epiſt. 1. quæ eſt ad Stephanum dicens: Tunc enim demum planè (aliàs plene) ſanctificari & eſſe filii Dei poſſunt, ſi ſacramento utroque nſcantur. Vide eundem l. 2. Ep. 3. ad Cecilium, ubi de Sacramento Euchariftiæ. Et l. 4. Ep. 7. ad Magnum, ubi de Baptiſmi ſacramento ſalutari eſt ſermo. Similiter Eccleſiæ Sacramenta hoc nomine appellat Tertullianus, Laſtantius, Hilarius, Hieronymus, Auguſtinus, quos citat Bellarm. l. 1. de Sacram. c. 7. Proinde non novum, ſed vetuſtiſſimum eſt in Eccleſia Dei nomen Sacramenti in ſenſu præſato; adeò ut in Latina Eccleſia omnes linguæ

3. Interdum etiam pro ſigno rei ſacræ & ſecretæ.

l. de Vnde reſol. Cap. 17. Babylonica c. de matrimonio ſcripſerit: Non habet univerſa ſcriptura ſancta hoc nomen, Sacramentum, in ea ſignificatione, quæ noſter uſus, ſed in contrariâ.

4. Communi Patrum & Eccleſiæ uſu ſumitur pro ſigno rei ſacræ ſanctificantis.

Sic hoc nomen usurpare, immo instituire licuit Ecclesia.

Et congruit huic acceptioni Etymologia.

vulgares hoc nomen retinuerint, ut Italica Gallica, Hispanica, Germanica, Flandrica &c. Licuitque indubiè Ecclesiæ hujusmodi nomen tali sensu usurpare, aut etiam instituire, quantumvis in Scripturis non haberetur; uti nomina Trinitatis, Personæ, consubstantialis &c. quæ non sunt in Scripturis expressa, Ecclesia merito usurpat ad explicandas fidei veritates in Scriptura contentas. Denique congruit postremæ significationi ipsa nominis Etymologia: Sacramentum enim aptè deducitur à sacrandò, ut significetur illud quod sacrat seu sanctificat, sicut medicamentum dicitur id quod medetur, & nocumentum id quod nocet. Ea verò Symbola extèrna seu ceremonias sacras, quas Ecclesia Catholica hoc sensu Sacramenta appellat, veluti instrumenta gratiæ verè hominem Deo consecrare seu ipsum sanctificare suo loco patebit ex Scriptura & aliis auctoritatibus.

QUÆSTIO II.

De Definitione Sacramenti.

§. I.

Definitiones Lutheranorum & Calvinistarum proponuntur & refutantur.

§. Lutherana Sacramenti descriptio.

LUTHERUS cum suis vult Sacramentum nil aliud esse, quàm *Testimonium divinum ad excitandam vel nutriendam fidem institutum, quod instar miraculi confirmet & instar sigilli obsignet promissionem gratiæ*, contentam scilicet in verbo Dei, quæ velut generalis per Sacramentum applicetur seu obsignetur singulis, qui eo cum fide utantur. Unde Lutherus confert Sacramentum cum vellere Gedeonis & cum iride quam Noë in signum accepit. Vultque Kemnitius promissionem præfatam debere esse de remissione peccatorum; non quòd Sacramentum illam causet, sed quòd juxta promissionem divinam esse Petro v. g. qui baptizatur factam remissionem peccatorum, Deus testetur per abluionem, seu baptismum, qui consequenter fit velut sigillum affixum diplomati seu verbo Dei promittentis remissionem peccatorum, idemque diploma seu verbum confirmans.

Definitio Calvinistia.

Calvinistæ ex Calvino l. 4. *Instit. c. 14. §. 1.* Sacramentum definiunt *Symbolum externum, quo Deus benevolentia erga nos sua promissiones conscientias nostras obsignat ad suscitandam fidei nostre imbecillitatem.* Loquuntur autem hi de promissione gratiæ prædestinationis, adeoque volunt hujus divinæ benevolentia & electionis tesseram esse Sacramentum, ipsumque non justificare instar causæ instrumentariae, sed solum valere ad hoc objectivè excitando fidem.

6.

Verum utraque Definitio est inepta, ut

pote ex mente definiendum exclusivè à Sacramentis novæ Legis vim justificandæ, quæ tamen Scriptura & recta fides iis adscribit: dicitur enim v. g. Baptismus in Scriptura abluere peccata, mundare, regenerare &c. De quo postea. Deinde non possunt Sacramenta parvulis seu eorum conscientias obsignare promissiones Dei, eorumque fidem excitare (quidquid Lutherus deliraverit illos, dum baptizantur, habere usum rationis) qui tamè rectè & utiliter baptizantur & à peccato mundantur. Tertio falsissimum est Deum v. g. per abluionem baptismalem testari in particulari ei qui baptizatur, sive quòd ei remiserit peccata, sive quòd eum ab æterno prædestinaverit: neque enim de justificatione aut salute quisquam est certus vi Sacramenti. Neque ullibi talis promissio aut testificatio est scripta vel tradita: sed illa solum, quæ promittitur cuius gratia sanctificans vi Sacramenti, si sit ritè dispositus, & vita æterna, si usque in finem in gratia perseveraverit. Sanè etiam Judas, aliivè reprobi, aut etiam indispositi suscipiunt Sacramentum: & tamè eis non fit testificatio divina, qualem sive Lutherani sive Calvinistæ fingunt; quæ utique falsa foret. Denique (ut plura præteream) Sacramenta potius à verbo Dei ac in eo contentis divinis promissionibus accipiunt testimonium, quòd sint res sacrae & sanctificativæ, quàm è contra ipsa præbeant attestationem verbo Dei divinique promissis; ut proinde potius verbum Dei sit sigillum Sacramenti, quàm è contra. Nam uti sigillum etiam sine diplomate vim suam habet & agnoscitur, diploma non sine sigillo; sic verbum Dei sine Sacramento quàm eamque summam auctoritatem habet, Sacramentum verò sine verbi testimonio nullam. Neque eniàm ex lotionem baptismali quis fides incipit habere verbo Dei, sed ex hoc discit fidem habere virtuti & efficaciam lotionis. Quæ verò verbum Dei confirmant, & faciunt tamquam tale agnosci quòd per prædicatores proponitur, sunt consequentia signa seu miracula per quæ, & non per Sacramenta (quæ etiam nil speciale habent ad objectivè excitandam fidem, quòd longè excellentius non habeat concio) sermonem suum Dominus confirmavit.

Nihilominus fide rectè supposità de Sacramentorum institutione & fructu sunt eadem nobis signa divinæ erga nos benevolentia, quæ dignatus est nobis de tam salutaribus salutis remediis providere; & per gratias, quas conferunt, excitant in nobis sancta desideria, ac fiduciam christianam de justificatione & salute; præsertim sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, quòd futuræ gloriæ pignus seu arrha vocatur. Baptismus quoque dicitur sacramentum fidei, & obsignatio fidei, quatenus scilicet est professio fidei Christianæ, & janua quæ quis in Ecclesiam seu cœtum Christianorum

rum admittitur. Eatenus quoque publice & exterius, & per characterem interius homo lecernitur a non baptizatis. Et sic etiam sano sensu sigillum quoddam dici potest. Vide Bellarminum in Praefat. & l. 1. De Sacram. c. 14. & seqq. ubi fuse errores Sectariorum circa definitionem Sacramenti refutat.

§. II.

Definitio Sacramenti late sumpti.

8. Definitio sacramenti late sumpti. Commenda dignitate in sacramenti prout est commoda ad verum & vna.

EXCLUSIS Hæreticorum definitionibus, Theologi antiquiores Sacramentum definiunt *Signum rei sacræ*. Quæ definitio ut bona & adæquata sit, debent multa subintelligi, scilicet ut sensus sit, quod sit signum sensibile divinitus institutum practicum rei sacræ hominem sacramentis.

A Recentioribus quoque Sacramentum late sumptum, prout est commune ad antiqua & nova, variè describitur. Inter ceteras autem definitiones videtur hæc satis commoda (quæ in re est communis Doctorum) *Est signum sensibile gratiæ divinitus institutum, hominemque suo usu sanctificans vel (quod coincidit) ceremonia sacra significans gratiam, à Deo instituta, ut usu suo hominem sanctificet*. Dicitur *signum gratiæ*, scilicet sanctificantis: nam hanc non solum Sacramenta novæ legis, sed & vetera significabant, ut ex Florentino in Decreto de Armenis, & Patribus; communiq; consensu constat. Quare cum hiè describatur Sacramentum secundum rationem quatenus commune veteribus & novis, rectè additur *ly gratiæ*. Ideoque magis probanda est hæc descriptio, quam illa quæ definitur simpliciter, *signum practicum sanctitatis alicujus sive internæ sive externæ*. Ubi præterea consideratur particula *divinitus institutum*: cum alioquin etiam pænes Ecclesiam sit potestas instituendi signa practica cujusdam sanctitatis externæ seu legalis, ut patet in sacramentalibus. Dicitur *hominem suo usu sanctificans*; intellige, sive exterius, ut vetera, sive interius, ut nova.

Non rectè autem Lugo d. 1. sect. 2. n. 23. addit, omne Sacramentum etiam causare gratiam veram, quasi etiam vetera sacramenta fuerint causæ gratiæ, non quidem illa suscipienti, sed nova suscepturis: eò quod novorum Sacramentorum, adeoque gratiæ per illa dandæ erant promissiones, promissio autem sit causa moralis rei promissæ. Non rectè (inquam) id addit, prout fuse contra arguit Dicastillo d. 1. dubit. 2. Nam sic v. g. præteritus ante milenos annos esus agni etiam nunc esset causa moralis gratiæ, quæ datur in Sacramentis novæ Legis. Deinde promissio ut sit causa moralis effectûs, debet eatenus illum præcedere, & non præsupponere; vetera autem Sacramenta præsupponere.

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

nebant Christum venturum & gratiam prout ipsum dandam, uti umbra corporis præsupponit corpus. Nec tam erant promissiones (etsi non malè sic vocentur, sed sensu congruo) quàm earundem Patribus jam factarum signa & monumenta; imò ipsæ promissiones attribus factæ Christum tamquam datorem omnis gratiæ præsupponebant.

Potissimum quod posset objici huic definitioni est, quod per illam non salvetur univocatio Sacramentorum veterum & novorum, ex eo quod sanctificatio interna & externa non conveniant univocè in ratione sanctificationis, uti nec utraque sanctitas correspondens in ratione communi sanctitatis. Sed si salvari non posset univocatio, quid inde? Ubi enim scriptum est, omnia Sacramenta esse univocè talia? Quod ad rem attinet, multi Doctores univocationem non admittunt, nisi inter Sacramenta novæ Legis, & illa antiqua, quæ conferebant seu causabant quoque gratiam sanctificantem, si quæ talia fuerint; prout fuisse circumcisionem & remedium Legis naturæ, patèbit quaest. 4. Cetera autem sunt univocè cum novis signa sanctitatis non tamen univocè causæ sanctitatis; cum nec ipsa sanctitas per illa causata sit univocè sanctitas, sed tantum figura sanctitatis, sicut homo pictus est homo.

Dices I. cum Coninck q. 60. a. 4. dub. 2. & quibusdam aliis: sicut Sacramenta nostra causant sanctitatem veram, sic vetera causabant umbraticam; ergo sunt univocè causa. Resp. Dist. Seq. sunt univocè causa in generali, Conc. univocè causa sanctitatis, Neg. Seq. Nam ad hoc deberet esse univocatio in ipsis sanctitatibus causatis. Sicut videns risum hominis & videns risum prati sunt univocè videntes ut sic, non tamen quatenus videntes risum. Et sicut pictor & generans verè conveniunt in ratione operantis, non tamen in ratione producentis hominem, eò quod hic pictum, is vivum producat, qui non fuit univocè homo. Non enim est univocatio, nisi quatenus est convenientia; hæc autem requirit convenientiam ipsarum rerum.

Dices II. cum Lugo etiam ipsa sanctitas vera & umbratica conveniunt in conceptu communi sanctitatis; puta, forma Deo consecratiæ. Resp. in ipsa ratione consecrati (quod est terminus synonymus) esse similem æquivocationem, ut arguit Dicastillo d. 1. dubit. 3. & Arriaga d. 1. sect. 7. n. 65. Nil enim commune habet consecratio veterum Sacramentorum cum consecratione novorum, nisi quod ista hanc significaverint, scilicet filiationem Dei &c. quæ ratio signi non sufficit ad univocationem. Deinde sanctitas determinatè significat sanctitatem veram, sicut homo hominem vivum, & utrumque cum determinatione quadam

10. Univocatio veterum & novorum sacramentorum non est necessaria ad servanda.

Conveniunt in ratione signi, sed non in ratione cause sanctitatis.

11. Quod solutione objectionis confirmatur.

12. Dissolvitur altera obiectio.

quadam alienante sanctitatem umbraticam sive hominem pictum. Alioquin pariter dici poterit homo vivus & homo pictus esse univocè homo, canis terrestris & marinus esse univocè canis; concipiendo seu fingendo, quòd ly *homo* significet conceptum communem, scilicet sensibile coloratum certâ figurâ & proportione præditum, ly *canis* substantiam corpoream præditam figurâ utique conveniente.

13. *Arriaga* propria & univocam notionem Sacramenti statuit in ratione pignoris gratiæ.

Dices III. cum *Arriaga*: Sacramenta vetera & nova conveniunt univocè in ratione pignoris gratiæ: propria autem notio Sacramenti consistit in hoc, quòd sit *ceremonia sacra sensibilis, stabilis, in pignus gratiæ instituta*, proat ipsum definit *Arriaga disp. 1. sect. 5.* Quare non requirit, ut Sacramentum sit causa moralis gratiæ (quod asserentem *Lugo* refutat n. 46. & seqq.) sed merum pignus gratiæ promissæ; pignus autem præsupponit rem promissam, daturque in assecurationem. Sacramentum itaque (ut habet n. 43.) est quasi quædam Dei loquela, quâ nobis exterius promittit dare gratiam, seu est quasi pignus, quo se ipsum obligat ad eam conferendam, vel statim quando exercetur, ut contingit in nostris, vel post aliquod tempus, ut contingebat in antiquis, per quæ promittebatur gratia hoc tempore danda per Sacramenta novæ Legis. Ita hic Auctor, in quem sæpius incidi; qui quidem videtur professionem fecisse impugnandi aliorum sententias, an potius, quem stabilendi suas, alii judicent. Quare fusissimè per integram ferè Disputationem primam occupatur refutandis aliorum Definitionibus & explicationibus; quarum tamen nonnullæ vel solum sunt datæ pro Sacramenti strictè dictis, qualia sunt nova, vel facillè recto sensu explicari possunt. Ipse autem novam definitionem astruens ceteris refutatis, id quod potissimum erat, non satis ostendisse videtur, proprium nempe conceptum Sacramenti consistere in ratione pignoris. Itaque

14. *Quod reprobatur.*

Resp. Definitionem istam displicere ob suam novitatem; cum hæctenus ratio Sacramenti putata fuerit consistere in ratione, tum signi, tum causæ sanctitatis. Estque potius neganda univocatio veterum & novorum Sacramentorum, quàm communis & ad eod recepta ratio Sacramenti. Deinde insolens est locutio in Ecclesia, ut v. g. Eucharistia (idem est de aliis Sacramentis novæ Legis) dicatur pignus gratiæ; sed potius dicitur ipsa pignus futuræ gloriæ. Et merito cum pignus propriè detur creditori ad securitatem seu in securæ solutionis assecurationem; nec locum habeat, quando ipso facto fit solutio, immo per illud ipsum, quod pignus dici contenditur: prout in ipsa susceptione Sacramentorum novæ Legis, immo per ipsamet Sacramenta confertur & donatur gratia promissa: quæ proinde non

tam sunt pignora, quàm vasa seu instrumenta significantia gratiam quam continent, ut Catholici loquuntur. Insuper quod attinet ad vetera Sacramenta, hæc non desinere esse talia, hoc ipso quòd sunt signa sacra gratiæ hominem ex divina institutione sanctificantia, quantumvis deesset illis præterea ratio pignoris. Nec potest merito verti in dubium, quin (quod habet communis & fundatus conceptus) circumcisio quatenus parvulis Judæorum conferebatur in præsentem gratiam originalis remissivam (prout ipsam contulisse fatetur etiam *Arriaga*) fuerit verum Sacramentum; & tamen ipsam non fuisse pignus gratiæ istius præsentis, sed tantum futuræ in nova Legge, supponit idem *Arriaga sup. n. 57. & seq.* Denique minus aptè Sacramentis Mosaicis videtur congruere ratio pignoris, sed potius figuræ futuræ gratiæ, & signi præteriti fœderis: tum quia pignus dari solet provisionaliter illis ad quos alioquin pertinet ipsum principale quod solvendum est; gratia autem conferenda per novæ Legis Sacramenta non pertinebat ad veteres Prophetas & Israëlitas, sed ad Christianos. Tum quia pignus solet habere, valorem quodammodo proportionatum & notum accipientibus ipsum pignus, ut inde assecurentur de futuro; umbra autem istæ legales nil magni præter meram significationem continebant aut valebant. Secus quàm Eucharistia, quæ nobis est pignus futuræ gloriæ, quatenus inde assecuramur de illa, dum etiam in hoc exilii Christus semetipsum nobis in cibum & potum exhibet.

Sed instabis: statuendo Sacramentum ut sic esse pignus gratiæ optime patet, quòd Sacramenta, etiam qualia erant antiqua, à solo Deo principaliter institui potuerunt, cum tamen possit etiam per homines v. g. Ecclesiam institui signum gratiæ sanctificantis legaliter seu externè. Resp. quòd ex communi conceptu & usit. vox *Sacramentum* significet sola hujusmodi signa instituta à Deo, cuius uti est instituire Synagogam & Ecclesiam, sic & communia Symbola, quæ Sacramenta vocentur, quidquid sit de eo, an homines possint instituire signa de cetero similia. Deinde adhuc id non possent homines instituire scilicet signa infallibiliter promissiva vel collativa gratiæ sanctificantis, sive signa infallibilia gratiæ per ipsum instituentem donandæ in præsentem aut futuro; qualia sunt & esse intelliguntur Sacramenta à Deo instituta. Quàmvis homines possint signum sensibile instituire speculative significans essentiam gratiæ v. g. vocem *gratia*, uti voces significantes Deum, Trinitatem, Chimeram &c. & similiter possunt sanctitatem quamdam externam legali similem (non tamen illam ipsam, quam Deus in sua lege determinaverat) per aliqua Symbola conferre.

Insta-

16. *An vel qualiter à ratione sacramenti excludantur vetera sacrificia.*
 Instabis iterum: Non satis excluduntur à ratione Sacramenti sacrificia vetera; quæ omnia alioquin forent dicenda Sacramenta. Item ceremoniarum multarum, varie probabiliter (ut censet *Arriaga d. 1. sect. 2. in fine*) à Christo post resurrectionem per se immediate instituta, & Apostolis tradita, ac perpetuo in Ecclesia servata, forent alioquin Sacramenta. Resp. nos Sacramenta vetera æquè facile excludere, quàm excludat *Arriaga*; quòd scilicet quæ sacrificia non sint instituta in signa gratiæ, sed præcisè ad protestandum ex parte nostra supremum Dei dominium. Deinde non omnia conferebant sanctitatem legalem. Quæ verò illam conferebant (estò illam contulissent omnia) dicantur merè & concomitanter fuisse Sacramenta; quod inde inconveniens sequitur? Quod autem addit *Arriaga* de ceremoniis per Christum immediate institutis, est nova & mera conjectura; habens hoc etiam inconveniens, quòd non forent illæ mutabile per Ecclesiam: cum tamen præter ea quæ ad substantiam Sacramentorum spectant, cetera subsint dispositioni Ecclesiæ, juxta communissimam Doctrinam, quæ colligitur ex *Trid. sess. 21. c. 2.* Unde Christus per se illas non instituit, sed de instituendis per Ecclesiam Apostolos instruxit. Quòd si verè tales ipsi instituisent, quæ & forent signa divina gratiæ habitualis, & sanctificarent quodammodo, consequenter forent Sacramenta; sed non fuisse dicta seu causativa gratiæ, qualia sunt solùm septem in nova Lege juxta fidem.

§. III.

Definitio Sacramenti strictè dicti.

17. *Sacramentum strictè dicti multiplex definitio.*
 SACRAMENTUM strictè dictum nil est aliud, quàm Sacramentum collativum gratiæ sanctificantis. Quod quidem diversimodè defini solet; videlicet *Signum sensibile gratiæ ad nostram sanctificationem* (subintellige, efficiendam) *divinè institutum*. Vel (ut definit *Catechismus Romanus Tit. de Sacram. in genere*) *Res sensibus subjecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis & justitiæ, tum significanda, tum efficienda vim habet*. Quæ definitiones etiam possent accommodari Sacramentis latè dictis; sanctitatem scilicet & sanctificationem sumendo generatim. Aliter & satis clarè defini potest: *Signum sensibile institutum à Deo ad conferendum infallibiliter ex opere operato gratiam sanctificantem homini suscipienti non indisposito*. Ita serè *Poncius dist. 41. q. 1. n. 3.*

18. *Definitio strictè dicti.*
 Denique *Scotus 4. d. 1. q. 2. n. 9.* aliam assignat definitionem, in qua magis explicatur effectus, finis & subjectum Sacramenti; nempe, *Signum sensibile gratiam vel effectum Dei gratuitum ex institutione divina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris*. Quæ definitione explicatà, ceteræ quoque

sufficienter declaratæ manebunt.

Dicitur *signum sensibile*. Sufficit autem, ut absolute secundum aliquid sit per se sensibile, & per illud ipsum reliqua fiant quodammodo sensibilia. Unde quædam partes aliquorum Sacramentorum, non sunt per se & immediate sensibiles; ut contritio, quæ est pars Sacramenti poenitentiae, & proditur per externam confessionem. Et consensus mutuus, qui est pars Sacramenti matrimonii, & proditur per signum consensus expressivum. Sic denique in Eucharistia corpus Christi fit sensibile per species & verba.

Ceterum etsi Deus absolute potuisset instituire sensibilia & merè spiritualia gratiæ signa (quæ non forent Sacramenta juxta præsentem acceptionem, sive ejusdem rationis cum præsentibus, etsi juxta aliam vocis institutionem aut acceptionem Sacramenta dici possent) congruenter tamen pro hominibus sensibilibus sensibilia instituit: nam (ut pulchrè ait *Chrysost. Hom. 83. in Matth.*) *Si in corporeus esses, nuda ipsa dona tradidisset tibi: quoniam verò corpori conjuncta est anima tua, in sensibilibus intelligenda tibi traduntur*. Deinde non nisi per signa sensibilia possunt homines congregari & uniri in unum corpus Ecclesiæ visibilis, ac ab aliis discerni; ut rectè *Aug. l. 19. contra Faustum c. 11.* & alibi. Denique si intelligibilia tantum media salutis nobis fuissent data, non potuissent per homines applicari, & consequenter non fuisset subordinatio inter homines quoad participationem mediourum salutis; ex qua tamen subordinatione multum fovetur humilitas & charitas inter membra ejusdem corporis Ecclesiæ, dum videlicet pastores, aliæque Ecclesiasticæ personæ exercent officium charitatis administrando, & subditi humilitatis petendo. Plures congruentiæ videri possunt in *Catechismo Romano*, & apud alios.

Additur in definitione *gratiam*, intellige habitualement seu sanctificantem. Secundariò tamen & minus principaliter possent etiam comprehendi gratia actualis, quam Sacramenta ultra habitualement quoque conferunt; ut postea patebit.

Dicitur insuper, *veleffectum Dei gratuitum*, intellige, accumulativè, q. d. vel etiam effectum gratuitum, eumque non quemlibet, sed talem, qui etsi secundum se non sit gratia actualis vel habitualis, confertur tamen à Deo ad gratiam suscipienti vel alteri conciliandam; prout est character sacramentalis. Similiter Sacramentum Eucharistiæ cum sit aliquid permanens, non significat proximè & primariò gratiam, quæ tantum in illius usu seu sumptione confertur; sed corpus & sanguinem Christi: quæ tamen possunt quoque intelligi nomine gratiæ, non quidem accidentaliter, sed substantialiter.

Qualiter sacramentum debeat esse sensibile.

19. *Et quare.*

20.

21.
Sacramenta
sunt signa
ex instituto.

Habent ta-
men quam-
dam appo-
sitam pro-
portionem
cum signifi-
catis suis.

Explicatur
locus Augu-
stini.

22.
Sunt signa
practica.

Postrema
particula
denotat fi-
nem Sacra-
mentorum
& subjectū

23.
Excluditur
Martyrium
à ratione
Sacramenti.

Sacrificium
novæ Legis

Additur ex institutione divina: Sacramenta enim sunt signa divinitus tradita, non humanitus inventa, neque etiam sunt signa naturalia: cum nihil sensibile possit ex natura rei esse signum efficax gratiæ: quæ enim est ex natura rei connexio aquæ aut verborum seu vocum ad gratiam sanctificantem? Quàmvis Sacramenta habeant de facto appositam quandam proportionem ad significandos effectus sacramentales. Sic ablutio sive baptizatio corporalis apta est ad significandam ablutionem animæ in Sacramento baptismi; species panis & vini ad significandum spirituale alimentum animæ in Eucharistia &c. Et hoc putat Suarez disp. 1. sect. 3. intendere Augustinum Ep. 23. ad Bonifacium ubi ait: *Sacramenta quamdam similitudinem habent earum rerum, quarum sunt Sacramenta; quam si non haberent, omnino Sacramenta non essent.* Quod ut subsistat, intelligi consequenter deberet, de congruo, quia nimirum congruè non instituerit Christus Sacramenta, nisi simul aliquam antecedentem proportionem haberent; sine qua proinde Sacramenta non essent, utpote aliàs non instituenda. Alioquin intelligi deberet Augustinus (ut eum explicat Coninck q. 60. a. 2. dub. 2. & revera aptius explicatur) de similitudine consequenti; quia nimirum per institutionem (quæ absque alia prævia similitudine sufficit) accipiunt vim repræsentandi, quâ deficiente signa atque adeò Sacramenta non essent.

Dicitur etiam efficaciter significans, quo indicatur Sacramentum esse signum practicum, quod non solum significat, sed etiam significando causat suum significatum, idque ex opere operato, ut loquuntur omnes Theologi, sive ex vi signi extrinseci citra meritum operantis. Unde Baptismus v. g. etiam malo fine collatus confert gratiam, tum adultis, tum parvulis; utique vi suâ, & non ex opere aut merito operantis. Per hoc proinde excluduntur à Definitione opera meritoria.

Denique dicitur ordinatum ad salutem hominis viatoris, ut significetur tum finis, tum subjectum seu quinam sint capaces Sacramentorum; ii nimirum, qui necdum in termino constituti possunt gratiam accipere, acceptam augere, vel perditam recuperare.

A definitione Sacramenti primò excluditur martyrium; quod licet gratiam practicè significet, tamen inferri vetitum est: Sacramentum autem debet esse signum à Deo in illum finem institutum, sive iustum conferri, ut sanctitatem causet. Quare definitio loquitur de institutione seu voluntate, quâ Deus ordinavit signum simul cum ipso usu; qualiter non ordinavit usum seu actionem martyrii.

Secundò solet excludi sacrificium, scilicet sumptum sub formali ratione sacrificii,

nam quatenus tale non est institutum ad significandam aut conferendam sanctitatem, sed ut sic tantum ordinatur ad significandam divinam excellentiam & nostram submissionem per immutationem hostiæ sive cultus qui Deo in sacrificio exhibetur. Quàmvis in sacrificio possit materialiter simul concurrere ratio Sacramenti; ut videre est in sacrificio novæ Legis, cujus hostia est verum Sacramentum sui sumptione nos sanctificant. Immo non sola hostia seu victima, sed ipsum quoque sacrificium novæ Legis videtur concomitanter posse dici Sacramentum; transiens scilicet, & completè idem cum Eucharistia: nam consecratio significat practicè corpus & sanguinem Christi, & remotè saltem gratiam sanctificantem. Addunt Aliqui etiam sumptionem hostiæ (quæ fit à sacerdote, & est pars, sive essentialis, sive saltem integralis sacrificii) significare practicè & immediate gratiam. Alii tamen censent esse meram applicationem causæ sanctificantis. Quidquid dicatur (de quo postea) manet hoc saltem, quòd censetur idem Sacramentum cum hostia quæ sumitur.

Tertiò excluditur lotio pedum: etsi enim late loquendo à Cypriano, Ambrosio & Bernardo vocetur Sacramentum: in rigore tamen non est, utpote non instituta à Christo ad sanctificandum ex opere operato; sed partim ad præbendum humilitatis exemplum, in similibus occasionibus à discipulis imitandum, adhibita, per quam ex opere operantis condiscere potest ad purgationem venialium peccatorum: partim etiam adhibita ad designandum, quantâ anxiâ puritate ad Sacramentum Eucharistiæ oporteat accedere. Quod autem Christus Joan. 13. dixit Petro: *Si non laveris te, non habebis partem meam;* solum indicat mandatum ad voluntatem Christi, nolentis alioquin Petrum ad communicationem sui corporis aut etiam regni admittere: non quòd humilis Petri recusatio præcedens meruisset tantam penam, sed pertinax contra voluntatem Christi reluctatio meruisset illam, si perstitisset.

Quartò excluduntur sacramentalia & ceremoniæ Ecclesiasticæ; tum quia sunt ab Ecclesia, non à Deo immediate instituta; à quo tamen Sacramenta institui debent: tum quia non conferunt gratiam ex opere operato. Quàmvis prima tonsura, benedictio Abbatis, absolutio à censura, & similia sacramentalia conferre videantur sanctitatem aliquam externam & velut legalem, quæ statui Sacramentorum novæ Legis non est proportionata. Usus etiam aquæ benedictæ per se non operatur remissionem venialium peccatorum ex opere operato; prout nec ad illum effectum ordinatur, ut ex ejus benedictione potest intelligi: sed propter Ecclesiæ preces, quæ adhibentur, valet in primis ad compressionem dæmonum & tempora-

poralja beneficia impetranda. Similiter potest in utentibus per modum impetrationis causare aliquos pios motus, & his mediantibus vegetalja delere.

26. An requiratur si-
bilicas in
sacram.
mentibus,

Denique excludunt Varii signa quaedam sensibilia, quibus Christus subtile usus est ad conferendam gratiam, sed non stabiliter instituit pro communitate seu Ecclesia sua: ut quando dixit paralytico *Matth. 9.* & *Magdalena Luca 8.* *Remittuntur tibi peccata tua.* Et quando mediante flatu seu insufflatione contulit Apostolis Spiritum sanctum *Joan. 20.* Sed hoc pertinet ad meram quaestionem de nomine Sacramenti; quod omnino ita posset accipi, ut etiam similia signa comprehenderet, quae quamvis non stabilia, dici possent Sacramenta. Prout etiam vocaretur & esset verum sacrificium, etsi non stabiliter, immo etsi pro una tantum vice foret a Deo institutum. Verum quia communiis videtur exigi quaedam stabilitas in proprii nominis Sacramentis, exigatur, & loquamur ut multi.

Quid sit
sensum de
verbo Christi
si ad Pa-
raclitum
& Magda-
linam.

Quod equidem ad exempla praefata attinet, videntur verba Christi *Luca 7.* non tam fuisse remissiva peccati, quam declarativa remissionis jam factae, ut ex antecedentibus patet. Idemque dici posset de iisdem verbis dictis paralytico. Quia tamen de hoc non constat, quod ei prius fuerint peccata remissa, coniectant alii, signanter *Dicasillo disp. 1. n. 322.* illa fuisse remissiva practice peccatorum; ad eoque posse dici Sacramentum. Sed coniecturam istam non ausum asserere defendere, cum minus credibile videatur paralyticum dumtaxat fuisse attritum, & per ista verba velut Sacramentum mortuorum accepisse gratiam remissionis peccatorum. Textus quoque graecus habet: *Remissa sunt tibi peccata tua;* quod potius significat declarationem remissionis interioris per Christum jam factae.

Item de
significatione
in Apostolis

De insufflatione autem potiori jure dici posset fuisse sacramentum; cum per illud signum fuerint Apostoli facti complete sacerdotes, scilicet quoad potestatem absolvendi a peccatis. Quod autem de facto Ecclesia non utatur insufflatione parum refert: cum hoc sit velut materiale, & loco illius utatur impositione manuum; sicut in materia & forma Ordinum similis variatio seu differentia in Ecclesia Latina & Graeca alibi notabitur. Quemadmodum etiam etsi Apostoli per solam impositionem manuum dispensative ex voluntate Christi contulerint Confirmationem sine crismate, recte tamen asseritur istam ceremoniam fuisse sacramentum.

27. An formalis
ratio
sacramenti
sit ratio
speciei

Petes, An formalis ratio Sacramenti sit ens rationis? Resp. sic loqui Plurimos, etiam ipsum *Scotum*, qui generaliter idem dicunt de ratione signi ex instituto ut sic, cujus species est sacramentum: attendunt enim nostrum modum concipiendi, quo solemus

tale signum conciperè instar cujusdam respectus, qui indubie non potest esse realis. Nihilominus considerando rem ipsam, Sacramentum, uti & alia signa ex instituto, pro materiali quidem est ens reale sensibile; quamvis aggregatum per accidens, habens effectum praestantissimum: pro formali vero est ens quoddam morale, seu denominatio extrinseca realis desumpta a voluntate instituentis, quae res istas sensibiles denominat mediante institutione in iis moraliter perseverante; idque citra ullam fictionem, quae ex nullo capite apparet esse necessaria. Nec *Scotus* umquam contrarium voluit, uti nec forte plures alii Doctores.

QUESTIO III.

De Sacramentis quae fuerunt ante statum Legis novae.

DICO I. In statu Innocentiae qui duravit a creatione Adami usque ad lapsum ejusdem, nullum fuit Sacramentum. Ita *D. Thomas q. 61. a. 2.* *Scotus d. 1. q. 3. n. 7.* & alii communiter. Probat: quia de nullo Sacramento constat ex aliquo fundamento; nec fuit ullius necessitas, immo nec operae pretium pro tantillo tempore quo duravit, immo ipsum matrimonium Adami & Hevae (de quo maxime dubitari potuisset) non fuisse Sacramentum constat satis ex sensu Ecclesiae: quamvis ab Apostolo *ad Ephes. 5.* sic vocetur, large sumpto vocabulo Sacramenti; quia videlicet erat mysterium figurativum Incarnationis Christi, seu conjunctionis Christi cum Ecclesia.

28. In statu
innocentiae
de facto
nulla fue-
runt Sa-
cramenta.

Utrum autem futura fuissent Sacramenta five gratiae sanctificantis, five solius sanctitatis externae collativa, si status innocentiae perseverasset, disputant varii Auctores futuri, quam res tam incerta pendens a solo Dei beneplacito nobis ignoto mereatur. Et quidem satis constat futuras fuisse oblationes, sacrificia, similesque ceremonias ad divinum cultum pertinentes; hi enim actus fundantur in ipsa praecise hominis natura; quae cum pro parte saltem sit corporea & sensibilis, convenientissimum etiam fuisset in illo statu cultum externum & sensibilem ab homine exhiberi. De Sacramentis autem, saltem gratiae collatiuis, non fuisset par congruentia aut necessitas pro statu isto, quae pro statu naturae lapsae, respectu cujus Sacramenta sunt medicinae infirmitatem sanantes, eamque praecaventes, & naturam debilitatam confortantes. Aliae nihilominus congruentiae adferri possent, ob quas convenienter Sacramenta, sive gratiae sanctificantis non collativa, sive ex liberalitate divina etiam gratiae collativa, tunc quoque fuissent instituta. Et maxime id coniectare licet de Sacramento & sacrificio

29. An fuissent
si status
istis per-
verasset.

Eucharistiæ, ob excellentiam illius status & charitatem Christi, si (quod docet *Scotus* cum plurimis aliis) Adamo non peccante Filius Dei fuisset incarnatus. Vide *Suarez disp. 3. sect. 3.* circa finem. Et *Cominck o. 61. a. 2. n. 7.* qui addit Sacramentum Ordinis, quo decuisset tam venerabiles Sacramenti ministros consecrari. Quid autem factum fuisset, si Adamo non peccante peccassent posterius, quibus consequenter opportuna fuisset Sacramenti medicina, pariter incertum est, utpote dependens à libera Dei voluntate, cujus nulla facta est revelatio.

30.
In statu
Legis natu-
rae fuit ali-
quod sa-
cramentum.

D I C O II. In statu Legis naturæ (qui duravit à lapsu Adæ usque ad Legem Moisaicam, quoad posteros Abrahamæ descendentes per Isaac & Jacob ac profelytos, quoad cæteros autem usque ad Legem novam) fuit aliquod Sacramentum à Deo institutum in remedium peccati originalis pro parvulis. Ita *Scotus d. 1. q. 7.* & alii communiter. Conclusio supponit in isto statu fuisse aliquod remedium peccati pro parvulis. Quod probatur: tum ex communi consensu Theologorum post *Augustinum l. 5. Contra Julian. c. 11. Gregorium 4. Moral. c. 2. Bedam, Bernardum & Hugonem Victorinum.* tum etiam ex benigna & generali voluntate Dei, salvandi omnes hominum status, ut ponderat *Innocentius III. cap. Majores de Baptismo*, agens quidem de tempore Baptismi & Circumcisionis, statuens tamen rationem generalem, quæ æquè locum habet pro tempore Legis naturæ: *Abst enim (inquit) ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin ipsis misericors Deus, qui peccatorem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.* Hoc supposito

Scilicet re-
medium
contra ori-
ginale.

31.
Quod fuit
se sacra-
mentum,
probat 1.
ex Augusti-
no.

Probat *Augustinus sup.* ubi ait: *Nec tamen credendum, ante datam circumcisionem famulos Dei, quandoque idem iis inerat mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento eius operularos fuisse parvulis suis: quamvis quod illud esset, aliqua necessarii causa à Scriptura latere voluerit.* Ex quibus verbis satis constat *Augustinum* loqui de aliquo signo externo; cum illud vocet Sacramentum, & conferat cum baptismo ac circumcisione. Deinde dicit Scripturam voluisse nos latere, quodnam illud esset; quod de solo signo externo potest verificari, cum si in actu interno consisteret, pateat ex verbis *Augustini* & sensu aliorum fuisse actum fidei.

Probat
secundò ex
cõgruentia.

Probat **II.** Quia conveniebat ut membra cætus sensibilis humano modo & per sensibile signum Deo ac veræ Religionis consecrarentur. Deinde potuissent alioquin parvuli etiam absentes, immo in utero materno adhuc existentes sanctificari, quemadmodum fides interna potuisset ad illos dirigi, & ex supposito non fuisset necessaria actio exterior exercenda circa parvulos. Quare nihil obest, quod minus peccatum originale possit auferri à parvulo in

utero matris existente tempore Legis novæ, nisi quod baptisimus ei nequeat applicari. Remedium autem istud specialiter sic fuisse à Deo restrictum, ut non posset prodesse, nisi parvulo præfenti, voluntariè excogitatum videtur. Accedit, quod non rectè fuisset provisum parvulis, si fides supernaturalis, præsertim charitate formata, velut meritum saltem congruum operantis debuisset concurrere in isto tempore. Immo sic finis venialiter malus remedium irritum fecisset, uti rationem meriti destruxisset. Fides autem naturalis videtur omnino impertinens ad efficaciam hujus remedii, immo ad omne meritum. Denique circumcisio adhibita à Samaritanis (qui erant Hæretici aut semigentiles) præderat juxta *Augustinum l. 1. contra Crescon. c. 31.* Neque aliquid hîc obstat.

Nihilominus varii Doctores existimant suffecisse solam fidem internam parentum, juxta aliquos scilicet naturalem, juxta alios necessariò supernaturalem, aut etiam explicitam Mediatoris, juxta paucos insuper charitate formatam. Quibus, *Augustino* excepto, cæteri Patres supra citati favere videntur; signanter *Gregorius loc. cir. dicens: Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides, vel pro majoribus virtus sacrificii, vel pro his, qui de stirpe Abrahamæ prodierunt, mysterium circumcisionis.* Omisissis aliorum responcionibus, dico Patres velle parvulis suffecisse solam fidem expressam in aliquo signo externo fidei protestativo; quod non usitate etiam fides vocatur (scilicet exterior, seu fidei confessio), procedere solita à fide parentum, adeoque illos fidem tam internam, quam externam opponere sacrificii propitiatoris, quibus expiantur adulti, habentes peccata actualia. Vide *Scotum d. 1. q. 7. n. 3.*

Sed dubium restat, an signum illud externum fuerit determinatum; an verò determinata fuerit sola fides, parvulo applicanda in aliquo signo fidei protestativo ad libitum parentum aut curatorum parvuli vel aliorum assumendo. Pro utraque parte sunt Auctores, & incertæ conjecturæ. Verosimilius tamen est, quod insinuat *Scotus sup.* & docet *Bellarminus lib. 1. de Sacram. c. 21. Prop. 1. in fine, Cominck sup. n. 22.* & alii, fuisse signum determinatum; etiam incognitum, consistens fortè (ut ait *Scotus*) in verbo aliquo invocandi Deum, vel offerendi parvulum Deo; idque quia *Augustinus* (cujus auctoritas in hac quæstione est præcipua) id significat, loquens de isto remedio tamquam de uno ac determinato aliquo Sacramento, quod dicit Scripturam latere voluisse, non latet autem, si fuerit aliqua ceremonia religiosa in communi ad libitum assumenda, actus nempe quicumque fidei protestativus.

D I C O III. Præter Remedium contra pecca-

Quaest. III. De Sacram. qua fuerunt ante statum Legis novae. 119

peccatum originale nullum fuit in statu Legis naturae verum Sacramentum. Ita Doctores communius. Probat: quia cum institutio Sacramentorum pendat ex voluntate Dei, non sunt sine sufficienti auctoritate vel ratione multiplicanda, quae hic nulla est. Fuerunt quidem in illa Lege sacerdotes; sed non constat eos fuisse ordi- natos, aut ritu externo à Deo instituto consecratos.

Similiter etiam fortasse aliqua sacrificia istius temporis fuissent à Deo instituta (ut aliqui arbitrantur de sacrificio Abraham Gen. 15.) non constat tamen quod ex eadem institutione contulerint aliquam sanctitatem, etiam externam; adeoque videntur fuisse mera sacrificia. Nisi quod Aliqui arbitrentur, sacrificium Melchisedech fuisse simul sacramentum, uti indubiè fuit typus novi sacrificii & Eucharistiae, & panem ac vinum in eo oblata quodammodo sanctificasse Abrahamum, cui Melchisedech illa in cibum & potum dedit, ut antiqui Patres docent. Equidem non constat sacrificium istud fuisse immediatè à Deo institutum. Et hoc dato, non constat de stabilitate; etiam Suarez conjectet stabiliter fuisse institutum pro familia Melchisedech.

Denique Circumcisio fuit quidem Sacramentum pro familia Abraham diu ante Legem scriptam institutum; propter quod Joan. 7. dicitur esse, non ex Moysè, sed ex Patribus. Sub Moysè fuit tamen confirmata & legi inserta, immo sic conjuncta, ut illius esset janua ac professio: ideoque, vulgò inter veteris Legis sacramenta censetur, immo subinde pro ipsa veteri Lege supponitur.

Circumcisio potèrò convenienter fiebat in membro generationis, in quo spes generationis & naturae propagandae in Abrahamo deficiebat: tum quia signum Christi ex semine illius juxta promissionem nascitur: tum quia ibi urget concupiscentia fræ- manda.

Fiebat octavo die, eò quod antea fuisset parvulis periculum creatum. Per quod Mysticè significatur circumcisio spiritualis, in octava resurrectionis (quæ octava aetas per octavam diem figuratur) perfectissime consummanda. Non poterat cessante periculo differri; etiam dies sabbati foret, juxta illud Joan. 7. Si circumcisionem accipit homo in sab- bato, ut non solvatur lex Moysi, scilicet de circumcidendo parvulo die octavo.

Instrumentum autem poterat esse fer- reum juxta D. Thomam q. 70. a. 3. ad 2. cum nusquam lapideum præcipiatur, etiam quando culter lapideus fuerit adhibitus Exod. 4. & Josue 5. Unde & Judæi frequen- tius cultro ferreo usi sunt & adhuc utuntur; ut de suo tempore indicat D. Thomas, & etiam patet experientiâ. Judæi quoque per chirurgos circumcidunt nunc parvulos, eò quod alioquin facile nasceretur pe-

riculum prolibus.

Denique in Scriptura nil est determina- tum, quantum ad locum in quo fieri, & ministrum à quo adhiberi deberet circum- cisio. Unde & femina, uxor scilicet Moysi, legitur circumcidisse filium; & Abraham seipsum. De his vide Suarez q. 70. a. 3. Vas- quez disp. 163.

DICO IV. In statu legis scriptae seu Mo- sicae (quæ Israelitas seu posteros Jacob & Prosclytos concernebat, & duravit usque ad statum Legis novae) fuerunt varia sa- cramenta, saltem non collativa gratiae san- ctificantis. Ita unanimiter Theologi, & aperte supponit Concilium Florentinum in De- creto de Armenis, ac Trid. sess. 7. can. 2. de Sa- cram. in genere.

Et quidem si Sacramentum latius capia- tur pro quolibet signo rei sacrae, fuerunt quali innumera, ut ex libris Exodi, Levi- tici, Numerorum, & Deuteronomii constat, omnes scilicet sacrae figurae & ceremo- niae ibi præscriptae.

Si verò paulò strictius (uti solet) sumatur pro signo aliquo modo sanctificante, & per- fectam sanctitatem per Sacramenta Legis novae conferendam saltem præfigurante, solent Sacramenta antiquae Legis ex D. Tho- ma 1. 2. q. 102. a. 5. reduci ad tres classes præ- ter circumcisionem carnis, cui successit cir- cumcisio mentis in Baptismo per illam ad- umbrata: nempe ad Esuriam agni paschalis, qui fuit typus Eucharistiae, & confirmabat in sanctitate legali. Cui adjungi potest etiam panum propositionis. Secundo ad purifica- tiones & ablutiones legales, quibus cor- respondet Pœnitentia. Tertio ad consecra- tiones Sacerdotum & Levitarum, quæ erant signa Ordinis. Confirmationi autem & Extrema-Untioni nullum in antiqua Lege Sacramentum correspondere reperi- tur: quod pendet à voluntate Dei. Cujus congruentiam satis infirmam assignat D. Thomas sup. ad 3. quod in Confirmatione de- tur gratia plenitudo, quæ ad novam Legem pertinet; quodque Extrema-Untio sit im- mediata præparatio ad introitum gloriae, cu- jus aditus nondum patebat in veteri Lege. Cur enim hoc non obstantè congruè nequi- vissent in ista lege dari Sacramenta adum- brativa illius, quod futurum erat in Lege nova, non quod fiebat tunc in præsentia? Ma- trimonium quoque tunc non erat Sacra- mentum, sed nudus contractus & naturæ officium: quia non erat à Deo institutum, ut conferret suscipientibus aliquam sancti- tatem. Infirma autem est ratio, quam assignat D. Thomas sup., scilicet quod tunc non- dum facta erat conjunctio humanitatis cum Verbo, cujus est symbolum: nam bene po- tuisset esse Sacramentum præfigurativum conjunctionis futuræ. Similiter quod ad- dit in veteri Lege locum habuisse libellum repudiij, quod est contra Sacramenti ratio- nem;

Locus & minister non sunt quoque de- terminati in Scriptura.

36. In Lege Mosica fuerunt varia sa- cramenta.

Quæ præ- ter circum- cisionem ad tres classes reducuntur.

nem; falsum est, id rationi genericæ Sacramenti adversari: immo cum dissolubilitate aliqua consistit in nova Lege Sacramentum Matrimonii; cum in ea ratum solvatur per professionem solemnem Religionis. Neque inter figuram & figuratum debet esse omnimoda proportio.

QUESTIO IV.

De Efficacia veterum Sacramentorum, præsertim Circumcisionis.

37.
Veteris Legis Sacramenta non contulerunt gratiam, sed legalem salutem.

DE Sacramentis veteris Testamenti (si Circumcisionem seu remedium parvulorum excipias) satis convenit inter Theologos Catholicos, ea non causasse in recipientibus gratiam sanctificantem ex opere operato, sed solum legalem aliquam sanctitatem. Unde Apostolus in Epistola ad Hebræos pluribus inculcat sacrificia & ceremonias veteris Legis generatim nihil ad perfectum adduxisse, neque potuisse (ut expressit cap. 9.) juxta conscientiam perfectam, facere servientem, sed tantum sanctificasse ad emundationem carnis. Deinde Concilium Florentinum in Decreto de Armenis de Sacramentis novæ Legis ait: *Que multum à Sacramentis differunt antiqua Legis: illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant: Hac vero nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.* Et Aug. in Psal. 73. ait: *Alia sunt Sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem: Sacramenta veteris Testamenti dant salutem, Sacramenta veteris Testamenti promiserunt Salvatorem.* Idem tradit aliis locis. Dum vero Tract. 26. in Joan. significat Sacramenta vetera & nova posse dici paria, sive eodem virtute spirituali, solum vult esse paria in virtute seu ratione signi; adeoque eadem analogice ex parte rei significata, quia idem significant, non tamen esse in ratione causa eadem aut paria. Allegatque illud 1. ad Cor. 10. *Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt &c.* Quamvis alioquin verè Apostolus, ibi non conferat Judæos cum Christianis (ut vult Calvinus) sed ipsos inter se, ut patet ex contextu: *Patres (inquit) nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moysè baptizati sunt &c. & omnes eandem escam spiritalem manducaverunt &c. sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, seu plures eorum Deo non placuerunt, puniti in deserto.*

Quo sensu Augustinus illa & nova dicitur esse paria.

38.
Sacrificia expiatoria non valebant ad delendum peccata, nisi ex opere operantis.

Nec refert, quod Levitici 15. & 16. expressè præscribantur sacrificia pro expiatione peccatorum, sic ut etiam promittatur remissio: non enim valuerunt nisi quoad legalem immunditiam abstergendam, & simul etiam avertendas plagas hujus vitæ Judæis à Deo solitas intentari; non autem quoad remissionem culpæ, aut poenæ futuri

saeculi, nisi ex opere operantis, accedente nimirum contritione ipsius peccatoris, pro quo offerebantur sacrificia protestativa adventus Messiae. Quomodo etiam constat exercitium reliquarum antiquæ Legis ceremoniarum, cum forent cultus Religionis & actus veræ virtutis, fuisse ex opere operantis meritum, sive de congruo sive de condigno, eo modo quo actus aliarum virtutum. Quod apparet indubitatum apud omnes Doctores. Quidquid Nonnulli autem videantur existimasse, ea tantum fuisse in onus imposita, sic ut quantumvis iusti illa susciperent, nil fructus vel augmenti gratiæ ac meriti apud Deum obtinerent, Quod sanè absurdum est, & à communibus de merito regalis alienum. Deinde quid dicerent isti de oblatione sacræ Virginis, eum obtulit parvulum aut duos pullos columbarum, numquid & ista à merito vacua sunt? inquit D. Bonaventura 4. d. 1. p. 1. art. 1. q. 5.

Præcipua igitur difficultas manet de Circumcisione. Pro resolutione

Dico I. Circumcisio primario quidem fuit instituta, ut esset signaculum fœderis, quod pepigit Deus cum Abrahamo, & distinctivum posteritatis, & familiæ Abraham à reliquis populis: simulque protestativum fidei in Messiam venturum. Colligitur ex institutione Circumcisionis, prout refertur Genes. 17. & de Abrahamo ad Rom. 4. dicitur: *Signum accepit Circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio.* Idipsum saltem volunt Patres, Iustinus Martyr Dial. contra Tryphonem; Circumcisionem (inquit) accepit Abraham, significationis gratiâ, non justitiæ. Irenæus lib. 4. contra hæreses cap. 3. ubi asserit Circumcisionem esse datam, non ut consummationem justitiæ, sed ut cognoscibile perseveraret genus Abraham. Cyrillus lib. 10. in Iulianum negat valuisse ad justitiam. Similia habent alii Patres.

Dico II. Nihilominus circumcisio secundario & consequenter instituta fuit remedium originalis peccati pro parvulis masculis, quo ipsum originale delebatur, & per consequens gratia justificans infundebatur. Ita communiter Doctores cum D. Thoma 4. q. 70. art. 4. in corp. qui addit ita ab omnibus sentiri, ut mire ipsi citari à Vasquez & Lugo in contrarium ex hoc loco aut ex q. 62. art. 6. ad 3. ubi similiter tradit potius Conclusionem nostram. Quam etiam tradit D. Bonav. d. 1. p. 2. in Expos. textus dub. 1. & art. 2. q. 1. in Conclus. & q. 3. in corp. Immo Scotus q. 1. q. 6. n. 1. ait, hoc supponendum esse tamquam certum. Quod censet etiam vastus aliorum Doctores. Probat ex August. lib. 3. contra Iulian. cap. 18: *Responde si potes: cur ipse Isaac, nisi baptizatus Christi signo circumcisus die octavo fuisse perisset anima ejus de populo suo? Explicat si potes: tanta poena quo merito plesteretur, nisi ab hac illo Sacramento liberaretur? Lib. 2. contra Iulianum litteras*

litteras Posiliani c. 72. Antiquus populus Dei circumcissionem pro baptismo habebat. Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas c. 24. cur præceptum est ei, Abrahamæ, ut omnem deinceps infantem masculinum octavo die circumcideret, nisi quia & ipsum per seipsum Sacramentum multum valebat? Et alibi sæpè. Gregorius 4. Moral. c. 2. Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud Veteres ..... pro iis qui de stirpe Abrahamæ prodierunt mysterium Circumcisionis. Idem tradunt Prosper Ep. ad Demetriadem, Fligentius de Incarnat. cap. 15. Isidorus, Beda, Bernardus, Rupertus, Hugo Victorinus.

Denique Innocentius III. c. Majores de Bapt. dicit, quod Baptisma circumcissioni successe. Et confert verba Genes. 17. Masculus cuius caro præputii circumcisa non fuerit &c. verbis Christi Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei. Explicansque utriusque effectus subiungit: Est originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum celorum, quod usque ad mortem Christi fuit omnibus obseratum.

Habet insuper hæc Patrum doctrina fundamentum in illis verbis Gen. 17. Masculus, cuius præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. Quæ verba licet Varii intelligant de solis adultis; tamen Septuaginta Interpretes, & ex iis Augustinus ac multi veteres Patres repetunt, octavo die. Quod etiam notat Interpres antea v. 12. posuerat. Et quamvis postea rursus id non addat, sententia tamen generalis est, ut etiam de parvulis intelligi possit. Unde lectio Septuaginta (quæ etiam in nova editione facta iussu Sixti V. retenta fuit) explicat editionem vulgatam. Cum itaque parvuli octavo die non circumcisi anima fuerit delenda de populo Dei, non solum carnali Judaico, sed potissimum spirituali, nempe iustorum, ut constanter hunc locum intelligit August. 16. de Civit. c. 27. & frequenter in libris contra Iulianum, signanter lib. 2. cap. 6. sequitur circumcissionem purgasse à peccato originali, cui soli anima pueri est subiecta.

Denique idem confirmat ratio, quæ in prædictis verbis allegatur, videlicet, quia pactum meum irritum fecit: cum enim parvulus octavo die non circumcissus damnari non potuerit ex eo præcisè, quod irritum fecerit pactum de adhibenda circumcissione, quandoquidem pacti personalis sit incapax; sequitur fuisse damnandum ex eo, quod insuper irritum fecerit pactum peccando in Adamo, à quo peccato debebat per circumcissionem purgari. Ita Aug. 1. 2. de Nupt. & Concup. c. 11.

Est tamen observandum circumcissionem non potuisse adhiberi feminis, nec ante octavum diem masculis ob infantium teneritudinem; etsi forte citius adhibita, fuisset va-

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

lida quantum ad præsentem effectum, cum remedium ten. pus juxta D. Bonaventuram 4. d. 1. p. 2. legis naturæ. 2. q. 2. sit quidem necessarium quoad observantiam, non tamen quoad efficaciam. Deinde ipsa fuit omissa in deserto quadraginta annis, ut colligitur ex Josue 5. Unde cum non sit credibile feminas generaliter, aut masculos ante octavum diem fuisse destitutos Sacramento justificante, seu remedio, quod licet potuerit adhiberi, aut fideles tanto tempore tam universaliter neglexisse medium unice necessarium parvulis frequenter mox à nativitate morientibus; existimandum est feminis generaliter & masculis periclitantibus ante octavum diem potuisse adhiberi remedium legis naturæ: idemque ex dispensatione aut instinctu divino fuisse adhibitum tempore peregrinationis Israëlitarum per desertum, quo tempore ob incertitudinem motus castrorum, quæ movebantur ad motum nubis, non poterat servari circumcisio. Quæ insuper tunc erat minus necessaria in quantum erat signum distinctivum: cum in deserto non possint Gentibus commiseri. Unde postmodum præcepta fuit una generalis circumcisio in terra promissionis, in typum illius quæ futura est in patria. Quæ rectè notavit D. Bonav. sup.

Ex dictis hac Conclusionem satis colligitur infundatam esse recentem opinionem Lugo disp. 5. sect. 2. qui volens componere auctoritates Patrum specietenus repugnantes dixit circumcissionem tantum fuisse à Deo institutam in signum, adeoque ex institutione sua non delevisse originale; eundem solitam fuisse eadem operam assumi pro remedio legis naturæ (quod putat fuisse ceremoniam liberam) quoad masculos parvulos, quibus aliud necdum erat applicatum. Hoc namque manifestè dissonat allegatis auctoritatibus, quæ apertè tribuunt hanc vim circumcissioni vi institutionis factæ Gen. 17. Quas proinde constanter ita intellexerunt antiquiores Theologi. Deinde gratis dissimulato, quod determinatio remedii legis naturæ fuerit olim in arbitrio illud applicantium: unde didicit Lugo Judæos adeo concorditer relicto veteri remedio adhibuisse masculis suis novum circumcissionis, & usque ad octavum diem expectasse, non adhibita citius aliqua oblatione parvuli mundativa, si non erat vi divinæ ordinationis seu institutionis obligatio in hunc finem regulariter adhibendi circumcissionem?

Dico III. Circumcisio (idem ferè est de Remedio legis naturæ) rectè dici potest parvulis contulisse gratiam deletivam peccati originalis ex opere operato. Ita Scotus sup. num. 11. & plurimi alii. Probatur ex auctoritatibus præced. conclus. citatis, in quibus ex vi institutionis divinæ idem tribuitur circumcissioni quod baptismo; diciturque tantum Sacramentum liberare à pœna interitus, per seipsum multum valere, & originale culpam

43.
Nova Pænitentiam explicatio, quam Lugo allegat, refutatur.

44.
Circumcisio conferebat gratiam ex opere operato saltem parvulis.

per mysterium circumcisionis remitti; & consequenter per illud conferri gratiam sanctificantem, sine qua juxta legem ordinariam peccati non fit remissio: atqui nihil aliud requiritur ad conferendam gratiam ex opere operato, ergo &c. Confirmatur: quia circumcisio non habet vim ex opere operantis parvuli, qui est incapax meriti personalis; nec ex opere operantis ipsius parentis aut circumcidentis parvulum: nam alioquin male fuisset provulum parvulis, utpote qui à malis circumcisi nullum fructum habuissent. Unde falsum est fuisse requisitam fidem internam parentum, vel ut meritum operantis sufficeret enim implicita seu objectiva in ipsa circumcisio, quæ adhibebatur, inclusa, vel ad summum fides Ecclesiæ aut congregationis Fidelium: alioquin non rectè auctoritates remissionem culpæ in solam circumcisionem refundent. Unde *Aug. lib. 1. contra Crescon. c. 31.* & alibi asserit circumcisionem etiam Samaritanorum parvulis valuisse.

45.

Dices I. Circumcisio non contulit gratiam adultis, ut ex Patribus fuse probat Bellarminus l. 2. de Sacrament. c. 14. & seq. ideoque Apostolus ad Rom. 4. docet Abraham non fuisse justificatum ex circumcisio, sed ex fide, scilicet vivâ per charitatem, & accepisse circumcisionem tamquam signaculum justitiæ fidei, quæ erat in præputio Abraham: ergo circumcisio non confert gratiam ex opere operato: alioquin etiam conferret illam omni non ponenti obicem, idque præter ejus meritum. Resp. dissimulato Antec. Neg. Conf. ad ejus probationem dico sufficere ut conferat gratiam non ponenti obicem, quando adhibetur illi, pro quo est instituta in ratione signi efficacis gratiæ; prout solum instituta fuit pro parvulis peccato originali infectis, seu per actus proprios ad justificationem disponere non valentibus, ut ex auctoritatibus & congruentiâ colligitur, & innuitur à *Scoto sup.* Pro adultis verò tantum fuit instituta in signum fœderis & distinctivum populi Dei à reliquis gentibus. Idemque communiter dicitur de Remedio legis naturæ, quod etsi respectu parvulorum esset efficax gratiæ, non tamen respectu adultorum. Aliqui nihilominus existimant remedium externum deletivum originalis peccati potuisse cum fructu semel singulis, etiam adultis, quibus necdum fuisset adhibitum, vel antea justificatis per actum internum, potuisse applicari; non quidem causando in adultis primam gratiam cum attritione instar sacramenti mortuorum (quod imperfectionem istius statûs excedit) sed conferendo gratiæ augmentum. Quare idem consequenter dicunt de circumcisioe quoad masculos Hebræorum: etsi ita non profuerit Abraham, utpote qui dudum per remedium legis naturæ gratiam acceperat. Quæ

Ex quo non rectè arguitur contulisse gratiâ adultis,

Quâvis & his gratiam contulisse sit incerta quorundam nec adeo sùdasa conjectura,

Non tamen Abraham illam contulit.

tamen satis gratis videntur dicta, minisque imperfectioni istius statûs congruentia.

Dices II. Apostolus ad Rom. 3. & 4. ad Gal. 3. & 5. aliisque locis videtur adimere circumcisio vim justificandi, quod etiam faciunt varii Patres. Idem continetur in generalibus locutionibus Scripturæ & Patrum, dicentium Sacramenta veteris legis (sub quibus communiter recitetur circumcisio) non contulisse gratiam, sed illam tantum præfigurasse conferendam per passionem Christi in Sacramentis novæ legis. Quod clarè expressit *Concilium Florentinum in Decreto de Armenis*, cujus verba in principio quæstionis retulimus. Resp. Auctoritates istas posse & debere explicari, ut non contrariantur auctoritatibus *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum Patrum manifestè tradentium doctrinam nostræ Conclusionis.

Dico itaque Apostolum subinde loqui de circumcisioe pro statu novæ Legis; prout 1. ad Cor. 7. ait: *Circumcisio nihil est*, scilicet homini qui Christianam fidem suscepit. Subinde eam sumit pro ipso Judaismo. Quo sensu ad Galat. 5. ait: *In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium*, id est, in Christianismo neque Judaismus, neque Gentilismus quidquam valet ad justitiam seu beatam vitam.

Aliis autem locis ad sensum Judæorum negat circumcisionem aut ulla opera Legis valuisse ad justificationem sine spiritu fidei & merito Christi Jesu; cum tamen ipsi plus æquò in efficacia operû suæ legis præ Gentibus gloriarentur. Ad quod impertinens est, circumcisionem profuisse parvulis masculis Hebræis ex secundaria ordinatione Dei ad deletionem originalis peccati: cum & illam vim habere ipsam dicamus, quatenus erat protestatio fidei in Christum, atque adeò ex ejus merito & passione. Et Judæi hac ratione non possent præ Gentibus gloriari, cum non justificaret tamquam opus legis, sed deserviret tantum parvulis masculis loco remedii legis naturæ, quod etiam habebant Gentes. Alioquin cum Apostolus etiam excludat gloriationem Gentium, sequeretur nec remedium Legis naturæ quidquam valuisse ad justificandum parvulos.

Eodem modo intelligendi sunt Patres, qui phrasi Apostoli non nisi utilitatem specialem circumcisionis præ præputio aut favore Gentibus concessio excludunt. Vel certe volunt non valuisse Abraham adultis & dudum justificato etiam per remedium legis naturæ ad justitiam; neque valere ex primaria institutione: non autem, quin saltem parvulis ex secundaria institutione valuerit. Vel illam sic esse institutam tamquam remedium sine quo non possit obtineri universaliter justificatio, utpote quæ sine illa feminis, nec non ante institutionem

nem etiam masculis obtigerit, ut arguunt quidam Patres. Vel denique illam non fuisse datam velut consummationem seu statum consummatum iustitiae, neque ut dispositionem immediatam ad gloriam, quia non aperuit januam. Vide *Scorum d. 1. q. 6. n. 11.* Si unus vel alter nullam explicationem pate- retur (ut solus *Chrysostomus* juxta *Arriaga disp. 9. s. 4. n. 19.*) id non debet praerudicare nostrae doctrinae.

48. Ad auctoritates aliorum generaliter asserentium inefficaciam Sacramentorum Veteris Legis, dico illos non comprehendere Circumcisionem respectu parvulorum in- fectorum peccato originali. Nam praeterquam quod circumcisio non sit ex Moyses, sed ex Patribus, ut dicitur *Joan. 7.* non conferebat quoque ipsa gratiam quatenus erat praecise opus legis, sed quatenus erat remedium Legis naturae, Gentibus quidem commune, sed pro Israelitis masculis divinitus restrictum ad tale signum; & proinde non poterant Judaei idcirco praerudicari gloriari. Specialiter autem id censendum est de Concilio Florentino, quod agit contra Armenos ex errore existimantes Sacramenta novae Legis non habere efficaciam, sed esse nuda signa instar Sacramentorum aut ceremoniarum legis Moisaicae; non enim solent Concilia in locutionibus generalibus condemnare *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & totaliorum Patrum ac Theologorum doctrinam; de qua in Concilio Florentino non fuerat nota controversia specialis. Loquitur itaque Florentinum stylo conclusivo etiam ipse *Augustinus* (de cujus tamen mente quis merito dubitet, quantum ad efficaciam circum- cisionis?) qui iisdem ferè verbis in *Psal. 73. & Ep. 19.* quae est ad Hieronymum, docet Sacramenta antiquae legis non don- tulisse gratiam sed tantum praefigurasse. Similia habet *lib. 19. contra Faustum c. 13.* Unde sicut ipse *Augustinus* non comprehendit cir- cumcisionem quatenus erat remedium pro originali pro Israelitis, sic nec Florentinum simili modo loquens, aut alia Concilia. Vel certe cum *Arriaga d. 9. sect. 4. num. 19.* & aliis dicendum foret Florentinum loqui de antiquis, uti de novis, universaliter, adeo- que discrimen subsistere per hoc quod omnia nova contineant & conferant gratiam, non tamen omnia antiqua, sed potius vix ulla, unum scilicet vel alterum. Et plane ipsi adversarii debent simili aliquo modo explicare Florentinum quantum ad reme- dium legis naturae, quod etiam cum Sa- cramentis ceteris in antiqua lege quoad fe- minas perseveravit, adeoque simili qua cir- cumcisio ratione inter antiqua Sacramenta recensendum esset.

49. Instabis: Concilia videntur continen- tiam & efficientiam gratiae appropriare Sacramentis novae Legis; adeo ut nequi- dem remedium legis naturae videatur poi-

se conferre gratiam ex opere operato, & per consequens nec circumcisio. Resp. Neg. Ass. cum ex antè dictis satis constet institutum fuisse remedium contra peccatum ori- ginale, idque pro masculis de posteritate

Abrahæ fuisse regulariter circumcisionem, adeoque non potuerunt Concilia praedicto remedio efficientiam gratiae denegare, & consequenter loquuntur de Sacramentis & ceremoniis legis Moisaicae non comprehen- sis praefatis remediis. Quamvis Sacramenta novae Legis speciali ratione contineant gratiam, tamquam scilicet sibi propriam, eamque abundantioram, cum etiam reme- dium legis naturae gratiam, quam confere- bat parvioram, deberet ex lege Evangelica mendicare. Sunt tamen Nonnulli, qui pu- tent remedium hoc sive circumcisionem non tam causasse gratiam ex opere operato, quam fuisse meram conditionem sine qua non. Sed hi reducunt difficultatem ad qua- stionem de nomine, in qua sine ratione ne- gant remedium illud sive circumcisionem fuisse causam moralem gratiae, contra aper- ta testimonia *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum supra citatorum.

Dices denique: Si circumcisio habuerit istum effectum, mirum est, quòd *Iosephus & Philo* illius non meminerint, cum tamen ex- actè omnia describant. Resp. Neg. Ass. quia nec meminerunt remedii Legis naturae: ef- fectus autem ille circumcisionis non est, qua- tenus ipsa est ceremonia legis Moisaicae (de qua agunt) sed quatenus jam ante erat sub- rogata in locum remedii legis naturae.

50. Cur *Iosephus & Philo* non meminerint remedia Legis naturae: ef- fectus autem ille circumcisionis non est, qua- tenus ipsa est ceremonia legis Moisaicae (de qua agunt) sed quatenus jam ante erat sub- rogata in locum remedii legis naturae.

51. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

52. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

53. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

54. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

55. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

56. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

57. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

58. In nova lege Sacramenta sunt congruentissima.

se conferre gratiam ex opere operato, & per consequens nec circumcisio. Resp. Neg. Ass. cum ex antè dictis satis constet institutum fuisse remedium contra peccatum ori- ginale, idque pro masculis de posteritate Abrahæ fuisse regulariter circumcisionem, adeoque non potuerunt Concilia praedicto remedio efficientiam gratiae denegare, & consequenter loquuntur de Sacramentis & ceremoniis legis Moisaicae non comprehen- sis praefatis remediis. Quamvis Sacramenta novae Legis speciali ratione contineant gratiam, tamquam scilicet sibi propriam, eamque abundantioram, cum etiam reme- dium legis naturae gratiam, quam confere- bat parvioram, deberet ex lege Evangelica mendicare. Sunt tamen Nonnulli, qui pu- tent remedium hoc sive circumcisionem non tam causasse gratiam ex opere operato, quam fuisse meram conditionem sine qua non. Sed hi reducunt difficultatem ad qua- stionem de nomine, in qua sine ratione ne- gant remedium illud sive circumcisionem fuisse causam moralem gratiae, contra aper- ta testimonia *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum supra citatorum.

Dices denique: Si circumcisio habuerit istum effectum, mirum est, quòd *Iosephus & Philo* illius non meminerint, cum tamen ex- actè omnia describant. Resp. Neg. Ass. quia nec meminerunt remedii Legis naturae: ef- fectus autem ille circumcisionis non est, qua- tenus ipsa est ceremonia legis Moisaicae (de qua agunt) sed quatenus jam ante erat sub- rogata in locum remedii legis naturae.

QUAESTIO V.

An, Quot, & à quo instituta sint Sacramenta novae Legis?

ESSE in nova Lege proprii nominis Sa- cramenta apud omnes est indubitatum, & patebit ex dicendis de eorum numero, ac singulis in particulari. Necessitas porro ea instituendi non fuit absoluta & simpliciter: poterat enim Deus aliis externis symbolis praesertim sacrificiis, populum Christianum adunare, & gratis liberaliter donandis effi- caciam Sacramentorum supplere. Congru- entissimum tamen fuit, attentà Dei benigni- tate, hominisque infirmi indigentia & con- ditione, huiusmodi sensibilia signa institui. Quare pauca pro multis antiquis, eademque factu facilissima, & intellectu angustissima, & conserva- tione castissima ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina; ut inquit *S. Aug. l. 3. de doctrina Chri- stiana c. 9.* quibus Deus, (ut ait *Ep. 118. in princip.*) societatem novi populi colligavit; & in quibus (ut ait *Trid. sess. 14. in proemio de Ex- trema Unct.*) auxilia maxima preparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritibus incommodo possent.

§2.
De quorum
numero
valde incō-
stanter &
diversimodē
loquuti sunt
Sectarii re-
centiores.

De numero Sacramentorum Hæretici recentiores tam diversimodē & inconsanter scripserunt, ut omnes inter se, & iidem sæpè secum pugnent; ut ex illorum scriptis deducit Bellarminus l. 2. de Sacrament. in genere c. 23. Calvinista quidem communiter solum admittunt Baptismum & Cœnam: Calvinus ipse l. 4. Instit. c. 19. §. 28. & 31. illis addit Ordinationem: quam ideo non posuit in numero, quod non est Sacramentum Ordinarium, nec commune apud omnes fideles, ut habet §. 28. citato. Alii admittunt Baptismum, Cœnam & Matrimonium, ut Zwinglianus. Lutherani communiter admittunt Baptismum, Eucharistiam & Pœnitentiam, secuti Lutherum; qui tamen aliquando docet, secundum usum Scripturæ loquendo tantum esse unum, aliquando verò, si rigidè loqui velimus, esse duo, Baptismum & Eucharistiam. Alii his tribus etiam annumerant Ordinem, ut Melancthon; qui alibi propendet ad superaddendum Matrimonium: quamvis idem nunc duo, nunc tria, nunc quatuor admittat. Tandem Lutherani aliqui admittunt septem: quæ etsi neganda censuerit Lutherus in lib. de Babylonica in initio, tamen in medio lib. cap. de Confirmat. dixit se non damnare septem Sacramenta, sed tantum negare ea ex Scripturis probari posse. De quibus vide Bellarminum sup.

§3.
Sed fides
Catholica
non plura
neque pau-
ciora scia-
tur, quam
septem.

Qua sum-
datur in
universali
traditione
Ecclesie.

Fides Catholica docet esse septem, & non plura, neque pauciora novæ legis Sacramenta propriè dicta; quæ sunt, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema-Unctio, Ordo & Matrimonium. Ita definit Trid. sess. 7. de Sacram. in gen. c. 1. Idem antea definierat Florentinum in Decreto de Armenis, consentientibus non solum Latinis, sed etiam Græcis & Armenis. Idem jam ab annis amplius quadringentis cum Magistro docuerunt unanimiter Theologi. Ratio principalis est voluntas Christi; cuius certissimum testimonium sumitur ex Ecclesiæ universali traditione: quam à Christo & Apostolis proflexisse inde patet, quod nec inter Catholicos hac de re, umquam fuerit dissensio, nec Hæretici Lutherani & Calvinisti antiquiores contradixerint; nullum etiam Concilium aut Pontifex istum numerum primò introduxisse legatur, nec ullus Historicus umquam retulerit primum istius doctrinæ auctorem, vel tempus quo cœpit doceri; uti de singulis hæresibus origo earum refertur ab Auctoribus res sui temporis conscribentibus. Provenit ergo ex traditione Christi & Apostolorum, juxta regulam Augustini l. 4. de Baptismo c. 24. Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper reverentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum resistere creditur. Deinde agendo de singulis Sacramentis in particulari ostenditur, quod sint verum Sacramentum; de aliquo autem alio, præter septem prædicta, ex nullo capite ostendi potest.

Congruentiam hujus numeri septenarii assignat Florentinum sup. Nam cum Sacramenta ordinentur ad hominem perficiendum; isque perfici possit, vel in ordine ad communitatem, vel in ordine ad seipsum: Hinc quinque prima Sacramenta ad spirituales hominis in se ipso perfectionem, duo ultima ad totius Ecclesiæ regimen multiplicationemque ordinata sunt. Nam baptismo spiritualiter regeneramur, confirmacione augemur & in spiritu roboramur: renati & roborati nutrimur divinæ Eucharistiæ alimonia; infirmati sive vulnerati per peccatum medicinali Pœnitentiæ Sacramento sanamur; sicut & per Extremam-Unctionem sublati infirmitatum reliquiis esse peccato relictis spiritualiter sanamur, pro extrema lucta roboramur, ac etiam corporalem (si expediat) sanitatem recipimus. Ordine Ecclesia gubernatur ac propagatur spiritualiter, corporaliter Matrimonio. Vide D. Bonav. l. 2. art. 1. q. 3. in corp. & D. Thomam q. 65. a. 1.

Nec obstat, quod Scriptura & Patres nullibi dicant esse septem Sacramenta: nam nullibi etiam hoc negant: adeoque id non concludit ab auctoritate negativa. Quemadmodum non sequitur, non esse quatuor Evangelia, quia Scriptura nullibi hoc dicit. Prout etiam minimè dicit Scriptura aut Patres esse tantum duo, aut tria aut quatuor Sacramenta: qualem tamen numerum statuunt Hæretici. Non fuit etiam Scripturæ aut Patrum propositum omnia Sacramenta enumerare; quamvis singula sparsim satis tradant, prout nos suis locis ostendemus. Interea videri potest Bellarm. sup. c. 24.

Sufficere profectò debet auctoritas & traditio Ecclesiæ, ut de ea præclarè Hieronymus Dialogo contra Luciferianos ante m. An. nescis (inquit) hunc esse Ecclesiæ morem, ut baptizatis postea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus sanctus? Exigis ubi scriptum sit in actibus Apostolorum. Et etiamsi sacra Scriptura auctoritas non subisset, totius Orbis in hanc partem consensus instar præcepti obrineret.

Non obstat etiam, quod Augustinus Ep. 118. in princ. dicat, Christianos frui Sacramentis numero paucissimis, observatione satillimis, significatione præstantissimis ..... sicut est Baptismus nomine Trinitatis consecratus, Communicatio corporis & sanguinis ipsius; & si quid aliud Scripturis Canonice commendatur. Nam ibi duo principalia, facilia & communia solum exprimit gratiæ exempli, non dubitans tamen, sed potius supponens esse plura. Pro quo remittit ad commendationem Scripturæ, haud tamen excludens Traditionem Ecclesiæ, quam tanti fecit, ut l. contra Epistolam fundamenti c. 5. dicere non dubitaverit: Ego verò Evangelio non crederem, nisi Catholica Ecclesia me commoveret auctoritas.

Simili modo quo Epist. 118. loquitur etiam l. 3. de Doctrina Christiana c. 9. ubi post

Qu. V. An quot, à quo instituta sint Sacramēta novæ Legis. 125

post verba relata n. 1. subdit: Sicuri est Baptismi Sacramentum, & celebratio corporis & sanguinis Domini. Quare alibi apertè plura significat. Nam Conc. 1. in Psal. 103. circa medium ait: Respice ad mīnera ipsius Ecclesie: Munus Sacramentorum in Baptismo, in Eucharistia, in ceteris Sacramentis. Et lib. 5. de Baptismo cap. 20. ait: Quomodo exaudit Deus homicidam deprecantem, vel super aquas baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum quibus manus imponitur? De Confirmatione lib. 2. contra litteras Pelliani cap. 104. Sacramentum Christum in genere visibilium signaculorum sacramentum est, sicut ipse Baptismus. De ordine l. 2. contra Epist. Parmeniani c. 13. inquit: Vtrumque (scilicet Baptismus & Ordinatio) Sacramentum est, & quādam consecratione utrumque homini datur. De Extrema-Unctione videndum est in libro de Speculo, & Serm. 215. de temp. & l. 2. de Visitat. infirmorum (de quo tamen non constat, quod sit Augustini) c. 4. De Sacramento Matrimonii clarè tractat lib. de bono conjugali c. 16. 18. 19. & 24. Unde patet Augustinum omnia septem Sacramenta agnoscere.

Quod ad ordinem Sacramentorum attinet, enumerantur ea ordine à nobis superioris posito, tum à Florentino & Tridentino, tum à Catholicis Scriptoribus communiter. Idemque ferè est ordo susceptionis seu executionis: cum ingressis Ecclesiam per Baptismum adultis mox, si opportunum sit, datur Confirmatio, dein Eucharistia, etiam parvulis post Baptismum olim præberi solita; quam proinde per accidens, & aliis præcedit Pœnitentia, cujus, ipsiusque Christianæ vitæ consummativa est Extrema-Unctio. Ordo & Matrimonium inter se non habent ordinem. Quantum ad ordinem dignitatis, non omnia esse inter se paria definit Trid. sess. 7. can. 3. Dignissimum siquidem constat esse divinum & Venerabile Sacramentum, quod & sanctitate & mysteriorum numero ac magnitudine longè cæteris antecellit. In reliquis variæ possunt considerari rationes, quibus singula singulis præferantur, ut in Baptismo major efficacia, in Confirmatione dignior minister, in ordine nobilior gradus seu status &c.

Denique quod attinet Auctorem sive institutorem novæ Legis, indubiè est Christus Dominus; qui omnia instituit per se immediatè. Ita unanimiter Theologi, præsertim post Tridentinum. Nonnulli tamen (quod non mirum) qui olim ante Tridentinum scripserunt aliter senserunt, vel sensivisse vili sunt de quibusdam Sacramentis, signatè Confirmatione velut institutà à Concilio Meldensi, & Extrema-Unctione velut institutà ab Apostolis, nisi fortasse de promulgatione loquantur. Difficilia quædam de his habet S. Bonaventura 4. d. 7. art. 1. q. 1. in corp. ubi videtur præferre illam sententiam, quæ docebat Confirmationem quoad for-

mam fuisse postmodum institutam à Spiritu sancto & q. 2. Christus (inquit) hoc Sacramentum non instituit. Similiter d. 23. art. 1. q. 2. in corp. videtur docere Extremam-Unctionem esse à Spiritu sancto per Apostolos velut promulgantes institutam; sicut præcepta Legis veteris sunt à Deo data per Moysen, ut explicat ibid. ad 2. Nihilominus sensum S. Bonaventuræ non differre à doctrina hodie communi observat Angelus Rocca in Præfat. ad Lectorem præfixà Tomo 5. Ex Breviloquio p. 6. c. 4. Centiloquio p. 3. sect. 4. 7. Hoc tenendum est (inquit Breviloq. loco cit.) quod septem Sacramenta legis gratia Christus instituit tamquam novi testamenti mediator, & præcipuuslator legis, in qua vocavit ad promissa eterna, dedit præcepta dirigentia, & instituit Sacramenta significantia.

Et infra subdit: Instituit autem prædicta Sacramenta diversimodè: Quædam scilicet ex eis confirmando, approbando & consummando, ut matrimonium & Pœnitentiam (quæ nempe ante legem novam extiterant, & per Christum sunt confirmata & consummata in ratione Sacramenti novæ legis) Quædam autem instituendo & initiando, ut Confirmationem & Unctionem extremam (quæ nimirum velut novæ legi propriissimè inlinuavit, dum pueris manus imposuit, & Apostolos misit ungere ægrotos, & quibus sua institutione primum initium dedit) Quædam vero initiando, & consummando, & in semetipso suscipiendo, ut Sacramentum Baptismi, Eucharistia & Ordinis. Hac enim tria, & plene instituit, & etiam primum suscepit.

Probatur doctrina communis ex Trid. sess. 7. can. 1. ubi dicitur: Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à Jesu Christo Domino nostro instituta ..... anathema sit. Ubi licet Concilium non addat, immediatè, id tamen exigit verborum proprietates: cum non dicatur proprie quis aliquid instituire, ad quod instituendum alteri solum tribuit potestatem. Sic enim et si Deus sive Christus Ecclesie dederit potestatem ferendi leges, tamen leges ab Ecclesia latæ, non dicuntur divinæ aut latæ à Deo. Deinde Trid. sess. 14. can. 1. de Sacramento Extremæ-Unctionis (de quo poterat maximè dubitari) definit, illud esse à Christo Domino nostro institutum, & à B. Jacobo Apostolo promulgatum. Ubi cum Apostolo solum tribuat promulgationem, clarè patet, ipsum non Apostolis, sed Christo adscribere immediatam institutionem. Denique quia aliàs rectè diceretur, Christum instituisse omnia sacramentalia, quia dedit Ecclesie potestatem ista instituendi.

Probatur II. Quia Trid. sess. 21. cap. 2. supponit Ecclesiam nihil posse mutare circa substantiam Sacramentorum: existimavit ergo Ecclesiam non posse instituire; cum ejus sit legem mutare, cujus est ferre.

Confirmatur I. ex Apostolo 1. ad Cor. 4.

58.
Quod effecit
cacter
fertur
ex
Tridentino.

ubi dicuntur Apostoli non Auctores, sed dispensatores mysteriorum Dei. Confirmatur II. quia aliqua Sacramenta sunt immediatè à Christo instituta; ergo omnia: cum de omnibus sit par ratio: omnia enim significant & efficiunt gratiam, quæ à solo Deo potest causari: omnia concurrunt tamquam columnæ & ædificium Ecclesiæ, cujus architectus & caput est Christus.

*Quanta sit
hujus do-
ctrina certi-
tudo.*

Ob evidentiam horum testimoniorum, signanter Tridentini, censent Aliqui Conclusionem esse de fide: Alii (ut *Sorus & Suarez*) eam sine temeritate negari non posse. Nec mitiorem censuram alii recentiores Scriptores de opposita doctrina ferrent, qui nostram velut indubitata unanimiter tradunt.

60.

Nec obstat illud *Cypriani Serm. de ablutione pedum* dicentis: *Ipse summus Sacerdos sui est Sacramenti* (intellige, Eucharistiæ) *institutor & auctor: in cæteris homines Spiritum sanctum habuere Doctorem.* Nam ex hoc, ut sonat, accepto contra ipsos Hæreticos sequeretur Christum nequidem baptismi esse auctorem. Deinde ex stylo & aliunde satis colligitur auctorem non esse *Cyprianum*, qui etiam præjudicare non posset doctrinæ ab Ecclesia declaratæ. Præterea responderi posset, per suum Sacramentum, intelligi omnia septem, utpote verè Christi Sacramenta, à quo & alia præcepta immobiliter instituta esse Auctor præmiserat, inter illa recensens Baptismum, Confirmationem & Ordinem. Quare *ly in cæteris* non refertur ad Sacramenta, sed ad ea, quæ Apostoli Spiritu sancto dictante scripserunt & tradiderunt, quibus similiter nihil addi, nihilquæ subtrahi potest, ut idem Auctor ait. Vide *Vasquez disp. 135. n. 12. & 13.*

*Auctor Ser-
monis de
ablutione
pedum non
est Cypria-
nus:*

*Cujus equi-
dem verba
explicantur.*

61.

Non obstat etiam, quòd *Aug. Epist. 118. c. 1.* postquam dixisset: *Sacramentis numerus participis ..... societatem novi populi colligavit; sicuti est Baptismus, Communicatio corporis & sanguinis ipsius, & si quid aliud in Scripturis Canonicis commendatur;* subdat: *illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis ..... commendata atque statuta retineri.* Nam hæc verba non refert *Augustinus* ad Sacramenta (ut explicat *Poncius disp. 41. n. 43.* consequenter sic torquens verba *Augustini*, quasi significet ea retineri in Ecclesia tamquam instituta & commendata à Deo, & data intelligi per Apostolos vel Concilia) quæ quidem generatim jam antea expresserat, sed ea refert ad instituta Ecclesiastica, sicuti (verba sunt *Augustini* immediatè subjecta) quòd *Domini passio & resurrectio & ascensio in cælum, & adventus de cælo Spiritus sancti, anniversaria solemnitate celebrantur. Et si quid aliud tale occurrerit, quòd servatur ab universâ quacumque se diffundit Ecclesiâ.*

*Explicatur
locus Augu-
stini ex
Epist. 118.*

62.

Sed controversia manet inter Scholasti-

cos, an ex speciali Dei commissione potuisset institui aliquod Sacramentum à puro homine. Quæ lis cum videatur de nomine; breviter

Dico, quòd posset Deus committere creaturæ potestatem designandi certa signa, quibus Deus infallibiliter annecteret gratiam, sicut est annexa Sacramentis de facto institutis: cum nulla in hoc appareat repugnantia. Unde si institutio Sacramenti nil aliud importet (prout vult *Suarez* & plures alii) potest creaturæ committi facultas instituendi Sacramenta. Non potest tamen creaturæ à Deo committi potestas instituendi signa efficacia gratiæ tali modo, ut sicut vis significandi, sic etiam vis causandi gratiam (quod utrumquæ importat Sacramentum) in voluntate seu institutione creaturæ radicetur, aut illà principaliter nitatur: quamvis enim significatio ex instituto non excedat facultatem hominis tamquam instituentis & causæ principalis; gratiæ tamen causatio vires illius superat. Unde *Scotus d. 1. q. 3. n. 5. & 6. Vasquez disp. 135. c. 2. & alii* considerantes institutionem Sacramenti seu signi causativi gratiæ, quatenus æqualiter referretur in instituentem, tum sub ratione signi, tum sub ratione causæ gratiæ, rectè illam creaturæ esse delegabilem negarunt. Atque ita constat, esse quæstionem de nomine, in qua optimè dici videtur, potestatem instituendi Sacramentum sic posse delegari creaturæ, ut tamen institutio simul & principaliter foret à Deo, tum quatenus delegante auctoritatem designandi signa quæ vellet, tum quatenus ipse dat efficaciam conferendi gratiam, scilicet per volitionem suam institutione creaturæ priorum, quæ voluit gratiam annecti signis à creatura designandis, posito quòd designentur. Ita *Poncius d. 41. q. 6. n. 40.*

Si verò quæretur, an potestas excellentiæ, quæ competiit humanitati Christi circa institutionem Sacramentorum, potuisset divinitus communicari puræ creaturæ? Resp. Doctores passim id quidem negare, quæstionem tamen indigere declaratione. Nam humanitas Christi concurret in primis designando signa sensibilia, eaque Ecclesiæ præscribendo. Et hoc constat potuisse communicari puræ creaturæ. Secundò concurreret merendo de condigno gratiam remissionis peccatorum vel augmentum justitiæ istis signis annecti, adeoque ipsam gratiam moraliter causando. Et de hoc quoque censendum est non implicare quantum ad meritum augmenti gratiæ. Sed est controversia, quæ non est hujus loci, an divinitus possibile sit meritum puræ creaturæ, quamvis sanctæ, quòd sit condignum remissionis alienorum peccatorum mortaliū, asserentibus id *Scotus*, cæteris ferè id negantibus. Verum independenter ab hujusmodi merito potuisset in humanitate Verbo

Qu. I. An res & verba sint materiae & forma Sacramentorum novae legis. 127

bo unita; adeoque etiam in pura creatura, esse potestas excellentiae quantum ad praesens, quamvis non tam perfecte defectu tituli meriti seu moralis causalitatis gratiae. Denique concurrunt humanitas Christi sic, ut in ordine ad habendam causam completam institutam non foret opus ire extra personam, utpote, in qua junctim erat humanitas & divinitas. Et hoc constat non esse

communicabile purae creaturae manenti tantum; uti nec communicabilem esse potestatem excellentiae, quatenus connotat suam radicem seu fundamentum, scilicet Unionem hypostaticam. Et sic satis declaratum manet, an vel qualiter pura creatura divinitus potuisset circa institutionem Sacramentorum facere id quod humanitas Christi fecit.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Materia & Forma Sacramentorum novae Legis.

CUM omne Sacramentum novae Legis sit signum sensibile, dubitari non potest, quin in eo reperiatur illud quod signum est, & insuper ipsa significatio, quae se habet ad rem, quae signum dicitur, tamquam forma ad materiam: sicut figura v. g. sedis, habet se per modum formae respectu ligni, ex quo tamquam materia illud arte factum componitur. Sed sicut in hac ipsa materia v. g. ligno est praeterea materia & forma ligni: sic quaeritur, an in ipsis rebus sensibilibus quae signa Sacramentalia sunt, reperiatur praeterea quod se habet instar materiae, & aliud quod per modum formae.

ex divina institutione. Congruentia est, quod Sacramenta novae legis proportionate ad ipsam legem debeant esse signa perfectissima, adeoque sensibilia sensibus perfectioribus, qui sunt visus & auditus; res autem videntur, verba audiuntur: & quia res praesupponuntur verbis, & ab his quasi determinantur, ideo res dicuntur materia, verba forma.

In veteri tamen Lege pleraque aut etiam forte omnia Sacramenta constabant solis rebus: non enim reperitur aliqua verborum formula pro Circumcisione ceterisque illius legis Sacramentis praescripta. Idque congruebat obscuritati istius status & Sacramentorum umbraticorum; cum verba clarius & expressius significent, quam res.

Norandum autem non velle Concilium Florentinum, quod in quolibet Sacramento quavis verba concurrentia sint forma: cum idem Concilium, ac etiam Tridentinum sess. 14. c. 3. & can. 4. Confessionem verbalem recensent tamquam materiam Sacramenti Penitentiae; ac similiter satisfactio saepe consistat in verbis, v. g. precibus vocalibus. Manet equidem doctrina Concilii generaliter vera: quidquid aliquam exceptionem fecerit Durandus 4. dist. 1. q. 3. n. 8. quia etiam Sacramentum Penitentiae constat verbis absolutionis tamquam forma, & rebus tamquam materia, scilicet peccatis, quae sunt materia circa quam, & contritione, quae est materia proxima. Confessio etiam, etsi consistat in verbis, sive proprie dictis, sive aequivalentibus in necessitate, habet se tamen instar rei, quatenus ulterius determinatur per verba absolutionis tamquam formam. Similiter in Matrimonio reperiuntur res tamquam materia, scilicet corpora contrahentium, quae sunt materia circa quam & objectum contractus ac Sacramenti matrimonii: nec opus est aliam ibi materiam quaerere, ex qua Sacramentum componatur (qua in re plurimum laborant Varii, signanter Lugo d. 2. sect. 1.) cum illud imitetur naturam contractuum, quorum materia censetur esse ipsum objectum quod in contractu proponitur. Ex quibus solutae manent rationes dubitandi Durandi.

QUESTIO II.

An Sacramenta novae Legis consistant rebus ut materia, & verbis ut forma?

RESP. affirmative. Est certa & communis Theologorum Doctrina. Eamque expressit Concilium Florentinum in Decreto de Armenis dicens: Haec omnia Sacramenta perscrutantur rebus tamquam materia, verbis tamquam forma. Ideoque Innocentius III. c. Non ut apponeres 5. De Baptismo definit, non esse Baptismum, qui collatus fuit per salivam defectu aquae. Et Alexander III. c. Si quis eod. tit. determinat non esse baptismum collatum per ablationem aquae sine prolatione verborum: Ego te baptizo. Item de quibusdam Sacramentis v. g. Baptismo & Eucharistia, colligitur ex Scriptura, & de omnibus docet Ecclesiae traditio, quae ab Apostolis proflixit. De quibus Dionysius Areopagita c. 1. Ecclesiastica Hierarchia ait: Primi Duces sacerdotalis muneris visibilibus signis caelestia Sacramenta texerunt, & partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt. Ratio a priori est voluntas Christi nobis per Ecclesiam intimata: supposito enim quod Christus determinata signa instituerit, patet ea necessario esse observanda: cum significatio practica gratiae competere nequeat signis, nisi

Generaliter tamen vera manet doctrina Florentini quoad materiae & formam.

4.
Excepto,
quod solum
matrimo-
nium possit
perfici sine
verbis sive
sine dictis,

Notandum II. non velle *Concilium Florentinum*, quod omnia Sacramenta debeant consistere verbis propriè dictis sive vocibus tamquam formâ: quandoquidem matrimonium possit etiam celebrari per nutus & signa, v. g. à surdis & mutis, ut determinat *Innocentius III. c. Tuae fraternitati 23. de Sponsalibus*: Et apertè insinuat ipsum *Florentinum in Decreto* dicens: *Causa efficiens matrimonii regulariter est mutus consensus per verba de presenti expressus*. Ubi addendo, *regulariter*, significat extraordinariè posse perfici sine verbis. Ex quo etiam colligitur in aliis Sacramentis semper oportere adhibere verba propriè dicta, cum in solo matrimonio fiat exceptio, quæ firmat regulam in contrarium. Idem etiam habet communis sensus Doctorum & praxis Ecclesiæ.

5.
Nō est equi-
dem mens
Florentini,
quod omnia
essentialiter
constituantur
ex rebus
& verbis.

Notandum III. non velle *Florentinum*, quod omnia Sacramenta intrinsecè & essentialiter componantur ex rebus & verbis, sive ex materia & forma. Ut proinde nullius momenti sit argumentum, quod inde Nonnulli desumere tentarunt, ad probandam, quod in hoc vel illo Sacramento materia vel forma sit essentialis & intrinseca. Patet manifestè ex ipso Concilio, quod postea specificans & declarans res, quibus singula Sacramenta perficiuntur, pro materia Eucharistiæ assignat panem & vinum; quæ utique essentialitè illius non ingrediuntur, immo vi consecrationis destruantur. Similiter pro forma ejusdem assignat verba; quibus hoc conficitur Sacramentum; quæ similiter juxta plurimos Doctores non sunt de intrinseca ratione Eucharistiæ; sed eidem potiùs extrinseca, uti solet esse causa efficiens. De quo tamen suo loco. De Sacramento etiam Pœnitentiæ docet *Securus* essentialitè illius consistere in sola absolutio-
ne; quæ tamen cadere debeat super pœnitentem contritum & confessum. De quo postea. Similiter satisfactio, quæ assignatur tamquam materia partialis Sacramenti Pœnitentiæ, indubiè non est ei essentialis. Sacramentum quoque Matrimonii, uti ipse contractus, non includit intrinsecè corpora contrahentium, sed essentialitè illius consistit in solo signo expressivo mutui ac legitimi consensus. De quo similiter suo loco agetur.

Accedit quod *Florentinum* specificans materiam Sacramentorum ferè tantum assignet materiam remotam, v. g. aquam pro baptismo; & tamen aqua non est intrinseca Sacramento Baptismi (quod est actio quædam transiens) sed est potiùs materia cetera quam versatur ipsa materia proxima & Sacramento intrinseca, scilicet ablutio; per quam applicatur aqua corpori baptizandi.

6.
Personam
& intentio-
nem mini-
stri esse par-

Denique accedit, quod eodem planè modo *Florentinum* supra dicat, *Omnia Sacramenta per se personam ministrum conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; & tamen minister ejusve intentio non in-*

greditur intrinsecè essentialitè Sacramenti, juxta Doctores passim: quamvis aliter opinetur *Lugo d. 2. sect. 7. Quem operosè refutat Dicastillo d. 1. de v. 19. & rursus in simili d. 4. De Sacramento Pœnitentiæ d. 5. parte 2. Sanè nimis procl. Lugo abscelsisse videtur, dum consequenter etiam ipsa peccata censuit esse de intrinseca essentialitè seu partem essentialem Sacramenti pœnitentiæ; quasi nimirum quidquid necessariò omnino ab aliquo requiritur vel præsupponitur sit pars essentialis ejusdem. Cujus equidem fallitas patet: tum quia Deus v. g. involvitur in objecto contritionis, & tamen non est pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ: uti neque est pars essentialis aliorum Sacramentorum, vel cujuslibet creaturæ, à quibus omnibus necessariò præsupponitur. Tum quia agens non est pars essentialis respectu actionis, terminus respectu relationis, objectum respectu actus vitalis; quorum tamen singula sunt respectivè necessariò, aut essentialiter prærequisita. Aliàs quoque prædicta forent aggregata per accidens ex Deo & creaturâ, substantiâ & accidente &c. Accedit, quod ex eodem fundamento etiam persona suscipientis, nec non intentio ejusdem (si sit adultus; cujus proinde baptismus v. g. haberet plures partes diversæ rationis, quam baptismus parvuli, in quo non requiritur intentio) item in quibusdam Sacramentis Sacerdotium, in Pœnitentiâ jurisdictione, in Extrema-Uncione infirmitas, in sex posterioribus Sacramentis Baptismus includeretur tamquàm pars essentialiter componens; quæ absona & hæcenus inaudita videntur; cum tamen Sacramenta cum suis partibus adeò membratim à Conciliis & Doctoribus Catholicis fuerint recensita & enucleata.*

Magis tolerabile foret, si intentio ministri diceretur esse pars essentialis ipsius actionis Sacramentalis, v. g. ablutionis baptismalis, consecrationis, &c. pars, inquam, indistincta, & sub ipsa actione computata: cum intelligatur per ablutionem v. g. ablutio libera, & quidem certæ speciei moralis. Quare sicut intentio non tantum præferendi verba seu signa consensus, sed etiam contrahendi sequè obligandi censetur esse de intrinseca essentialitè contractus, & intentio orandi de essentialitè orationis: sic actio Sacramentalis, quæ est libera & certæ speciei moralis, videri posset in se includere intentionem illius quæ talis. Nec contra hoc urgent ea, quæ supra contra *Lugo* allegata sunt. Solum occurrit disparitas inter Sacramenta ex una parte, & orationem, votum, contractum &c. ex altera parte; quod hæc essentialiter & primariò consistant in actu interno, in quo etiam consummari possunt, nisi quod contractus, quatenus est inter homines, exigat signum externum consensus expressivum: ut proinde actus externi
sint

Quest. II. An verba Sacram. debeant esse concionatoria &c. 129

sint signa internorum, & ab his participant nomen orationis &c. At Sacramenta sunt ex prima & propria sua ratione externa symbola, quæ non sunt signa interni actus, cui primariò conveniat ratio Sacramenti; sed solum exigunt actum internum, tamquã conditione sine qua non, quo determinentur ad significandum quod Christus instituit. Is etenim instituit seu decrevit, ut certa symbola sensibilia efficaciter significarent gratiam, dummodo in subiecto capaci seu disposito ponerentur liberè tamquam substantia institutioni Christi; ubi apparet ratio Sacramenti esse velut effectus internæ intentionis: Quod non faciliè improbari potest. Tamen forte quis responderet, non obstante hac disparitate potuisse internam intentionem esse minis principaliter de essentia actionum Sacramentalium, etsi primariò externarum; uti est de essentia aliarum actionum primariò internarum; v. g. orationis vocalis, contractus civilis &c. quarum essentiam complet, tum interior, tum exterior operatio.

Finaliter satis conveniunt Doctores in eo, quòd Baptismi, Confirmationis, extremæ-Unctionis & Ordinis essentiam ingrediuntur, tum materia proxima, scilicet ablutio, chrismatio &c. tum forma, seu verba correspondentia: quia non est potior ratio de una quàm de altera: cum utraque sit à Christo instituta, habeatque proportionem ad significandum effectum Sacramenti, ut singulas applicanti constabit.

QUESTIO II.

An verba Sacramentorum debeant esse concionatoria, an verò ritualia?

HÆRETICI variè & inconstanter ad Sacramenta requisierunt concionem, quã divinæ promissiones proponantur, & fides circa eas excitetur. Et quidem aliqui eam requirunt tamquam partem essentialem Sacramenti, ut Calvinus l. 4. Instit. c. 4. §. 4. & in c. 5. ad Ephes. ait: *In Papatu nullam esse legitimam signorum observationem, quia nulla sit mysterii explicatio ad populum, quæ sola facit, ut notitium elementum incipiat esse sacramentum.* Alii aliter loquuntur. Sed repugnat praxi & sensui totius Ecclesiæ: cui velle refragari est insolentissima insania, ut ait Aug. Epist. 118. ad Ianuarium. Deinde si requiratur concio, utique quã excusetur fides vera, adeoque à ministris veræ Ecclesiæ, & consequenter non posset quis validè suscipere Sacramentum nisi ab eisdem: quod tamen est contra ipsos Hæreticos, qui censent non esse rebaptizandos baptizatos à Papistis, ut docet Calvinus l. 4. Instit. c. 15. §. 16. Etsi in consequenter ad præallegatã ex eodem.

Tertiò sequeretur nec Calvinum nec alios per nos Hæreticos validè fuisse baptizatos; quippe qui sunt baptizati ritu Catholico sine concione. Denique parvulis saltem sine fructu conferetur Sacramentum Baptismi; cum in illis per concionem nequeat excitari fides. Idem est de Turdo, amente &c. Neque plebeis posset aliã linguã conferri; quàm vulgari: neque etiam in necessitate conferri v. g. Baptismus ab inidoneo ad instruendum seu concionandum.

Veritas itaque Catholica habet, quòd verba, quibus conficitur Sacramentum, sint ritualia, seu consecratoria, quia videlicet sunt certa & determinata verba, quibus materia Sacramenti consecratur, & quæ sunt operatoria, independentè ab instructione audientium. Cum enim ex dictis constet, non debere esse verba concionatoria, sequitur esse consecratoria; cum hoc non ob aliam rationem negaverint Hæretici, quàm quia existimabant prius, quod jam refutavimus. Patet etiam ex perpetuo usu Ecclesiæ: quæ proinde jam olim in Concilio Nicæno Can. 19. baptismum *Cataphrygarum & Paulianistarum* reprobavit, eò quòd non uterentur sacræ verbi seu formæ à Christo præscriptæ; quæ utique non sapit concionem, sed consecrationem seu benedictionem. Patet quoque ex auctoritatibus Patrum; quæ videri possunt apud Bellarm. l. 1. de Sacram. c. 19. Nobis sufficiat Cyprianus (sive alius antiquus Auctor) in docto Tractatu de Operibus Christi Cardinal. Tit. De Baptismo Christi, dicens: *Verborum solemnitas & sacri invocatio nominis, & signa institutionibus Apostolicis Sacerdotum ministeris attributa, visibile celebrant Sacramentum.* Et Aug. l. 28. contra Faustum c. 13. ubi ait: *Noster panis & calice certà consecratione mysticus fit nobis.*

Idem denique intelligitur ex Scriptura, quam semper ita intellexit Ecclesia, optima Scripturarum interpret: quia verba præscripta à Christo pro Sacramento Baptismi Matth. 28. non habent formam concionis, sed invocationis sive benedictionis: non enim dixit Christus: docete omnes gentes nomen Patris & Filii & Spiritus; qualiter dicere debuisset, si verba illa respexissent actum docendi; sed dixit: *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* quòd respicit actum baptizandi, & sonat invocationem Trinitatis super asperersionem aquæ. Quemadmodum *ly in nomine*, passim in Scriptura sonat invocationem, non instructionem; ut Marci ultimo: *In nomine meo demonia ejicient.* Act. 3. *In nomine Jesu Christi surge, & ambula.* Et alibi. Quàmvis igitur docendi sint adulti, necdum satis instructi, mysteria fidei, juxta monitionem Christi: *docete omnes gentes*; non tamen per formam Baptismi: hæc enim non se extendit ad omnia mysteria, in quibus necessariò instruuntur adulti baptizandi, sed hi docendi sunt per prævias catechisationes, ut

IO.
Catholicè exigunt verbarum ritualia sic consecratoria.

Ead. sola semper Ecclesiæ requisit.

II.
Et consonat Scripturæ.

in

in mysteriis fidei sufficienter instructi Baptismum debite & legitime suscipiant: quod non vis nec hoc tunc requiratur ad Baptismi valorem. Insuper 1. ad Cor. 10. verba quae adhibentur in consecratione Eucharistiae dicuntur verba benedictionis: *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* quae certe non instructionem, sed ritum & consecrationem indicant. Prout etiam faciunt verba consecrationis: *hoc est corpus meum, hic est sanguis meus;* quae tam explicitè & in substantia uniformiter à tribus Evangelistis sunt expressa, & perpetuò in Ecclesiâ Catholica adhibita.

12.
Calvinus fundat se in Augustino.

Calvinus in patrociniis sui erroris, omissis locis claris S. Augustini pro veritate Catholica, more Haereticorum adducit obscuriorem ejusdem ex *Tract. 80. in Joan.* ubi de Baptismo ait: *Vnde ista virtus aquae, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbo? non quia dicitur, sed quia creditur. Nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum fidei, quod praedicamus, ait Apostolus. Ergo secundum Augustinum verbum Baptismi abluat cor, quia creditur; adeoque in quantum instruit & inducit suscipiendum ad credendum.*

Qui tamen aperit vim sanctificandi tribuit verbo rituali.

Resp. Augustinum variis locis tribuere verbo rituali vim mundandi, signanter 1. 6. contra Donatistas c. 25. Certa, inquit, ista Evangelica verba, sine quibus non potest Baptismus consecrari tantum valent, ut per illa se evacuentur quaecumque in prece vitiosa contra regulam fidei dicuntur &c. Immo *Tract. 80.* citato dicit de Baptismo: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Concio autem non accedit, sed praecedit Baptismum. Deinde non accedit ad elementum, ad quod nullo modo dirigitur, sed potius ad circumstantes; ad elementum autem accedit verbum consecratorium, quod afficit abluionem. Dicit in super ibidem Augustinus, *Hoc verbo consecrari Baptismum, ut mundare possit;* Baptismus autem non consecratur concione, quae ad populum dirigitur, sed invocatione sanctissimae Trinitatis, quae fit per verbum rituale. Denique dicit infantes mundari per verbum fidei, qui tamen corde credere ad justitiam non possunt, adeoque pro quibus concio esset inutilis.

13.
Explicatur locus ejus celebris ex Tract. 80. in Joannem.

Dico itaque Augustinum *Tract. cit.* occasione verborum Christi, *Iam vos mundi estis propter sermonem (Augustinus legit verbum) quem locutus sum vobis;* inquirere, cur ita potius dixerit Christus, quam, propter Baptismum quo loti estis; & appositè magis quam litteraliter respondet id factum ideo, quod sermo seu verbum Christi sit radicale quasi & generale mundatorium, loquens universaliter de verbo sive concionatorio, sive consecratorio, adeo ut etiam Baptismo vim tribuat verbum Christi, scilicet institutum ab ipso pro forma Baptismi, quod proinde creditur. Quare per illud, *sed quia creditur,* in-

telligit ipsum fidei objectum, q. d. quod animam abluat verbum Baptismi, non oritur à sono verborum, qui naturalis & transiens est, sed à mysterio illo sacramentali, quod ab omnibus creditur iis verbis inesse. Nam sicuti Deus trinus & unus dicitur fides nostra, sic etiam Augustinus formam Baptismi, quae praecipuum istud mysterium continet verbum fidei vocavit. Simili modo dicimus, nomen Jesu esse daemionibus terribile, non praecise ut est sonus aure perceptibilis, sed quatenus continet seipsum repraesentat Filium Dei, qui vires daemionum confregit. Quod si etiam per illud, *sed quia creditur,* intelligeremus ipsum fidei actum; non deberet intelligi actus eliciendus semper ab ipso Baptizando, qui saepe est parvulus; nec ab ipso ministro, qui potest esse haereticus seu infidelis; sed ipsus, sive Baptizandi, si sit adultus (in quo ad fructuosum Baptismum praerequiritur actus fidei) sive Ecclesiae, in cuius sola fide parvulus baptizari supponit *Trid. sess. 7. de Baptismo can. 13.* & satis insinuat *Aug. sup. tractatum* sic concludens: *Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsam credentem & offerentem, mundet infantem &c.* Et *Ep. 23.* ait, *Parvulos offerri ad percipiendam gratiam, non tam ab eis, quorum gestantur manibus, quam ab universa societate fidelium.*

Porro de verba haec consecratoria (idem est de rebus seu materiâ) ita sunt à Christo determinata, ut non fit in potestate Ecclesiae illa immutare quoad substantiam, juxta Doctores unanimiter, & aperte innumerat *Trid. sess. 20. c. 2.* ubi, *declarat hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva eorum substantiâ, ea staret vel mutaret, quae suscipiensium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi magis expedire judicaret.* Ubi dum addit, *salva eorum substantiâ,* satis indicat hanc non fuisse relictam Ecclesiae arbitrio, sed fuisse determinatam à Christo. Unde Florentinum pro singulis Sacramentis materiam & formam determinatam assignat. Idemque confirmat perpetuus usus & sensus Ecclesiae. Ideoque omnes Patres *Concilii Nicaeni* baptismum *Catholygarum & Paulianistarum* esse nullum definierunt *can. 19.* quia isti mutaverant formam à Christo praescriptam; Congruentia est, quod hoc ferviret ad majorem unitatem & decorem Ecclesiae; quae sicut est una per universum orbem diffusa, sic decens fuit certis ubique ac iidem signis illam uti, suamque in Deum fidem profiteri.

Nec obstat quod Ecclesia irritaverit matrimonia clandestina, quae alioquin erant verum Sacramentum inter fideles: nihil enim mutavit circa substantiam Sacramenti, sed tantum irritavit naturalem contractum, sive consensum clandestinè expressum; qui factâ irritatione uti non manet validus & legitimus ad transferendum jus in mutua corpora, sic non manet sufficiens ad

Quaest. III. Qua Mutatio reddat Sacram. invalidum &c. 131

ad rationem Sacramenti : cum ad hanc ele-
vaverit Christus solum consensum validum
& legitimum. Aliud esset , si Ecclesia no-
luit contractum aliquem legitimum in
baptizatis esse Sacramentum. Quemadmo-
dum etiam qui destruit substantiam panis
& vini, non mutat formaliter materiam
Eucharistiæ, sed tantum facit, ut non ma-
neant verus panis & verum vinum, prout
Christus requirit.

16. Similiter in Sacramento Ordinis inter
ritum nostrum & Græcorum nulla cernitur
substantialis diversitas, sed tantum materi-
alis: utrobique enim adhibentur verba &
signa externa quibus sufficienter significa-
tur collatio proportionatæ potestatis: quod
Christus tantum determinasse videtur, ut
colligi solet ex allegata differentia utrius-
que Ecclesiæ: adeoque videtur permisisse
dispositioni Ecclesiæ physicam velut ac
magis specificam signorum determinatio-
nem. Similiter in Sacramento poenitentia
materia sufficiens est peccatum mortale vel
veniale, contritio vel attritio. Materia quo-
que Eucharistiæ non est ita determinata ad
certam speciem, quin indifferens sit, cujus
v. g. coloris vel speciei vinum consecratur;
materia autem & forma Baptismi est ma-
gis determinata. De quibus plura agendo
de singulis in particulari.

QUÆSTIO III.

Quæ Mutatio in materia vel for-
ma reddat Sacramentum inva-
lidum, aut administrationem illi-
citam.

17. **D**ico I. Omnis mutatio substantialis
reddit Sacramentum irritum; non
autem accidentalis. Ita omnes Theologi. Et
patet ex sensu & praxi Ecclesiæ. Ratio est,
quod in ceteris rebus mutatio substantialis,
& non accidentalis destruat ipsam rem.
Confirmatur: quia omnis valor & vis Sa-
cramenti dependet à Christi institutione;
hanc autem destruit sola mutatio substan-
tialis; ut amplius declarabitur.

Itaque censetur mutatio substantialis
materiae, quando tanta consistit diversitas,
ut juxta communem usum & nominum æ-
stimationem sit alterius nominis & rationis
ab illa, quam Christus præscripsit; aliàs tan-
tum est accidentalis, v. g. in Baptismo est
mutatio substantialis materiae, si loco aquæ
naturalis accipiatur rosacea, vel alia distilla-
ta, aut succus è pomis expressus, aut glacies,
utpote inepta ad usum abluendi, ad quem in
Baptismo est principaliter instituta, etsi spe-
cie physicâ glacies ab aqua non distingua-
tur. Secus est, si loco aquæ frigida assuma-
tur calida; si in missa loco panis azymi ad-
hibeatur fermentatus &c.

Mutatio formæ est substantialis, quo-
cumque corrumpitur verus & legitimus
sensus illius, aliàs est accidentalis: cum enim
sensus sit velut anima verborum, manente
eodem sensu censetur manere eadem verbo-
rum forma. Si dubia sit verborum æquiva-
lencia, dubius similiter erit valor Sacramen-
ti. Ille autem est sensus legitimus, quem
Christus in institutione cujusque Sacra-
menti requisivit seu intendit; quem proinde
si forma servet, indubiè est vera & legitima,
& à Christo instituta. Sensus porro iste à
nobis est colligendus ex doctrina & tradi-
tione Ecclesiæ. Pro praxi autem notandæ
sunt quædam speciales regulæ.

Contingit itaque mutatio substantialis
formæ primò, quando omittitur vel addi-
tur verbum quod sensum formæ immutat
aut falsificat. Intellige, si verbum falsificans
afficiat illud quod est de substantia: nam si
quis v. g. falso diceret, *ego Episcopus te bap-
tizo, vel baptizo te hac aquâ clara*, cum sit tur-
bida, validè baptizaret. Item validè absolve-
ret, qui formæ absolutionis adderet, *in nomi-
ne Patris majoris & Filii minoris &c.* quia sicut
vox accidentalis potest omitti, ita & falsifi-
cari absque præjudicio formæ substantialis.

Hinc non valet Baptismus, si omittatur
verbum *baptizo*; neque consecratio hostiæ, si
omittatur vox *corpus aut meum*. Similiter
si forma Baptismi prostratur, *in nomine Pa-
tris increati & Filii creati &c.* eò quod invo-
catio veræ & divinæ Trinitatis sit de sub-
stantia formæ Baptismi. Idem est, si dicatur,
*Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiri-
tus sancti & beatæ Virginis*, sumendo *ly in no-
mine* utrobique in eodem sensu, ut scilicet
designet Baptismum æquè dari in auctori-
tate B. Virginis; eò quod sensus substantialis
formæ exigat abluionem fieri in auctori-
tate solius Trinitatis, non quaternitatis.
Secus si *ly in nomine B. Virginis* adderetur
designando solam invocationem interces-
sionis; prout designare potest, & de facto
designat, dum in Commendatione animæ
Ecclesia orans eam de hoc mundo proficisci
in nomine Trinitatis, addit in eadem o-
rationis serie, *in nomine Angelorum & Archan-
gelorum &c.* Similiter invalida foret hæc
consecratio, *Hoc est corpus meum aerium*; ut-
pote falsificata in significatione substan-
tiali per *ly aerium*, quod distrahit *ly cor-
pus* à significatione veri corporis Christi.
Nisi fortè (quod tamen foret contra ordi-
narium agendi modum) legitimis verbis
consecrationis debitâ intentione prolatis,
per novam intentionem subito quis adderet
similem particulam falsificantem: quæ jux-
ta *Poncium d. 44. n. 44.* tunc non obstaret va-
lori formæ, utpote perfectæ, & ex priori
intentione sensum ac significationem habentis,
adeoque effectum ipso instanti ultimo
operantis; quæ subsequens intentio impedi-
re nequit. Idem consequenter dicendū foret

18. Quando generaliter in forma.

Regula ad hanc mutationem dignoscendam.

Prima,

19. Corollarium.

Quid censendum, si forma Baptismi addatur *ly & B. Virginis*.

Quid censendum de hac forma consecrationis. Hoc est corpus meum aerium.

in simili casu de Baptismo, cujus formæ ad-
deretur *ly & B. Virginis.*

20. *Item de ista: Hic est sanguis meus, qui pro vobis non effundetur.*
Quod autem dictum est de falsificatione & invaliditate formæ consecrationis præallegatæ, etiam locum habet, etsi dicatur v.g. *Hic est sanguis meus, qui pro vobis non effundetur*: quamquam diversum quid censcat de hoc *Lugo*, ob implexam ibi mediante relativo novam propositionem, cujus falsitas non inficiat formam substantialem. Re verâ tamen perinde hoc est, ac si diceretur: *Hic est sanguis meus pro vobis non effundendus*: adeoque non minus in illa, quam in hoc exprimendi modo significatur alius sanguis, quam qui ex Christi institutione est significandus. Nisi fortasse Sacerdos volens significare verum sanguinem veri Salvatoris, solum erret circa punctum effusionis illius pro nobis; sic enim videretur intactus relinqui sensus substantialis formæ: sicut si quid aliud erroneum apponeretur ad sensum formæ non pertinens ex simili errore, v.g. *Hoc est corpus meum, quod altera post sepulchram die resurrexit etc.* Quare rectè *Scorus d. 3. q. 2. n. 11.* Si (inquit) anteponitur vel postponitur aliquid non repugnans. fit: si aliter, non fit Sacramentum. Ejusmodi autem appositio non repugnat vero & reali Corpori Christi, quod per formam consecrationis oportet designari.

Equivoca determinatur ad certum sensum etiam ab intentione loquens.
Hinc dum verba sunt æquivoca seu indifferentia ad varios sensus, possunt, tum ex circumstantiis, tum etiam ex mera intentione proferentis determinari ad certum sensum: qui si illegitimus sit, Sacramentum non valebit defectu formæ, ut potè, non aliud hîc & nunc significantis, quam quod loquens intendit. Prout pronomen *hoc* indifferens ad significandum seu demonstrandum diversas hostias præsentis, per internam Sacerdotis intentionem determinatur ad hanc potius quam illam demonstrandam, uti hæc consequenter potius quam illa consecratur.

21. *Regula secunda.*
Secundò contingit mutatio substantialis formæ per transpositionem verborum tantam, ut non maneat idem sensus. Quod ex usu & communi judicio est discernendum. v.g. si dicatur, *Hoc corpus est meum*; sic videlicet ut *ly corpus* se teneat ex parte subjecti, prout ista propositio nata est accipi.

Tertia.
Tertiò quando inter verba intercedit tanta interruptio, ut moraliter non censeantur coalescere in unam orationem; ut si uno aut altero verbo formæ prolato post unum miserere subjungantur reliqua: vel si inter syllabas ejusdem verbi, aut verba ejusdem formæ tam multa misceantur extranea, ut moraliter loquendo ex tot disjunctis non coalescat unum verbum aut oratio. Quæ res, utpote moralis, pendet ex judicio & arbitrio prudentis.

Quarta.
Quartò quando verba sic corrumpuntur, ut nequidem in materia & circumstantiis, in quibus proferuntur, reddant debitum sen-

sum apud audientes. Quod potissimum fit, quando corruptio contingit in principio dictionis; non ita si in fine; ut si loco *Parris* baptizans dicat *Marris*.

Ad mutationem etiam substantialem pertinet, si inter materiam & formam aliquam legitimam non servetur debita connectio: cum enim verba & res habeant se in Sacramento ut materia & forma alicujus compositi, debent ita simul adhiberi, ut coalescant in unum totum. Et quidem Sacramentum Eucharistiæ requirit physicam coexistentiam & præsentiam materiæ consecrabilis pro tempore consecrationis, propter pronomen demonstrativum, quod designat materiam, quæ est permanens, loco & tempore præsentem ministro.

In reliquis Sacramentis non requiritur physica præsentia vel coexistentia materiæ & formæ, quasi eodem instanti debeant adhiberi, aut etiam unum non possit finire antequam aliud incipiat adhiberi (quod potest negat *Cajetanus* & quidam alii contra Doctores communiter) sed requiritur & sufficit moralis coexistentia, in aliquibus major, in aliquibus minor, juxta significationem formæ, & qualitatem actionis, aut materiæ, quam forma afficit, ac prudentium æstimationem. In Baptismo enim, Perpetua Confirmatione, Extrema-Uncione & Ordine non potest notabile tempus interponi absque invaliditate Sacramenti, eò quòd forma ibi significet præsentiam actionis seu materiæ proximæ utpote designans aliquam actionem actu fieri circa suscipientem: ne igitur sit falsa, debet ista actio eodem ferè tempore poni. Non tamen requiritur physica coexistentia aut immediata successio; eò quòd nihilominus forma censeatur esse vera secundum communem & humanum loquendi modum; v.g. si minister manum ad aquam extendens formam proferre incipiat, & ob fortuitum impedimentum, vè quia ex loco altiori fit effusio, formam finiat, antequam aqua tangat corpus baptizandi. Sanè aliàs requireretur, ablutio nempe fieri ipso instanti quo proferretur *ly abluo*, aut cum immediata ad istud verbum successione: quod absurdissimum est. Neque repugnat *Scorus d. 6. q. 3. n. 4.* Nam non requirit coexistentiam physicam ad verbum (quod ex ipsomet n. 2. satis colligitur) sed loquitur secundum id, quod congruit à ministro observari. Ideoque *Rituale Romanum Tit. de Baptismo, §. de forma baptismi* in principio: *Quoniam* (inquit) *Baptismi forma his verbis expressa, Ego te baptizo &c. omnino necessaria est, ideo eam nullo modo licet mutare, sed eadem verba uno & eodem tempore, quo fit ablutio, pronuntianda sunt.*

Quod attinet ad Sacramentum poenitentiae, ejus forma, quia est instar judicii, per se habet plenam significationem, etsi contritio & confessio diutius præcessissent, modo in poenitentia

penitens non censetur retractasse. Unde decedens in diurna phrenesi absolvitur ob confessionem vel doloris signa antè exhibita. Similiter in Matrimonio, quod sequitur rationem cæterorum contractuum, potest consensus unius contrahentium tam diu sequi consensum alterius, quam diu hic censetur moraliter manere, uti in aliis contractibus: nec magis consensus requirit præsentiam corporum (quæ sunt materia circa quam hujus Sacramenti) quam in aliis contractibus consensus requirit præsentiam objecti seu materiæ contractus, ideoque matrimonium sæpè perficitur inter absentes, etsi consensus unius diu subsequatur consensum alterius.

Mutatio accidentalis formæ contingit, primò, si verba quæ adduntur vel omituntur non falsificent, neque sensum legitimum mutant, v. g. si in consecrationis forma omittatur adverbium, Enim; aut in forma Baptismi dicatur, *in nomine Patris omnipotentis & Filii Jesu Christi &c.* Immo etsi additio fiat animo inducendi novum ritum; modò equidem adit intentio faciendi quod Christus instituit aut vera Ecclesia facit: quia privatus error non obstat Sacramento, dummodò ad illud omnia necessaria adhibeantur. Unde Græci validè consecrant corpus, etsi tali animo addant: *quod pro vobis datur*; quæ verba putant esse essentialia. Quod quidem indubitatum est. Errorrem verò hunc esse ab Ecclesia toleratum (ut Quidam respondent, censentes obitare valori Sacramenti animum inducendi errorem, quando non est ab Ecclesia toleratus) est impertinens, tum ad valorem formæ, uti ad sensum ejusdem à sola Christi institutione dependentem; tum ad debitam intentionem ministri, quæ non obstante errore speculativo, uti tolerato, sic & non tolerato, potest pariter esse conformis institutioni Christi, dum minister generaliter & absolute vult facere quod Christus instituit, quidquid sit de proprio errore. Ita Doctores ferè communiter.

Nec obstat, quod Zacharias Papa Ep. 6. ad Bonifacium in Tomis Conciliorum Bonifacii, & refertur c. *Retulerunt* 186. de Consecr. dist. 4. approbet Baptismum in nomine Patris & Filii & Spiritu sancto collatum, si quod casus supponebat, est quæ ex epistola manifestum) ille, qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romana locutionis infringendo linguam, ut supra, dixisset. Ubi à contrario sensu supponit Pontifex, Baptismum fuisse reprobandum, si animò inducendi hæresim ita fuisset collatus. Non obstat, inquam: quia tali casu non valuisset Baptismus defectu formæ, utpote falsificatæ. Quamvis enim verba sic corrupta præ mera ignorantia linguæ Latinæ in talibus circumstantiis etiam ex intentione proferentis referrent & signifi-

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

carent sensum debitum, ut bene Scotus 4. d. 7. q. 2. num. 12. intentio tamen hæreticalis ministri immutasset sensum legitimum, si videlicet studiosè intendisset significare errorem, tres v. g. personas esse feminini sexus. Aliter responderetur, Pontificem tali casu tacitè præsumere contra valorem Baptismi, ob defectum intentionis: cum talis minister potius ludere, quam velle Sacramentum Baptismi conficere videatur. Denique nonnulli respondent Pontificem à tali casu abstrahere, decidendo solum, more Pontificibus consueto, id quod suberat in terminis apertis quæstionis propositæ. Proinde Arriaga d. 7. q. 2. verba decisionis Pontificiæ non purè refert.

Petes, An si quis omitat aliquid, quod ex errore putat essentialia, cum re vera non sit, conficiat Sacramentum. Resp. ordinariè non conficere; cum habeat voluntatem omittendi aliquid essentialia, adeoque non ponendi substantiam Sacramenti. Quare talis censetur nolle seriò agere. Nisi tamen haberet voluntatem conficiendi Sacramentum, casu quo sufficerent verba quæ profert. Unde Græcus v. g. putans *ly quod pro vobis datur* esse de essentia consecrationis corporis, & tamen omittens, si nihilominus velit per reliqua verba facere quantum potest, cogitans fortasse additamentum istud, utpote à Latinis relictum, non esse necessarium, validè consecraret.

Secundò contingit mutatio accidentalis, si loco verbi consueti ponatur synonymum, v. g. *abluo* pro *baptizo*; aut verbum activum mutetur in passivum, prout Græci dicunt: *Baptizetur servus Christi*. Debent tamen synonyma idem æquè distinctè significare: ideoque non valet Baptismus collatus in nomine Trinitatis sine expressione singularum personarum.

Tertiò si transpositio verborum relinquat eundem sensum; v. g. si dicatur: *Hoc est meum corpus*. Item juxta Scotum d. 3. q. 2. num. 13. si Baptismus detur in nomine Filii & Spiritus sancti & Patris: ista enim ordinis mutatio non variat sensum, nec designat inæqualitatem Patris ultimò nominati, uti nec ordo consuetus significat inæqualitatem Spiritus sancti ultimò nominati. Idem varii dicunt de Baptismo hoc modo collato: *Ego, Patris baptizo te in nomine, Filii & Spiritus sancti*. Quod potest admitti si *ly Patris*, non afficiat pronomem, *Ego*. Alioquin meritò Scotus sup. (quem immeritò reprehendit Lugo d. 2. num. 112.) censet mutari conceptum orationis, adeoque invalidam esse formam præfatam, supposito (quod supponit Scotus) quòd *ly Patris* afficiat *ly Ego* q. d. *Ego Patris, (supple, servus aut simile) baptizo te in nomine Filii &c.*

Quartò si partes formæ notabiliter non interpolentur, aut verba interjecta ex communi apprehensione non tollant sensum

26. Omittens, quod falso putat essentialia ordinariè non conficit.

27. Substitutio vocis synonyme est accidentalis mutatio.

Similiter transpositio, quæ tamen relinquat eundem sensum.

Idem est de interpolatione aut extraneo.

rum inter-
positione nõ
notabili.

consuetum & unitatem debitam propositionis. Utpote si quis inciperet orationem, & per modum parenthesis diceret, *tacete*, vel *recedite* &c. ut rectè *Scotus dist. 3. q. 2. num. 11.* Sicut enim in communi loquela, non obstante hujusmodi interpositione, continuatur oratio, consimiliter debet in præsentì proposito judicari.

28.
Item de
mutatione
aut mixtione
idiomatum,

Es de barbarâ aut mutilata pronuntiatione, quæ cum expressione veri sensû sit compatibilis.

Quintò si mutetur idioma: aliàs enim oporteret omnes uti idiomate quo Christus est usus. Item si diversa idiomata miscantur: nam etiam in communi sermone, sæpè illa miscemus; & in forma Latina Baptismi retinetur verbum Græcum, *baptizo*. Item si ex scrupulositate, balbutie, aut etiam imperitiâ verba corruptè pronuntiantur, modò juxta communem apprehensionem adhuc generent in audientibus eundem sensum, etsi verba sic corrupta per se sumpta illum non significarent in rigore. Sic *Zacharias Papa c. Retulerunt de Consecrat. dist. 4.* approbavit Baptismum ex imperitiâ latini sermonis collatum, in nomine *Patria & Filia & Spiritu sancta*. Ex quo idem de similibus verborum vitiationibus est judicandum. Ut si quis ex balbutie, blebitate, aliove impedimento aliquam litteram non rectè pronuntiare possit, vel barbarè consecrando diceret, *Hoc est corpus meus*; vel per syncopam aliquam syllabam subtraheret. Non enim (inquit *Scotus supra*) voluit Deus omnino determinare hominem ad verba in Sacramentis ultra illum modum quo verba sufficiunt ad exprimendum conceptum; qui non obstante barbarismo seu vitio latinis, syncopâ &c. sufficienter exprimitur atque intelligitur. Quàmvis ab his magis sit cavendum in verbis sacramentalibus ob reverentiam Sacramenti; ut rectè *Scotus sup.* Vide *Bonacina d. 1. de Sacram. q. 2. pu. 1.*

29.
Mutatio
substantialis
est mortaliter
peccaminosa,

Immo etiam
adhibitiõ
materia aut
forma dubia,

Dico II. Mutatio substantialis materiae vel formæ semper est peccatum mortale, nisi excuset indeliberatio. Accidentaliter autem mutatio aliquando est mortale, aliquando veniale. Prima pars patet: quia cum Sacramentum tunc sit irritum committitur grave sacrilegium.

Immo qui sine necessitate utitur materia vel formâ dubiâ, cum possit commodè adhibere certam, peccat mortaliter: quia sine ratione exponitur Sacramentum periculo invaliditatis, & proximus carenti fructu Sacramenti. Si tamen occurrat gravis necessitas, & materia certa haberi ne-

queat, licitè ministratur in materia dubiâ; immo aliquando ministrari debet, ut proximus juvetur quantum fieri potest. Ad quod etiam sufficit necessitas extrinseca, v.g. metus mortis, quo aliquis urgetur ad utendum formâ, vel materiâ dubiâ; modò id non fiat in contemptum fidei aut Religionis. Quid censendum sit de materia & forma probabili, peti potest ex dictis *P. 2. Tr. 2. d. 4. §. 4. n. 95.*

Dixi, nisi excuset indeliberatio: hæc enim excusat à mortali, sicut omnimoda inadvertentia ab omni peccato, juxta regulas generales. Unde non facillè peccat graviter, qui bonâ fide procedens adhibet diligentiam adhiberi solitam à viris prudentibus & timoratis.

Ubi quoque advertendum cum *Proposito quæst. 60. art. 8. dub. 2.* repetitionem formæ (quæ per se loquendo est mortale peccatum; cum secunda sit invalida, nec proinde sine gravi irreverentia bis super eadem materia pronuntietur) excusari à peccato ratione dubii, quo aliquis hæret, num formam legitime pronuntiaverit. Quod anxii sæpè potest contingere. Qui tamen dubium possent deponere, si soleant verba formæ distinctè proferre. Potest etiam quis excusari, qui præ eadem anxietate in forma unum vel alterum verbum repetit, existimans quòd non satis distinctè pronuntiaverit. Quàmvis & hoc sit vitandum; utpote ex scrupulositate oriri solitum, eamque augere idoneum. Inadvertentia tamen seu ignorantia, scrupulorum comes, iterationem ex dubio in se irrationabili factam excusat à mortali.

Secunda pars probatur: quia est deordinatio & irreverentia aliquid in re tam sacrosanctam, major vel minor præ ratione mutationis (cujus gravitas est prudenti iudicio determinanda) Ecclesiâ præcipiente, ut materia & forma consueta, ac etiam ritus accidentales serventur. Sic mortaliter peccaret Latinus celebrans missam in pane fermentato, idiomate flandrico, omittens in consecratione calicis *novi & æterni Testamenti* &c. Venialiter peccaret, secluso contemptu, omittens in consecratione particulam, *enim*, aut in forma Baptismi pronomen, *ego*. Similiter qui privatim baptizaret linguâ vernaculâ. Sed in casu necessitatis nullum hæc subest peccatum. Immo *Emanuel San V. Baptismus, Victoria, Toletus* & alii dicunt consultius esse, ut femina baptizans in necessitate utatur linguâ vernaculâ.

DISPUTATIO TERTIA.

De Ministro & Subjecto Sacramentorum novae Legis.

QUAESTIO I.

Quis sit validus Minister Sacramentorum novae Legis?

1. 1. est validus minister, quem Christus designavit.

DICO I. Certum est illum omnem & solum esse ministrum validum, quem Christus in sua institutione designavit: nam sicut efficacia, sic & ministerium Sacramentorum dependet à Christi institutione nobis per Scripturam & Ecclesiae traditionem declarata. Deinde minister est velut instrumentum Christi, in cuius nomine & virtute ipsè Sacramenta & gratiam confert: ergo solus ille est minister, quem Christus ipse ad hoc assumpsit.

habuerunt. Fortè tamen effectus Ordinis non per Sacramentum, sed per aliam actionem angelicam & intellectualem fuit collatus; ut insinuat Nisephorus dicens: Intellectuali modo consecrarunt. Quidquid sit, si ali- quod sacramentale ministerium à bonis Angelis constaret esse perfectum, non esset reiterandum. Prou Michael Archangelus prohibuit Episcopo dedicare Ecclesiam suam in monte Gargano, asserens eam à se fuisse dedicatam. Dum namque constat fuisse bonos Angelos, praesumendum est, potestatem eis à Deo factam esse. Secus est de malis Angelis, ut rectè D. Thomas q. 64. art. 7. Scorius dist. 6. q. 1. n. 2. Quàmvis Deo volente & cogente etiam posset malus Angelus per sonos humanae voci similes v. g. baptizare.

Quorum, si boni esse sciantur, ministerium non foret revocandum in dubium.

Quòd dictum est de Angelis, etiam dicendum est de anima separata, et si retineat characterem v. g. sacerdotii: quia anima non est homo.

De anima bus separatis idem est, quòd de Angelis.

Verùm aliqualis controversia est, an Beatus reassumpto corpore, non quidem mortali (sic enim fieret viator, adeoque cessaret quaestio seu ratio de valore dubitandi) sed glorioso, haberet hanc potestatem ordinariam. Plures negant. Sed affirmat D. Thomas sup. ad 2. Suarez & alii.

4. Beatus in corpore reassumpto, si mortale sit, esset in dubio minister ordinarius.

In hac re in primis non foret dubitandum de valore Sacramenti, quod constaret esse ab huiusmodi Sancto collatum, immo et si ab anima separata hominis sancti foret collatum: nam utique id non fieret sine potestate, vel commissione, saltem speciali.

An autem Beato in corpore glorioso competat potestas ordinaria, uti viatori, ministrandi Sacramenta, tenet esse planè incertum. Nam posset potestas ista à Christo esse restricta ad solos viatores, quibus sicut locutus. Nec incongruè, ut sicut soli viatores sunt suscipientes, sic & soli essent ordinarii Sacramentorum ministri. Ad quod etiam solet adduci illud Jacobi 5. Inducat Presbyteros Ecclesiae.

An similiter, si in corpore glorioso, est plane incertum.

Hæc tamen non urgent sic factum esse. Nam quidem fuit data potestas hominibus dum erant viatores, qui etiam soli ordinariè ministrant; non sequitur tamen, quòd potestas, iis semel data non perseveret tali casu, sed restricta sit simpliciter ad statum viatoris. Non mirum quoque, quòd Apostolus Jacobus moneat infirmum ut inducat Presbyteros Ecclesiae: qui enim alii possent humanitè reperiri? Non negat tamen, quin si divinitus adesset is, de quo quaestio, validè assumeretur, veluti Presbyter ab Ecclesia ordinatus, et si de facto

5. Congruentia pro parte negativa sunt inefficaces.

3. Expectatur ordinarius ministerium commissi Angelis.

Dixi, ordinarii ministri: nam extraordinariè potest Angelis à Deo committi ministerium Sacramentorum. Sic testè Nisephorò lib. 11. hist. 1. 20. S. Amphilochius ab Angelis fuit ordinatus in Episcopum, quam ordinationem alii Episcopi postea ratam

non sit membrum Ecclesie militantis, uti neque est excommunicatus, similiter nec infidelis seu paganus, qui insuper non est quoque Ecclesie subditus, & tamen valide baptizat. Ut proinde nec recte quispiam probe intantum ex hoc, quod Deus ministerium Sacramentorum quoad valorem restrinxerit ad subditos Ecclesie.

Similiter & alia pro parte affirmativa.
Partem quoque affirmativam non satis probat, quod character maneat in Beatis: nam etiam manet in damnatis: immo & in animabus Beatorum separatis. Denique manet in his ad ornatum & signum potestatis preterite ac ministeriorum probe functionum: ideoque manebit etiam post diem iudicii, ad quem tamen potestas consecrandi & Sacramenta conficiendi est saltem restricta. Quocirca hæc modicæ utilitatis controversia in sua est incertitudine relinquenda.

6. *Non omnis etiam fidelis est legitimus seu validus minister quorumlibet Sacramentorum.*
Dico III. Præter Baptismum & Matrimonium non habet quilibet homo etiam baptizatus potestatem ministrandi Sacramenta, sed is solum, qui juxta Christi institutionem ritè est ab Ecclesia ordinatus. Patet aperte ex definitione *Trid. sess. 7. can. 10. contra Lutherum*; cujus futilia argumenta soluta videri possunt apud *Bellarminum* & alios Auctores. Patet etiam ex perpetuo usu Ecclesie & *Florentino* assignante certos quosdam Sacramentorum ministros. Denique in Republica bene ordinata (qualis indubie est Ecclesia) est distinctio functionum ac officiorum: non enim omnes sunt duces, sed alii præfunt, & alii subsunt.

Infantes & amicos nulum possunt consecrare sacramentum: nisi verò solum matrimonium.
Dico IV. Infantes & amentes excluduntur etiam à ministerio Sacramentorum, defectu moralis intentionis; quæ juxta dicenda requiritur, & in carentibus usu rationis non reperitur. Similiter muti nullum Sacramentum possunt ministrare, excepto Matrimonio: cum cætera perfici debeant verbis striete dictis.

Distributio tamen seu applicatio Eucharistie ab his fieri potest valide.
Hæc tamen intellige de administratione Sacramenti, prout involvit ejusdem consecrationem: quemadmodum omnia conficiendo ministrantur, excepta Eucharistia, quæ est permanens, ideoque consecratione seu consecratione supposita potest à stultis & quibuscumque aliis, etiam dæmonibus, valide administrari sive applicari. Et hoc modo leguntur Angeli interdum Eucharistiam distribuisse; prout contigisse *S. Bonaventuræ*, refertur in ejus vita.

QUÆSTIO II.

An Fides vel Probitas requiratur in Ministro ad valorem Sacramenti?

8. *Fidem in ministro re-*
IDEM esse necessariam, adeoque defectu illius baptizatos ab Hæreticis esse rebaptizandos, primò docuit *Agrippinus E-*

pisopus Carthagenensis. Eundem errorem acriter defendit martyr *Cyprianus* successor *Agrippini*, etiam (ut aperte colligitur ex *Cypriano Ep. 72. ad Iubaianum*) non immediatus, cum multis Episcopis Africanis, & in quodam Concilio Provinciali definitivè, teste *Hieronymo Dialogo contra Luciferianos*, ut idcirco fortasse ab *Eusebio*, & clariùs à *Nephorophoro* dicatur esse erroris auctor. Quem postea resuscitarunt *Donatistæ* (ut patet ex libris *Augustini*, quos contra eosdem conscripsit), adentes etiam peccatum ministrari impedire valorem Sacramenti, ut significat *Aug. l. 2. contra Ep. Parmeniani c. 10. & l. 2. contra Cresconium Grammaticum c. 28.* & alibi. Postmodum hæretici dicti *Apostolici* ac *Pauperes de Lugduno* nec non *Joannes Vices*, etiam docuerunt fidem & probitatem esse in ministro necessariam: immo existimavit *Wiccles* (teste *Waldensi lib. 5. five Tom. 2. de Sacram. c. 14.*) reprobos seu præcitos non conficere valide Sacramenta.

Sed contrarium est certum de fide; modo hæreticus minister aut improbus nihil omittat quod est de substantia Sacramenti. Patet ex *Concilio Carthagenensi l. can. 1. Constantiensi sess. 8. Trid. sess. 7. can. 12. de Sacram. in gen. & can. 4. de Baptismo*. Idem constat ex *Concilio Nicæno can. 19.* ubi de solis Paulianistis statuitur, ut conversi baptizentur in forma Ecclesie, quæ ii non utebantur. Ideoque *can. 8.* id non imponit *Novarianis* utpote legitime etiam extra Ecclesiam baptizatis. Quod proinde distinctè expressit *Innocentius I. Ep. 22. c. 5.* & refertur c. *Paulianista l. 9. c. 1.*

Patet etiam ex constanti & antiquissima Ecclesie traditione; quam *Stephanus Papa* potissimum urgebat rescribens *Cypriano*: *Nihil innovetur, nisi quod traditum est.* Quam saluberrimam consuetudinem docet *Aug. l. 2. de Baptismo c. 7.* ex Apostolica traditione venire: sicut multa non inveniuntur in litteris eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur. Eandem veritatem docent Patres, præsertim *Hieronymus*, & *Augustinus* in libris contra *Donatistas* & signanter *l. 2. contra Epist. Parmeniani*. Quapropter credendum non incongruenter est, quod uti cæteri Episcopi Africani (teste *Hieronymo Dialogo contra Luciferianos*) sic etiam ipse *Cyprianus* errorem suum ante mortem correxerit, & fortasse suppressum sit ab eis qui hoc errore nimium delectati sunt; juxta *Aug. Ep. 48. versus finem*, aut si quid haberet purgandum, passionis falce ultimâ fuerit sublarum sive purgatum, inquit *ibidem* & *l. de unico Baptismo contra Petilianum c. 13.* Nam certum est (ut docet idem *Aug. l. 1. de Baptismo c. 18.*) *Cyprianum* non fuisse docturum suum errorem, qui eousque humanus fuerat, neque destruens unitatem, si vidisset definitionem Concilii plenarii, scilicet *Nicæni*, de quo *Hieronymus* supra

Quaest. II. An Fides, vel Probitas requiratur in Ministro &c. 137

supra circa finem dicitur: Synodus quoque Nicæna omnes hereticos suscepit, exceptis Pauli Samosatensis discipulis; id est, ceterorum Baptismum approbavit, non tamen Paulianistarum, qui legitimam formam non utebantur.

10. Probatur eadem veritas ratione, quia ministri Sacramentorum operantur tanquam instrumenta Christi, ac velut dispensatores nomine ejusdem, opusque, quod agunt, ex se sanctum est; unde non debuit valor Sacramenti gratiæ ex opere operato collativi ac nomine Christi collati, à fide vel sanctitate ministri dependere: *Quid enim tibi facit malus minister, ubi bonus est Dominus? quidve impedit malitiosus præco, ubi benevolus est Judex?* inquit Aug. Tract. 5. in Joan. sub med. Ubi adducit similitudinem aquæ transeuntis per canale lapideum, in quo etsi non fructificet eò quod lapideus sit, tamen prodest hortis ad quos transit. Sic igitur Sacramentum etsi non proficit infideli aut malo ministro, tamen prodest suscipienti bene disposito.

Secundò, quia Christus alioquin non bene consulisset Ecclesiæ suæ unice dilectæ, requirens conditionem tot perplexitatibus obnoxiam.

Tertiò, quia characterem (quem peccator retinet; cum semel ordinatus, post lapsum non iterum ordinetur) inseparabiliter in hac vita comitatur potestas valide conficiendi Sacramentum. Denique cum ministerium Sacramentorum, non tam bonum ministerium, quam suscipientium respiciat, non debuit ab illius bonitate dependere; ut etiam patet in prophetia, gratia sanctorum, & aliis gratis gratis datis, ad aliorum bonum.

11. Obijciunt I. Pelagius Papa c. Schisma 24. q. 1. dicens: Non est Christi corpus, quod Schismaticus conficit. Resp. Pontificem velle, quod Sacerdos schismaticus non conficiat Christi corpus, quatenus hoc significat corpus Christi mysticum, scilicet Ecclesiam, ac membrorum illius inter se & cum capite unitatem, à qua Schismaticus est divisus; ut patet ex contextu & discursu Pontificis.

Obijciuntur II. varii Patres, qui dicunt Sacramenta ab hæreticis collata polluere, potius, quam mundare. Resp. mentem Patrum esse manifestam pro Catholica veritate. Itaque similibus loquendi modis docent, Sacramenta ejusmodi, etsi valida, inquinare plerumque ad defectu dispositionis, qui regulariter peccant suscipiendo ab hæreticis Sacramenta, vel loquuntur de hæreticis, qui non adhibent materiam vel formam debitam; Vel qui non erant legitime ordinati, quales videntur fuisse hæretici Apostolici, contra quos agit Bernardus serm. 66. in Cant. qui proinde non habebant potestatem conficiendi corpus & sanguinem Christi. Subinde etiam per fidem, quam requirunt, intelligunt intentionem operandi juxta Christi institutionem. Vide Herincæ Sum. Theol. Pars IV.

Alanum lib. de Sacram. in gen. cap. 53.

Obijciunt III. Nemo dat, quod non habet: ergo requiritur in ministro sanctitas, ut eam per Sacramenta conferat. Resp. posse aliquem causaliter seu instrumentaliter conferre sanctitatem, quam non habet in se formaliter, sic æger medicus potest sanare aliquem infirmum adhibendo pharmacum sanativum. Et saltem id potest fieri Deo ordinante; de cujus ordinatione in præfenti constat.

Ex dictis hæc quaestione nascitur dubium, an vel quomodo S. Cyprianus cum suis Collegis & Antecessoribus sit excusandus ab hæresi; præsertim cum S. Cyprianus repugnaverit sententiæ S. Stephani Papæ: item S. Cornelii prædecessoris, qui etiam hanc ob rem coegerat Concilium Episcoporum ac Sacerdotum Italiæ, ut ex Eusebio refert Bellarminus l. 2. de Concil. auctor. c. 5. Nihilominus Resp. certum esse ex communi consensu Ecclesiæ ac Patrum, S. Cyprianum (idem est de aliis) esse excusandum ab hæresi, eò quod doctrinam suam animosius quidem, non tamen pertinaciter, sed salva unione cum Ecclesia tueretur; ut proinde nec ipse à se dissidentes haberet pro hæreticis; neque ab his baptizatos rebaptizaret. Secus quoad Donatistas, qui etiam post definitionem Concilii Generalis fuerunt in errore pertinaces. Et quamvis S. Stephanus oppositum velut traditionem Ecclesiasticam Cypriano rescripisset, necdum tamen determinaverat velut articulum fidei, sed contra Cyprianum agebat allegando auctoritatem traditionis; quam ipsius sententiæ non putabat adversari. Quanti alioquin fecerit traditionem Ecclesiæ Cyprianus, constat ex Ep. 74. ad Pompeium. Quod etiam noluerit definitioni Ecclesiæ Catholice adversari, sed ejus fidem in omnibus sequi, constat ex Ep. 71. ad Quintum. Quare in Concilio Africano non voluit quoque suam doctrinam haberi pro articulo fidei, sed potius declaravit velle se retinere unitatem cum cæteris. Unde ex proposito videtur consummata rei definitio reservata Concilio plenario, cui aliter sentientes possent quoque personaliter adesse.

QUÆSTIO III.

An requiratur certa intentio in Ministro ad valorem Sacramenti?

13. TRIPLICITER potest versari intentio ministri circa actionem sacramentalem. Primò, ut minister intendat solum exercere actionem externam physicè & materialiter spectatam, v.g. applicationem aquæ ad corpus, & pronuntiationem verborum, prout sunt actiones physicæ, absque

12. Excusandus omnino est ab hæresi S. Cyprianus.

Objectione satisfacta.

13. Intentio alia versatur circa actiones exteriores materialiter spectatas.

que respectu ad intentionem faciendi illas, prout sunt sacræ vel à Christo institutæ, aut ab Ecclesia frequentatæ.

Secundò, ut minister intendat etiam actionem exercere tamquam Sacramentum, saltem in confuso seu implicite, quatenus intendit facere, quod Christus instituit, quod vera Ecclesia facit, quod Christiani faciunt, quod Episcopos, aut Sacerdotes Catholicos vidit facientes &c.

Tertiò, ut minister insuper intendat per illas actiones tamquam à Christo institutas conferre effectum spirituales, ad quem sunt ordinatæ, v. g. gratiam, remissionem peccatorum, characterem &c.

Prima intentio etiam requiritur ab ipsis hæreticis, qui volunt illam quoque sufficere: ut patet ex *art. 12. Lutheri* damnato à *Leone X.* Idemque senserunt *Calvinus & Kemnitius*, ut refert *Bellarmin. l. 1. de Sacram. in gen. c. 27.* qui proinde docent Baptismum v. g. esse validum hoc ipso, quòd ipsæ actiones externæ materialiter exercentur à ministro, etsi hic agat joco aut irrisoriè.

Secundam nihilominus intentionem ad valorem Sacramenti insuper esse necessariam docent communissimè Doctores Catholici. Quod etsi à priori omnino efficaciter probari nequeat, certum tamen esse debet ex institutione Christi nobis per Ecclesiam revelatâ. Nam *Florentinum in decreto de Armenis* definit in ministro requiri intentionem faciendi quod facit Ecclesia. Similiter hanc saltem intentionem requiri, contra errorem Sectariorum supra relatam definit *Trid. sess. 7. can. 11.* Et *sess. 14. c. 5.* docet absolutionem esse nullam, si Sacerdoti animus seriò agendi & verè absolvendi desit. Et *can. 9.* definit non valere absolutionem, si Sacerdos non seriò, sed joco absolvat.

Ex quibus manifestum est non sufficere etiam intentionem faciendi seriò actus externos materialiter spectatos, nisi adsit intentio conficiendi Sacramentum; talis enim non intendit facere quod facit Ecclesia, quæ non tantum fertur seriò in actum externum materiale, sed insuper intendit conficere Sacramentum. Deinde cum ista intentione ponendi actus externos potest consistere defectus seriò agendi, immo potest stare animus merè illudendi: quàmvis enim talis habeat animum ostendendi se seriò agere, verè tamen non vult seriò id agere, sed illudere. Similiter cum ista intentione stare potest defectus animi verè absolvendi, immo stare potest animus oppositus. Et tamen *Trid. c. 6. tit. ad valorem absolutionis* requirit in ministro animum verè absolvendi & seriò agendi.

Nec refert, quod *Tridentinum* in fine capituli addit: *Necis esset, nisi salutis suæ negligentissimus qui Sacerdotem joco se absolventem cognosceret. & non alium seriò agentem sedulo requireret.* Ex quibus verbis conicere potest (juxta

Palavicinum l. 12. Histor. Trid. c. 10. n. 34. quis ea legerit, haud esse expunctam sententiam *Catharini*, & aliorum Theologorum (quam operose conatur defendere inter recentiores Scriptores *Joannes Marius Scribonius disp. de Sacram. in gen. q. 6.* & præsertim *quæst. 7.*) opinantium sufficere voluntatem faciendi omnia externa, quæ facit Ecclesia, per exteriorem speciem hominis seriò agentis, etsi internus animus desit, si absit jocus, quem Sacramentum suscipiens cognoscere possit. Verùm ex his verbis id minime conicere possim: quippe quæ salutis negligentiam arguunt in cognoscente jocosum ministri, esto univèrsim invalidantem: eò quòd ob. planè incognitum non possit quis adeo negligentiam argui. Alioquin ex Concilii sententiis satis redarguta est opposita sententia, quæ post *Tridentinum* præsertim censetur à multis improbabilis.

Quam etiam ipsè *Palavicinus l. 9. c. 6.* falsam existimat: tum ex natura donationum & concessionum, præsertim cum earum executio spectat ad illum, cui ex se patet interioris voluntatis defectus; prout in præfenti spectat ad Deum, gratiæ & characteris auctorem, qui corda scrutatur. Tum arguendo pro quibusdam Sacramentis (de ceteris est eadem ratio) ex Scriptura. Nam ministris Sacramenti Pœnitentiæ dictum est: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis;* non censetur autem remittere, qui verba sine remittendi voluntate pronuntiat. Et clarius in extrema unctione *Jacobus Apostolus* requirit sacerdotis preces, quæ sine dubio intentionem orandi Deumque alloquendi requirunt. Ita *Palavicinus*, alioquin de liberando, tum hic, tum alibi, *Catharino* à censura Concilii sollicitus; cujus doctrinam ab omnibus commendari scilicet *Palavicinus legati die 16. Octob. 1546.* rogantes proinde Pontificem, ut Magistrum sui Palatii morderet, ab inferenda *Catharino* molestia, occasione cujusdam litterariæ controversiæ inter utrumque exortæ, desisteret. Quæ tamen Epistola dudum ante sessionem 7. & 14. scripta fuerat; ubi de intentione necessaria actum est. Neque doctrinæ aut etiam vitæ singularis commendatio obstat, quin in variis de certitudine gratiæ, duplici ordine prædestinatorum, ac in præfenti materia noscatur à sensu communi declinasse *Catharinus*, atque esto non difertè damnatus fuerit à Concilio, ex sententiis tamen Concilii efficaciter per consecutiones quasdam redargui queat.

Confirmatur Communis doctrina: quia ex praxi Ecclesiæ constat posse ex pluribus hostiis unam solâ mente determinatam consecrari. Similiter pœnitens dubius sub conditione animo retentâ absolvi solet: ergo ratio Sacramenti non pendet à sola intentione ponendi actiones exteriores circa aliquam materiam, sed insuper ab intentione

Alia circa illas quatenus Sacramentales seu à Christo institutas,

Alia demique circa effectum.

14. Primam intentionem Hæretici putant sufficere ad valorem Sacramenti;

15. Sed requiritur à Catholicis secundam, faciendi scilicet quod Christus facit aut Ecclesia facit.

16. Ut non sufficiat externa serio sitas juxta Tridentinum.

17. Etsi opposita Catharini sententiam ceteris excuset Palavicinus.

tionem conficiendi in illa Sacramentum.

Specialiter autem contra haereticos confirmatur: quia actiones exteriores fieri possunt in comœdiis absque ulla Sacramenti collatione. Similiter qui in convivio legens Evangelium aut discurrens de facto Christi profert verba Consecrationis absque ulteriori intentione, non consecrat panes praesentes; & oppositum non est credibile. Item (quod etiam facit contra Catharinum) si quispiam nil sciens aut cogitans de Sacramento Baptismi lavaret prolem, eique bene precando simul diceret: *Ego te lavo in nomine Petri & Filii & Spiritus sancti*; is exteriorius serio agere vellet illam actionem quam facit Ecclesia; & tamen quis dicat eum valide baptizare? Intentio igitur faciendi quod facit Ecclesia, quam Tridentinum requisivit, amplius importat. Denique cum Christus instituerit Sacramenta tamquam ceremonias sacras suo nomine à ministro exercendas, conveniebat ministro intentionem ad illa ut talia ponenda concurrere; maxime cum alioquin actiones sacramentales ad varios usus sint indeterminatae, adeoque per intentionem ad rationem Sacramenti determinandae.

20. Objicitur I. Athanasius adhuc puer ad ludos exercendos baptizavit alios pueros; & tamen baptismus ille aestimatus est validus ab Alexandro Patriarcha. Alexandrino testibus Eusebio lib. 10. cap. 14. Nicephoro l. 8. c. 44. Rufino & aliis. Deinde Genesius miles, postea Martyr, volens coram Diocletiano Imperatore mysteria Christianorum in theatro deridenda exponere, joco Baptismum petiit & accepit juxta Martyrologium Romanum ad diem 25. Augusti: exinde tamen subito mutatus in virum alterum Christianam fidem mox est professus: ergo doctrina Catholicorum non subsistit. Resp. Neg. Conf. nam Athanasius adhuc puer baptizavit quidem pueros ad ludum & recreationem; interim tamen intendit verè facere, quod viderat Episcopum aut Presbyteros in Ecclesia facientes: pro ut natura puorum est, quoad possunt actiones seniorum imitari. Cujus rei signum est, quod solos Catechumenos baptizaverit; & re bene examinata constiterit omnia debite fuisse adhibita. Unde potest intentio esse cum ludo, eamque Episcopus superveniens inquisivit ac deprehendit. Vide D. Bonaventuram dist. 6. p. 2. in expol. textus dub. 4.

De S. Genesio Martyre controvertunt Doctores. Nam quidam asserunt cum Belarmino Baptismum fuisse validum; eò quod primò quidem joco, postea autem serio fuerit petitus; & ex parte ministri, si fuerit verus Sacerdos (ut indicat *Ado in Martyrologio*) videatur non defuisse sincera intentio. Et quamvis Sacerdos non fuisset (ut circumstantiae satis indicant) potuit tamen cum animo irridendi simul adfuisse voluntas fa-

ciendi quod faciunt Christiani, Deo mentem pravam in finem bonum ac miraculosum dirigente. Et his satis favet historia, prout refertur à *Vincenzio Bellovacensi in speculo historiali To. 4. l. 12. c. 104.* Aliis tamen apparet probabilius, non fuisse verum Baptismum, sed tantum representatione comica exhibitum, ideoque Genesium instar alterius Pauli, non vi Sacramenti, sed ex singulari Dei beneficio gratia divina praeventum, fuisse conversum; & ex fidei Christianae irrisore factum fuisse ejusdem praecone.

Objicitur II. *Augusti. lib. 7. de Baptismo c. 53.* videtur docere Baptismum joco collatum esse validum, aut saltem de eo dubitat. Resp. S. Doctorem varia ibi quaesita proponere, an scilicet approbandum sit Baptisma collatum à non baptizato; an non obstat simulatio seu fallacia suscipientis, sive ea sit fallentis in Ecclesia vera aut putativa, sive jocatis, uti in mimo: & (praetermissis aliis) si tam dans, quam accipiens in Catholica unitate fallaciter sive animo simulato agant, utrum hoc magis Baptisma sit acceptandum, quam in nimo, si is fideliter, subito commotus, accipiat; an vero quantum ad integritatem Sacramenti inter credentem in mimo, & irridentem in Ecclesia. De quibus cum nondum extaret declaratio Ecclesiae, subdit dignam Augustino sententiam: *sed nobis tutum est, in ea non progredi temeritate sententiae, quia nullo in catholico regionali concilio cepta, nullo plenario concilio terminata sunt: id autem fiducia secure vocis asserere, quod..... universalis Ecclesiae consensione roboratum est.* Subdit nihilominus suam inclinationem dicens: *Verumtamen si quis forte me in eo concilio constitutum..... urgeret, ut dicerem, quid ipse sentirem: si eo modo affectus essem, quo eram cum ista dicerem, nequaquam dubitarem habere eos Baptismum, qui ubicumque & à quibuscumque illud verbis Evangelicis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide accepissent.*

Ubi sub quibuscumque videri posset etiam comprehendere fallaciter dantes. Quemadmodum de fallaciter accipientibus in Ecclesia vera aut putativa subdit: *Non dubito etiam illos habere Baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel &c.* Unde de casu fallaciter tam dantis quam accipientis in Ecclesia, praemisit: *Si postea prodatur, nemo repetit sed aut excommunicando puniuntur illa simulatio, aut penitendo sanantur.* Quod autem de fallaciter accipiente paulò ante arguerat: *Quid enim profit animus veraciter dantis fallaciter accipienti, non video; supposito valore intelligendum foret, quod non profit animae quoad salutem, sed potius noceat peccaminosa fallacia.* Et quidem intelligendo nomine fallaciter dantis & accipientis, non eos qui fallaciter fingunt se habere intentionem, sed qui fingunt se sentire aut credere, quod verè non credunt, nil foret etiam post Ecclesiae definitiones reprehendendum in hujusmodi assertione etiam ca-

21.

Explicatur mens Augustini circa necessitatem intentionis.

Ejus modum in ea non progredi temeritate sententiae, quia nullo in catholico regionali concilio cepta, nullo plenario concilio terminata sunt: id autem fiducia secure vocis asserere, quod..... universalis Ecclesiae consensione roboratum est.

Confirmatur doctrina Catholica multis patet.

Albanus pueros baptizavit non ad usum necessitatis.

Quia certum est de Baptismo collato in joco.

tegoricè statuenda. Secus, si sermo esset de fallacia sive simulatione ipsius intentionis. Vbi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille qui acciperet ita crederet, sed potum ludicè & mimicè & joculariter ageretur, utrum approbandus esset Baptismus, qui sic daretur, divinum iudicium per alicujus revocationis oraculum ..... implorandum esse censerem inquit Augustinus, sollicitè rursus cavens præjudicium diligentioris inquisitionis vel majoris autoritatis. Unde quid, quid sit, in quod propenderit, aut de quo dubitaverit Augustinus, si Ecclesia tunc temporis istam difficultatem determinasset (prout fecere postmodum Florentinum & Tridentinum) cessasset omnis Augustini dubitatio. Cujus animi modestiam & submissionem sub Ecclesiæ iudicio, si hæretici imitati fuissent, non utique tunicam inconstitutam sive Ecclesiam Christi tam foedè dilacerassent.

Ad constitutionem Hæreticorum.

22.

Non est par ratio de necessitate bonitatis & intentionis ministri.

Objicitur III. Si alia in ministro requiritur intentio, quam faciendi actum externum, semper de illa anxietates & dubia remanebunt, sicut de probitate ministri, quam idcirco diximus congruè à Christo non fuisse requisitam. Resp. non esse parem dubitandi rationem de probitate ministri, & de intentione ejusdem: illa enim est ardua, multisque periculis exposita, quæ sapius in ministris deficit, non raro de vitæ honestate parum sollicitis: intentio autem moraliter vix deesse potest, nisi minister esset omnino perversus & dæmoni devotus: hoc ipso enim quod vocatur ad Sacramentum ministrandum, aut officium suum vult facere, habet consensum aliquam intentionem, actualem aut virtualem, in actu (ut loquuntur) exercito, faciendi quod fideles petunt, aut quod Ecclesia facit; etsi non habeat adeo reflexam, & expressam intentionem faciendi quod Christus instituit, aut quod Ecclesia facit. Ob rarum autem intentionis defectum non debet censeri Christus instituisse Sacramenta, intentione non requisita: sicut non est censendus non requisivisse legitimam materiam & formam, etsi & hæc per malitiam ministri insciis adstantibus possent depravari. Adde ob specialem rationem omnino debuisse seu congruisse intentionem requiri, per quam videlicet actiones physicae indeterminatæ ad esse seu rationem Sacramenti determinarentur.

23.

Deum sup- plere gratia Sacramenti involuntariè defectu intentionis collati. Quidam dixerunt;

Sed cum ex prædictis satis constet, necessariam esse intentionem jam explicatam, adhuc dubitari posset, an si Sacramentum sine intentione celebratum, non valeat in facitione Sacramenti, Deus saltem non suppleat occultum defectum intentionis per suam misericordiam, non quoad characterem, sed quoad gratiam? Plures namque gravissimi Scholastici sic existimaverunt. Inter cæteros D. Thomas variis locis apud Dicastillo *disp. 3. dub. 5. n. 46. & 52.* & inclinât D. Bonaventura

ra 4. dist. 6. p. 2. art. 2. q. 1. in fine, censens id incertum; neque etiam asserens id semper fieri. Immo *d. 4. p. 2. in expos. textus dub. 4.* absolute respondet: Dicendum, quod nullus parvulus salvatur, nisi virtute Sacramenti, quantum est de lege communi. Idem probabile censet Valensia *d. 3. q. 5. pu. 3.* & alii. Quare parvulus cum tali defectu baptizatus juxta hanc sententiam salvaretur.

Sed communis hoc tempore doctrina (quam Nonnulli certam censent) contradicit. Et meritò: cum Scriptura universali- ter asserat *Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*; deficiente autem intentione verè non subsistat Baptismus, adeoque nec per illum renatus fit parvulus. Porro *noli credere, noli dicere, noli docere infantes, an- tequam baptizentur morte præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus*, ait August. *lib. 3. de anima & eius origine cap. 9.* Ex sola autem conjectura citra aliud fundamentum non licet facere exceptionem à generali locutione Scripturæ; uti facit doctrina opposita. Sicut ex divinæ misericordiæ pietate conjectare non licet contra planas & generales Scripturas, quod Deus in peccato morientes de gratia speciali interdum salvet, non se satis disponentes justificet &c. Et inhærendo eadem materiæ; quidni similiter conjectare liceret, quod summus Sacerdos ex sua misericordia suppleat, quando minister occultè formam vitiat, aut solus sciens baptizate id renuat, aut non satis tempèstive potest adhiberi Baptismus etiam ex parte?

Ex quo pariter constat nullatenus posse admitti, quod post D. Thomam sensit Jacobus de Grassus & alii apud Henriquez, ut refert Dicastillo *Tr. 2. disp. 1. dub. 6.* Deum suppleat Baptismum, si puer moriatur formâ inchoatâ, sed necdum substantialiter completâ. Et à fortiori non subsistere, quod Cajetanus *q. 68. art. 2.* putavit eos, qui baptizari nequeunt, posse salvari fide, aut oblatione parentum, sicut in Lege naturæ, vel benedictione aliquâ in nomine Trinitatis; quod *art. 11.* extendit etiam ad periclitantes in utero materno. Ita refert Dicastillo de Baptismo *disp. 1. dub. 13.*

De tertia intentione conferendi scilicet effectum Sacramenti, est recepta sententia, eam in ministro non requiri; eò quod effectus ex institutione divina annexus, etsi specialiter non intentus, immò etsi omnino incognitus, semoto obice, necessariò consequatur intentionem & positionem Sacramenti: quod ponere, & effectum sic connexum separare, non est in potestate ministri. Quocirca intentio effectus etiam implicitè involvitur in intentione Sacramenti, sive faciendi quod Christus instituit; adeoque eatenus est necessaria. Quod si quis omnino absolute non veller con- ferre

ferre effectum Sacramenti, supposita capacitate seu dispositione subjecti (indispositus enim non conicitur de facto gratia effectus, sed Sacramentum de se collativum illius) eo ipso deficeret aut retinebatur intentio faciendi Sacramentum, veluti incompossibilis cum eiusmodi voluntate. Fieri tamen potest & ordinari fieri putandum est, ut haeretici circa specialem effectum Sacramentorum errantes, puta quia illa gratiam vel characterem causare non credunt, valide conficiant Sacramenta; sive quia error iste speculativus sistit tantum in intellectu; sive quia etiam redundaret in voluntatem, quae ex tali errore nollet conferre gratiam aut characterem, tamen intentio haec in errore fundata sit saltem tacite conditionata, ac velut ex suppositione, quod Christus Sacramentum non instituerit cum tali effectu; cui proinde praevaleret intentio altera principalis, etsi generalis, quae, quidquid sit de opinione propria, absolute volunt etiam haeretici facere quod Christus intendit; utpote magis existimantes voluntatem Christi, quam suam, immo ideo voluntatem suam inclinantes ad non volendam productionem gratiae, quia iudicant Christum ita voluisse. Quis insuper adeo insanus ut nollet facere, actum validum, quem revera vult facere? Idemque est de intentione, quae principaliter intendentes facere, quod Christus instituit, nollet facere quod faciunt Papistae, vel quod facit Ecclesia Romana; quae nimirum intentio similiter est ex suppositione, seu sub conditione, quod (ut putant) Papistae non faciant quod Christus instituit, quodve Romana Ecclesia non sit vera Ecclesia. Secus tamen esset, si foret ista intentio aequae absoluta: tunc enim ipsa elideret voluntatem faciendi quod Christus instituit, ut si absolute tantum vellent conficere Sacramentum non causativum gratiae, Eucharistiam quae non sit nisi figura corporis Christi &c.

QUESTIO IV.

Qualis Intentio in Ministro requiratur ad valorem Sacramenti?

INTENTIO alia est actualis, quam quis actu habet dum operatur; ut dum quis praesenti animo cum advertentia vult baptizare, & sic baptizat. Alia est virtualis, id est, volitio qua quis proposuit aliquid operari, quae virtute manet & in opus influit, seu vi cuius opus fit. Haec contingit, quando quis aliquid proposuit facere, & ex vi illius voluntatis compos mentis & rationis applicat se ad opus, & in opere progreditur, sed interim mente distrahitur; ut non ad-

vertat quid agat. Idque recte explicat Scotus dist. 6 q. 6 nu. 2. Alia denique habitualis, quae licet subinde confundatur cum intentione virtuali, proprie tamen ab illa distinguitur, nihilque est aliud, quam volitio praeterita non retractata, sed tamen interrupta, ut nec formaliter nec virtute amplius existat.

Difficillimum tamen est explicatu, an vel quid maneat in praesenti, ob quod actiones subsecuentes, v.g. ambulatio, locutio &c. fiant in virtute volitionis praeteritae. De quo quidquid dicatur, ad praxim indifferens est. Plurimi putant (& laetet Scotus sup. num. 4, etiam non assertive procedat, sequiturque Arriaga d. 9. secti. 4. subsect. 2. & 3. ubi num. 30. dicit videri communissimam Sententiam) non requiri, ut actu perseveret aliqua intentio voluntatis, sive circa finem (quod apparet manifestum: cum homines in progressu actionum, v.g. aliquis discursus &c. saepe omnino de fine non cogitent, immo interdum adeo sint finis oblitii, ut ne studio videm possint eum in memoriam revocare) sive circa media seu ea quae sunt ad finem, quasi nempe postquam voluntas semel imperaverit potentiae inferiori, haec in sua actione naturaliter pergat. Quod etiam experientiae consonat: dum enim quis per horas ambulat, non semper actu cogitat, adeoque nec semper actu vult ambulationem, praesertim circa aliorum saepe objectorum meditationem occupatissimus seu distractissimus. Consonat etiam praxi, quae constat esse parvas hostias consecratis, quae in initio fuerunt in altari appositae, etsi tempore consecrationis sit Sacerdos harum profundissime oblitus, adeoque ne tenuem quidem circa illas attentionem aut volitionem habeat, sed cogitatio & intentio etiam actualis versetur circa hostiam majorem.

Alia tamen Sententia probabilis est, quam tenet Lugo, Dicastillo, qui refert Gabrielem, & varii Recentiores (nec est contra Scotum sup. tum quia non assertive procedit, tum quia forte solum voluit excludere actualem intentionem expressam & perfectam, quae vulgo actuali dicitur, & in principio actionis adhibetur) scilicet intentionem virtua-

28. Circa intentionem virtualementem est duplex opinio probabilis.

Prima assertive eam esse sine praesentia actu intellectus ad voluntatis.

29. Secunda assertive ipsam esse, quae actualem valde tenuem & remissam.

24. Sed hoc videtur...

25. Pius...

26. Declaratio...

27. Intentio alia actualis, alia virtualis, alia habitualis.

rio voluntatis, etiam tenui valde & remisso; ut proinde experientia negativa, electa sumpta ex eo, quod actus iste non advertatur, sit corrigenda per rationem. Ex quo etiam non placet sententia *Cominch* & quorundam requirentium permanentiam actus solum phantasiae & appetitus sensitivi: nam experientia non potius probat abesse actum voluntatis & intellectum quam phantasiae & appetitus. Hujus quoque operatio (si aliqua sit in praesenti necessaria) non sufficit ad directionem actuum ab arte intellectuali & ratione pendentium. Ut taceam, operante praesertim extra somnum phantasia, vix aut numquam otiosi partem intellectivam.

30. *Intentio deinde alia est absoluta, alia conditionata.*
Deinde intentio alia est absoluta, quam quis absolute & independentem a conditione vult aliquid facere: alia conditionata, quam aliquid volitur, non simpliciter, sed sub conditione; idque aliquando sub conditione de praeterito, aliquando sub conditione de praesenti, aliquando de futuro. His praemissis

31. *Ad valorem Sacramenti requiritur intentio saltem virtualis.*
DICO I. Etsi ad conficiendum Sacramenta intentio actualis sit optima; cum aptior nequeat excogitari: sufficit tamen intentio virtualis, ut certum est, & tenet consensus totius Ecclesiae, inquit *Suarez d. 13. sect. 3.* Ratio est: quia intentio virtualis sufficit ad operandum humano modo; sufficit quoque ad orationem, vota, contractus, eorumque valorem, ac meritum: ergo similiter ad confektionem Sacramenti. Deinde non conveniebat Christum actuali intentioni valorem Sacramentorum stringere, ne fideles infinitis perplexitatibus, & Sacramenta infinitis exponeret sacrilegiis: quandoquidem actualem intentionem & continuam advertentiam semper adesse sit impossibile ob naturalem distractionem homini familiarem, & humani ingenii volubilitatem.

Nitendum tamen ad habendum actualem.
Adlaborandum tamen est, ut actualis intentio, quantum fieri potest, semper habeatur: maxime enim decet, ut in rebus divinis nobis animo simus praesentes, & mentem ad illas habeamus integram. Non quod requiratur actus elicited reflexus, quo minister velit v. g. consecrare, distinctus ab ipso actu consecrationis; sed sufficit, quod intellectus actum consecrationis advertat, & voluntas potentiam executivam applicando eundem velit & approbet. Unde non est consulendum; ut quis lente continuo dicat ore vel mente: *Volo consecrare, volo baptizare* &c. (haec enim scrupulose reflexiones potius devotionem impediunt) sed ut homo sit sibi praesens animo, & attentè agat quod agit, ac de illo cogitet, non de extraneis; ut rectè notavit *Bellarmin. l. 1. de Sacram. in gen. c. 27.* & alii.

32. *Corollarium*
Ex conclusione sequitur, validè consecrare Sacerdotem, etsi toto missae tempore

distrahatur, qui ex intentione celebrandi vadit ad sacrificium, induit se vestibus sacris, & praesertim in continua serie actionum ex vi prioris intentionis procedentium usque ad missam completam perseverat. Idem est de illo, qui ex intentione absolvendi vadit ad sedem confessionalem quam diu manet & intentionem non revocat, etsi interea distrahatur. Secus est, si Sacerdos inter celebrandum aut in sede confessionali incidat in somnum aut in amentiam, & eundem pergat consecrare aut absolvere: ut docent omnes Theologi: dormiens enim vel amens non operatur humano modo; cum ne quidem inter homines negotia aut contractus sic peracti essent validi. Itaque omnino distractus adhuc potentias habet proximè expeditas ad liberè agendum, & censetur adhuc liberè ac humano modo agere in virtute intentionis praecedentis; non ita dormiens vel amens, qui organa seu potentias habet ita impeditas & ligatas, ut non possit iis actu uti humano modo vel pro nutu suo, ne quidem circa ullum aliud objectum. Eaque differentia facilius a quovis sentitur, & per propriam experientiam palpatur, quam per verba explicetur.

Ex qua ratione sequitur ebrium aut dormientem invalidè consecrare, uti & contractus inire; etsi praevidens se similia in ebrietate aut somno facere, se voluntarie ebrietate aut somnum componat: immo etiam si ex hoc fine id faciat, nempe ex intentione tunc consecrandi, quam consecrationem nunc velit valere quantum potest. Ita unanimiter Theologi: nam eundem consecratio in tali statu facta non est opus humanum, sed quasi brutale. Similiter locutio ebrii aut dormientis non est humana (qualis esse debet in ministro Sacramenti) non enim exprimit praesentem loquentis mentem, humanam scilicet (esto adit aliqua cognitio, etiam intellectualis in ebrio) cujus actu non est compos; ad quam tamen verba & signa sunt instituta. Denique contractus, vota &c. facta ab ebrio essent invalida: ergo similiter consecratio Sacramentorum.

Nec obstat *August. Tract. 5. in Joan.* ubi videtur asserere, quod ebrius validè possit conficere Sacramenta: non enim loquitur de ebrio, sed de ebrioso, quem, scilicet extra ebrietatem constitutum, docet, & certum est, validè conficere Sacramenta, sicut fornicarius aut aliis vitiiis deditos.

Non obstat item, quod facta in ebrietate imputentur in culpam, quando sunt praeviasa: nam ad hoc sufficit voluntarium indirectum & interpretativum sive in causa; si tamen verum sit, furta ejusmodi esse formaliter & secundum se peccaminosa, ac non potius vulgari denominatione, verè autem esse effectus peccati in positione causae completi, ut *P. 2. d. 5. quest. 10.* ostensum est. Requiritur

Qu. V. Qualis Intentio in Ministro requiratur ad valorem Sacri. 143

quiri porro ad consecrationem Sacramenti libertatem, saltem virtualem seu statum libertatis & usus rationis, ex præmissis satis constat.

35. Intentio moraliter habitualis non sufficit ad valorem Sacramenti.

Dico II. Intentio merè habitualis conficiendi Sacramentum non sufficit ad illius valorem. Ita omnes Theologi. Ratio est: quia cum talis intentio nec actu nec virtute sive in effectu maneat, non potest moraliter influere in opus sacramentale, neque illud facere humanum. Confirmatur: quia sicut talis intentio non sufficit ut actionem faciat bonam; sic nec sufficit ut actio censetur sacramentalis & facta nomine Christi.

Cerrillanum.

Hinc si quis faceret propositum cras vel perendie celebrandi aut baptizandi, nihil efficeret, nisi intentionem interruptam renovaret: uti nec is, qui ante vel post recitationem præparatorum elicità intentione celebrandi, postea aliò vadit aut opus impertinens agit, nisi intentionem renovaret. Quamquam sit moraliter impossibile, ut homo sanæ mentis aut alicujus conscientie absque intentione actuali aut virtuali sacras vestes induat, ad altare accedat, & alia ad sacrificium pertinentia peragat.

36. Sæpius in rebus hinc inde ad opus pertinentem pariter.

Aliud est juxta plerosque Theologos (contradicente Vasquez & paucis aliis) de intentione applicandi fructum sacrificii, quam sufficit esse habitualem; aded ut sufficiat hodie seu ex nunc applicari fructum sacrificii, cras aut perendie offerendi, et si postea nihil amplius Sacerdos istius recorderetur; nam hæc intentio non est consecratoria sacrificii, adeoque non debet determinare actionem v. g. castitatem Sacerdotis ad esse potius Sacramenti aut sacrificii, quam ad alium finem, sed habet se instar donationis sub conditione quod cras v. g. Sacerdos sit sacrificaturus; quæ non retractata transit in absolutam, impletâ conditione. Prout patet in aliis oblationibus & donationibus. Sic enim validè applico alicui fructum laboris, cras in vinea præstandi, etsi amplius nihil cogitem, modo non retractem. Idem etiam confirmat communis sensus & praxis; cujus varii Theologi sunt testes.

37. Tandem ad opus pertinentem.

Nec obstat I. quod Sacerdos applicet sacrificium in persona Christi, aut saltem tamquam minister Christi: nam prius est saluum, eò quod in applicatione non representet personam Christi applicantis, sicut in consecratione representat personam Christi loquentis, dicens, *Hoc est corpus meum*. Posterior autem verum quidem est; attamen Sacerdos est etiam minister Christi, antequam consecratur, quia videlicet à Christo potestatem habet, non tantum consecrandi, sed etiam præsentis aut futuri sacrificii sui fructum donandi seu applicandi. Adde ipsum in consecratione (in qua utique est perfectissimè minister Christi) habitualiter applicare; quod sufficit.

Nec obstat II. quod applicans alteri sacrificium, illud pro eo offerat. Nam hoc solum laborat in æquivoco. Itaque applicando offert, id est, donat Sacerdos, futurum scilicet sacrificium, si fiat: sicut qui ex nunc daret alteri sua præmia à Rege sibi danda ob egregia facinora adhuc præstanda, diceretur alteri offerre sua facinora, etsi ea ex tunc nondum exerceret. Non offert autem pro tunc alteri sacrificium hoc sensu, quasi dum illud applicat seu donat, verè & formaliter exercent officium sacrificantis.

38. Requiritur intentio absoluta, vel sub conditione de præterito, sic ut non valeat sub conditione de futuro collatum.

Dico III. Intentio conficiendi Sacramentum debet esse absoluta, aut sub conditione saltem de præterito vel præterito, quando ipsa conditio subest: tunc enim talis intentio æquivaleret absolutæ seu in absolutam transit. Non tamen sufficit conditio de futuro, juxta communem doctrinam Theologorum. Probat: quia non perficitur Sacramentum, quando ponitur materia & forma: cum minister non intendat conficere illud pro tunc, sed pro tempore impletæ conditionis, quæ nondum impleta est: juxta communem enim hominum conceptum & modum procedendi, quando promissioni, donationi, similibusque actibus apponitur conditio de futuro, suspenditur actus usque ad eventum conditionis. Non etiam perficitur Sacramentum postea, quando conditio expletur: tunc enim amplius non existant materia & forma: non est autem in potestate ministri facere, ut Sacramentum sit, nisi quando est materia & forma. Adde formam consistere in verbis strictè dictis, qualia non sunt præterita verba, quæ impletâ demum conditione moraliter permanere censentur, & verbis præsentibus quoad effectus morales æquivalere.

Itaque invalidè baptizaret quis alterum sub conditione, quod numquam sit peccaturus mortaliter. Item invalidè absolveret sub conditione, quod poenitens sit restitutus rem alienam; etsi conditio verè foret implenda. Unde est peccatum mortale, in administratione Sacramenti addere conditionem de futuro: secus est, si conditio sit de præterito aut de præterito. Unde rationabili dubio existente potest quis sub simili conditione rebaptizari; ut patet ex praxi Ecclesiæ, & cap. 2. de Baptismo. Quævis nec hoc sine causa rationabili sit faciendum ob Sacramenti reverentiam: secluso enim rationabili dubio, conditio adjecta censetur impertinens ac moraliter velut non adjecta, ut notat Suarez to. 3. d. 31. sect. 6. Unde Catechismus Romanus tit. de Baptismo num. 43. Baptismum sub conditione repeti nunquam fas esse docet, nisi quando re diligenter perquisita dubium relinquitur, an Baptismus fuerit antea ritè collatus; clareque insinuat aliter id sine sacrilegio fieri non posse.

Exc.

39.
Excipitur
solum Ma-
trimonium.

Excipitur ab hac conclusione Matrimonium: quod validè initur sub conditione de futuro, & perficitur tam in ratione Sacramenti quam contractus tunc quando impletur conditio, sicut alii contractus quorum naturam matrimonium imitatur: corpora enim contractuum & consensus necdum retractatus (quæ sunt materia & forma matrimonii) moraliter censentur factis remanere usque ad eventum conditionis, ut patet à simili in aliis contractibus. Vide *Coninck q. 64. art. 8. num. 82. & seqq.*

40.

Cur potius
quam abso-
lutio, qua
est sententia
judicialis.

Dices: Etiam sententia judicialis potest ferri sub conditione de futuro: ergo pari jure liceret inferre dissolutionem sacramentalem quæ est sententia judicialis, posse hoc modo dari. Resp. Neg. Conseq. nam Christus contractum matrimonii noviter non instituit, sed dudum institutum reperit, solumque ad dignitatem Sacramenti elevavit, naturam contractus de cetero non immutando, sed in pristina conditione relinquendo: qui proinde etiam in reliquis sequitur conditionem contractuum, & ad instar illorum potest celebrari scripto vel nutu, secus quam cetera Sacramenta. Absolutionem verò sacramentalem Christus non reperit institutam, sed noviter instituit, prout voluit, voluit autem, ut valeret tunc, quando poneretur materia & forma, utque proferretur, non scripto, non in absentem (ut tamen aliæ sententiæ judiciales ferri solent) sed verbis & in præsentem: adeoque similiter ut non ferretur sub conditione de futuro suspensivâ valoris usque ad eventum conditionis, uti habet indubitatus omnium sensus. Quidquid non nemo modernus Theologus in contrarium disputet, dicens id speculative, etsi ob auctoritatem communem non practice probabile: contra quem fusè & merito agit *Lugo disp. 13. de Pœnit. sect. 5.* Iste verò pari jure disputare potuisset de Sacramento Ordinis, in quo confertur certa potestas, ex hoc, quòd reliquæ donationes vel collationes potestatis sub simili conditione de futuro fieri possint.

41.
Valida con-
ferrentur
Sacramenta
sub conditio-
ne, si Deus
videat hoc
vel illud
futurum.

Utrò verè
de præsentem.

Similiter
sub conditio-
ne de fu-
turo non

Dubitatur autem, an valerent cætera Sacramenta collata sub conditione, si Deus de facto videat hoc vel illud futurum v. g. poenitentem facturum esse restitutionem;posito quòd conditio subsit. Negant plures Doctores. Sed multò probabilius affirmat *Suarez, Præpositus* & alii passim; nec dubitat *Arriaga disp. 19. sect. 4. num. 37.* eò quòd ista conditio divinæ cognitionis, etsi terminativè pendens à re futura, verè sit de præsentem, & ponatur de facto subsistere. Idem dicendum censeo (nec dubitat *Arriaga supra*) si Sacramentum ministraretur sub conditione futurâ verè implendâ, non suspensivâ valoris: quia tunc verè ministrans non intendet valorem Sacramenti usque ad eventum conditionis suspendere (quod tamen est consuetum in similibus procedendi mo-

dis; & fieri supponebat conclusio) sed vellet Sacramentum ex nunc valere, quando applicat materiam & formam: nam ista futuritio est actu veritasque præsens; cum in præsentem verum sit, etiam ministro ignotum esse futurum illud, ad quod valor Sacramenti restringitur. Hujusmodi tamen administrationes essent sacrilegæ, sive quia valor Sacramenti est incertus apud Doctores, sive quia veritas conditionis ex natura sua à nobis non potest cognosci, adeoque tam Sacramentum, quam suscipiens exponitur periculo.

DICO IV. Intentio ministri necessariò ferri debet super materiam & formam determinatam. Est indubitatum apud omnes Theologos. Et patet ex formis Sacramentorum, *te baptizo, te absolvo, indulgeat tibi Deus, hoc est corpus meum* &c.

Unde nihilageret, qui habens duas hostias, tantum unam vellet consecrare, neutram determinando: uti nec is aliquem baptizaret, qui ex pluribus, quos proferendo formam Baptismi abluit aquâ, tantum unum intenderet baptizare, neminem in particulari determinando. In similibus enim casibus non operatur intentio circa omnes, ut patet: cumque ob indeterminationem illius non sit ratio, cur circa unam hostiam potius aut personam operetur, quam circa aliam, non operabitur circa ullam.

Similiter si minister Sacramenti limitet suam intentionem ad certam personam, invalidum erit Sacramentum, si subsit alia persona, v. g. si quis intenderet absolvere tantum Petrum, excludendo omnem aliam personam, tunc si confitens non esset Petrus, non absolveretur; quandoquidem intentio Confessarii ad illum non dirigitur.

In collatione tamen Sacramentorum intentio ministri ordinariè est, & (nisi gravis causa subsit) esse debet, absolvere personam præsentem seu confitentem, quæcumque illa sit: tunc enim absolvitur confitens, etsi Confessarius ex errore putet esse aliam personam. Nihilominus in Matrimonio, ob rationem peculiarem contractus tam onerosi, intentio magis determinatur ad certam personam: in quo proinde error personæ censetur substantialis; ut latius suo loco dicetur.

Similiter debet minister dirigere suam intentionem ad præsentem materiam; sic ut quando conficit v. g. Sacramentum Eucharistiæ: intendat consecrare quidquid habet ad consecrandum coram se, seu totum quod est coram ipso positum ut consecratur, non restringendo intentionem ad determinatum v. g. numerum hostiarum: tunc enim etsi sint plures aut aliæ quam putaverat, consecrat tamen illas quas habet coram se.

QUESTIO V.

An ad licitè ministrandæ Sacramenta requiratur jurisdictio & status gratiæ?

Rituale Pauli V. Tit. De iis que in Sacramento- confilii, non rum, administratione generaliter observanda sunt; præcepti.

non est tamen simpliciter necessarium; utpote nullo jure præscriptum, sed sufficit contritio juxta Doctores communiter. Idemque apertè supponit Rituale Romanum loco citato. Quòd si bonè fide putet Sacerdos se elicuisse contritionem, poterit à novo peccato mortali per istam bonam fidem excusari. Solùm obligatur Sacerdos existens in peccato mortali confiteri, priusquam celebret, ut patet ex Trid. sess. 13. c. 7. quantumvis contritionem elicuisset; idque non tam ratione consecrationis, quàm ratione sumptionis Eucharistiæ: hæc enim debet præcedere confessio, etiam in communione laicorum.

Probatum conclusio ex Rituale Romano Tit. cit. ubi de Sacerdotibus ex officio ministrantibus Sacramenta in malo statu dicitur: Impurè & indignè ea ministrantes in eterna mortis reatum incurrunt. Quo nil clariùs dici potuisset. Consonat etiam Aug. l. 2. contra epist. Parmeniani c. 10. & refertur can. Omnia 1. q. 1. Omnia Sacramenta cum obsint indignè tractantibus, profunt tamen per eos dignè summentibus. Et can. Sciscitantibus fin. 15. q. 8. ubi ex Nicolao I. ad consulta Bulgarorum de adultero Eucharistiam ministrante dicitur: Mali bona administrando se tantummodo ledunt: cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis verò lumen in tenebris administrat, & unde alius commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Quibus accedit auctoritas Theologorum antiquorum & recentiorum unanimiter sic sentientium: à quibus sine solido fundamento videtur ex parte recedere Marchant To. 1. Tribun. Sacram. Tract. 2. Tit. 5. q. 1. & 2.

Rationem Conclusionis Quidam petunt ex sanctitate Sacramenti: Quidam ex consecratione ministri abutentis gratiâ pro his functionibus specialiter acceptâ: Quidam ex eo quòd minister non conformetur in sanctitate Sacramentorum auctori, ejus vices subit. Sed non omnino convincunt. Unde præcipuum hujus veritatis fundamentum desumi debet ex Sanctorum ac Doctorum auctoritate, qui citra dubium affirmant graviter adversari rationi naturali ac reverentiæ Deo debitæ, quòd Dei & Christi hostis permanens in statu tam indigno tractet res tam sacras, quibus Christi sanguis sive eius merita ac vera sanctitas suscipienti comunicatur à ministro subeunte vices Christi, & quidem tali, ut ad hoc magis ritè & dignè obeundum sit consecratus, ac specialem potestatem & sanctitatem acceperit: hæc enim simul saltem concurrentia judicant omnes sufficere ad peccatum mortale: quàmvis controvertant, an vel quid eorum seorsim sufficiat. Estque hoc sufficientissimum obligationis præfatæ indicium. Ut proinde sine causa aliò fugiat Poncius disp. 41. q. 9. n. 71. dicens: Re-

47. Necessitatè hanc status gratiæ trahit Rituale Romanum.

Consonant alia aucto- ritates.

48.

Et ratio, ut substans u- nantimi De- orum sensu sui.

N

44. Ad licitum ministrandum requiritur jurisdictio, præsertim in matrimonio.

45. De status gratiæ sub mortali in ministro ad id con- tinet.

46. Confessio in ministro mortali ratio præ- missa, est

46. Confessio in ministro mortali ratio præ- missa, est

funderem hanc obligationem in jus positivum significatum sufficienter per communem sensum Doctorum, consentiente Ecclesia, & confirmatum consuetudine communi omnium ministrorum Sacramentorum non laborantium ignorantia, qui omnes existimant se peccare, nisi ita se disponant, ut sint in statu gratiae. Quod praeterea effugium est ratione suae novitatis suspectum, & quia ignorantiam verae legis, ex qua haec obligatio ab omnibus asserta nascitur, in torrente Theologorum supponit. Qui insuper indistincte loquens de ministris, sive specialiter consecratis, sive non, falsum assumit: cum si desit consecratio, plures Doctores sentiant non committi peccatum mortale.

49.
Varia
Collaria.

Ex Conclusionem sequitur I. Sacerdotem consecrantem, absolventem, inungentem, Episcopum ordinantem, confirmantem, aut etiam simplicem Sacerdotem ex commissione Papae idem in malo statu facientem peccare mortaliter contra Religionem: ibi enim concurrunt omnia superius posita. Idem est de Sacerdote aut Diacono ex commissione Sacerdotis in statu peccati mortalis baptizante: nam concurrunt Sacramenti sanctitas cum ministri consecratione.

50.
Non sufficit
sanctitas
Sacramenti
citra con-
secrationem
ministri ad
gravem obli-
gationem.

Si tamen ministri consecratio deesset, existimant plerique Doctores, contra Vasquez & alios (qui satis probabiliter docent oppositum) non sufficere solam Sacramenti sanctitatem ad peccatum mortale: aded ut si laicus in necessitate baptizaret non solemniter extra statum gratiae, non peccaret mortaliter. Idem est de contrahentibus matrimonium in malo statu, in quantum sunt ministri istius Sacramenti; cum ad hoc non sint specialiter consecrati. Quamvis juxta omnes peccent mortaliter, quatenus indignè Sacramentum suscipiunt & obicem gratiae Sacramenti ponunt. De quo diligenter ab animarum Curatoribus sunt instruendi. Certius autem est, non peccare mortaliter Parochum, qui in malo statu assistit matrimonio & sponsis benedicit: hic enim non ministrat Sacramentum, sed assistit tamquam testis sive notarius publicus ex voluntate Ecclesiae requisitus. Ratio vero, ob quam non sufficiat sola sanctitas Sacramenti, dari potest, quod indubie pejus agat malus minister, quando juncta est consecratio illius, & juxta omnes mortaliter; non satis autem constet ex communi consensu vel aliunde, quod malitia sit mortalis, si consecratio ministri secludatur, & non potius ex hac demum juncta sanctitati Sacramenti consecratur obligatio gravis: quae tamen sine urgenti fundamento non est adstruenda.

51.
Ex quo tam-
men non
bene infer-
tur Sacer-
dotem extra

Minus tamen placet, quod D. Thomas q. 64. a. 6. ad 3. Suarez d. 16. sect. 4. in fine. Praepositi & plurimi alii inferunt, non peccare mortaliter Sacerdotem vel Diaconum ex Sacerdotis commissione extra statum gra-

tiae in necessitate baptizantem non solemniter, quasi dum non adhibentur solemnitates, non censetur in tali casu baptizare ex officio, sed solum instar alicujus laici ad occurrendam necessitati. Non placet, inordinationis ad baptizandum etiam non solemniter: solemnitas enim non est à Christo, sed ab institutione Ecclesiae. Quare sicut tales peccant mortaliter, si baptizarent solemniter, aut Ecclesia non instituisset solennes Baptismi caeremonias; sic & modo peccant. Possent quidem in necessitate baptizare, quamvis non forent consecrati: quandoquidem tamen jam sint consecrati, verè faciunt illud, ad quod sunt consecrati, & gratiam acceperunt, idque etiam sunt in tali necessitate laicis praeterendi. Hi è contra non peccarent mortaliter baptizando solemniter ex concessione Ecclesiae, etsi forent in malo statu, supposito quod alioquin non sufficeret sanctitas sacramenti.

Sequitur II. Sacerdotem verius non peccare mortaliter audiendo in malo statu confessionem, modò habeat intentionem excitandi contritionem, illamque excitet, antequam impendat absolutionem. Sive quia confessio solum est pars integralis Sacramenti Penitentiae, cujus essentia consistat proinde in sola absolutione, ut volunt Scotista; de quo in materia de Penitentia: sive quia tunc apponitur materia ab ipso poenitente, qui cum pro tunc non debeat esse in statu gratiae, consequenter in eo esse non obligatur Sacerdos, qui istam materiam quasi admittit, ac velut passivè se habet, non administrans Sacramentum ejusve materiam; propter quod posset absolvere, etsi praeter intentionem audivisset peccata alicujus subito se accusantis & absolutionem petentis: sive quia absolutio existendi in statu gratiae solum est pro tempore, quo perficitur Sacramentum, quod fit in absolutione. Ita Henriquez, Ingo, Diana, & alii passim contra Arriaga d. 20. n. 12. Contra quem specialiter facit, quod cum contendat malitiam mortalem ministerii in malo statu refundi debere in solam sanctitatem Sacramenti, consequens videatur, etià ipsum confitentem vel ministrantem partem proximam Sacramenti debere esse in statu gratiae, uti Sacerdotem audientem: quod tamen est absurdum.

Sequitur III. mortaliter peccare Sacerdotem, qui extra statum gratiae dispensat Eucharistiam, etsi ab alio consecratam. Ita communis Doctorum contra Vasquez & varios Recentiores contrarium opinantes, eò quod talis non conficiat Sacramentum, nec concurrat proximè tamquam minister Christi ad justificationem, uti in aliis Sacramentis, sed solum per motum localem applicatio activa passivis. Nihilominus tenendum est quod diximus: quia verè admini-

strat

strat Sacramentum, & quidem omnium dignissimum, estque ad hoc specialiter consecratus. Deinde sustinet personam Christi (cui proprium est nos pascere corpore & sanguine suo) in munere augustissimo. Idem supponit *Rituale Pauli v. tit. cit.* ubi cum de ministrantibus Sacramenta indignè dixisset, eos, in aeterna mortis reatum incurrere; infra §. *Ceterum* manifestè indicat se etiam agere de administratione dispensatoriâ Eucharistiæ. De qua etiam agit postmodum titulo speciali, ubi in principio dicit, majorem præ aliis in hujus Sacramenti administratione (loquitur apertè de dispensatione) exigi reverentiam, ut sanctè tractetur. De qua similiter loquitur *Nicolaus Papa v. Scisitantibus 15. q. 8.* Idem est de Diacono in necessitate Eucharistiæ ministrante: quia est eadem ratio: cum Diaconus (ut patet ex ejus officio descripto in Pontificali) ad hoc quoque sit ordinatus, ut Sacramentum Eucharistiæ ex commissione Sacerdotis ministraret. Immo *Coninck* & alii passim existimant committi tot peccata mortalia, quot sunt homines quibus etiam sine interruptione distribuitur: eò quòd singulæ distributiones sint diversæ actiones terminatæ & completæ. Tametsi *Henriquez, Tannus* quos citat & sequitur *Diana 1. p. Tract. 7. resolut. 41.* existimant esse solum unum peccatum.

Sacri est, de Eucharistiâ transferre, etiam cum eo populum benedicente.

54. An de Eucharistiâ in malo statu consecrante Eucharistiæ, Clericus, deus infirmum.

Sequitur IV. non esse mortale peccatum in malo statu elevare hostiam sacram à terra, transferre de loco ad locum, aut cum eodem benedicere populum: non enim est administratio Sacramenti.

Sequitur V. non peccare mortaliter Episcopum extra statum gratiæ benedicentem corporalia, consecrante calices aut Ecclesias, aut etiam conficentè sacrum Chrisma vel benedicentem oleum pro infirmis: quia etsi ad ista munia sit consecratus, non conficit tamen tunc vel administrat verum Sacramentum nomine Christi: quamquam in duobus postremis exemplis (de quibus *Lugo d. 8. n. 156.* & nonnulli alii sentiunt oppositum) conficiat materiâ remotam Sacramenti Confirmationis, & extremæ Unctionis: quam etiam conficit pinsens panem pro Eucharistiâ. Nec simile est, quod *Lugo* allegat de consecratione Eucharistiæ: illa enim est verè consecratio Sacramenti, & quidem augustissimi, quale est Eucharistiâ etiâ antequam, seu antequam applicetur. Immo ipse *Lugo* concedit applicationem seu distributionem Eucharistiæ in malo statu non esse mortalem; adeoque debet esse mortalis saltem consecratio in malo statu facta. Quòd autem non obstat præfatas personas esse ad id munus consecratas, ex eo confirmatur, quòd etiam Acolythy & ceteri Clerici minorum Ordinum sint consecrati ad munia ordinis correspondentis, v. g. ad ferendū cereos, quos tamè non est verosimile peccare mortaliter, si extra statum gratiæ sua munia exequantur.

Sequitur VI. idem ob eandem rationem dicendum esse cum Doctoribus communis de Subdiacono canente in malo statu Epistolam, aut Diacono canente Evangelium & ministrante Sacerdoti. Quàmvis oppositum, de Diacono præsertim, multi existiment; cum hic ex sacra ordinatione valde propinquè concurrat ad tremendum illud sacrificium, etiam tenendo pedem calicis, & cum Sacerdote offerendo. Nihilominus irreverentia non videtur excedere latitudinem peccati venialis: quia isti verè non ministrant Sacramentum, Idque verum est, secluso scandalo & contemptu, etiam si sæpius fieret: quia nec multiplicatio venialium, nec voluntas plura venialia committendi facit mortale, nisi objecta coalescant: quod hic non fit: etsi Nonnulli contradicant. Quod autem interdum puniti divinitus legantur similes ministeria sua in malo statu obeunt, non probat novum mortale in ministeriis commissum esse. Verùm Deus justè punivit tunc morte extraordinariâ peccatum præexistens, etsi fortasse supplicium meritum non intulisset, nisi adjunctâ temeritate accedendi ad altare in illo statu: quam insuper etsi solum venialem, Deus poterat supplicio mortis corporalis punire.

55. Idem est de Subdiacono aut Diacono Sacerdoti sub missa solemnè ministrante in malo statu.

Sequitur VII. idem esse dicendum de concionante extra statum gratiæ, etsi Nonnulli aliter sentiant. Sciamen peccatum sit publicum, exinde natum est sequi grave scandalum in populo, adeoque gravis culpa in ejusmodi concionatore. Quod etiam locum habet in aliis functiones sacras obeuntibus cum scandalo. Quo secluso, laetè sæpè in illis in malo statu exercitis, præsertim absque pio motu aut aliquâ detestatione peccatorum, veniale peccatum, grave vel leve, juxta gravitatem & sanctitatem ipsius functionis: quia res sacræ tractandæ sunt sanctè & reverenter.

56. Item de concionante in malo statu; secluso scandalo.

Dices: *Gregorius IX. c. Questum, fin. De cohabit. Cleric.* generaliter dicit de ministris Ecclesiæ, quemlibet pro mortali peccato quoad seipsum esse suspensum. Et c. *Questum, fin. De tempor. ordin.* loquens de Sacerdotibus vel aliis Clericis, dicit monendos, ut existentes in peccato mortali abstineant, & sub interminatione divini judicii obrestandos, ut in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam Ordinibus non ministrent. Unde sequi videtur, etiam Diaconum vel Subdiaconum in peccato mortali ministrantem peccare mortaliter.

57. Objectio petita ex Gregorio IX. c. Questum.

Resp. non posse sine absurdo hos Canones intelligi, prout jacent, generaliter de omnibus Clericis: ne alioquin etiam Acolythy ministrando, Lectores legendo, Ostiarii ostia aperiendo vel claudendo in malo statu, dicendi sint peccare mortaliter. Itaque prior Canon rectè accipitur de Clericis Sacerdotibus, qui quidem quoad se ipsos sunt suspensi pro quolibet peccato mortali, quan-

Responsio;

quantum ad officia Missæ, vel ministerium Sacramentorum, et si non debeant in officiis evitari.

58. In posteriore Canone per alios Clericos à Sacerdotibus distinctos possent intelligi Diaconi quoad functiones sacramentales, quæ eis ex delegatione competere possunt: vel tam illi, quam alii, quoad officia & ministeria, quibus annectitur susceptio Eucharistiæ; prout ministri altaris solebant sub missa solemniter de manu sacrificantis communicare. Vel sanè, si generalius loquatur Pontifex, ad summum dicit, eos peccare, non definiens, an mortaliter, dicens tamen eis cavendum ob timorem divini iudicii, & monendos ut in testimonium suæ damnationis abstineant, ne videlicet se ipsos coram Deo condemnent, non quidem de novo mortaliter peccando, sed profitendo sanctitatem, quam non habent, & tamen eos habere decet. Prout dicimus Religiosum malè viventem à sua veste Religiosa condemnari, & prout Apostolus ad Rom. 2. dicit condemnare se ipsos, qui alios iudicant, non quod necessariò peccent alios iudicando, sed quia ipsi eadem agunt, quæ in aliis iudicant seu condemnant. Ita Coninck & alii. Non rectè tamen addit Arriaga disp. 20. num. 10 Pontificem sic loqui de publicis peccatoribus propter scandalum: nam apertè Pontifex etiam notorietatem facti secludit in canone postèrius citato, de quo tamen tractabat Arriaga supra.

QUÆSTIO VI.

An liceat Sacramenta ministrare indignis?

59. *Ministrans Sacramenta indignis peccat mortaliter per se loquendo.*

R. Esp. negativè, adèd ut minister per se loquendo peccat mortaliter ministrando illa indignè accedentibus, quando eos sine gravi incommodo potest repellere. Est doctrina certa, omniumque consensu firmata. Et colligitur ex *Matth. 7. Nolite dare sanctum canibus. 1. ad Cor. 4. Hic jam queritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat. Ratio est: quia minister ex natura rei obligatur Sacramenta tractare reverenter, & ministrare fideliter, cui utriusque notabiliter contravenit, qui ea immundis & indignis confert. Accedit universale præceptum charitatis, quo prohibemur alterius peccato cooperari; quod facit minister conferendo Sacramentum indignè suscipienti. Unde præter peccatum speciale contra reverentiam jure divino naturali debitam Sacramento, videtur committere peccatum mortale contra charitatem proximi, sive peccatum generale scandali; ut colligitur ex doctrina tradita de Scandalo parte 2. *Tract. 2. disp. 7. q. 9. §. 2.**

Advertendum autem equalitatem notitiæ de dignitate seu dispositione suscipientis relinqui serè iudicio prudentis ministri: attento quòd non requiratur æquè exacta in omnibus Sacramentis notitia: in absolute sacramentali requiritur exactior dispositionis notitia, cum ibi Sacerdos sit iudex. Similiter in Sacramento Ordinis: quod non dirigitur ad bonum privatum sed commune. In Baptismo etiam adultorum de fide ceterisque dispositionibus est inquirendum. In aliis autem præsumitur quis bonus, nisi constet contrarium.

Hinc est certa doctrina, illicitè præberi Sacramentum peccatori publico, sive petat publicè, sive privatim: & sive sit publicus per sententiam iudicis, sive notorietate facti. Nam publicus peccator re & publicè famà est canis; de quo proinde intelligitur illud *Matth. 7. Nolite dare sanctum canibus.* Idemque tradunt Patres in specie loquentes de Eucharistia; ut *Chrysostomus Hom. 83. in Matth. Cyprianus, Augustinus & alii; & Rituale Romanum Tit. de Sacramento Eucharistiæ*, ubi dicitur: *Arcenti autem sunt publicè indigni; quales sunt excommunicati, interdicti, manifesteque infames; ut meretrices, concubinarij, seneratores, magi, sortilegi, blasphemij, & alij eius generis publici peccatores: nisi de eorum poenitentia & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint.*

Unde patet publicæ meretrici, quam non constat deseruisse statum meretricium, serè de cuius conversione publicè non constat, non posse Eucharistiam in publicum ministrari, quantumvis in foro sacramentali foret absoluta: tum quia talis ad huiusmodi administrationem non habet jus, tum quia si foret scandalosum. Excipe articulum mortis, in quo, si privatim fieri non potuit administratio, necessitas extrema videtur prævalere scandalo, præsertim mox auferribili publicatione respicientiæ. Quando verò Sacramentum privatim petitur, sufficit præsentibus habere notitiam emendationis; immo interdum potest sufficere confessio cum absolutione: quia hæc ratio potest tolli scandalum. Quod neque subsequetur postea ex divulgatione, si scilicet divulgatur emendatio. Quòd si denique ex sola poenitentis confessione Sacerdos noverit peccatum esse publicum, constat ex obligatione sigilli sacramentalis peccatorem etiam publicè petentem non posse repelli.

Si autem quæretur, quàm multis peccatum debeat esse notum, ut confectur notorium evidentiæ facti? Resp. non posse id certè regulà definiri, sed prudenti iudicio determinandam esse delicti publici notorietatem, attentis circumstantiis loci & personarum. Quare illud omnino dicendum vide-

videtur ita notorium, quod celebri loco fit, & in iis circumstantiis, quibus ad communem notitiam facile possit pervenire. Per accidens autem est, quod adstantes fortasse ignorent publicitatem delicti, sive statum peccati: quia equidem peccator respectu horum jus ad famam verè amisit; quam etiam paulò post moraliter loquendo perdendam non debet Sacerdos Sacramenti administratione servare.

64. *An iusticiarius & alii passim etiam ad casum, quo de peccatore est publica eaque vehemens seu violenta suspicio, quæ scilicet probabili ratione deponi non potest, sive quæ nullam in contrarium habet seu admittit probationem: nam & hæc generat moralem certitudinem. Deinde ex admissione ejusmodi natum esset oriri scandalum; cui proinde ut occurratur, etsi non per modum pœnæ, posset negari Sacramentum, quo usque modo debito se purge?*

65. *Quòd si peccator sit occultus, tamen ministro constat ejus indignitas, ex notitia non-confessionali (secus est juxta plurimos Doctores, si constat tantum ex notitia confessionali, etsi Sacramentum petatur etiam privatim) debet repelli, si petat privatim, aut coram illis tantum, qui peccatum illius norunt: Si autem petat publicè, ita ut sine notabili infamia nequeat repelli, potest, immo debet ei Sacramentum præberi. Ita de Eucharistiæ Sacramento expressè tradit Rituale Romanum rit. de Sacramento Eucharistiæ, & communissimè Theologi. Idem colligitur ex perpetuo usu Ecclesiæ: immo ex factò ipsius Christi, qui Judam à communione Corporis & Sanguinis non repulit. Ex quo indubitatum esse debet, dari præceptum, sive juris naturæ, ut Varij putant, sive positivum ipsius Christi, ut putat Connick q. 86. a. 6. de non repellendo publicè occulto peccatore. Ratio est: quia tunc ob urgentem causam scilicet non infamandi proximum, censetur minister se habere permittivè ad peccatum proximi, consistens in susceptione, quæ secundum se est sancta, & solum mala ex voluntate suscipientis. Plura insuper, eaque gravia incommoda plerumque sequerentur: nam verè innocentes sæpè infamarentur ex aperto vel occulto odio aut imprudentiâ ministrorum: sæpè etiam cum timore accederent, timendo injustam infamationem: adstantes etiam perturbarentur: ministris denique gravissimum vel potius importabile in gumeret onus probandi alium rectè esse repulsurum. Non est itaque obligatio impediendi peccatum occulti peccatoris indignè sumentis & Sacramenti irreverentiam; adeoque manet obligatio juris naturalis non lædendi famam proximi, quem à Sacramento publicè repellendo minister ex se & positivè infamaret.*

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

Nec obstat I. quòd potius consulendum videatur honori Christi & Sacramenti, quàm famæ occulti peccatoris, qui non verètur indignè accedere, quantumvis ad Sacramentum jus non habeat in tali statu constitutus. Nam hæc quidem sensu debet Minister præterire Christum sive Sacramentum, quòd ipsemet non possit irreverenter se gerere erga Sacramentum, ut famam proximi servet, sed potius servare debeat in se reverentiam Sacramenti, quàm famam proximi. Non tamen ita, ut possit positive alteri famam auferre, ad hoc ut ab altero etiam serveretur honor debitus Sacramento, quando in eo solum consistit honoris læsio, quòd alter peccet v. g. indignè communicando; sed potius debet hujusmodi irreverentia permitti: cum ut peccatum proximi impediatur, non liceat eum infamare; neque minus malum facere, ut gravius alterius evitetur. Quare nec licitum est occultum proximi peccatum detegere ad impediendum ejusdem perjurium; neque sigillum sacramentale, ut vitetur injuria Dei alioquin graviter offendendi.

66. *Quo sensu & prius consulendum honori Sacramenti, & quo famam proximi.*

Non obstat II. quòd publicè petenti liceat negare Eucharistiam, quæ privatim scitur ad hoc peti; ut postea conculcetur. Nam in primis id non satis constat, & negatur à Poncio d. 4. n. 77. Et quàmvis admittatur, disparitas est, quòd locum ibi habeat læsio honoris seu contemptus Sacramenti in se, præscindendo quodammodò à peccato alterius; uti etiam si exponatur irridentium Ethnicis vel Hæreticis, projiciatur in lutum &c. adeoque denegare Sacramentum cum deteção injuriæ conatus, est defendere innocentem, & ab eo injuriam propulsare; quòd licitum est, etiam infamando eum qui se ad invadendum parat.

67. *An possit negari Eucharistia, quæ publicè petitur, animo occulto conculcandi.*

Non obstat III. quòd enssem depositum nequeam reddere repenti illum, ut se vel alium occidat, etsi deberet iniquus animus ejus detegi. Nam dissimulato Assensum petitem negare sine gravissimo incommodo proprio) disparitas est, quòd indignè suscipiens Sacramentum sibi met non ceat in eo quòd suæ potestati subest, quòdque malum illud sit ei omnino voluntarium, evitabile & reparabile, jamque in animo completum, cui à ministro solum additur actio exterior secundum se honesta. Qui verò repetit enssem ut alteri noceat, id facit animò inferendi ei malum involuntarium, præsertim irreparabile, & à me impediibile: adeoque debet alter à me defendi, non obstante infamia nocitura, oriundà ex deteçãoe pravi conatus. Idem serè est de eo, qui sibi vult nocere vitam eripiendo, quæ nullo modo subest ejus dominio. Adde his casibus ad summum detegi occultam voluntatem occidendi; quæ equidem dando gladium depositum non

occultabitur, sed occisione dein secuta maxime fiet manifesta, & aliunde etiam ipsi occidenti gravia damna evenient.

69.
An possit
indignè
communica-
turo dari
hostia non
consecrata.

Non obstat IV. quod Sacerdos videatur aliter posse consulere, tum famæ peccatoris occulti, tum irreverentiæ Sacramenti, præbendo videlicet hostiam non consecratam publicè accedenti, ne sacrilegè recipiat consecratam; saltem quando adest conventio Sacerdotis communicaturi super hac re. Nè etsi nonnulli admittant id fieri posse, communis tamen sententia negat esse licitum: esset enim fictio ista valde periculosa & execranda, quâ præberetur hostia non consecrata, moraliter loquendo ab ipso sumente vel ab adstantibus adoranda. Sicut si quis populo publicè in processione aut aliàs exhiberet adorandam hostiam non consecratam, aut venerandas reliquias alicujus damnati tamquam certi alicujus Sancti. Unde esset periculum morale idololatriæ quasi exterioris, & superstitio quædam falsi cultus. Itaque *falsa sunt abicienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora*, ut respondet Innocentius III. c. De homine de Celebrat. missar. interrogatus de casu, etsi non per omnia simili, quo Sacerdos peccati conscius non valens ob necessitatem omittere sacram (quando debuisset saltem conteri) non consecrabat, sed de cetero, ut populo satisfaceret, missam se celebrare fingebat. Quare nec ipse Christus hac simulatione circa Judam sacrilegè communicatum usus est, nobis præbens exemplum, quid in casu simili agere debeamus.

70.
Non potest
Sacramentū
dari ad
purgationē
criminis.

Petes, an liceat Eucharistiam dare vel sumere ad purgandam suspicionem criminis? Resp. negativè cum D. Thoma & Theologis communiter, si fiat eâ intentione, ut si sumens sit crimini obnoxius, Deus præter naturæ ordinem edat manifestæ unctionis signum; si autem sumenti nihil mali accidat, habeatur declaratus innocens. Hoc namque esset tentare Deum: cum Eucharistia nec ex natura rei nec ex divina promissione sit medium conveniens ad manifestationem occulti delicti. Unde etiam alii non ab similes purgationis modi per ferrum candens aut aquam ferventem sunt à Pontificibus reprobati c. *Consuluisse* 2. q. 5. & alibi sæpè.

71.
Respondetur
ad decretū
Concilii
Vormati-
ensis, quod
salem pur-
gationem
videtur
indicare.

Nec obstat Concilium Wormatiense (& refertur c. *Sæpè contingit*, & c. *Si Episcopo* 2. q. 5.) quod suspectis de crimine indicit celebrationem vel sumptionem Eucharistiæ ad purgationem: nam in primis Concilium istud non fuit generale, neque ab Ecclesia approbatum: immo si (quod Plures existimant) agat de purgatione superius expositâ, est per Pontifices reprobatum, dum similes purgationes condemnant, tamquam superstitiosas. Nihilominus cum Joanne majore rectius dicitur Concilium loqui de purgatione per Sacramentum, quæ fiebat per modum juramenti, ut sumptione illius tam-

quam juramento execratorio veritas eliceretur: sicut passim suspectis de crimine offertur juramentum. Neque illud juxta omnes est ex natura rei illicitum: quamquam modus ille purgationis sit consuetudinæ Ecclesiæ consuetudine abrogatus, immo juxta varios Doctores iudicibus prohibitus, adeoque non facile ab eis practicandus. Quamquam justa de causa non videatur illicitum assumere illum saltem ex libera suiisque voluntate, exemplo Gregorii VII. in testimonium innocentie sumentis Eucharistiam coram Henrico IV. idem facere detrectante, ut refert Baronius ad annum Christi 1077.

Quæ de Sacramento non ministrando peccatori publico, non negando peccatori occulto publicè petenti, dicta sunt, etiam in specie plerumque proponi soleant de Sacramento Eucharistiæ, tamen cum proportione locum habent etiam in aliis Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione & unctione extrema. In Sacramento autem Penitentiae locum non habet publica petitio seu repullâ; sed in foro illius secreto Sacerdos veluti iudex obligatur sine delectu alio, quos ex allegatis & probatis repererit indispositos non admittere, quos repererit dispositos non repellere.

De Sacramento Ordinis habet recepta satis doctrina repellendum esse indignum, si in publico petat, si in occulto, sic ut Ordinario etiam ex scientia secreta sit hæc in parte procedendum, v. g. irregulari occulto negenda Ordinatio. Ratio est: quia Sacramentum Ordinis non est pro omnibus, quasi quisque ad illud jus prætereundum valeat, uti ad Eucharistiam, sed delectus ordinandorum est penes rectores Ecclesiæ, qui debent huic prospicere (prout sui Ecclesiis utile aut necessarium viderint) de officialibus & ministris idoneis, adeoque ex officio tenentur de qualitate ordinandorum inquirere. Quare offerentes se ad Ordines subjiciuntur inquisitioni seu examini Ecclesiæ de eorum qualitate & idoneitate, sicut præsentantes sese ad officia Reipublicæ. Unde inquisitionem de natalibus, moribus &c. etiam publicè in Ecclesiis, proposito Ordinandi nomine faciendam, præscribit *Trid. sess. 23. c. 5. de Reform.* & rursus c. 7. statuit examen esse desuper instante jam ordinatione faciendum à personis per Episcopum designatis, ultra Archidiaconum, cui de jure competit scrutinium seu examen. Hæc tamen videntur intelligenda de indignitate, quâ quis reddatur idoneus seu indignus ad ipsum statum. Loquendo tamen de sola indignitate ad ipsum Ordinis Sacramentum quâ tale, proveniente ex hoc præcisè, quod accedens sit occultè in malo statu, mihi non ita constat, quòd ideo persona alioquin omnino idonea posset cum publica infamia repelli. Similiter si is qui publicè Ordines

petit, ad illos jus prætere posse ratione tituli, v. g. beneficii vel dignitatis obtentæ, existimat *Lugo d. 8. sect. 12. n. 194.* & alii talem non posse repelli arg. c. *Ex tenore de tempor. ordinat. ubi Gloja idem indicat.*

Ad Sacramentum Matrimonii quod attinet, constat ipsos contrahentes, qui sunt ministri Sacramenti matrimonii posse contrahere, sic ut publicè non possit repelli compar ob peccatum occultum. Immo juxta Doctores passim id fieri nequit, etsi peccatum sit publicum. Quod probat *Lugo sup. sect. 14. n. 226.* ex eo, quod nullus injiciat scripturam personis Catholicis, quasi non possint licitè contrahere cum existente in malo statu. Deinde quod nullus Theologus obliget virginem ad negandum matrimonii consensum sponso, quamdiu est in statu peccati; sed potius ex usu omnium fidelium constat obligationem se disponendi relinqui privatæ cujuslibet contrahentium conscientie. Immo Pontifex interdum dispensat ut Catholicus contrahat cum Hæretica. Idemque in variis antiquis Conciliis concessum fuit, quando Hæreticus Concilium conversionem: istis autem casibus supponebatur ille contracturus matrimonium in malo statu.

His equidem non obstantibus dubitare nequeo, quin saltem lege charitatis teneatur quis partem admonere quantum commodè potest, si speretur fructus, ut se dignè disponat. Immo hoc ipsum omnino exigit reverentia Sacramenti, cujus sanctitas exigit, ut non ministretur indigno, à quocumque ministratur. Prout etiam patet in Baptismo, quem in necessitate etiam femina, etsi non ex officio speciali licitè ministrat, non tamen indigno. Quare si non adfit specialis causa contrahendi cum tali, & ministrandi eidem Sacramentum matrimonii; non video, qualiter id faciens possit excusari à peccato mortali. Neque plus intendit *Præpositus q. 7. de Impedimentis matrimonii dub. 24.* addens cautè conditionem, si fuerit justa causa; seu, si interfit contrahere cum tali. Quam limitationem fortè etiam alii non negarent.

Nihilominus ordinariè contrahenti interfit contrahere determinatè cum tali persona, sic ut ob causam justæ utilitatis aut necessitatis plerumque excusetur à peccato ministrandi Sacramentum matrimonii indigno. Eaque causâ subsistente id verum est, etsi alter sit excommunicatus toleratus. Nam post *Concilium Constantiense* censura specialiter non obstat, quò minus possit innocens tali communicare, etiam in sacris. Cooperat autem ad peccatum alterius in malo statu Sacramentum suscipientis est communis quoad alios peccatores non excommunicatos: ob utilitatem enim contractus cum tali celebrandi censetur se habere permisivè ad indignam alterius susceptio-

nem, quam possit alter vitare, si vellet.

Ex quibus à fortiori patet, posse tunc parochum hujusmodi matrimonio assistere, sicut unus contrahentium potest alteri in malo statu existenti ministrare: quàmvis similiter lege charitatis deberet contrahentes priùs à statu peccati agerere, si commodè possit. Estque de parocho adhuc minor difficultas; eò quod non sit minister Sacramenti matrimonii, sed tantum assistens instar notarii seu testis publici ipsi contractui quò tali: publicus autem notarius vel judex contractui alioquin legitimo auctoritatem sui muneris non denegat, etsi partes contractum ineundo ex sua malitia peccent.

Si tamen subesset in contrahere volentibus aliquod impedimentum ipsius contractus matrimonialis, distinctum videlicet ab indignitate consistente in hoc, quod contracturi sunt in malo statu, deberet parochus juxta receptam Doctorum sententiam non assistere, sed potius impedimentum Episcopo manifestare, si moniti nolint desistere, quantumvis foret occultum & infamiam adferens. De quo in Tractatu de Matrimonio differi solet.

QUESTIO VII.

De Ceremoniis in Ministerio Sacramentorum servandis reliquisque Sacramentalibus.

NOMINE Ceremoniæ intelligitur actus externus Religionis, qui non aliundè est bonus & laudabilis, nisi quia fit ad colendum Deum, ut explicat *Bellarmin. l. 2. de Sacram. c. 29.* sive circumstantia exterior religiosa ad Deum decenter colendum instituta. Hujusmodi Ceremonias quàm plurimas Deus ipse instituit in veteri Lege, quæ quorundam hanc partem ceremonialis dicta est: Quasdam etiam instituit ipse Christus in nova Lege, videlicet septem Sacramenta, & Sacrificium Eucharisticum. Varias denique instituerunt Apostoli eorumque successores, sive Ecclesia; quæ dicuntur, Ecclesiasticæ. Quarum nonnullæ versantur circa Sacrificium & Sacramenta, ut scilicet decentius conficiantur seu ministrentur: nonnullæ circa alia. Nam circa personas versantur exorcismi, insufflationes, aspersio cineris: circa loca, v. g. consecratio templi: circa tempus, dies festi, vigiliae &c. circa res ipsas, benedictio aquæ, cinerum, vestium, olei, palmarum &c. Inter ceremonias quoque quædam specialiter appellantur Sacramentalia; non quòd particulariter pertineant ad ministerium Sacramentorum, sed quia Sacramenta imitantur in hoc, quod delectant venialia; etsi juxta veram hodieque receptam sententiam non nisi ex opere

77. A fortiori licet um est in simili casu Parochi assistere.

Quid ei faciendum, dum novit subesse aliud matrimonialis contractus impedimentum, remissivè.

78. Quis nomine Ceremoniæ intelligatur.

Aliæ Ceremoniæ sunt divine, aliæ Ecclesiasticæ.

Et hæc sunt variae.

74. Matrimonium potest contrahi cum peccatore etiam publico juxta Doctores passim.

75. Si commodè potest, non possit tamen aliter dispensari.

Et interfit specialiter cum illo contrahere, alii non.

76. Ordinariè tamen in tali causa subsistit.

77. Permissivè, etsi alter sit excommunicatus toleratus.

operantis, & mediante pio motu peccatis contrario. Recensentur autem aqua benedicta, confessio generalis sub missa vel fioris, benedictio Episcopi vel Abbatis consecrati, tussio pectoris, oratio Dominica, Eleemosyna &c. quæ tamen non omnes sunt propriæ Ceremoniæ.

79. Contra ceremonias Ecclesiasticas insurgunt Heretici recentiores variis etiam mendaciis impertinentibus (quæ refert *Bellarmin. sup. c. 30.*) doctrinam & usum Catholicorum traducunt.

Ceremonias licite ab Ecclesia adhiberi est clarum lumine ut supra.

Verum naturali lumine clarum est, licite & convenienter in ipso externo cultu Dei aliquas Ceremonias ab Ecclesia adhiberi, ut decentius fiat. Immo nonnullas dicit ipsa natura, v. g. inter orandum flectere genua, tundere pectus, oculos & manus levare in cælum: quæ proinde etiam sunt communes gentilibus & quibuscumque Sectis. Deinde institutionem vel usum Ceremoniarum ex natura rei non esse malum vel superstitiosum, est manifestum ex veteri Lege, præsertim ex libro Levitici, ubi Deus ipse plurimas Ceremonias ordinavit in sacrificiis & aliis actionibus ad divinum cultum spectantibus adhibendas.

Multas Deus instituit in lege veteri.

Ipsæ Christus usque fuit usus.

Præterea Christus ipse (ut taceam, quod legem ceremoniam servaverit) sæpe legitur Ceremonias adhibuisse, v. g. elevando oculos, agendo gratias, accipiendo in manibus panem, benedicendo, *Lucæ 9. & 22.* Orando genibus flexis, aut in terram procidendo, *Matth. 26. & Lucæ 22.* Elevatis manibus Apostolis benedicendo, *Lucæ 24.* Ceremoniæ proinde ex natura rei sunt licitæ, immo congruentes sacris & religiosis ministeriis, quantum est ex natura rei: nec alicubi Deus inhibuit Ecclesiæ, quod minus illas institueret vel usurparet: nullo igitur ex capite sunt improbandæ, sed potius approbandæ.

Nec Ecclesia earum usum aut institutionem inhibuit.

80.

Quæ proinde à principio illas præscripsit.

Quo circa jam inde ab initio nascentis Ecclesiæ universalis & perpetuus usus obtinuit, ut in sacrificio, Sacramentorum administratione, & aliis religionis exercitiis diversæ Ceremoniæ ex Ecclesiæ præscripto adhiberentur: quarum antiquitatem ex vetustissimorum Patrum scriptis manifestè deducere facillimum est. Videri potest *Suarez d. 15. sect. 3. concl. 2. & Bellarm. l. 1. de Bapt. c. 25. & seqq.* agens in particulari de Ceremoniis Baptismi. Contra illud autem quod *rota per orbem frequenter Ecclesia, & ab antiquo frequentavit, hoc quin ita faciendum sit disputare, insolentissima insania est, ut rectè Aug. ep. 118. c. 5.* Immo ipse Apostolus *1. ad Cor. 11. ordinatis nonnullis circa usum Eucharistiæ, subdit: Cetera cum venero disponam.* Nimirum (ut rectè *Aug. sup. c. 6.*) non præcepit Christus, quo deinceps ordine sumeretur, ut Apostolis, per quos Ecclesiæ dispositurus erat, servaret hunc locum. Qui deinceps ex his Apostoli verbis, *Cetera autem cum*

Contra universalem usum disputare, insensibilem est, ut rectè Aug. ep. 118. c. 5. Immo ipse Apostolus 1. ad Cor. 11. ordinatis nonnullis circa usum Eucharistiæ, subdit: Cetera cum venero disponam.

Qui earum originem refert ad ipsos Apostolos.

venero, ordinaro, colligit. Unde intelligi datur, quia multum erat, ut in Epistola rotam illum agendi ordinem insinuaret, quem universa per orbem servat Ecclesia, ab ipso ordinatum esse quod nullam morum diversitate variatur.

Ex quibus etiam & veterum Conciliorum, uti de aliis, sic & de his rebus, Canonibus seu Decretis evidens est, esse penes Ecclesiam huiusmodi ceremonias instituenti potestatem. Quæ nimirum potestas sufficienter includitur in potestate generali Capituli Ecclesiæ concessa ad eam gubernandam per regulas & ordinationes sive etiam mandata, quæ recto regimini & bono Ecclesiæ necessaria aut utilia pro tempore viderentur.

Hinc similiter evidens est esse penes Ecclesiam potestatem præcipiendi ceremonias in ministerio Sacramentorum adhibendas sub vinculo peccati; prout penes illam esse potestatem ferendi alias leges in conscientia obligantes, patet ex dictis in *Tract. de Legibus d. 3. q. 2. & 12.* Unde *Trid. sess. 7. can. 13. de Sacram. in gen. merito definit: Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholice ritus, in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse; anathema sit.*

Argumenta Hæreticorum, signanter *Calvini*, omnia planè frivola, soluta possunt videri apud *Bellarminum sup. c. 32.* Solum advertit, quod cum contra ritus Ecclesiæ Catholice in solemnibus administratione Baptismi, etiam ab antiquo adhiberi solitos, speciatim & unice arguunt, quod ritus isti non sint in divinis litteris, tunc præcepto, sive exemplo, commendati, (quod planè impertinens est: cum satis sit, non deesse in illis utilitatem, & in Ecclesia instituendi potestatem) suo ipso gladio se jugulent: nam ipse *Calvinus in Libello de formula Sacramentorum ministrandorum* præsumit præscribere, ut infans ad Ecclesiam deferatur die Dominico, vel quando est concio, ut Baptismus detur coram populo, ut deferentes interrogentur, an spondeant se infantem cum adoleverit in fide & moribus instructuros; ut insponatur nomen baptizandis; ut forma pronuntietur lingua patriâ; ut Symbolum, Oratio dominica, & alia præces recitentur. *Lutherani* addunt abrenuntiationem satanæ & pomparum ejus; immo *Lutherus in suo Catechismo* voluit etiam formari signum crucis in fronte & pectore baptizandi. Ita refert *Bellarmin. lib. 1. de Bapt. c. 24.* Cum quo merito optarem, testimoniis vel exemplis divinarum litterarum demonstrari à Sectariis, quod aliquid horum in ministerio Baptismi sit adhibendum. Desinant igitur hoc prætextu redarguere ritus ab Ecclesia Dei approbatos.

Utilitas

Utilitas porrò Ceremoniarum Ecclesiasticarum est multiplex. Nam primò deservunt ad majorem Sacramentorum solemnitatem ac splendorem, adedque reverentiam conciliandam suâ maiestate: ne si nuda mysteria absque ullo ornatu proponerentur & frequentarentur, instar rei vilis contemnerentur, à vulgaribus præsertim. Deinde ad nutriendam internam devotionem; quæ non parum inde accenditur, quòd divina mysteria cum exterioribus ritibus graviter & reverenter celebrentur. Maxime autem id apparet in Sacramento Altaris: si enim illud per nuda verba mystica conficeretur, accepto pane & poculo vini, moxque sumeretur, omisso omni apparatu vestium, altarium, vasorum, ceremoniarumque ipsius missæ, nulla quasi esset in plebe devotio aut reverentia: ita ut ipsa solemnitas & maiestas, quâ Ecclesia officia præsertim missæ peragit, animum non præoccupatum satis convincat de horum rituum utilitate rectaque institutione. E contra quoque indecora sacerdotis acceleratio, cum rituum partim omissione, partim præcipiti nec gravi adhibitione, scandalum ac Mysterii vilipensionem generat. Tertio horum rituum significatio juvat intelligentiam ipsorum mysteriorum; aded ut ex illis interdum valide ipsa fidei mysteria comprobentur: prout ex parvulorum exorcismo & exsufflatione in faciem illorum in Baptismo S. Augustinus putat se aperitissimè probasse latens in iis peccatum originale l. 1. De pecc. mer. & remiss. c. 34. & l. 6. contra Jul. c. 5. Quartò juvat memoriam præteritorum; ut patet ex annua celebratione & repræsentatione passionis, ceterorumque fidei Christianæ mysteriorum.

Quintò jvant ad discernendum Catholicos ab Hæreticis, qui ritus hujusmodi abhorrent, v. g. signum crucis, usum aquæ benedictæ &c. Quo ipso monstrant se non esse sectatores veterum Christianorum. De quibus Tertullianus l. de Corona militis c. 30 ait: Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calcæarum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quacumque nos conversatio exeret, frontem crucis signaculo ærimus. Et Cyrillus Jerol. Catech. 13. in fine: Non pudeat nos Crucifixum confiteri, sed in fronte confidenter signaculum crucis digitis imprimatur: & in aliis omnibus crucis fiat, in panibus comedendis, in poculis bibendis, in egressu & ingressu, ante somnum, recumbendo & surgendo, cundo & quiescendo. Ab his autem quam procul absint nostri Sectarii, satis patet. Idem est de ornatu templorum & altarium, de usu sacrarum vestium in ministeriis, & similibus multis: quæ semper probavit & usurpavit antiquitas.

Sextò pleræque Ceremoniæ per modum impetrationis conferunt suo tempore gratias prævenientes seu pios motus, quibus

homo disponatur ad peccatorum remissionem & virtutum exercitium. Patet ex orationibus Ecclesiæ, per quas similes Ceremoniæ aut Sacramentalia consecrantur, vel suscipientibus applicantur: illæ enim orationes sunt indubiè apud Deum efficacissimæ; cum sint ab Ecclesia institutæ, & nomine ejusdem Deo offerantur.

Dixi per modum impetrationis: quia nullum subest fundamentum dicendi, prædictos effectus causari à Sacramentalibus ex opere operato; cum sint instituta ab Ecclesia, quæ sicut non potest Sacramenta instituere, sic nec signis sacramentalibus effectum divinitus causandum annectere; maxime cum experiamur prædictos effectus non semper esse infallibiles. Nec aliter quoque, quam per modum impetrationis ratione precum Ecclesiæ, quædam Ceremoniæ seu Sacramentalia operantur beneficia corporalia v. g. sanitatem aut similia. Denique simili modo habet aqua benedicta virtutem fugandi & compescendi dæmones. Idemque est de exorcismis; quibus quoque hanc virtutem competere patet ex praxi Ecclesiæ ac experientia, & Celestino Papæ ep. 1. ad Episcopos Galliæ. c. 9. & Carthaginensi IV. cap. 7. videlicet tum quatenus continent signum crucis, invocationem nominis Jesu & Verbi incarnati, comminationem divinæ vindictæ, & similia dæmoni odiosa: tum ratione precum Ecclesiæ, quæ apud Deum plurimum valent: tum ratione potestatis, quam Christus specialiter dedit Ecclesiæ super omnem virtutem inipisci, ut patet Marci. 16. & Luca 10. Quàmvis & hic effectus frequens quidem, non tamen infallibilis sit, dæmone interdum ob causas Deo notas, ex divina permissione justissimâ, fortius & diutius resistente.

Nec volunt amplius auctoritates virtutem aquæ benedictæ, aliorumque sacramentalium extollentes; signanter Alexander I. (qui sedit sextus à S. Petro) ep. 1. dicens: Aquam sale conspersam populis benedicimus, ut eâ cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur.... Nam si cinis vitula aspersus sanguine populum sanctificabat atque mundabat: multo magis aqua sale aspersa divinisque precibus sacrata, populum sanctificat atque mundat. Et si sale asperso per Eliseum prophetam sterilitas aqua sanata est: quanto magis divinis precibus sacratus, sterilitatem verum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat atque mundat & expurgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diaboli avertit &c. Quæ verba etiam mirè retundunt Errorum nostrorum Sectariorum.

Proinde minus probanda est doctrina quorundam Theologorum existimantium quòd Sacramentalia causent remissionem peccatorum venialium ex opere operato. Item illorum, qui similem virtutem adferunt aquæ benedictæ, signo crucis & exorcismis

gratias & remissionem venialium per modum impetrationis.

87. Non tamen ex opere operato.

Similis est vis Exorcismorum contra dæmones.

88. Non plus intendunt Auctores agentes de Aqua benedicta &c.

89. Quidam insuper tribuunt Exorcismis & Sacramentalibus physicam suam

84. Multiplex Ceremoniarum Ecclesiasticarum utilitas de claratur
85. Etiam in obsequiis in corpore
86. Conferunt gratias & remissionem

*vim esse
suum opera-
tionem.*

cismis Ecclesiae quoad sanitatem corporis vel contra daemones. Quod sic approbat *Bassius in supplemento V. Sacramentalia n. 2.* ut cum haec virtus instrumentalis, etiam physica, non repugnet, prudenter iudicandum sit, eam de facto subesse; eod quod oratio Ecclesiae in significatione propria sit intelligenda, quando nullum sequitur absurdum. Ut proinde sicut Apostoli per gratiam miraculorum physice tamquam instrumenta daemones expellebant & curationes causabant; ita & nunc haec operetur Ecclesia eiusque ministri per exorcismos & aquam benedictam. Verum haec physica virtus multo minus probanda est, sive quia impossibilis, sive quia saltem intellectu difficilis, & in praesenti non necessaria, etiam gratis admissa efficaciam Sacramentalium ex opere operato; quae proprie satis salvaretur per efficaciam moralem.

*Quod ad
huc minus
approbat.*

90. *Sunt nihil-
ominus Sa-
cramentalia
magis fa-
cienda.*

Ex dictis nihilominus patet, Sacramentalia ratione suae utilitatis & efficaciae esse magis facienda. Specialiter si quidem per eorum usum, v. g. aquae benedictae, applicantur orationes Ecclesiae, factae v. g. in benedictione aquae: quae proinde merito tum in privatis aedibus, tum in Ecclesiis asservantur, & jam olim in templorum vestibulis collocabatur, teste *S. Sijnelio ep. 121.* Similiter orans in templo sibi applicat orationes Ecclesiae suas in consecratione, ideoque ibi facilius exauditur. Quod similiter locum habuit in templo veteris Legis; ut patet *3. Reg. 8. & 1. Paralip. 6. & alibi.*

Q U E S T I O VII.

*An & qualis intentio requiratur
in suscipiente Sacramentum?*

91. *Solus homo
viator est
capax Sa-
cramenti.*

SUPPONO velut indubitatum quod omnes, solos viatores esse capaces Sacramentorum; utpote ordinatorum ad salutem hominis viatoris; in quo etiam solo potest iustitia incipere, vel coepa augeri, vel amissa reparari; quod est proprius Sacramentorum effectus. Posset quidem physice loquendo non viator sumere Eucharistiam: at non sacramentaliter; quo modo etiam bestia posset materialiter Eucharistiam manducare.

*In par-
vulis nulla
requiritur
intentio.*

DICO I. Certum est, nullam in parvulis requiri intentionem, ut valide, immo cum fructu suscipiant Sacramenta, quorum sunt capaces: nam constat illos in Ecclesia baptizari, & tamen sunt incapaces formandae intentionis. Iisdem similiter cum fructu conferrentur Sacramenta Confirmationis, Eucharistiae, & verosimilius Ordinis.

92. *In adulto
requiritur
absentia*

DICO II. Certum est adultum, qui interius animo reluctatur, estque omnino invitus, invalide suscipere Sacramentum; uti & illum qui in somno vel amentia suscipit

Sacramentum, non retro statà priori voluntate de Sacramento numquam suscipiendo. Ita expressè determinat *Innocentius III. c. Maiores de Baptismo.* Ratio petitur à voluntate Christi, qui poterat quidem absolute Sacramenta instituire, ut etiam tunc essent valida; tamen sic non instituisse, colligitur ex sensu Doctorum & Ecclesiae. Idque congruebat: cum non deceat Christianos saceris initiari animo repugnantes. Unde *Glossa in c. Maiores cit.* improbabiliter docet, sufficere externam Sacramenti petitionem, etsi petens interius dissentiat. Nisi forte velint tantum, quod sufficiat ut in foro externo praesumatur talis v. g. baptizatus; cum de internis non iudicet Ecclesia.

Dixi, qui est omnino invitus; nam metu coactus valide suscipit Sacramentum (excepto saltem matrimonio) idque five metus proveniat ab intrinseco, sive etiam ab extrinseco inferatur; etsi enim metu coactus sit secundum quod involuntarius, est tamen simpliciter & absolute voluntarius. Unde hoc certum est ex usu & doctrina Ecclesiae c. *Maiores cit. & Toletano IV. c. 55.*

DICO III. Ut adultus valide suscipiat Sacramentum, non sufficit quod non repugnet, seu quod habeat se mere negative, sed debet in illius susceptionem saltem habitualiter consentire. Ita communiter Theologi contra *Caetanum.*

Probatur ex *Concilio Carthaginensi III. c. 34.* & refertur *can. Egrotantes dist. 4. Arausicano, can. 12.* docentibus moribundis scilicet deficiente, esse baptizandos, si id antea petierint: quibus aperte significant & supplicant, absque voluntate illa praeterita Baptismum non valere; cum ea solum conditione posita illum permittant. Deinde in *Romano Pauli V. Tit. de Baptismo adultorum* prohibetur baptizari is, qui ante amentiam voluntatem Baptismi numquam ostendit. Nam postquam dictum fuerat: *Amentes & furiosi non baptizentur;* subduntur certae exceptiones seu conditiones, quibus id permittitur, signanter ista: *si antequam insanierint Baptismi desiderium ostenderit.* Idemque statuitur ibidem de eo, qui lethargo aut phrenesi laborat, impendente scilicet mortis periculo cum baptizari posse, *si in eo prius apparuerit Baptismi desiderium.* Eandem doctrinam supponit *Aug. l. 4. de Bapt. c. 24. in fin.* dicens non valere Baptismum, si qui potest seu aetatem habet, pro se non respondeat; secus quam in parvulis.

Probatur II. quia non convenit, ut qui rationis compotes sunt, ignari aut non consentientes consecrentur Deo eiusque cultui. Confirmatur: quia alioquin posset per Baptismum Christianae Religionis, quae libera est adscribi v. g. dormiens, qui de illa numquam prius cogitasset: & consequenter, quia ratione Baptismi valide suscepti constituitur sub Ecclesiae iurisdictione, pos-

set ad Christianam Religionis observantiam compelli; prout argumentatur Innocentius III. c. *Majores de Baptismo*, addens, hoc esse præter formam & illum Ecclesiæ.

Dices: Innocentius III. ibidem dicit: *Tunc ergo, characterem sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contraria non invenit obstentem*; ergo sufficit, ut adultus merè negativè seu neutraliter se habeat. Hoc est fundamentum *Caictani*. Resp. Neg. Conf. quia ex contextu satis constat, tunc semper juxta mentem Pontificis censerè obicem voluntatis contrariæ, quando de factò neque adest propositum suscipiendi Baptismum, neque antea adfuit, quod nondum sit retractatum. Unde dicit incidentes in somnum aut amentiam posse in necessitate baptizari; addens tamen conditionem: *si prius habuissent propositum baptizandi*. Unde loquitur de voluntate contrariæ, sive positivè, sive privativè seu negativè. Vel fortè rectius, loquitur quidem expressè de voluntate contrariæ positivè, dicitque dum illa adest imprimi characterem, supponendo (ut aperte patet ex contextu) eà absente adest positivam voluntatem Sacramenti, quam expressè requisiverat, solum faciens mentionem duplicis membri, scilicet voluntatis Baptismi & voluntatis contrariæ necdum retractatæ, non autem statûs mediæ, de quo non erat expressa quaestio, & qui subesse non solet in habentibus notitiam Baptismi, vel de quibus baptizandis tractatur.

Dixi in conclusione: *saltem habitualiter consentire*: quamvis enim actualis intentio sit optima, deinde virtualis: neutra tamen requiritur, sed sufficit habitualis; ut constat ex *c. Majores & Carthaginensi & Arausicano* citatis. Nemo intentio ista non debet semper esse formalis & explicita suscipiendi Sacramentum, sed sufficit implicita & interpretativa quoad nonnulla: sic enim vita christiana transacta videtur sufficiens & interpretativa petitio Confirmationis & extremæ Unctionis; utpote mediorum salutis omnibus christianis valde utilium. Atque ita *Rituale Romanum*, Tit. de Sacramento Unctionis expressè de hoc Sacramento significat, dicens illud præbendum esse sensibus defectivis, *qui antea illud petierunt, seu verisimiliter petissent, seu dederint signa contritionis*. Quare inungendus etiam est peccator subitò oppressus, si quidem probabilis sit præsumptio eum esse attritum. Quod idem de Penitentia suo loco ostendetur. Baptismus, Ordo & Matrimonium magis expressam requirunt voluntatem, saltem habitualiter Danentem. Baptismus enim secus quam extrema Unctio secum inducit notabilem mutationem Religionis diversissimaque onera. Similiter Ordo notabilem inducit statûs mutationem cum gravibus (ut & matrimonium) oneribus &

obligationibus ei annexis; magisque in aliorum, quam recipientis utilitatem confertur; unde non censetur implicite desiderari, sed voluntas expressa debet aliquando præcessisse. Matrimonium verò quia est contractus, non perficitur, nisi per actus expressos.

Nec obstat, quòd intentio habitualis non sufficiat in ministro: hic enim concurret per modum causæ effectivæ humano modo nomine Christi præbentis influxum; ad quod requiritur intentio saltem virtualis: at suscipiens non concurret, sed tantum passivè se habet: adeoque solum esse subiectum capax legitimè dispositum: quod in ordine ad Sacramenti valorem fit in adultis per intentionem habitualement seu interpretativam. Alioquin si æqualis & pari ratione requireretur in suscipiente intentio, non possent ulla Sacramenta conferri parvulis intentionis incapacibus; sicut isti idcirco nullum Sacramentum possunt conficiendo ministrare.

Petes I. cur Concilium Florentinum nullam faceret mentionem intentionis suscipientis, si illa requiratur? Resp. partim quia non requiritur universaliter, ut patet in parvulis; partim quia nullam fecit mentionem recipientis; adeoque mirum non est, quòd non fecerit mentionem intentionis ex parte recipientis requisitæ.

Petes II. quidnam foret agendum cum adulto in infantia non baptizato, qui foret à nativitate surdus & mutus & cæcus? Resp. ipsum jam adultum baptizari non posse, & pote incapacem consensûs præbendi, & in adultis requisiti. Ita *Diana p. 9. Tract. 6. ref. 6*. Nisi foret perpetuò amens: de hoc enim & de infantibus est idem iudicium. At surdus & mutus, qui videns alios baptizari, etiam peteret Baptismum, deprehensâ sufficienti instructione (quæ fieri potest per natus, Deo interius illuminante; ut docet experientia in variis, qui etiam ad confessionem & communionem admittuntur) posset baptizari, Sed juxta *Diana p. 5. Tract. 6. ref. 1*. si facile posset adiri Episcopus, ejus iudicium esset adhibendum; intellige, saltem ex quadam congruentia.

QUESTIO IX.

An necesse sit Sacramenta suscipi dignè & à dignis Ministris?

DICO I. Est gravis obligatio Sacramentum non suscipiendi indignè seu absque sufficienti dispositione ad gratiam Sacramenti. Est certum apud omnes. Et de Eucharistia patet 1. ad Cor. 11. *Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit*. Et in hoc quoque fundatur gravis obligatio ministri ad repellendum indignos (de

96. Cur positus in ministro, quam suscipiente requiratur intentio saltem virtualis.

97. Cur Florentinum non meminerit intentionis suscipientis.

Quid agendum de adulto, qui foret surdus & mutus, aut insuper cæcus.

98. Indigna Sacramenti susceptio est mortalis & quare.

94. Fundamentum Caictani Responsum Neg. Conf. quia ex contextu satis constat, tunc semper juxta mentem Pontificis censerè obicem voluntatis contrariæ, quando de factò neque adest propositum suscipiendi Baptismum, neque antea adfuit, quod nondum sit retractatum.

95. Intentio in suscipiente Sacramenti non debet esse quàm interpretativa.

Qualis petitio ad extremam Unctionem.

Indigna susceptio Sacramenti mortalis & quare.

(de qua *quæst. 6.* actum est) eò quòd nimium indignè suscipientes graviter per hoc violentè reverentiam Sacramento debitam: quos alioquin non esset minister graviter obligatus repellere. Itaque ratio Conclusionis est: quia graviter adversatur reverentiæ tam sacræ rei debitæ, quòd suscipiatur absque effectu principali quem ex voluntate Christi primariò & practicè significat. Immo taliter suscipiens falsificat quodammodo significationem Sacramenti, non quasi impediatur effectu qui omnino absolute & practicè significetur conferri, sed potius quia impedit, ne ille effectu, gratia scilicet, hic & nunc absolute significetur, ad quòd tamen Christus ipsum Sacramentum instituit. Confirmatur: quia magis obligat reverentia Sacramenti ad dignè illud suscipiendum, quàm ad dignè seu in statu gratiæ ministrandum: malus enim minister etsi sibi noceat, non tamen privat Sacramentum sine seu effectu suo principali, ad quem significandum est institutum gratiæ scilicet seu sanctitate suscipientis. Qualis autem dispositio requiratur in suscipiente ad Sacramentum dignè suscipiendum sive ad effectu illius consequendum, pertinet ad singula Sacramenta in particulari.

99.
EXCIPIUNT
à variis
causis casus.

Varii tamen excipiunt casum rarissimum, v. g. quo sacræ hostiæ, indignè tractandæ ab infidelibus, non possent occultari, aut præservari à dehonoratione, nisi statim sumerentur ab unico, qui adest, peccatore; qui ob perturbationem animi, ac penuriam temporis non posset se ad statum gratiæ disponere. Si enim is, alioquin cum reverentia interiore sumeret, non conferretur in tali casu facere irreverentiam Sacramento, sed potius reverentiæ ejusdem consulere. Sicut etsi non posset illud sordidis manibus tractare, in tali casu censeretur id agendo non facere irreverentiam: circumstantiæ enim mutant morale iudicium: adèd ut quòd per se loquendo esset contra, in illis sit secundum reverentiam. Sicut si quis pede conculcans scæptum, coronam, purpuram, aut sigillum regium, illud transfret, ageret contra reverentiam Regis; secus si fugiens hostem persequentem ad necem id ageret, aliàs non valens evadere.

100.
Dispositus
ad effectu
primarium
non tamen
ad secundarium,
non peccat
graviter.

Notandum etiam, quòd dispositus ad effectu primarium non peccet specialiter, saltem graviter, per hoc, quòd ponat obicem effectu secundario, v. g. remissioni poenæ correspondentis veniali non satis retractato ab eo qui baptizatur. Idem est de eo, qui recidens in novum mortale ponit obstaculum gratiæ actualibus adhuc restantibus. Similiter non peccat, qui ponit obstaculum gratiæ abundantiori per remissionem dispositionem. Graviter tamen peccat indispositus ad Characterem,

etsi effectu secundariuza, utpote semper unà indispositus ad effectu primarium, immo ad ipsam substantiam Sacramenti initerabilis, quòd esse nequit, quin imprimat Characterem.

Pro secunda quæstionis parte suppono suscipientem non teneri inquirere ministri probitatem, sed posse & debere bene opinari de ministro, nisi clarè constet ei oppositum juxta regulam communem; præterquam quòd obligatio inquirendi in vitam Sacerdotis ministrantis nullibi sit suscipientibus imposita. Immo hæc cognitio difficilimè à particularibus haberi posset. Cederetque hæc obligatio in laqueum & anxietatem animarum. Unde licitum est suscipere, immo petere à ministro Sacramenta, quando moraliter non constat ipsum indignè ministraturum. Adèd ut etiam si quis sciret Sacerdotem paulò antè mortaliter peccasse, posset tamen ab eo suscipere, immo & petere Sacramentum; quàmvis alter non teneretur ex officio administrare, nec ad hoc esset paratus: deberet enim præsumere, ipsum sufficientem dispositionem per contritionem aut confessionem adhibiturum ut Sacramenti injuriam evitet: nisi palam sit, ipsum esse in diuturna peccati consuetudine, ac fovere proximam occasionem: adèdque sit violenta saltem præsumptio contra eum de continuato statu peccati v. g. concubinato & per consequens de præsentis malo statu. Hoc supposito

Dico II. Est per se loquendo peccatum mortale suscipere Sacramentum à ministro indigno qui illud ministrando est peccaturus mortaliter. Patet quia hoc est cooperari peccato mortali proximi, & ad illud præbere occasionem.

Dico III. Numquam licitè petitur Sacramentum ab eo, qui ob censuras vel alias causas in illo casu non potest licitè ministrare: multò minùs ab eo, qui non potest validè ob defectum Ordinis, jurisdictionis &c. Ratio est: quia numquam licitè ab aliquo petitur, quòd nequit licitè præstare: hoc enim esset sollicitare ad malum. Non potest etiam esse justa ratio petendi vel recipiendi Sacramentum ab eo, qui non potest conferre validum: inde enim nullus petenti fructus, sed magna obveniret Sacramento irreverentia.

Dico IV. Licitè recipitur, immo petitur Sacramentum à ministro, qui posset quidem licitè ministrare, si vellet, prudenter tamen præsumitur ministraturus in malo statu, etiam si ad hoc non foret paratus; quotiescumque id exigit necessitas aut notabilis utilitas. Ita communiter Theologi. Ratio est: quia propter necessitatem aut ob notabilem utilitatem licitè præbetur proximo occasio actionis secundum se bonæ aut indifferentis, in qua proximus peccat

peccabit mortaliter, etsi posset illam bene facere, si vellet. Hujusmodi autem actio est administratio Sacramenti in casu conclusionis. Sic enim pro minori bono, ad vitanda mala temporalia, possunt tales occasionales proximo præberi: v. g. indigens potest ab usurario petere mutuum, qui scitur non nisi sub usuris mutuaturus: licet exigatur juramentum ab infideli juraturo per falsos Deos, quando hoc est necessarium ad firmandos contractus juxta *Augustinum Epist. 154.* Quorum omnium ratio est: quia jus meum aut facultas agendi non debet impediri per nequitiam alterius. Alias non possem repetere à fure pallium aut alias res pretiosas, si scirem ipsum graviter peccaturum, v. g. mala imprecaturum, aut falso juraturum se eas non habere. Quare similiter in præsentis locum non habet scandalum datum, sed tantum permissum seu acceptum: immo suscipiens ministro occasione penitendi tribuit, consideratione rei tam sacræ ab ipso tractandæ.

Itaque ab ejusmodi ministro licet Sacramentum petatur aut recipitur, quando alioquin quis esset moriturus sine Baptismo, Absolutione &c. aut sentit periculum succumbendi peccato. Item si urgeat præceptum annuæ confessionis, aut communionis: quamquam *Wiggers* & quidam alii putent ne quidem sufficere impletionem præcepti annuæ communionis ad hoc ut quis confiteatur malo Sacerdoti. Item si occurrant indulgentiæ consuetudo laudabilis non diutius differendi, pius affectus, & similia quæ juxta varias circumstantias censentur prudentur proportione peccato quod permittitur. Immo juxta *Suarez d. 18. sect. 1.* & alios sola Sacramenti utilitas (quæ sanè non modica est) sufficit. Quare minor causa requiritur respectu parochi seu ex officio obligati quam respectu alterius; similiter respectu parati minor ad ministrandum, quam respectu non parati.

Adverte tamen Sacramentum illicitè peti aut recipi à ministro indigno, etsi parato, quando absque notabili incommodo potest recipi à ministro bono; idque licet malus minister sit Pastor, quando boni privilegiati commodè possunt accedi; quamvis enim quisque habeat jus ad Sacramenta per parochum ministranda; tamen laeditur charitas, quando non evitatur spiritualis ruina proximi dum commodè potest.

Quamquam *Præpositus qu. 64. a. 6. dub. 2.* in fine cum aliis existimet, tunc posse accedi ad ministrum malum paratum, præsertim si sit parochus. Contrarium tamen videtur verius, quia datur ei occasio peccati saltem externi; aut si tantum habitualiter sit paratus, etiam interni: neque vitatur seu impeditur, quæ impediti commodè potest, irreverentia Sacramenti. Vide dicta in materia de Peccatis *disp. 7. quaest. 9. num. 89.*

Herinx Sum. Theol. Pars IV.

Dixit, quando absque notabili incommodo *106.* *Secus est, si ad sit notabile incommodum.* *Et.* Num etiam illud subest, potest relicto bono eligi minister malus: ut si malus noverit conscientiam melius dirigere, ei liberius explicentur peccata ob boni morositatem. Similiter in articulo mortis relicto Sacerdote bono non approbato, potest, immo juxta multos debet peti absolutio à malo approbato præsentis: hic enim etsi peccaturus, adhibebit certum remedium, alter autem tantum probabile; eò quod tantum probabile sit penitentem in isto articulo posse confiteri cuilibet non habità ratione parochi vel approbati. Ad quod tamen facile responderi posset, non obstante solâ probabilitate, immo suppositâ falsitate, adhuc juxta receptam doctrinam suppleri ab Ecclesia jurisdictionem; & dato, quod nec hoc foret certum, posset incertitudo remedii tolli unâ confitendo veniale vel mortale aliàs confessum. Quàmvis non credam infirmum ad has ambages teneri, sed posse eligere illum qui certò etiam directè ab omnibus absolvat.

107. *Ab Excommunicato tolerato, etiam non parochus, possunt recipi & peti Sacramenta, ut ab alio peccatore, ob Bullam Ad Evitanda.* *Dico V.* Ab excommunicatis aut per aliam censuram præcisus & suspensus, sed adhuc ab Ecclesia toleratis, licet recipi & peti possunt Sacramenta in casibus, in quibus recipi ac peti possent à quovis alio illicite ministrato in malo statu: idque non solum si minister sit parochus aut ex officio obligatus (de quo id communiter docent Theologi) sed etiam si sit alius Sacerdos habens jurisdictionem. Ita *Suarez, Cominck* & alii. Ratio est quia non impedit censura post *Concilium Constantiense*, eujus constitutione tales excommunicati aut præcisus non sunt magis vitandi, quam alii peccatores, etiam in divinis: adeoque tantum urget præceptum commune charitatis, sicut respectu aliorum peccatorum; potest autem talis excommunicatus aut suspensus, ac teneatur, tam bene quam publicus peccator conteri & habere propositum petendi absolutionem à censura; atque ita si velit, dignè ministrabit.

108. *Etsi in parochus sit, insuper concurrens obligatio ex parte officii.* *Dices:* Etsi hoc verum videatur de parochus, non tamen de reliquis ex officio non obligatis. Parochus enim jure suo tenetur servire subditis, adeoque suspenditur in ipso obligatio non administrandi in excommunicatione, dum abest opportunitas petendi prius absolutionem, ne simul stringatur duabus obligationibus impossibilibus. Alii verò ex justitia non tenentur, possuntque se excusare, adeoque ministrando extra necessitatem extremam peccati. Resp. non obstante hac differentia excusari etiam reliquos ministros ex alio capite præallegato, scilicet ex *Concilio Constantiensi* sive *Extrav. Ad evitanda*, atque inde consequente consuetudine: quamvis titulus specialis sit in parochis etiam independenter à favore *Concilii Constantiensis.*

O Non

109.
Non potest
tamen ex-
communi-
catus se
ingerere.

Si puerus
ministratur
in bono
statu, possit
adiri pro
arbitrio.

110.
Quid di-
cendum de
ministro,
qui est pu-
blicus con-
cubinarium.

111.
A ministris
non tolera-
tis extra
articulum
mortis illi-
citi reci-
piuntur Sa-
cramenta.
Qui cen-
sentur non
tolerati.

Non potest tamen talis minister se ingerere: cum in Bulla Concilii Constantiensis sive Martini V. non fiat favor excommunicatis aut censurâ innodatis, sed fidelibus ad vitanda scandala & pericula animarum: quamquam indirectè ipsi etiam toleratis concedatur facultas, ut rogati communicent cum fidelibus, ne alioquin facultas quasi nulla videatur multisque scrupulis obnoxia. Immo si de excommunicato possit meritò præsumi, quod sit in bono statu, quodque ministrabit sine peccato, non inconsequenter Varii docent, posse ab eo peti Sacramentum ob solam hujus utilitatem, etsi non desint alii Sacerdotes: tunc enim non datur ei occasio peccandi, & aliundè simpliciter licet cum eo communicare etiam in sacris.

Ex his sequitur, licitè recipi & peti Sacramentum in casibus supradictis à publico concubinario aut fornicario: etsi enim hoc prohibeatur c. *Vestra* & c. *finali de Cohabitat. Clericorum & mulierum*, aliisque juribus, in quibus etiam prohibetur eorum mixtæ interesse: ista tamen prohibitio nunc est abrogata, tum per contrariam consuetudinem, tum per Concilium Constantiense, post quod isti non sunt magis vitandi, quam alii publici peccatores. *Trid.* quoque *sess. 25. cap. 14. de Reform.* poenas concubinariorum jure statutas renovat tamquam serendæ sententiæ, idque juxta ordinem quem ibidem præscribit esse servandum.

DICO VI. A ministris non toleratis est illicitum recipere Sacramenta extra necessitatem aut articulum mortis juxta Theologos communiter: idque ob strictissimam prohibitionem Ecclesiæ interdicentis communionem cum illis, præcipuè in sacris. Censentur autem ministri non tolerati primo nominatim excommunicatus & denunciatus, vel nominatim & publicè per sententiam condemnatus alicujus criminis habentis annexam excommunicationem, v. g. hæreseos. Secundo publicus Clerici percussor, ut nullâ possit tergiversatione celari, etsi non sit nominatim excommunicatus. Tertio degradatus in perpetuum per publicam sententiam. Quarto nominatim suspensus per publicam sententiam. Quinto irregularis per publicam sententiam aut condemnatus publicè de crimine habente annexam irregularitatem v. g. de homicidio voluntario. Præcisus vero & toleratus censetur omnis alius minister, qui est excommunicatus aut à divinis suspensus, sed non modis jam dictis denunciatus aut damnatus.

Nihilominus in articulo mortis licitum est ab illis petere & recipere Baptismum etiam ac Pœnitentiam; ut apud omnes Doctores constat. Idemque de Baptismo clare docet *Aug. l. 3. de Bapt. c. 2. & l. 2. contra epistolam Eusebii Armeniani cap. 13.* De Pœnitentiâ quoque colligitur ex *Trid. sess. 14. cap. 7.* ubi sine exceptione docet quolibet Sacerdotes posse quosvis pœnitentes in articulo mortis ab omnibus absolvere. Ratio utriusque est: quia non censetur Ecclesia in casu maxime necessitatis velle id prohibere: cum Sacramenta ista sint absolute necessaria necessitate præcepti divini, immo & mediæ, deficienti contritione, quæ est valde ardua & plerumque satis incerta.

Probabile tamen est ex multorum sententia, extremam unctionem posse suscipi à ministro non tolerato, quando non possent conferri alia Sacramenta: tunc enim esse posset extrema Sacramenti hujus necessitas. Idem est verosimile de Viatico in defectu aliorum Sacramentorum: tunc enim videtur esse maxima necessitas cum per Eucharistiam possit bonâ fide attritus probabiliter justificari. Immo *Suarez d. 72. sess. 4.* simpliciter docet posse accipi Viaticum à quocumque potest recipi Sacramentum Pœnitentiæ; idque ob maximam Sacramenti illius utilitatem, quæ est quasi moralis necessitas, præsertim in tanta infirmi indigentia: in qua verosimile est Ecclesiam non velle fideles in isto articulo constitutos tanto bono fraudare (ad quod recipiendum ipso jure Ecclesiæ & juxta plurimos jure divino in articulo tali sunt obligati) per censuras latas in odium iniquorum. Cui posset addi, quod c. *Quod in te, De peccat. & remiss.* declarat Innocentius III. sub concessa interdictis Pœnitentiâ etiam intelligi Viaticum.

Cui non obstat exemplum S. Hermenegildi, qui instante Martyrio noluit communionem recipere ab Episcopo Ariano, ideoque laudatur à S. Gregorio l. 3. *dialog. c. 31.* cuius verba referuntur *can. fin. 24. qu. 1.* Nam Sanctus iste nesciebat mortem adeo sibi instare. Deinde in istis circumstantiis visus fuisset illo factò redire ad Arianismum. Et hoc ipsum Arianus pater intendebat, cum superveniente Paschalis festivitatis die idcirco ad ipsum miserit Episcopum Ariantum, ut ex eius manu sacrilege consecrationis communionem Hermenegildus perciperet, atque per hoc, inquit Gregorius, ad patris gratiam redire mereretur.

DISPUTATIO QUARTA.

De Effectu Sacramentorum novae Legis.

QUAESTIO I.

An omnia Sacramenta novae Legis conferant gratiam ex opere operato?

HÆRETICI recentiores etsi verbosius Sacramenta extollant, unanimiter tamen deprimunt in eo quod existunt non causare gratiam, sed tantum instar concionis excitare in suscipientibus fidem per quam justificentur. Pessimam quoque fide traducunt Catholicos, quasi doceant Sacramenta esse causas totales & principales gratiae, illisque externis symbolis Deum vices suas justificandi resignasse; ut videre est apud Calvinum l. 4. Inst. c. 14 §. 17. Nullus enim Catholicorum umquam dubitavit, quin Deus tamquam causa principalis virtute sibi propria & intrinseca nostram fructificationem interius operetur; etsi secundum Catholicos externis symbolis sive signis sensibilibus tamquam instrumentis ad animas rite dispositas sanctificandas uti non dedignetur; prout ex doctrina Concilii Tridentini, sess. 6. c. 7. & omnium Catholicorum libris fati abunde constat.

Ex iisdem etiam luce clarius est, Catholicos non ita vim causandi gratiam sanctificantem Sacramentis tribuere, quin exigant in adultis certas dispositiones per fidem aliove agnus: quamvis doceant hos requiri tamquam dispositiones, non tamquam causas gratiae Sacramentalis. Etsi interim etiam istis dispositionibus tamquam operibus bonis & meritoriis sua correspondeat gratia, quando is qui Sacramentum suscipit jam antea est justus & filius Dei. Unde patet Hæreticorum impudentia, qui calumniantur Catholicos, quasi docendo Sacramenta causare gratiam ex opere operato velint hanc loquendi formulam excludere fidem, poenitentiam, simileque dispositiones.

Hæc itaque locutione significant Catholicos Sacramenta causare gratiam vi actionis ad hoc à Christo instituta, non autem ex justitia aut meritis ministri vel etiam suscipientis. Unde gratia datur ex opere operato, quando præcisè datur propter opus factum juxta Christi institutionem. Datur autem ex opere operantis, quando conferatur propter actionem quatenus est laudabilis & honesta, ac proficiscitur ex gratia seu principio supernaturali. Neque hic loquendi modus est novum Scholasticorum figmentum, uti fingit Calvinus: cum ante qua-

dringentos annos Innocentius III. (qui subit Pontificatum Anno 1197.) l. 3. de mysteriis Missæ expressis terminis docuerit Sacramenta conferre gratiam ex opere operato; quod iisdem terminis definivit Trid. sess. 7. can. 8. Et re ipsa coincidit cum locutionibus Scripturæ & Patrum tribuentium Sacramentis vim justificandi, præsertim etiam quoad parvulos, quibus non competit opus operantis. Audi S. Augustinum l. 4. contra Crescon. c. 16. dicentem, non eorum meritis à quibus ministratur, nec eorum quibus ministratur consistere Baptismum, sed propria sanctitate atque veritate propter eum à quo institutus est. Et l. 1. de peccat. merit. & remiss. c. 19. ubi docet etiam parvulos esse poenitentes, & fideles, & totum hoc fieri vi Sacramenti & divine gratiae. Similiter quod sint fideles, eis acquiri per virtutem Sacramenti docet infra cap. 33. His præmissis

DICO I. Sacramenta novae Legis sunt causae instrumentales gratiae ex opere operato. Est de fide. Probatum I. ex Scriptura Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Ad Ephes. 5. Mundans eam, Ecclesiam, lavacro operato aqua in verbo. Ad Titum 3. Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis. Act. 2. Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum. Et c. 22. refert Paulus Ananiam sibi dixisse: Baptizare, & abluere peccata tua. Ubi non solum exprimitur necessitas seu præceptum Baptismi, sed etiam vis regenerandi, abluendi, remittendi peccata aperte ipsi Baptismo tribuitur. Similiter alibi aliis Sacramentis Scriptura vim sanctificandi, sive gratiam conferendi tribuit; ut Confirmationi Act. 8. & 19. ubi per impositionem manuum datus legitur Spiritus sanctus. Eucharistiae Joan. 6. Qui manducat hunc panem &c. vivet in æternum. Et Matth. 26. aliisque locis, ex quibus probatur Christum esse realiter in Sacramento. Sacramento Absolutionis seu Poenitentiae Joan. 20. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c. Sacramento Ordinis ibidem, nec non 1. ad Timoth. 4. & 2. Timoth. 1. Extremæ Unctioni Jac. 5. De matrimonio etsi non haberetur ex Scriptura, immo etsi de nullo Sacramento, sufficere deberet definitio & sensus Ecclesiae, quam Scriptura commendat. De his tamen infra suo loco.

Nec dici potest, Baptismo v. g. tribui salvificationem quatenus excitat objective fidem salvificantem. Nam præterquam quod hoc sit contortum, & contra sensum Patrum; quodque non habeat locum

Qui modum loquendi valde antiquus est, in re idem cum locutione Scripturæ & Patrum.

Fides docet omnia novae Legis Sacramenta ex opere causare gratiam. Patet ex Scriptura.

Effugium Hæreticorum præcluditur.

1. Hæretici... 2. Non ex... 3. Quod sit...

in parvulis; quod insuper id potius præstet concio seu Catechesis prævia: contra facit, quod Scriptura supponat fidem jam excitatam in iis, quos ad baptismum invitat, immo illam in adultis prærequirit, juxta illud Philippi Diaconi ad Eunuchum *Act. 8. Si credis ex toto corde, licet.* Pugnans quoque secum; quando quidem Sacramenta appellantur sigilla justitiæ jam per fidem apprehensæ: quomodo ergo excitat Baptismus v. g. fidem qua justitia apprehenditur, quæ (ut censent) jam apprehensa supponitur? Perinde igitur Baptismus esset signum salvificans, sicut v. g. motus linguæ (qui est signum vitæ adeptæ) est signum causativum vitæ acquirendæ; quod utique absurdè diceretur.

6. *Accedunt Concilia,*

Probatur II. ex Conciliis, *Constantinopolitano I. in Symbolo fidei: Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Milevitano can. 2. Parvuli ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundeant, quod generatione traxerunt. Aransicano II. can. 13. & 25. Lateranensi sub Innocentio III. Denique de omnibus his definitur id Florentinum sess. ult. & Trid. sup. can. 6.*

7. *Et clara Patrum testimonia.*

Probatur III. ex Patribus docentibus in veteribus Sacramentis tantum fuisse umbram sanctitatis, in nostris autem veritatem: item illa solum promississe vel præfigurasse salutem, nostra autem eam continere & dare, eorumque vim inenarrabiliter valere plurimum ut loquitur *Aug. 1. 19. contra Faustum cap. 11. Esse virtute majora, utilitate meliora, ut ait sup. cap. 13. Præclara veterum Patrum tam Græcorum, ut Origenis, Basilii, Cyrilli, Chrysostomi, quam Latinorum, ut Tertulliani, Sylvestri, Ambrosii, Augustini, Leonis, & aliorum testimonia vide apud Bellarminum lib. 2. de Sacram. cap. 6. & 7.*

8. *Mendacium Melanchthonis de regio in.*

Ex quibus manifestè cuius apparebit mendacissima præsumptio *Philippi Melancthon Apolog. artic. 13. dicentis: Neque ulla litera ex veteribus Scripioribus præferri potest, quæ patrocinetur in hac re Scholasticis. Quid enim clariùs, quàm illud Optati Milevitani lib. 5. contra Parmenianum: Baptisma Christianorum Trinitate consecutum confert gratiam; si repetatur, facit vitæ iacturam. Quid clariùs, quàm illud Nysseni l. de Baptismo in princip. Baptisma peccatorum expiatio est, remissio delictorum, renovatio & regenerationis causa &c. Et infra interroganti quæratione aqua regeneret, respondeat: Ostende mihi modum narivitatis quæ sit secundum carnem. Dices fortasse: Semen causa hominis effectrix est. Audi igitur contra à nobis, quid aqua quæ benedicatur, purgat & illuminat hominem.*

8. *Responso hy. orthodoxa Calvini rejiciunt.*

Ad has itaque & similes auctoritates id solum habet Calvinus quod respondeat, nempe Patres fuisse hyperbolicè locutos. Quæ tamen responso merito tanquam monstruosa & hyperbolica rejicitur contra tam clarum & tam conformem tot Sanctorum & Doctorum virorum, etiam cum

dogmaticè agunt & doctrinam in Ecclesia tenendam tradunt, ita loquentium sermonem in re maximi momenti, & ad primaria Religionis fundamenta pertinente: in qua si omnes Patres (quorum nullus nisi serium sermonem & sensum in præsentem spirat) fuerint hyperbolici, quid tandem certi de eorum mente ex scriptis eorumdem confici poterit? quomodo tota Ecclesia, in qua constans illa Patrum doctrina usque ad hæc tempora perseveravit, fuit immunis ab errore in gravissimo religionis puncto?

Nec melior est alia responsio, quod scilicet Patres hanc vim tribuant Sacramentis mediante fide quam excitant: nam ne unus quidem ex omnibus id insinuat, sed verba inspecta longè aliud sonant. Aliud quoque, & quid specialius tribuunt novis Sacramentis, quod non competat veteribus Sacramentis aut concionibus; quibus non minus perfectè competit excitare fidem. Adde ea, quæ in refutatione responsionis Hæreticorum ad Scripturas dicta sunt n. 5.

Probatur IV. ex absurdis: quia ex dogmate Hæreticorum sequitur primò, Sacramenta non amplius valere, quàm prædicationem Evangelicam, aliave signa externa, quibus æquè vel perfectius fides in animis audientium excitatur. Secundò Baptismus Christi non esse efficacem Baptismo Joannis; cum hic æquè possit excitare fidem: quod tamen est contra illud ipsius Joannis *Matth. 3. Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam qui post me venturus est fortior me est, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.* Tertio vetera Sacramenta fuisse æquè efficacia, ac sunt nova, contra Apostolum & omnes Patres. Quarto infantes non rec. pere baptismum: cum in iis nequeat excitari fides. Quinto Baptismus non posse conferri, nisi idiomate suscipienti cognito; cujus tamen oppositum supponunt ipsi Hæretici. Denique eodem modo prodesse Sacramenta audita, lecta, meditata, sicut opere exercita, & æquè prodesse iis qui adsunt, ac iis qui ea suscipiunt: cum utroque modo, & in utriusque eandem excitent fidem.

Fundamenta Hæreticorum nullius sunt momenti. Nam quod obijciunt de fide justificante, involvum est: cum fides ipsorum specialis potius inquinet; fides autem Christiana justificet adultos tanquam inieciunt & fundamentum, non exclusis aliis dispositionibus timoris & penitentiae, neque etiam Sacramentis, veluti instrumentariis justitiæ causis, quæ Scriptura alibi satis exprimit. Secundò obijciunt Abrahamum fuisse justificatum ex fide, non ex circumcissione, quæ solum ei erat signum justitiæ acceptæ; adeoque nec Christianos justificari per Baptismus. Quæ consequentia? Tertio obijciunt illud *1. Petri 3. Ovis anima salva facta*

fata sunt per aquam, quod & vos nunc similis forma salvos facit baptisma, non carnis dispositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum per resurrectionem Jesu Christi. Resp. ibi potius contineri clarum, quod baptisma salvos seu justos faciat; quæ quidem salus non fit formaliter depositio sordium carnis, sed interrogatio sive contestatio bonæ conscientia, seu (ut habet Græcus) stipulatio apud Deum, proveniens ex Spiritu sancto testimonium reddente conscientia nostræ, quod simus filii Dei. Vel (ut explicat Estius & Alii) tribuit Apostolus salivationem Baptismo non quatenus est dispositio sordium, sed quatenus in adultis (quos alloquitur) accedit simul bona dispositio, seu interrogatio & contestatio bonæ conscientia, ut proinde S. Petrus alludat interrogationem & stipulationem in Baptismo fieri solitam, dum à baptizando petitur, an credat, an fatanæ abrenuntiet &c.

Obijciunt IV. quod Patres interdum significant ministrum præbere aquam exterius, Deum autem esse, qui invisibilem gratiam præbet. Resp. illos non excludere concursum Sacramenti aut humani ministerii, sed solum primariam causalitatem Deo adscribere.

Obijciunt denique, quod per hoc avocentur homines à Christo ejusque passione. Resp. potius allici ad amorem & gratitudinem Christi passi, utpote ex cujus meritis in Sacramento applicatis omnis gratia & donum salutare provenit.

11. DICO II. Non omnia Sacramenta per se & ex primaria sua institutione conferunt primam gratiam, scilicet habitualem; à peccato justificantem, sed aliqua tantum secundam seu gratia habitualis augmentum per se: etsi per accidens & ex secundaria institutione possint etiam conferre primam gratiam. Conclusio quoad primam partem est certa apud omnes. Et patet ex eo, quod ob hoc Catholici Scriptores distinguant Sacramenta mortuorum & Sacramenta vivorum, quod hæc debeant suscipi in statu gratia, adeoque tantum causent gratia augmentum per se loquendo; ista autem possint suscipi etiam extra statum gratia, dum tamen ad illum vi Sacramenti obtinendum sint dispositi. Et inter Sacramenta quidem mortuorum statunt solum Baptismum & Pœnitentiam; de quibus quoque aperte Scriptura docet, quod sint instituta in remissionem peccatorum: inter Sacramenta autem vivorum quinque reliqua, præsertim Eucharistiam: de quibus ex praxi & sensu Ecclesie constat, debere ea suscipi ab existentibus in statu gratia; & signanter de Eucharistia tradit *Trid. sess. 13. c. 7. can. 11.* Quod etiam *can. 5. definit præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistia non esse remissionem peccatorum.* Et *sess. 7. in præmio* ob hoc signanter de Sacramento dixit: *Merincx Sum. Theol. Pars IV.*

Per que omnis vera justitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur. Et antea Florentinum in Decreto soli Baptismo & Pœnitentia pro effectu tribuit remissionem peccatorum; at aliis non item, sed signanter Confirmationi, Eucharistia & Ordini gratia augmentum.

Secunda pars, quod scilicet per accidens Sacramenta vivorum causent primam gratiam, locum habet in casu, quo suscipiens revera tantum attritus, bonâ fide putat se esse in statu gratia, eò quod invincibiliter putet se non mortaliter peccasse, vel esse absolutum, vel saltem esse perfecte contritum. Hanc partem (quæ non est certa, nec ut talis à nobis afferitur) docet D. Thomas, Richardus, Scotus, loquentes in specie de Eucharistia, & alii ferè communiter, etiam Recentiores, contra Vasquez d. 205. c. 4. & Lugo d. 12. de Eucharistia sess. 1. similiter loquentes in specie de Eucharistia, & quosdam alios, qui pro se allegant D. Bonaventuram 4. dist. 12. part. 2. art. 1. quaest. 2. in corp. ubi tamen potius facit communi sententia: nam ibi de Eucharistia tantum dicit: *Non limitamus largitatem Dei, quin in hoc Sacramento possit, & aliquando faciat (supple, in bona fide accedente cum attritione) remissionem omnis culpa. Sed secundum forum commune (id est per se & regulariter) & principalem rationem institutionis Sacramenti (scilicet per se & primaria) dicendum, quod istud Sacramentum datum est in cibum illis, qui sunt de corpore Christi, & omnes tales habent charitatem, ideo effectum habet in suis justis.* Magis facit *dist. 9. a. 2. q. 3. in corp.* alteri sententia; tamen ibi non exprimit se loqui etiam de iis, qui sunt verè attriti, adeoque ut consonet cum iis quæ habet d. 12. explicatur rectè de iis qui putant se dispositos, & verè non sunt, ne quidem attriti.

Suadetur recepta doctrina: quia etsi omnis Sacramentorum vis sit ab institutione, & Sacramenta vivorum principaliter sint instituta, ut gratiam auferant, ideoque vetuerit Christus ea suscipi à conscio peccati mortalis non remissi; non sic tamen, quin si suscipiens bonâ fide procedat, adeoque suscipiendo non peccet, possit per illa etiam recipere primam gratiam, eò quod tunc non ponat obicem novum, & antiquus sit per attritionem retractatus. Sicut Sacramenta mortuorum non sic sunt instituta ad conferendam primam gratiam, quin etiam hæc supposita conferre queant secundam seu gratia augmentum. Similiter ergo & reliqua causare possunt per accidens primam; ut proinde quod non causent hanc per se, non sit defectu virtutis, sed propter obligationem suscipiendi in statu gratia; cujus consequenter defectu nascitur per se novus obex peccati mortalis.

Nec dicas antiquum obicem peccati non

12. Recepta tamen doctrina etiam Sacramentis vivorum interdum primam gratiam per accidens causandam adscribit.

13. Quæ sunt de iis qui putant se dispositos, & verè non sunt, ne quidem attriti.

fatis tolli per attritionem quoad Sacramenta vivorum: quamvis enim Christus voluisset ita instituere, contrarium tamen factis constat ex communi sensu Theologorum, qui factis unanimiter à tot annorum centuriis id docuerunt; quod signum valde probabile est traditionis & institutionis divinæ.

14.
Confirmatur.

Hoc ipsum quoque Varii confirmant ex Patribus, qui Eucharistiæ manducatæ tribuunt vivificationem peccatoris; non quidem tamquam effectum præcipuum & per se (id enim foret hæreticum) sed tamquam secundarium & per accidens. Eosque loqui de Eucharistia, non quæ sacrificium est, sed quæ Sacramentum, prosequitur *Arriaga d. 16. sect. 1. subsect. 2.* Et ob hoc videri posset *Trid. sess. 13. can. 5.* signanter definitivè remissionem peccatorum non esse effectum Eucharistiæ, cautè addendo, *præcipuum.* Præterea saltem Extremam Unctionem (quæ tamen est Sacramentum vivorum) esse institutam secundariò in remissionem peccatorum, fatetur ipse *Lugo disput. 9. de Sacram. in genere sect. 1. n. 7.* Et factis colligitur ex *Jacobi 5. Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Et *Trid. sess. 14. c. 2.* dicente: *Delicta, si qua sunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit.* Ut proinde generalis ratio Sacramenti vivorum non involvat, ipsum nunquam operari primam gratiam, sed per se à vivis debere suscipi.

A cibo corporali non rectè arguitur Eucharisticum nunquam dare primam vitam.

Nec refert, quòd cibus corporalis nullo casu det vitam mortuo corporaliter: nam neque à morte perenniter præservat; cum tamen cibus Eucharisticus manducanti præstet, ut non moriatur in æternum. Similiter ergo potest primitus vitam spiritualemente donare, secundariò scilicet & per accidens; etsi ad instar cibi corporalis principaliter viventem nutriat & confortet. Similitudo ergo cibi hujus cælestis cum corporali non debet esse per omnia.

15.
Omnia Sacramenta conferro gratias actuales tempore opportuno est certum ex communi consensu Concilio Tridentino.

DICO III. Præter gratiam habitualemente conferunt singula Sacramenta quasdam gratias actuales sive auxilia actualia danda suo tempore, prout exigit finis cujusque Sacramenti. Ita communiter Theologi cum *D. Thoma q. 62. a. 2.* Et expressit clarè *Trident. sess. 14. in proemio de Sacram. Extreme Unctionis,* ubi declarat & docet, quòd clementissimus redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de sanantibus remediis adversus omnia omnium horum stium vela esse prospèctum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis preparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint, ita extreme Unctionis Sacramento finem vitæ, tamquam firmissimo quodam præsidio munivit. Ratio est, quòd non omnia Sacramenta ex institutione Christi habeant eundem finem propositum, sed diversos: ad illos autem nequit gratia habitualis, quæ est specie una, sufficienter disponere: præ-

Idem probatur ratione Theologicâ.

sertim cum ipsa magis disponat hominem circa Deum, quàm circa fines particulares Sacramentorum. Deinde alioquin Sacramentum v. g. Eucharistiæ æquè vel magis proderet ad onera matrimonii sustinenda, quàm ipsum matrimonii Sacramentum.

Unde in Baptismo conferuntur suo tempore auxilia conducentia ad puritatem vitæ conservandam, carnis rebellonem frangendam, ac cetera Sacramenta (quorum est janua) dignè suscipienda. In Confirmatione, ad liberè & constanter profitemdam fidem, tentationesque contrarias superandas. In Eucharistia (quæ vitam spiritualemente sive charitatem nutrit) ad eliciendos actus devotionis, ad lætitiâ spiritualemente, & ad roborandum animum contra tentationes charitati inimicas, quarum vehementiam minuit, uti & mitigat passiones. De quo *Bernardus Serm. in Cena Domini.* In Pœnitentiâ dantur auxilia ad vitandum in posterum, magisque detestandum peccata, ac pro iisdem satisfaciendum. In Extrema Unctione, ad reliquias peccatorum tollendas, ad resistendum tentationibus molestioribus in articulo mortis; sæpè etiam ad sublevandam corporis ægrotudinem. Ordo suppeditat gratias ad religiosè obeundum cultum Dei, & munia cujusque Ordinis exercenda. Matrimonium denique, ad mutuas conjugum obligationes implendas, ac honestè educandam prolem.

Petes, an qui non accepit in Sacramento gratiam habitualemente, eò quòd posuerit obicem, vel qui gratiam acceptam per novum peccatum amittit, eundem accipiat vel retineat jus ad gratias actuales. Resp. cum communi sententia eum qui cum obice suscipit Sacramentum non accipere jus ad gratias actuales: quia gratia habitualis est quasi radix, in qua titulus ille seu jus ad auxilia specialia fundatur. Ipsumque illud jus tantum est quid secundarium & accessorium, idcirco gratiæ habituali à Deo annexum, quòd ipsa sola non sufficiat diversis diversorum Sacramentorum finibus. Quare indispositus ad effectum principalem non participat de hoc accessorio. Et hæc videtur quoque esse mens Fidelium existimantium Sacramenta indignè suscipientibus obesse, & non prodesse. Alioquin sanè per frequentes communionnes sacrilegas haberet homo plurima auxilia gratiæ ad resurgendum: cujus tamen oppositum omnibus est per sualum.

Ex quo ulterius cum communiori Doctorum sententia infertur, quòd sicut indignè suscipiens non acquirit jus ad ista auxilia, sic etiam illud perdat destructa gratiâ habituali per novum peccatum: quia videlicet accessorium sequitur suum principale. Nec refert, quòd de cetero gratiæ actuales dentur etiam peccatoribus, adeo-

que jus ad illas semel in Sacramento acquisitum videatur in peccatore perseverare. Nam etsi ita fieri potuisset; prout etiam Deo volente potuisset jus illud à peccatore in Sacramento primò acquiri sine gratia sanctificante: sicut tamen constat illud in fieri dependere de facto à gratia sanctificante, sic etiam ob similem rationem in conservari dependet ab eadem; cuius, dum adest, insufficientiæ supplendæ adjectum est idem jus ad gratias actuales vi Sacramenti. Vi cujus proinde nulla datur gratia actualis excidenti à statu gratiæ: etsi quandoque & rariùs ex pura Dei misericordia intuitu præteriti Sacramenti fortasse detur.

Meritò tamen credi potest ejusmodi jus recuperari per pœnitentiam, ita ut cum gratia habituali (cui est accessorium) amittatur, & per eam sive jus ad eandem reviviscat. Existimo similiter, quòd in illis Sacramentis, quæ sublato obice reviviscunt ad gratiam sanctificantem eis correspondentem (quale est Baptismus, & fortè solus) reviviscat similiter jus ad gratias actuales correspondentes Sacramentis, si dignè fuissent suscepta.

Dico IV. Gratia, quæ vocari solet Sacramentalis, non differt à gratia habituali; uti nec ea quæ confertur in uno Sacramento distinguitur ab ea quæ confertur in alio, præterquam in hoc, quòd superaddat specialia auxilia actualia fini cuiusque Sacramenti proportionata eo modo, quo præc. Concluf. explicatam est. Ita communiter Doctores cum D. Bonaventura d. 1. p. 1. a. 109. 6. contra Nonnullos, qui volunt superaddi habitum speciale ad actus fini cuiusque Sacramenti correspondentes exercendos: & contra paucos alios aliter explicantes. Probatur breviter: quia hoc modo sufficienter intelligitur differentia gratiæ Sacramentalis ab alia; & quòd cumque aliud gratis fingitur absque fundamento in doctrina revelata aut ratione.

QUESTIO II.

An Sacramenta causent physicè Gratiam, An verò solum moraliter?

RES P. Sacramenta tantum esse causas morales gratiæ, quatenus objective Deum movent, ut intuitu illorum vel actionum juxta Christi institutionem exercitarum, & pretium sanguinis eius continentium, infallibiliter ex suo decreto & ordinatione conferat gratiam. Ita Scotus d. 1. q. 5. n. 12. & 13. Et inclinat D. Bonav. d. 1. p. 1. a. 1. q. 4. ad 2. Quæst. lateralem. Idem docent multi alii antiqui ac plurimi recentio-

res contra D. Thomam qu. 62. a. 4 (quem sequitur Suarez & multi alii, præsertim Thomista) existimantem Sacramenta esse physica instrumenta, per influxum realem ad gratiam concurrentia.

Probatur Conclusio I. ex refutatione potentiæ obedientialis cujlibet ad quodlibet (in qua Auctores oppositæ sententiæ plurimum se fundant) quam suppono ex Philosophia.

Probatur II. præscindendo à possibilitate potentiæ obedientialis præfatæ: quia juxta nostram sententiam faciliùs & clarè explicatur doctrina Catholica; adeoque non rectè recurritur ad efficaciam physicam tam miraculosam & difficulter intelligibilem, Sacramentis utique non tribuendam sine urgenti ratione aut necessitate: quæ hic nulla est; immo potius est in oppositum. Quod multipliciter ostenditur. Primò, quia Scriptura, Concilia, & Patres docent Christi passionem & merita esse veram causam nostræ salutis, & tamen non sunt nisi causa moralis: ergo idem existimandum est de Sacramentis, de quibus eodem modo loquuntur: præsertim cum hæc omnem efficaciam à passione habeant, neque eorundem dignitas magis requirat physicam efficientiam, quàm merita & passio Christi. Immo nec ipsa humanitas Christi aliter quàm meritorie seu moraliter in gratiam sanctificantem influit: non debet autem Sacramentis perfectior causalitas tribui, quàm ipsi humanitati Christi ejusque passioni, cujus sunt instrumenta.

Secundò quia Concilia & Patres, qui tribuunt Sacramentis veram causalitatem (in quorum auctoritate alii se fundant) loquuntur generaliter de omni gratia, quæ datur intuitu Sacramenti: ea tamen sæpè tantum moraliter per Sacramentum causatur, etiam juxta adversarios, ut quando sublato obice Sacramentum reviviscit, quod tunc valere ad dimittenda peccata, operari salutem & gratiam, dicit August. l. 3. de Baptismo cap. 13. ergo gratia semper tantum moraliter causatur per Sacramenta.

Tertiò quia præter gratiam habitualem Sacramenta etiam causant gratias actuales; & tamen has solum causant moraliter: quandoquidem dentur, dum Sacramentum amplius non est.

Quartò quia Scriptura, Concilia & Patres tribuunt vim causandi gratiam tam materiæ, quàm formæ: utraque tamen non potest semper physicè concurrere; cum materia sæpè non existat physicè, quando profertur forma, aut contra. Immo cum forma Sacramentorum pronuntietur successivè, non poterit physicè producere gratiam, nisi per ultimam syllabam sive postremum indivisibile formæ; cum reliquæ partes amplius non existant physicè: si tamen & ipsa ultima syllaba physicè coexistat gratiæ

Quia potentia obedientialis cujlibet ad quodlibet est impossibilis.

21. Et admissa possibilitate, non sit ratio amplectendi hic adeo dissolvens viam in doctrina fidei explicitam.

Immo rationem potius obice declaratur. 22o

Secundò.

Tertiò.

23o Quarta.

gratiæ producendæ ; quæ fortè in primo non esse actionis Sacramentalis produciuntur. Nihilominus ab hac quæstione physica abstrahendo, sequitur, omnes reliquas partes tam materiæ quàm formæ Sacramentorum causare tantum moraliter gratiam : cum ultima syllaba non agat tanquam instrumentum physicum aut virtus præcedentium syllabarum vel materiæ adhibita, cum quibus tantum facit unum per aggregationem. Quis autem credat Scripturam vel Patres fuisse pro ista syllaba ultima sollicitos. Quin potius constat ipsos loqui de una parte, uti de altera. Quod verò quidam contendunt, gratis suppositâ physicâ efficientiâ ultimæ syllabæ, rectè dici totum Sacramentum physicè operari gratiam ; sicut exercitus physicè expugnat civitatem, quod tamen solum facit pars illius ; hoc, inquam, non rectè adhuc diceretur. Nam physica operatio nequit physicè tribui toti aggregato per accidens ob hoc quòd à parte illius procedat. Sicut neque genus humanum totum physicè amat Deum, odit Deum &c. quando pars illius aggregati id physicè præstat. Quamvis quod facit pars totius per se, idem faciat physicè ipsum totum.

24. Quinto. Quintò efficacia Sacramentorum fundatur in significatione eorum ex instituto ; significatio autem ex instituto, cum sit ens morale, tantum fundat efficaciam moralem.

25. Sexto. Sextò denique Patres frequenter declarant solum Deum operari gratiam interiùs, excludendo Sacramenta ; ut patet ex *Aug. Epist. 23. ad Bonifacium, Hieronymus, Basilio, & aliis.* Quod et si alii explicent velut dictum de causalitate principali, quæ soli Deo competat ; tamen in rigore plus importat modus iste loquendi, qui in rigore non subsisteret, si Sacramenta essent physica instrumenta gratiæ : quemadmodum simpliciter falsum est, actus supernaturales produci à sola gratia aut lumine gloriæ ; et si intellectus & voluntas tantum concurrant juxta adversarios tanquam instrumenta elevata.

25. Physica Sacramentorum causalitas non probatur, gratis concesso, quòd humanitas Christi causalis physice vitæ causa. Nec refert I. quod humanitas Christi operabatur miracula. Nam in primis assumptum est falsum ; & eo dissimulato, non rectè fit illatio de Sacramentis : eò quòd miracula essent seu fierent mediante actionibus Christi physicis v. g. imperio & locutione illius ; ad Sacramenta autem Christus concurrat tantum moraliter ; non alia verò debet esse causalitas Sacramentorum in gratiam, quàm sit concursus Christi, tum in gratiam, tum ad ipsa Sacramenta. Deinde non debet adscribi omnis perfectio possibilis Sacramentis ; sicut potest Christo ipsi.

26. Neque ex eo, quòd Sacramenta Nec refert II. quòd Sacramenta debeant dici propriè dictæ causæ gratiæ, idque ut verba Scripturæ & Patrum in proprio sen-

su explicentur. Nam causa moralis est verè & simpliciter causa juxta usitatissimum loquendi modum : eò quòd licet per physicum influxum non concurrat, ita tamen se habeat, ut effectus ei meritò imputetur, & quidem aliquando magis quàm ipsi causæ physice. Sic peccator est causa suæ damnationis, Sancti dicuntur verè operari miracula ; judex verè & propriè dicitur occidere reos ; similiter causa finalis causare suum effectum.

Non refert III. quòd Patres comparent Sacramenta causis naturalibus. Sic *Cyrrillus lib. 2. in Joann. c. 42. Quemadmodum, inquit, viribus ignis intensus aqua calefacta non aliter quàm ignis urit : sic Spiritus sancti operatione ad divinam aquæ reformantur virtutem.* Nam similitudo non debet esse per omnia, sed in hoc, quòd tam infallibiliter & efficaciter, et si tantum moraliter operentur. Quod ex subjecta materia erat satis patens. Sanè nullus est, qui in terminis dicat Sacramenta physicè operari gratiam. Deinde similiter loquerentur de reviviscente Sacramento ; quod tamen etiam juxta alios non causat physicè gratiam.

Non refert IV. quòd Patres mirabiliter extollant potentiam Dei relucentem in operatione sacramentali : in eo enim eminet potentia Dei, quòd per res vilissimas tam excellentes operetur effectus, et si tantum vellet per moralia instrumenta. Sicut mirantur Patres, quòd per viles piscatores converterit Deus hujus mundi sapientes ; et si Concursus Apostolorum tantum fuerit moralis. Sicut etiam extollunt mirabilem potentiam crucis & passionis, quæ est Gentibus stultitia, Judæis scandalum, tanquam moraliter concurrat. Sicut denique extollerent potentiam Sacramenti reviviscentis, quod tamen tantum moraliter operatur. Quare infidelibus non conversis potissimum (qui de efficientia physica nil cogitant) mirabilis apparet vis ista Sacramentorum, ut sæpè vix possint induci ad credendum : uti neque Hæretici induci possunt, qui tamen hunc nostrum explicandi modum rectè norunt. Mirabile etenim est, nec nisi fide noscibile, Deum tam vilibus rebus uti ad tantum effectum, occultum & supernaturalem, infusione v. g. tantillæ aquæ super caput ad mundandam animam. Sicut etiam mirabile erat Naaman Syro, quòd in Jordane deberet pro mundatione à lepra septies tantum lavari ; quamquam aquæ istæ solum agerent moraliter, & quidem longè imperfectius, quàm Sacramenta.

Non refert V. quòd intellectus Beatorum physicè elevetur ad producendam visionem beatificam : nam certò constat in intellectu esse virtutem inchoatam, quæ possit compleri per virtutem fortiolem ; qualem non constat esse in Sacramentis. Deinde

Deinde visio beatifica est actus vitalis ad-
eque debet absolute juxta multos Do-
ctores, aut omnino congruebat juxta al-
ios unanimiter (exceptis Nominalibus)
physicæ entitati visionis, quod ab intel-
lectu sive potentiâ vitali realiter compro-
duceretur; hoc autem non militat in Sa-
cramentis. Denique nihil obstat intel-
lectui, quod minus, physicè concurrat ad vi-
sionem: multa tamen obstat Sacramen-
tis quod minus physicè conferatur gratiam,
patet ex antedictis.

Non refert VI. quod Deus dicatur ope-
rari gratiam in nobis per Sacramenta; non
rectè autem dicatur causa physicæ operari
per causam moralem. Nam si rectè dica-
tur operari per instrumentum physicum;
quidni similiter per instrumentum mora-
le? Sic enim Deus (utique causa physica)
nos sanctificat per passionem, & (ut
utar phrasi Tridentini sess. 6. cap. 7. & 16.
& can. 2.) donat justitiam, eamque in-
fundit per Christi meritum; convertit quo-
que peccatores per Apostolos & prædica-
tores, facit miracula per Sanctos; & (ut
in hac ipsa materia instantiam demus)
operatur gratiam per Sacramentum re-
vivens, quod utique tantum concurrat
moraliter. Quod autem potius mandans
dicatur occidere per mandatarium velut
physicum instrumentum, quam ipse ho-
micida per suum consulentem (quamvis
& hoc spectet ad arbitrium loquendi
modum), se potest, quia consulens non
est causa subordinata, neque instru-
mentum etiam morale ipsius occisionis; prout
mandatarius est causa subordinata & velut
instrumentum physicum mandantis.

Q U Æ S T I O III.

Quâ proportione & quo tempore
Sacramenta conferant
gratiam?

SUPPONO I. tamquam satis certum
Sacramenta nova majorem conferre
gratiam, quam vetera; si tamen aliqua ex
his gratiam ex opere operato contulerint,
ut quo supra: per Christum enim data est
gratiæ plenitudo.

Suppono II. Sacramenta diversæ spe-
ciei inter se comparata non conferre æqua-
lem gratiam: quamquam certò determi-
nari nequeat, quænam excedant. Viden-
tur tamen, ceteris paribus, Sacramenta
non iterabilia plus gratiæ conferre ob suam
non iterabilitatem: nisi quod Nonnulli
excipiunt Venerabile Sacramentum, et si
iterabile; idque ob conjecturam desump-
tam ex supereminenti illius Sacramenti
præ ceteris dignitate. Quantam autem gra-

tiam præcisè singula Sacramenta confe-
runt, est incertissimum. De quo nihil ex
ratione vel auctoritate solidè determinari
potest.

Itaque manet quæstio de Sacramentis
eiusdem speciei, v. g. an Baptismus colla-
tus Joanni, & Baptismus collatus Petro
operentur æqualem gratiam? Idem est de
reliquis.

DICO I. Non conferuntur major gratia
ex eo, quod minister sit melior aut Deo
gratior. Ita communiter Theologi: nam
sicut hostia consecrata à meliori sacerdote
non est melius Sacramentum, ita nec alia
Sacramenta ideo sunt meliora, adeoque nec
efficaciora: habent enim vim & efficaciam
omnem à Christo, cuius vices ministri
subeunt. Ita Chrysostomus Homil. De reditu suo
ex Asia, ait: Sed multi, inquit, te absente
baptizati sunt. Et quid tunc? Nihil minus habet
gratia, non claudicat donum Dei: presente me
baptizati non sunt, sed presente Christo sunt
baptizati. Idem ex Scriptura docet Augustinus
lib. 4. de Baptismo cap. 20. Et Tract. 6. in Joan.
ait: Sicut alii alius sanctiores . . . . . quare
ergo si unus ab illo v. g. iusto sancto baptizetur,
alius ab alio inferioris meriti apud Deum . . . . .
unum tamen & par & æquale est quod acceperunt,
nisi quia hic (scilicet Christus) est qui baptizat &
Idem habent alii Patres.

32.
In Sacra-
mentis ejus-
dem speciei
non datur
major gra-
tia ob ma-
jorem an-
ticitatem
ministri.

De gratia habituali est ratio specialis, eò
quod Deus juxta legem ordinariam non
conferat illam immediatè, nisi ob merita
personalia de condigno, vel intuitu Sacra-
mentorum aut contritionis; adeoque il-
lam non argent ob merita aliena, vel san-
ctitatem majorem ministri. Deinde eadem
ratione dicam, ministrorum, parentum aut
aliorum merita sive preces posse filiis dor-
mientibus procurare gratiæ habitualis aug-
mentum: cum enim excessus ille gratiæ
non conferatur intuitu Sacramenti, nihil
interest, sive in Sacramento, sive extra
illud conferatur.

33.
Devotio
ministri,
parentum
vel adstan-
tium potest
impetrare
aliquam
gratiam
actualem,
non tamen
vi Sacram-
menti dan-
dam.

Verum quidem est, per devotionem
ministri, parentum vel adstantium posse ex
opere operantis impetrari aliquam gratiam
actualem; non tamen virtute Sacramenti,
sed meriti de congruo: sicut iustus potest
alteri per alia bona opera promereri de con-
gruo gratias actuales. Quo modo parentes
S. Nicolai orationibus suis ei forte merue-
runt de congruo majorem gratiam actua-
lem; quæ fiebat, ut adhuc parvulus duo-
bus hebdomadæ diebus unicâ tantum ma-
neret lactatione contentus; ut rectè expli-
cat Scotus 4. dist. 4. quæst. 7. cui proinde
doctrina Conclusioni contraria falso adscri-
bitur à quibusdam. Adde, quod et si lo-
queretur de gratia habituali: non docet tam-
en, quid de facto fiat, sed quid fieri pos-
set; ut ex verbis patet.

DICO II. Sacramenta eiusdem spe-
ciei semper conferunt æqualiter dispositis
æqualem

34.
Sacramen-
ta ejusdem
speciei æqu-

dispositis
semper
aequalem
dant gratiam,

æqualem gratiam. Ita communiter Doctores. Probat: quia uniformis causa naturalis (ad cuius instar se habet Sacramentum ejusdem speciei) producit in subiectis æqualiter dispositis uniformem effectum.

Ex quo sequitur de lege communi omnes parvulos in baptismo accipere æqualem gratiam; cum unus non sit melius dispositus, quam alter. Ita DD. communiter cum *D. Bonav. d. 4. p. 2. a. 2. q. 3.* Quamvis contrarium existimaverit *Paludanus dist. 4. quest. 1. art. 2.* (cum quo Varii involvunt *Scotum sup.* ubi tamen *n. 3. in fine* sententiam illius quoad factum ipsum potius rejicit) ex falso fundamento, quo existimavit homines tantum esse creatos, ut suppleant locum angelorum desertorum, hos autem omnes existimat ad disparem gloriam fuisse ordinatos, adeoque similiter homines: unde ne parvuli in infantia suscepto baptismo morientes æqualem in cælo habeant gloriam, debent in baptismo inæqualem recipere gratiam, cum solâ sint præditi gratiâ baptismali. Sed fundamentum istud falsum est; & quamquam admitteretur, unde sciri potest angelos omnes fuisse ordinatos ad disparem gloriam?

Nec mirum videri debet, tam immensam in infantia morientium copiam ad æqualem gloriam esse consequenter prædestinatam: sive quia prædestinatio ista fortè præsupponit prævisionem mortis in infantia, ut Multi volunt; sive quia hoc etiam negato, indubiè ita præordinare potuisset summa Dei sapientia, & infallibiliter exequi sic à se præordinata. Alioquin si disparem gloriam præordinasset, etiam de disparibus mediis v. g. martyrio, meritis, aliorum Sacramentorum susceptione providisset. Ut interim taceam conjecturam illorum, qui (quod indubiè Deo possibile est) dispar post hanc vitam auctarium gloriæ diversis Sanctis donandum in Dei liberali beneplacito constituunt: qui non est alligatus Sacramento, & potest facere cui vult privilegium speciale, ut recte *D. Bonav. sup.* tamen de hujusmodi voluntate non constet Ecclesiæ.

DICO III. Idem specie Sacramentum confert majorem gratiam melius dispositis. Ita communiter Doctores cum *D. Thoma & Scoto dist. 4. quest. 7. num. 5. & Si autem. 1.* Et colligitur ex *Trid. sess. 6. cap. 7* ubi agens de justificatione, quæ fit per Baptismum, docet unumquemque recipere gratiam sive justitiam secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem. Deinde colligitur ex Analogia cum causis naturalibus; quæ juxta dispositionem subiecti produciunt effectus meliores; ergo idem faciunt Sacramenta.

Denique id videtur exigere ordo gratiæ, ut diligentius sese præparans, majorem ex Sacramentis fructum reportet: hoc

enim excitat homines ad Sacramenta majori cum reverentia & devotione suscipienda.

Porro ceteris paribus habens sanctitatem sive gratiam habitualem est melius dispositus eo, qui illâ caret: quia ipsa facit subiectum suum Deo gratum, & consequenter dignius gratiâ recipiendâ. Deinde si habeat aliquem motum actualem in ex habituali gratia trahit quandam dignitatem. Fieri tamen potest, ut cetera non sint paria; adeoque existens in malo statu, tamen dispositus, suscipiat Sacramentum tam intenso & pio motu, ut majorem recipiat gratiam, quam homo justus suscipiens idem Sacramentum tepidè & remissè. Inter dispositiones autem convenientes ad fructum Sacramenti illæ ceteris paribus sunt meliores, quæ majorem habent bonitatem moralem; hominemque melius avertunt à malo, & convertunt ad Deum. Unde actualis dispositio præfertur habituali, & inter actuales optima est contritio seu actus charitatis. Et quidem in Sacramentis vivorum, præsertim Eucharistiæ, actus servitiæ dilectionis; in Sacramentis mortuorum, actus poenitentiae seu contritionis & doloris, ut patet ex fine Sacramentorum. Similiter actus intensior est aptior remissio, & perfectius appetitivus aptior minus appetitivo, etiam intensiori. Item aptior est dispositio præsens, quam quæ præcessit, ac physice evanuit. Hinc in omni Sacramentorum susceptione laborandum est pro optima dispositione; quod enim dispositio est melior, eò fructus Sacramenti uberior. Et hujus defectu multiplicata Sacramentorum frequentia non semper magnificat notabiliter gratiam; ut ex gratiarum actualium parcitate seu tenuitate, & consimili hominum ea frequentantium tepore colligitur.

Ex quo sequitur adultum in Baptismo semper recipere majorem gratiam, quam parvulum: adultus enim semper est melius dispositus: cum in parvulo nulla reperitur dispositio positiva, quæ tamen reperitur & requiritur in adulto. Quod intellige, saltem dum uterque baptizatur fructuose. Si enim adultus sit indispositus, putat *Suarez* ablato obice recipi minimam gratiam. Quamvis & hujus oppositum verius sit, ut dicemus *quasi sequenti.*

Neque hinc inferri debet abundantior illam gratiam conferri ex opere operantis ob meritum ipsius dispositionis: hæc enim tantum passivè se habent instar conditionis, adeo ut tota efficientia amplioris gratiæ Sacramentalis sit ab ipso Sacramento: quemadmodum si lapis & vitrum æquè distent à sole, vitrum quia magis dispositum magis illuminatur, cujus tamen illuminationis causa efficiens est sol. Verum quidem

35.
Et melius
dispositio
majorem.

est adus dispositivos, si sint præditi conditionibus ad meritum gratiâ requisitis, posse illam mereri, quam mererentur etiam extra Sacramentum; cum hæc tamen simul possunt disponere ad specialem gratiam tribuendam vi Sacramenti ex opere operato.

DICO IV. Sacramenta non conferunt gratiam sanctificantem vel auxilia actualia ex opere operato, quando tantum habentur in voto, sed tunc solum quando realiter suscipiuntur. Ita communiter Theologi contra Paucos. Probatum primo, quia Scriptura attribuit causationem huius novi effectus ipsi Sacramentorum susceptioni. Secundo, quia Sacramentum in voto subinde numquam confertur a parte rei, homine, qui illud desiderat, citius ex hac vita migrante: tunc autem non posset dici gratiam istam ex opere operato per Sacramentum conferri; cum opus operatum numquam existat. Tertio, quia Sacramentum confert totum suum effectum, dum realiter suscipitur, perinde ac si numquam antea fuisset susceptum voto; ergo signum est illud non contulisse prius gratiam ei ex opere operato respondentem. Quarto, quia Sacramenta, saltem mortuorum, faciunt ex attrito contritum; adeoque si illis, etiam in voto susceptis, responderet effectus Sacramentalis, conferrent similiter gratiam tantum attritis; hoc autem est contra omnes. Denique quia indubitatè est, Sacramentum non imprimere characterem, quando tantum voto suscipitur; nam alioquin postea baptizari non deberet, immo nec posset, qui per baptismum voto susceptum fuisset iustificatus: & tamen eadem ratione, quâ conferret alios effectus, etiam imprimeret characterem.

Itaque Concilia & Patres quando effectum Sacramentalem adscribunt Sacramentis in voto susceptis per fidem vivam, quæ per dilectionem operatur, aut per veram contritionem cum ordine ad Sacramentum sive explicito sive implicito (qui includitur in charitate sive contritione, quando Sacramentum est in præcepto) non loquuntur de effectu, qui confertur vi Sacramenti seu ex opere operato, sed de effectu simili aut æquivalente, qui nimirum desiderantes Sacramentum tali affectu acquirunt ex opere operantis gratiam similem ei, quæ per Sacramentum causatur; eam tamen non acquirunt ab ipsis Sacramentis ut causâ instrumentali, sed potius tamquam ab objecto bono bene desiderato. Hoc sensu Trident. sess. 13. cap. 8. dicit Patres nostri . . . . docuerunt . . . . alios tantum spiritualiter sumere, illos nimirum qui voto propositum illum caelestem panem edentes fide viva, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt, id est, effectum similem,

quia scilicet crescunt in Christi charitate, in quo fructus huius Sacramenti consistit.

DICO V. Sacramenta conferunt gratiam habitualementem (idem est de characterem in Sacramentis illum conferentibus) tunc, quando essentialiter complentur. Dico gratiam habitualementem: actualia enim auxilia conferuntur tempore opportuno. Probatum

Conclusio: quia Sacramenta causant gratiam ratione suæ essentia, cui virtus causandi est annexa; essentia autem illorum nondum est, antequam essentialiter compleantur: cumq; operentur instar causarum naturalium, nequit effectus etiam diutius differri. Confirmatur: quia tunc solum sunt Sacramentum. Deinde conferunt gratiam vi significationis, quæ solum convenit Sacramento jam completo. Sic v. g. Baptismus causat characterem, & in bene disposito gratiam sanctificantem, quando præmissa ablutio profertur ultima syllaba formæ requisita ad perfectam significationem, etiam si sonus adhuc duret: aut dum pronuntiatâ formâ tantum aquæ contingit corpus baptizandi, quantum præcisè requirit essentia Baptismi, etiam si adhuc duret infusio. Hoc autem contingit in ultimo & determinato instanti intrinseco ipsis Sacramentis, juxta illos qui continuum successivum dicunt componi ex instantibus indivisibilibus. Qui autem illud componunt ex partibus sine fine divisibilibus inextricabiles patiuntur difficultates; ideoque in diversas abiere sententias. Receptor autem videtur illa, quæ statuit effectum conferri in primo non esse Sacramenti. Quod etsi difficultate non careat, tamen sustineri potest. De hac porro controversiâ, satis philosophicâ ex parte fundamenti, nec magno opere utili, sussumè disputant nonnulli Recentiores: qui videri possunt.

QUÆSTIO IV.

An Sacramenta fide suscepta
fictione sublatâ reviviscant?

NOTA nos hic non loqui de illo, qui Sacramentum suscepit invalidè, eò quod fingeret se illud suscipere, cum tamen verè suscipere non intenderet: sed de illo, qui validè quidem Sacramentum suscepit, sed indignè, adeoque non obtinuit effectum sacramentalem sive gratiam (characterem enim certo accipit, quicumque validè suscipit Sacramentum characterem imprimens) defectu dispositionis requisitæ, v. g. quia existens in peccato mortali dolorem debitum culpabiliter aut incul-

41.
Sacramenta
conferunt
gratiam
habitualementem,
quando essentialiter
compleantur.

42.
Quid hic
sit, fide
suscipere
Sacramentum.

inculpabiliter omisit; aut quia in ipsa Sacramenti susceptione novum peccatum mortale commisit. De hujusmodi fictæ suscipiente quaeritur, an postea dolens de peccatis recipiat gratiam sacramentalem v. g. baptismi, quam in ipso baptismo non est consecutus propter obicem peccati necdum retractati.

43.
Baptismus
fictæ suscep-
tus obice
sublato re-
viviscit.

Probat
ex S. Augu-
stino.

DICO I. Baptismus fictæ susceptus sublata fictione sive obice reviviscit conferendo gratiam remissionis peccatorum atque poenarum ex opere operato. Ita D. Thomas *quæst. 69. art. 10. Scorsim dist. 4. quæst. 5. num. 3. & 4.* & alii Theologi communiter. Probat I. ex S. Augustino *lib. 1. de Baptismo cap. 12.* ubi ait quod tunc valere incipiat ad salutem, Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit; quæ (ut præmittit) corde in malitia vel sacrilegio perseverante peccatorum abolitionem non sinebat fieri. Similia habet *lib. 3. cap. 13. & lib. 6. cap. 5.* Ex quibus locis Theologi communiter colligunt Augustinum fuisse in hac opinione: quorum communis intellectus magnum fundamentum præbet opinandi istum fuisse Augustini sensum: cujus proinde auctoritas sumitur pro præcipuo Conclusionis fundamento. Conformeriter loquitur S. Gregorius *lib. 9. Epist. 61.* (& refertur c. *Ab antiqua 44. De Consecr. dist. 4.*) dicens: Quia sanctum Baptisma, quod sumit apud Hæreticos consecrati, tunc in eis vires emundationis recipit, cum . . . sanctæ & universalis Ecclesiæ visceribus fuerint uniti.

Cui conso-
nat S. Gre-
gorius.

Neque explicari potest Augustinus, & consequenter Gregorius, quod voluerit Baptismum recedente fictione valere ad salutem, quatenus ratus habetur à Deo, & exinde incipiunt ipsi ficto proficere cetera, etiam Sacramenta, quæ sine suscepto Baptismo prodesse non poterant; prout *lib. 1. de Nupt. cap. 33.* docet per Baptismum mundari atque sanari etiam subsequenter peccata; utique radicaliter. Tum quia explicatio ista est minus propria & communi intellectui contraria. Tum quia Donatistis arguentibus ex valore Baptismi ab ipsis collati esse penes se Ecclesiam, veluti in qua sola locum habet remissio peccatorum, per Baptismum eorum causata, respondet Augustinus, esse quidem validum, sed tunc solum remittere peccata, utique formaliter & propriè (hoc enim sensu arguebant Donatista) quando deserto schismate fictio seu indispositio recesserit veraci confessione. Confirmatur: quia Augustinus docet Baptismum id operari recedente fictione, quod Donatistæ arguebant eundem operari acceptum in secta ipsorum: atqui hoc intelligebatur de remissione peccati & poenæ factæ per ipsum Baptismum propriè; ergo & illud: alioquin responsio Augustini non esset conformis.

44.
Sua dicitur

Probat II. ex Trident. *sess. 6. cap. 4.* docente Baptismum esse medium ad ju-

stificationem necessarium, sic ut illa sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non possit: sed qui fictæ est baptizatus fictione recedente justificatur & fit filius Dei: ergo dicendum est id fieri per Baptismum aut ejus votum: non per votum, quia sicut non potest alius Baptismus adhiberi, ita neque aliud Baptismi votum: ergo fit per Baptismum antè susceptum: atque ita Baptismus fictione recedente consequitur suos effectus. Fortasse tamen responderi posset, Concilium nil aliud velle, quàm quod susceptio Baptismi sit ita necessaria, ut quantumcumque quis fuerit per contritionem justificatus, equidem debeat baptizari, nisi jam baptizatus sit: sine velle, quod nemo unquam justificetur, nisi vel actu Baptismum receperit, vel votum saltem implicitum Baptismi habeat; ideoque non dixisse, nos necessario justificari per Baptismum, aut ejus votum, sed non posse sine alterutro justificari.

Probat III. congruentià: quia si Baptismus fictæ susceptus non revivisceret, non daretur tunc externum remedium remissivum originalis & peccatorum ante Baptismum commissorum; quod tamen excellentia novæ Legis postulare videtur. Sequela probatur: nam ista peccata non remitterentur per Baptismum fictæ susceptum, ut supponitur: non etiam per poenitentiam Sacramentum: cum hoc tantum sit institutum in remissionem peccatorum intra Ecclesiam seu post baptismum commissorum, ut docet Trident. *sess. 14. c. 2.* Dicendum igitur est Baptismum fictæ susceptum reviviscere. Quod si respondeatur sufficere ut tali casu possint peccata ante Baptismum commissà remitti indirectè per Sacramentum Poenitentiae. Contra facit, quod ne hoc quidem remedium externum haberet locum in iis, qui cum fictione inculpabili Baptismum suscepissent, nec postea peccassent; utpote qui forent Sacramenti Poenitentiae incapaces, adeoque carerent etiam sine culpa sua omni externo salutis remedio. Deinde excellentia novæ Legis postulare videtur in prædictis casibus remedium etiam directè remissivum originalis & peccatorum ante Baptismum commissorum. Qui tamen id negaret, neque etiam inconveniens esse crederet, quod in postremo casu, qui est valde rarus, & quasi metaphysicus, deesset externum remedium etiam indirectè remissivum culparum Baptismum susceptum præcedentium, non posset, quantum est ex ratione, convinci.

Ex hac Conclusionem sequitur I. Baptismum reviviscentem (idem est de aliis Sacramentis, si quæ reviviscant, de quibus postea) conferre gratiam habitulaem; cum in illius collatione vita Sacramenti seu virtus vivificandi consistat. Et quidem juxta Doctores

Doctores communiter distinctam confert ab ea, quæ confertur ratione poenitentiae vel contritionis, per quam tollitur obex: adeoque est major gratia, quam quæ confertur intuitu solius poenitentiae aut contritionis: aliâ enim reviviscantia Sacramenti parum haberet utilitatis. Idemque conficitur ex testimoniis *Augustini*, quibus asseritur Baptismum tunc recuperare vim suam, incipiendo valere ad salutem & remissionem peccatorum: quod quâ ratione verum est, si totum haberetur æqualiter per opus operantis, etiam excluso Sacramento.

Sequitur II. Sacramentum reviviscere conferendo jus ad auxilia actualia suo tempore conferenda, juxta Doctores communiter: hoc enim jus comitatur gratiam habitalem Sacramenti.

Sequitur III. vi Baptismi præcedentis, quando reviviscit, conferri remissionem omnium poenarum temporaliûm: hæc enim ex institutione divina in Baptismi virtute (quæ cum Baptismo reviviscit) simul cum infusione gratiæ continetur. Intellige tamen hoc de poenis, quæ respondebant peccatis Baptismo præviis; non autem de iis, quæ debentur ob peccatum ipsius fictionis aliave Baptismum subsequentia.

Petes, quanta sit illa portio gratiæ, quæ remoto obice datur ex vi Sacramenti prius suscepti? *Suarez disput. 29. sect. 4. & Coninck* existimant esse determinatam portionem, eamque minimam, quæ per Baptismum conferri solet, v.g. quanta parvulis in Baptismo tribuitur. Sed probabilius cum *Præposito* & pluribus aliis respondetur, eam dari secundum proportionem dispositionis, quâ tollitur obex: quandoquidem juxta regulam generalem Sacramenta adultis majorem aut minorem gratiam conferant juxta propriam ipsorum dispositionem. Et quamvis dispositio sequatur Sacramenti susceptionem, præcedit tamen infusionem gratiæ, & disponit ad illam: cuius Sacramentum, etiam dum reviviscit, est collativum ex opere operato: dispositio namque ad effectum non debet præcedere causam ipsam, sed causæ operationem. Itaque non omnibus obicem removeantibus eadem seu æqualis gratia virtute Baptismi reviviscantis confertur; quandoquidem diversi obicem removeant per inæquales dispositiones.

Dico II. Reliqua Sacramenta fictè suscepta verosimiliter sublato obice non reviviscunt. Ita *Soto dist. 6. quaest. 1. art. 8. Valquez, Præpositus* & alii. Probatûr: nam de solo Baptismo loquitur *Augustinus, Gregorius* Papa *D. Thomas, Scotus*, & passim antiquiores Theologi. De aliis autem Sacramentis ex Scriptura, Patribus, aut ratione non habetur solidum fundamentum: sine quo tamen effectus non sunt Sacramentis

attribuendi, cum illorum virtus totaliter dependeat ex divino beneplacito, quod aliquo vel prædictis modis deberet nobis innotescere.

Dixi verosimiliter: oppositum enim de Confirmatione & Ordine non est improbabile: tum quia multi sic sentiunt; quibus favet *D. Bonav. dist. 3. p. 1. art. 2. q. 3.* quatenus pro ratione reviviscantia Baptismi allegat initerabilitatem & Characteris impressionem. Tum ob hanc ipsam rationem, nempe quia similiter hæc Sacramenta imprimunt Characterem & sunt omnino initerabilia, uti baptismus; adeoque conveniens erat, ut effectus illorum fictione recedente revivisceret: ne alioquin qui semel indignè aut sine sufficienti dispositione illa Sacramenta suscepisset (quod subinde etiam sine culpa potest contingere) illorum effectû in perpetuum careret: præsertim cum constituent hominem in statu immutabili, ad quem dignè obeundum gratia illis Sacramentis propria est valdè utilis, immo necessaria. Idem simili ratione docet *Suarez* & alii de Extrema Unctione & Matrimonio: quia licet non imprimant Characterem, tamen reiterari non possunt durante eadem infirmitate aut vitâ conjugis.

Verum hæc omnia nituntur incertâ conjecturâ. Quod autem Aliqui allegent auctoritatem *Augustini*, qui lib. 6. de Bapt. do ostendit cap. 5. videretur doctrinam præced. Conclus. tractatam fundare in sanctitate Baptismi, quæ ratio etiam locum habet in his Sacramentis. Hoc, inquam, parum urget, eò quod ratio ista non sufficiens sit aut adæquata, sed præcipua sit voluntas Dei instituentis hæc ratione Baptismum, tum ob illius sanctitatem, tum principaliter ob remissionem peccatorum Baptismum antecessentium, quæ necessariò debet fieri per ipsum Baptismum ut patet ex *Augustino lib. 1. de Bapt. cap. 11. & ex objectione Donatistarum* ibidem. Deinde sanctitas etiam locum habet in Sacramento Eucharistiæ: quod tamen reviviscere æquè ut alia Sacramenta, nullatenus dici potest (quid quid aliqui videntur secus sentire) non solum quia nulla est necessitas, cum possit toties quoties iterari, & effectus illius obtineri: sed etiam quia videtur alienum à mente Fidelium: & quia non leve sequeretur inde inconveniens, nempe eum qui semper sacrilegè celebrasset aut communicasset, sed in fine vitæ cum attritione & confessione moreretur, recepturum gratiæ augmentum & sanctitatem tanto majorem, quanto plura sacrilegia commisisset. Ita *D. Bonavent. dist. 4. part. 1. art. 2. quaest. 3. ad 3.* & alii communiter.

Cessaret quidem allegatum inconveniens, dicendo reviviscere solum ultimam communionem, adeoque obicem

49. Oppositum tamen de Confirmatione & Ordine est etiâ probabilis.

Idem variè censens de Extrema Unctione & Matrimonio.

50. Sed incertum.

Eucharistia saltem non reviviscit.

Quod amplius declaratur.

debere auferri, antequam Eucharistia de-
nuo sumatur; ut respondet *Poncius disp. 41.*
num. 92. in favorem assentientis reviviscentiam
Eucharistiae; tamen ipse illam
neget. Nihilominus hoc novum effugium
non est ad mentem istorum Auctorum, qui
sine restrictione loquuntur. Deinde sancti-
tas Sacramenti (in qua se fundant) lo-
cum habet, quocumque tempore obex
tollatur. Denique etiam tali reviviscen-
tiae obstat adhuc, tum jugis Sacramenti itera-
bilitas, tum sensus communis, quo Eucha-
ristia indignè suscepta instar cibi à stoma-
cho rejecti videtur, omnino vim nutrien-
di perdere. Nisi quòd supposita veritate
opinionis assentientis augeri gratiam aucta
dispositione interea dum adhuc in stoma-
cho durant species sacramentales (de quo
in *Tract. de Eucharistia*) consequens videatur
Eucharistiam ab initio in malo statu sus-
ceptam reviviscere, si ante corruptionem
specierum accedat dispositio.

51.
*Poenitentia,
si possit esse
valida &
informis,
probabiliter
reviviscet.*

De Poenitentiae tamen Sacramento pro-
babile satis est, quòd reviviscat, supposito
quòd possit dari validum & informe; pro-
ut plures censent, quibus tamen non assen-
timur, ut suo loco patebit. Pro illo enim
est ratio specialis, quae pro Baptismo: nam
peccata in illo validè confessà non remit-
tuntur directè in sequenti confessione, in
qua non debent exprimi: ergo sublato o-
bice directè remittuntur per absolutionem
in confessione praecedenti informi datam,
cui fuerunt directè subjecta: Christus eni-
m voluit ut semel singula mortalia dire-
ctè subiciantur sententiae Ecclesiae, & sa-
cramentaliter remittantur. Confirmatur:
quia nullum peccatum mortale post bap-
tismum commissum potest remitti sine Sa-
cramento Poenitentiae aut ejus voto: atqui
peccata mortalia in confessione informi ex-
pressa remittuntur postea per contritio-
nem absque voto acrius confessionis de
illis (cum non sit opus ea amplius confi-
teri) ergo remittuntur per efficaciam ip-
sius Sacramenti poenitentiae prius suscep-
ti. Haec tamen non ita convincunt, ut non
sit responsioni aut evasioni locus; prout
circa auctoritatem Tridentini observatum
fuit *num. 44.*

Q U A E S T I O V.

*Qualis Dispositio requiratur ad tol-
lendum obicem, & ad Revivis-
centiam Sacramentorum?*

52.
*Obex, alius
negativus,
alius positi-
vus.*

O BEX alius est merè negativus & con-
sistit in carentia inculcata legitimae
dispositionis ad effectum Sacramenti re-
quisitae. Alius positivus, qui consistit in pec-
cato mortali, quod quis incurrit suscipien-
do culpabiliter Sacramentum absque de-
bita dispositione.

Ad Sacramenta porro vivorum quòd at-
tinet, sicut illa dum actu suscipiuntur,
praesupponunt primam gratiam habitu-
lem; sic dum praeterita reviviscunt (si quae
reviviscant) videri potius possent simili-
ter praesupponere statum gratiae; adeoque
contritionem, vel cum Sacramento mor-
tuorum attritionem, etsi sit obex tantum
negativus, praerequirere. Nihilominus si Sa-
cramenta vivorum causest aliquando per-
acidens seu secundario primam gratiam,
videntur illam consequenter causare in bo-
na fide attrito, quando cum obice negativo
suscepta reviviscunt. Immo consequenter
non video, cur id fieri non possit, etsi attri-
tio foret cognita ut tales, ab illo, qui post-
modum nosceret infructuosam Sacramenti
susceptionem bona fide factam: nam tunc
cessat obligatio suscipiendi extra statum
gratiae hujusmodi Sacramentum, utpote
jam receptum, quod proinde videtur re-
viviscendo operari effectum in attrito:
cum causationi primae gratiae per se solum
obstet, quòd Christus ista Sacramenta gra-
viter vetuerit suscipi extra statum gratiae.
Unde etiam in sententia adscribentium his
Sacramentis interdum primam gratiam,
causaretur gratia in suscipiente illa cum at-
tritione cognita, qui invincibiliter ignora-
ret aliam dispositionem requiri. In contra-
ria verò sententia aliter foret discurrendum.
Quòd si suscipiantur cum obice positivo,
idem est de iis dicendum, quod de Baptis-
mo. De quo (idem est de Poenitentia, & de
tunc informis, & reviviscat)

D I C O I. In eo qui recepit Baptismum
cum obice merè negativo, & post Bap-
tismum non commisit novum peccatum mor-
tale, reviviscit Baptismus per solam attritio-
nem supernaturalem. Est communis contra
Vasquez requirentem contritionem, sumpto
fundamento ex *Augustino*, qui tamen loqui-
tur de obice positivo, vel dicit requiri poe-
nitentiam, quae complectitur contritionem
perfectam & imperfectam.

Probatur Conclusio: quia ad delendum
peccata Baptismum praecedentia sufficit
attritio, quando Baptismus suscipitur; er-
go etiam quando reviviscit, cum secundum
Augustinum tunc habeat eandem vim.
Confirmatur: quia alioquin is, qui post
Baptismum cum obice negativo susceptum
non peccasset, justificari non posset, nisi
per contritionem, sicut in *LGge* veteri. Im-
mo peioris esset conditionis, quam is qui
post Baptismum plura peccata commisisset:
hic enim per attritionem cum Sacramento
Poenitentiae) cujus alter est inca-
pax) posset justificari; ut etiam merito ad-
mittit ipse *Vasquez*: quamvis hoc non sa-
tis quadret in ipsius opinionem: vis enim
Baptismi non roboratur ex conjunctione
confessionis, utpote nullam vim habentis
in peccata ante Baptismum commissa: igitur

tur tota dispositio requisita, ut peccata ante Baptismum facta per eum directè remittantur, oritur ab attritione.

Dico II. Qui suscepit Baptismum cum obice positivo, vel post ejus susceptionem commisit peccatum mortale, debet perfectè contriti, vel saltem attritus confiteri, ut Baptismus reviviscat. Ita Scotus & alii Theologi communiter. Ratio est: quia attritio non potest tollere peccatum mortale absque Sacramento realiter suscepto: cum igitur hæc peccata, velut naturà aut tempore postflora Baptismo, non possint per ipsum deleri; consequens est, quòd deleri debeant per contritionem cum voto Sacramenti Poenitentiae, aut saltem per attritionem cum ipso Sacramento.

Neque dici potest illa peccata mortalia concomitanter sive indirectè deleri per Baptismum prius susceptum, dum illius virtute cum attritione directè auferuntur peccata Baptismum præcedentia; ut refertur sentire Paludanus dist. 4. quaest. 5. versus finem: qui tamen huic doctrinæ non firmiter adheret, addens proinde sub disjunctione aliam & communem responsonem. Illud equidem valdè probabile censet Dicastillo disp. 2. de Bapt. dub. 6. Non, inquam, id dici potest, quia nullum Sacramentum habet virtutem remittendi peccata futura, seu post ejus susceptionem commissa: Sacramenta enim sunt medicinæ vulnerum præcedentium curativæ, & contra sequentia præservativæ. Quare peccata postea commissa faciunt, ut ne quidem remittantur commissa ante Baptismum, dum sola adest attritio: cum unum mortale sine altero non remittatur, & recedente fictione non remittantur peccata virtute Baptismi, nisi quæ ipsum tempore vel naturà præcedunt, ut habet communis sensus Doctorum: à quo recedendum non est sine fundamento; quòd hic nullum est. Nam quòd Dicastillo sup. num. 207. allegat, cum peccatis confessis simul indirectè absolvi & remitti oblita aut iusta de causâ suppressa, nihil probat: nam talem vim esse à Christo datam absolutioni quoad peccata illam antecedentia, constat ex Trid. sess. 14. c. 5. & indubitato omnium Catholicorum sensu: non constat autem esse datam Baptismo quoad peccatorum subsequentium indirectam dectionem: cum tamen in materia Sacramentorum ob levem conjecturam ex quadam paritate desumptam non liceat Sacramentis ascribere novos effectus contra sensum communem. Immo verè non est paritas inter Baptismum & exemplum ab ipso allegatum. Esse autem inter Baptismum & confessionem validam ac informem, casu quo detur & reviviscat, si nempe post illam quis committeret nova peccata. Verùm pariter hæc tunc non revivisceret per solam attritionem, neque indirectè peccata

se sequentia deleret.

In quo etiam fit, in confessione particulariter non fore exprimendum peccatum, cui quis in Baptismi susceptione affectu adhereret; utpote quòd tempore & naturà baptismum antecessit. Sufficeret itaque confiteri, quòd Sacramentum indignè susceperit: nisi fortasse complacentia istius peccati fuerit post Baptismum continuata: tunc enim de illo deberet eatenus fieri confessio in particulari. Quòd etiam fieri deberet de aliis peccatis tempore aut naturà Baptismum subsequenti- bus. Prout naturà posteriori susceptione Baptismi est sacrilegium, quòd per factam illius susceptionem committitur: hoc enim peccatum tunc committitur, quando Baptismus deberet suum conferre effectum, adeoque est Baptismo naturà posterior, sicut ipsa collatio effectus.

Quòd si fingatur casus, quo peccatum aliquod mortale committatur, quòd præcisè absolvatur in ipso momento temporis, quò absolvitur Sacramentum, dubium est, an illud pertineat ad peccata commissa ante Baptismum, adeoque per eum reviviscentem remitti debeat; prout existimat Vasquez: an verò pertineat ad peccata commissa post Baptismum, & remitti debeat per confessionem; prout docet Coninck, Præpositus & alii. Quòd posteriori apparet probabilius: eò quòd tale peccatum effectui Baptismi directè adversetur. Deinde quia numquam potest tolli per Baptismum dum actu suscipitur, adeoque nec quando reviviscit. Unde etsi propriè loquendo tale peccatum nec sit commissum ante, nec post Baptismum: quia tamen quævis peccata possunt remitti per Baptismum vel Poenitentiam, & istud nequit remitti per Baptismum, censetur eatenus inter commissa postea, id est, inter remissibilia, non per Baptismum, sed per Poenitentiam.

Petes, à quo causetur gratia Sacramenti reviviscentis v.g. Baptismi? Resp. quòd principaliter à Deo, dispositivè à dispositione, instrumentaliter & ex opere operato ab ipso Baptismo præterito, sicut quando ab initio dignè fuisset susceptus Baptismus. Quòd si Baptismus cum positivo obice susceptus reviviscat per attritionem cum Sacramento Poenitentiae, attritio ista partim disponit ad effectum Sacramenti Poenitentiae, partim ad effectum Baptismi reviviscentis distinctum: sic ut duplex tunc detur gratia, respondens duplici Sacramento: & quidem per illam quæ respondet Baptismo reviviscenti, directè remittuntur peccata præcedentia Baptismo, per aliam peccata sequentia; idque eodem instanti, etiam naturæ.

Dices: Contritio vel attritio cum sequenti Sa-

56. Peccatum, cui baptizandus adheret, non est materia confessionis, nisi quatenus post Baptismum continuatur.

Quòd si planè concemiantur cum Baptismo absolventur, probabilius foret materia confessionis.

57. A quo causetur gratia Sacramenti reviviscentis.

58.

Qui Baptismus reviviscens eodem naturæ instanti operetur gratiam, quo suam contritio vel sacramentum per quod reviviscit.

ti Sacramento, Pœnitentiæ scilicet, debet resuscitare Baptismus veluti mortuum in instanti A, & in eodem instanti naturæ causatur gratia correspondens: ergo non potest in illo eodem instanti naturæ pariter suam gratiam causare Baptismus reviviscens; veluti qui in instanti A: resuscitatus, non potest operari, nisi in sequenti naturæ instanti B: cum sicut prius naturæ debet causa esse, antequam operetur, sic & resuscitari. Resp. quod Baptismus resuscitetur non tamquam mortuus, sed tamquam impeditus & præteritus, existens in divina acceptatione; adeoque eodem instanti, quo impedimentum tollitur, operatur: illud ipsum enim erat carentia dispositionis, quæ tollitur formaliter per ipsam dispositionem. Quare si reviviscat Baptismus per aliud Sacramentum, v. g. Pœnitentiæ, eadem attritio tollit fictionem reddendo subjectum dispositum, sicque Baptismus præteritum reddit ipso instanti naturæ causantem effectum, quo Sacramentum Pœnitentiæ, quatenus ad utrumque seu utriusque effectum eodem instanti naturæ disponit.

QUESTIO VI.

De Characterere.

59. Quis sit Character.

EXPLICATIS iis quæ concernunt primarium Sacramentorum effectum, scilicet gratiam, explicanda sunt ea, quæ concernunt eorundem effectum secundarium, qui dicitur Character. Quod est vocabulum græcum; latinè idem significans, quod figura seu nota. Unde ad Heb. 1. ubi Latinus Interpres habet: *Qui cum sit splendor gloriæ & figura substantiæ eius, in Græco loco figuræ est Character.* Est autem in præsentem signum quoddam spirituale mediante Sacramento animæ impressum indelebiter, quo homines consecrati distinguuntur ab aliis. Quod quidem non in omnibus Sacramentis imprimitur, neque etiam in uno solo, sed in omnibus & solis initerabilibus, ut jam patebit.

60. Illum imprimunt sola tria Sacramenta initerabilia.

DICO I. Tria Sacramenta initerabilia, Baptismus scilicet, Confirmatio & Ordo, quando validè conferuntur, imprimunt in anima Characterem. Ita expressè definit Florentinum in Decreto de Armenis, & Tridentinum sess. 7. can. 9. de Sacram. in genere: & antea idem determinaverat Innocentius III. c. Majores, de Baptismo, agens in speciali de isto Sacramento.

Scotus de hoc non dubitavit, fundans rationem in auctoritate Ecclesiæ.

Veritas hæc ex Scripturis convinci non potest: uti nec ex claris & expressis Patrum auctoritatibus, quin secundum se in alio sensu possent explicari: ut optimè Scotus d. 6. q. 9. num. 13. & 14. Facile enim Patres exponi possent, quod ipsum Sacramentum v. g. Baptismi vocent Characterem

quo ob signatur. Ideoque Doctor, qui definitionem Florentini & Tridentini non viderat, rectè concludere esse necessarium ponendum Characterem, quantum pro tunc occurrebat, ob solam auctoritatem Ecclesiæ scilicet cap. Majores cit. juncto cap. Ad abolendam, de Hæreticis, ubi perpetuo anathematis vinculo innodantur aliter de Sacramentis Ecclesiæ sentientes, quam sentiat Sancta Romana Ecclesiæ; cujus profectò auctoritas est certissima. Ut proinde immeritò Præpositus q. 63. art. 1. sic referat Sententiam Scoti, quasi videatur existimare doctrinam de Characterere solum esse probabilem. Quare etiam Scotus n. 17. dicit, quod ponendi Characterem necessitas est hæc, quia Ecclesiæ ponit. Et subdit: Sufficit enim auctoritas Ecclesiæ; adducitque Augustinum l. contra Epist. Fundamenti c. 5. dicentem: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholice commoveret auctoritas.* Quamquam præmittat, non post spectando tunc temporis expressè & in terminis definita, evidenter necessario probari ex creditis.

Nihilominus etsi verum sit Ecclesiæ auctoritatem in hoc negotio habere partes præcipuas; eâ tamen suppositâ intelligimus mentem sanctorum Patrum sine dubio fuisse in eadem significatione de Characterere loqui, ac traditionem Ecclesiæ (in qua hæc veritas fundatur) conservare. Plurima ejusmodi testimonia, accedente sensu Ecclesiæ satis clara, vide apud Bellerminum l. 2. de Sacram. c. 21. Suarez disp. 11. sect. 10. Nobis pauca sufficiant. Cyrillus Hierosolymitanus Præfat. in Catech. §. Magnum, enumerans Baptismi effectus ait: *Magnum est propositum hoc Baptisma, captivitatibus liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, animæ regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum & indelebile; omnis autem effectus Baptismi alius à characterere est delebilis.* Et Augustinus l. 6. de Baptismo c. 1. ait: *Dominicum Characterem à fallacibus depradatoribus suis toris acceperat.* Loquitur de baptizato ab Hæreticis; & addit, *Characterem tamen dominicum in ea, ove, agnosci potius, quàm improbari.* Similia docet Epist. 23. & Epist. 204. ait: *Oves Christi estis, Characterem Dominicum portatis, in Sacramento quod accepistis.* Et Tract. 5. in Epist. 1. Joan. de baptizato ait: *Si autem non habet, Charitatem scilicet, Characterem quidem impositum habet, sed desertor vagatur.* Eundem characterem militari comparat l. 2. contra Epist. Parmeniani c. 13. circa med.

Pro eadem veritate, suppositâ Ecclesiæ traditione consensu adferri possunt Scripturæ; quamquam nec eâ suppositâ convincentes; scilicet ad Ephes. 1. in quo & creditores signati estis spiritu promissionis sancto &c. Et cap. 4. Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis. Et 2. ad Corinth. 1. Qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. Ubi

Ubi Apostolus agens juxta quosdam de Baptismo, juxta alios de Confirmatione, juxta alios de utroque assignat tres effectus, scilicet unctionem per gratiam sanctificantem, signationem, seu (ut verbum Græcum sonat) sigillationem per Characterem, dationem pignoris, id est, juxta varios testimonium bonæ conscientie. De his plura videre est in *Commentario ad locum Scoti citatum num. 15. & seqq.* Videri etiam potest ad initium quaestionis.

Ratio efficax hujus veritatis assignari non potest præter institutionem Christi traditione & auctoritate Ecclesie nobis perspectam. Communiter equidem allegatur, quod fatentibus etiam Hæreticis, quædam Sacramenta sint omnino initerabilia, cujus ratio est Character, ut determinat *Florentinum & Tridentinum supra*. Alia autem solida ratio hujus rei dari non potest: nam quantumvis Baptismus v. g. sit ingressus in Ecclesiam, ut respondent Hæretici, cur baptizatus si non habeat Characterem nequit egredi, ac deinde reingrediens iteratò baptizari? Præsertim si fructus Sacramenti non sit alius, quàm ejus applicatione excitare fidem remissionis peccatorum contentæ in promissionibus Christi.

Nihilominus absolutè loquendo potuisset Deus instituire, ut non nisi semel quis validè baptizaretur, esto non daretur in Baptismo Character: quæ enim apparentia repugnantia? E contra, etsi Baptismus Characterem conferret, potuisset tamen illum Deus sic instituire, ut posset repeti, sive hoc modo, ut quando repeteretur, non daretur Character, utpote jam datus: sive ut daretur secundus: etsi enim primus sufficiat, posset de superabundanti dari secundus: plura enim, dum vult, potest Deus, quàm quæ ad aliquid sufficiunt. Vel sanè Character secundus deserviret ad designandum secundum Baptismum; ita ut ex signorum numero indicetur numerus Baptismorum. Sicut peregrini Hierosolymitani toties signum in brachio recipiunt, quoties peregrinationem confecerunt.

Congruentia hujus triplicis Characteris optima assignatur & explicatur à *Scoto d. 6. q. 10. num. 12.* quia per tria dicta Sacramenta constituitur homo irrevocabiliter in certo gradu ac munere in Ecclesia Christi ad spiritualia quædam munia activè aut passivè obeunda, non sic per reliqua quatuor. Per Baptismum quidem deputatur homo, ut sit filiusfamilias ac domesticus Christi, accipitque potestatem ad discipulanda cetera Sacramenta. Per Confirmationem deputatur, ut sit miles Christi, fidemque fortiter profiteatur & propugnet. Per Ordinem denique constituitur familiaris præfectus, ad eandem regendam, Sacramenta & alia bona communia distribuenda, aliosque ad familiam admittendos. Sic enim & olim qui

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

deputabantur ad certa officia & obsequia principis, solebant certis signis ab aliis discerni; v. g. milites notabantur principis characterem eis impresso: & etiamnum magistratus & famuli sæpè certis signis discernuntur.

Itaque præcipuum Characteris munus est, ut sit sigillum seu signum spirituale designans suum subjectum: ita ut Angeli intuentes Characterem Baptismi v. g. (idem cum proportione est de duobus reliquis) ex eo tamquam signo videant hominem esse de familia Christi, habere jus ad auxilia & suffragia communia &c. De quo & aliis officiis Characteris vide *Scotum d. 6. qu. 10. num. 13.* An autem præfata significatio Characteris competat ei ex natura sua, an verò solum ex divina institutione, est inter Doctores controversum. Sed cum ad minus difficillimum sit intelligere, quòd hujusmodi signum naturale sit possibile (Plures existimant absolutè possibile non esse) neque ex ullò capite colligatur, quòd character de facto tale sit, censendum potius est, esse sigillum ex instituto: tum quia id sufficit, supposità notitiâ institutionis talis signi ad discernendum v. g. baptizatos à non baptizatis: tum quia est facilius, adeoque ceteris paribus præferendum in explicatione fidei; præsertim in materia Sacramentorum, quæ ipsa sunt signa ex instituto. Immo ex multorum sententia ipse effectus principalis Sacramentorum, scilicet gratia, non est signum naturale divinæ amicitie, sed ex Dei ordinatione. Estque hæc de Characteris Sententia communis, contra *Salas & Lugo*.

Petes, an circumcisio impresserit characterem? Resp. id esse valde incertum: cum *D. Thomas q. 63. art. 1. ad 3.* & plerique alii hoc negent: nec suppetat ex aliquo capite solidum affirmandi fundamentum. *Scotus* nihilominus *sup. q. 9. n. 21.* obiter insinuat, non tamen assertivè statuit, contrarium posse dici. Quod videtur posse conjectari ex eo, quòd Circumcisio fuerit janna veteris Legis, per quam homines adscribebantur in peculiarem familiam ac populum Dei; sicut Baptismus est in Lege nova. Quàmvis autem aliqui Patres significent Circumcisionem obsignasse solam carnem, & in eo à Baptismo distinguant: loquuntur tamen de signatione per gratiam, quam adultis, saltem aliunde justificatis ab originali, vi suâ non conferebat, immò nec parvulis ex primaria institutione; prout dictum est circa initium hujus Tractatus. Neque hinc sequitur circumcisos non debuisse baptizari: quia per circumcisionem necdum erant adscripti in familiam Christi ac Ecclesiam novæ Legis; quod proinde per Baptismum fieri oportebat: qui etiam perfectiorem ac diversæ speciei imprimit Characterem; sicut di-

P 3 versu

66.
Officium
Characteris,

An sit signum naturale, an ex instituto.

67.
An Circumcisio impresserit Characterem.

versi Ordines diversos specie imprimunt Characteres.

Nihilominus hoc de Circumcisione (ut dixi) incertum est, cum de eo non habeatur aliquid firmi in auctoritate. Alioquin videretur id pariter extendi posse ad remedium Legis naturæ, veluti per quod etiam homines adscribebantur Ecclesiæ Dei ac Religioni, quodque similiter non erat iterabile, scilicet cum simili fructu.

68.
Character non est mera denominatio extrinseca, sed forma realis.

DICO II. Character sacramentalis non est mera denominatio extrinseca aut ens aliquod morale ex susceptione Sacramentorum initerabilium resultans, unde homo censetur à Deo deputatus ad suum cultum sive ad sacras actiones. Ita communiter Theologi contra *Durandum dist. 4. q. 1.* qui appellat relationem rationis, more loquendi antiquis Theologis in similibus consuetudo, etsi à parte rei solum velit excludere realem qualitatem, non autem præfatam conditionem moralem ex divina deputatione: ex qua similiter David electus in regem obtinuit nomen & dignitatem regiam velut aliquid morale ipsum moraliter afficiens. Quam quidem *Durandi* sententiam non posse sine errore defendi propter locutiones Conciliorum censet *Suarez* & alii Recentiores: Alii tamen illam à graviore censura liberant. De quo quidquid sit, omnino tenenda est communis doctrina. Quæ

69.
Probat ex locutionibus Conciliorum in sensu obvio intellectus.

Probat: quia Concilia definiunt Characterem esse signum spirituale & indelebile impressum in anima; quæ etsi aliquo modo quadrare possent in denominationem moralem ex divina ordinatione sic resultantem, ut nullâ humanâ potestate impediri vel auferri possit, secus quam dignitates vel potestates politicæ: propriè tamen ut sonant accepta denotant physicam impressionem alicujus notæ realis ac spiritualis; prout indubiè quilibet non præventus censeret. Confirmatur: tum quia Doctores Catholici constanter hoc sensu verba Conciliorum intellexerunt: tum quia ipsi Hæretici, contra quos in iisdem agitur, intelligunt sententiam Catholicorum de aliquo physico & reali, & hoc sensu impugnant. Deinde iidem Hæretici facile admitterent ens aliquod rationis seu denominationem extrinsecam in anima baptizati resultare ex Baptismo, quem docent initerabilem. Quàmvis simul misceant alios errores, præsentem non excusantes; quod scilicet Baptismus tantum valeat ad excitandam fidem; quod Confirmatio, & juxta Nonnullos ex ipsis Ordo non sit Sacramentum, saltem quo deputetur quis ad conficienda Sacramenta; quod denique is, qui juxta illos fuit sacerdos, possit fieri laicus. Etenim his non obstantibus, etiam errarunt circa Characterem baptismalem; & tamen non negassent, qualem affirmavit *Durandus*.

In quo tum à Catholice, tum ab ipsis Hæreticis sunt intellecta.

Hi denique ens aliquod morale ex Baptismo relictum non negarunt.

70.

Arriaga d. 17. sect. 3. potissimum se fundat

in eo, quod *Trid. sess. 23. c. 3. & 4. & can. 1. & 4.* manifestè condistinguat potestatem perpetuam & irrevocabilem (quam *Durandus* vocat denominationem extrinsecam & Characterem) ab ipso Characterem. Ait enim: *Si quis dixerit vel per hoc Sacramentum potestatem non concedi, vel semel ordinatum posse fieri laicum, vel Characterem non imprimi, anathema sit.* Illa enim particula vel denotat distinctionem inter potestatem irrevocabilem & Characterem. Verùm prædicta verba non sunt *Tridentini* in terminis. Quod etiam *c. 3.* nil habet ad propositum. Solum *can. 1.* definit in Ecclesia non esse officium tantum, & nudum ministerium prædicandi, sed esse potestatem aliquam consecrandi & absolvendi. Et *c. 3.* ex eo quod Sacramentum Ordinis imprimat Characterem, damnat asserentes potestatem Sacerdotum tantum esse temporariam, vel hos fieri posse Laicos. Quod quidem rectè faceret, etsi potestas indelebilis non foret à Characterem distincta. Similiter *can. 4.* damnat dicentes per sacram Ordinationem non imprimi Characterem, vel eum qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse. Idque rectè; quantumvis revera non esset inter potestatem & Characterem distinctio. Nec mirum, aut novum, sed familiare etiam ipsi *Tridentino*, errores conexos, aut etiam non distinctos, sed diversimodè ab Hæreticis expressos distinctè à Conciliis damnari; præsertim si non sit certum esse formaliter indistinctos. Ut roindè non urgerent verba *Tridentini*, etsi in terminis essent, qualia *Arriaga* refert:

DICO III. Character sacramentalis non est relatio realis, sed ens absolutum, nempe qualitas aliqua spiritualis. Ita communiter Doctores.

Prima pars de relatione reali probatur: non enim potest dici relatio transcendentalis: nam subjectum est ab illa realiter indistinctum, nec potest sine illa existere, ut g. homo sine risibilitate: cum tamen Character distingatur realiter à suo subjecto, possitque subjectum sine illo existere.

Non est etiam relatio prædicamentalis: ad hanc enim non datur motus sive actio, sed ipsa necessariò resultat ab extremis: Character autem juxta *Tridentinum* animæ imprimitur, adeoque terminat propriam actionem, eamque procedentem non ab extremis, sed liberè à Deo, qui velut causa principalis Characterem imprimit, Sacramento instar instrumenti morales, vel juxta Alios physici, concurrente.

Non denique est relatio extrinsecus adveniens: quàmvis enim illa rectè dici possit animæ imprimi, sicuti dicitur corpori imprimi certum ubi aut situs; ceteraque quæ Characteri tribuuntur, possint isti relationi accommodari: ut bene ostendit *Scottus q. 10. num. 3. & seqq.* ubi (ut patet inspicienti

cienti textum) solum problematicè disputat; quo pacto, non obstantibus rationibus ab eo præallegatis & solutis, posset dici Characterem esse respectum extrinsecus advenientem, ut habet *num. 9* in fine: eò quòd sic ponendo saltem omnes conditiones salvantur, quæ communiter attribuuntur Characteri. Dein *num. 13.* & *seqq.* procedit secundum sententiam, quæ ponit ipsum esse formam absolutam, eamq; qualitatem; ut proinde immeritò citetur in proposito hujus partis Conclusionis. Est, (inquam) illa ita se habeant: nihilominus sine ratione poni non debent hujusmodi entia modalia & imperfecta, quæ implicet etiam per Deum existere sine subjecto: maxime cum enti absoluto aptius seu magis conveniant, quæ Concilia attribuant Characteri; & consonet communis Doctorum sensus.

73. Secunda pars (in quam magis inclinat *Scotus sup. num. 13.* cui proinde adherent ejus Discipuli communiter) probatur: quia cum non substantia, utpote existens in alio ut subjecto: neque quantitas, eò quòd hæc nequeat esse in anima, quæ est spiritualis: neque etiam relatio, ut ostensum est; sequitur, esse qualitatem. Deinde nihil tam propriè dicitur animæ imprimi, eam ornare, notare, & ab aliis distinguere (quæ tribuuntur Characteri) quam qualitas.

74. Ad quam verò speciem qualitatis Character pertineat, disputant Doctores; qui in varias abierunt sententias. Valdè verosimile est, juxta modernam specierum qualitatis distinctionem, spectare illum ad tertiam speciem, quæ complectitur qualitates solum, aut principaliter ordinatas ad perficiendum sive ornandum subjectum; prout est Character, qui juxta Theologos passim & *Scotum sup. q. 9. n. 18.* non est physice activus; & consequenter poni non debet in prima vel secunda specie, ubi tantum ponuntur qualitates principaliter ordinatæ ad agendum. In quarta etiam specie (si tamen sit vera qualitatis species, quod non credo) ponitur figura quantitativa; qualis non est Character. Nec offert, quòd in tertia specie solum videantur ponendæ qualitates sensibiles: hoc enim falsum est: cur namque in ea non ponantur cognitiones & volitiones spirituales, sive humanæ, sive angelicæ, & generatim aliæ qualitates quæ principaliter dantur ad ornatum?

Multi nihilominus Doctores censent Characterem esse collocandum in prima vel secunda speciei qualitatibus. Quod idem videtur sentire *Scotus sup. q. 10. n. 15.* Sed loquitur secundum veterem & minus exactam Aristotelis, non autem secundum modernam specierum qualitatis distinctionem. De illa autem *num. 14.* præmiserat: Secundum veritatem illa divisio qualitatis in qua-

vis species non est propriè generis in species, sed est tantum secundum quosdam modos diversos convenientes diversis qualitatibus; & fortè eidem qualitati in se secundum essentiam possent competere plures modi, qui ponuntur in diversis qualitatibus, id est, qualitatum speciebus. Juxta illam itaque divisionem Character rectè vocari posset habitus, quia de difficili mobilis (ut ait *Scotus n. 15.*) seu difficulter mobilis est. Convenit quoque cum potentia naturali quòd etsi sit supernaturalis, tamen se habeat instar cujusdam potentiae saltem moralis activæ aut passivæ.

DICO IV. Subjectum immediatum Characteris est voluntas. Ita *Scotus d. 6. q. 11. num. 4.* contra Thomistas eum subjectantes in intellectu, & alios eum collocantes in intellectu & voluntate; ac denique contra Recentiores, quorum plerique docent eum habere essentiam animæ pro immediato subjecto.

Probatur: quia Character est quædam dispositio ad gratiam, tum ejusdem Sacramenti tamquam effectus naturæ prior & imperfectior disponens ad effectum perfectiorem ejusdem causæ; tum aliorum Sacramentorum, instar potentiae moralis ad gratiam illorum suscipiendam vel conferendam: ergo sicut gratia, à charitate indistincta, est in voluntate, sic & Character. Deinde Character baptismalis est signum vel fundamentum specialis obligationis animæ ad Christum, ut servet ejus legem; Character Confirmationis inducit obligationem Christianæ militiæ, & quodammodo confessionis indei; Character denique Ordinis tribuit potestatem moralem: omnis autem obligatio cadit primò & directè in voluntatem, adeoque in ea congruè ponitur obligationis signum aut fundamentum: sicut & potestas moralis operandi est in illa ut proximo subjecto.

76. Fundamentum aliarum Opiniorum nullam habent difficultatem. Nec juvat Recentiores, quòd Character non sit activus, adeoque videatur non debere recipi in potentiis, quæ sunt instrumenta ad operandum, sed in essentia animæ, quam perficit. Respondetur enim sufficienter perficere animam mediante voluntate, cui inhæret; præsertim cum voluntas juxta veriolem doctrinam animæ identificetur. Et licet Character non ordinetur ad operandum, ordinatur tamen ad gratiam, quæ est operandi principium. Deinde ipse Character moraliter aliquid agere videtur; quatenus v. g. movet Angelos, ut speciale habeant curam illuminandi & custodiendi eo insignitis, ipsumque Deum ad dandam illuminationem & gratias actuales.

DICO V. Character est indelebilis in hac vita, immo & in futura vita. Prima pars est certa ex Conciliis, *Florentino & Tridentino* supra, simpliciter definitibus Characterem

75. Subjectum Characteris, voluntas.

76. Fundamentum collationum characteris in essentia anima dissolvitur.

77. Character est in hac vita omnino indelebilis:

acterem esse signum indelebile: quod ad minus debet intelligi pro hac vita. Idem etiam ostenditur à posteriori ex eo, quod Sacramenta imprimantia Characterem nequeant iterari; cuius ratio est indelebitas Characteris juxta Concilia supra & Doctores. Denique à priori probatur ex eo, quod Character à solo Deo dependeat in fieri & conservari, nec habeat contrarium à quo possit expelli.

78.
Immo & in
aliis.

Secunda pars etiam non fit à Conciliis definitiva, docetur tamen communiter à Theologis cum *D. Thoma q. 63. art. 5. Scoti d. 6. q. 9. num. 19. & 20.* Probatur in primis à posteriori: quia Christianus vel Sacerdos qui post mortem miraculose revivisceret, non iterum baptizaretur aut ordinaretur; quod signum est Characterem post mortem manere. Quamvis id non videatur omnino efficax: eò quod forte quis respondere posset, in tali casu specialiter Characterem relinqui, aut certè reproduci: sicut etiam moriens extra statum gratiæ regulariter mox amittat habitum supernaturalem fidei, constat tamen relinqui aut reproduci in eo qui resuscitatur; cum hic omnino videatur suscitari cum habitu supernaturali fidei præhabito.

Deinde suadetur: quia post hanc vitam non habet Character contrarium, à quo expellatur: illud enim foret peccatum, per quod tamen demeritorie non expellitur, uti gratia; immo in ipso etiam actu mortaliter peccaminoso, v. g. sacrilegà Sacramenti susceptione, imprimitur, ac nequidem per peccatum apostasiæ deletur.

79.
Aliud quo-
ad hoc est de
fide ceterisq;
donis gra-
tie.

Dices: Character saltem non manet in damnatis, uti nec fides & alia dona supernaturalia. Resp. Characterem manere; cum ex se sit indelebilis: secus quam fides & alia dona; quæ cum demeritorie possint etiam in hac vita deleri, potiori jure auferentur à damnatis. Deinde dona ista tendunt principaliter ad operationes, quæ damnatis sunt impossibiles. Denique per se inchoant, & disponunt ad justitiam ac amicitiam Dei, damnatis nullatenus convenientem. At Character etiam seculari, nec ita proprie, disponat suo modo ad gratiam, principaliter tamen est in signum potestatis seu muneris accepti, quod in familia Christi exercuit sive baptizatus, sive confirmatus, sive ordinatus. Unde manente fide principali, manet, Beatis quidem ad gloriam seu decorem aliqualem, damnatis autem ad confusionem; ut rectè *D. Bonav. d. 6. p. 1. art. 1. q. 5. ad 4.* Quemadmodum in signe militare magni ducis iis qui strenue pugnarunt est ad gloriam, etiam tempore pacis; ignavis autem vel desertoribus ad ignominiam.

80.
Qui poterit
Character

Sed restat scrupulus, quomodo Character cedet damnatis ad opprobrium: cum neque ipsi illum in se, neque alii in ipsis

illum videre possint: eò quod Character, veluti forma supernaturalis, non possit videri natura cognosci; non sit autem verisimile Deum specialiter elevare potentiam damnatorum ad eliciendam notitiam supernaturalem. Resp. in primis posse creari damnatis confusionem ex hoc quod sciant se à beatis videri tamquam insignitos signo Christi. Deinde forma supernaturalis potest actu naturali videri juxta dicta in materia de Angelis, ad eòque potest Character videri à dæmonibus & animabus damnatorum; & ab his post resumpta corpora abstractivè cognosci, aut fortè intuitivè divinà ordinatione. Immo dato, quod formæ supernaturales nequeant naturaliter videri, adhuc non apparet improbabile *Præpositi 10 q. 63. num. 25.* Deum ad majorem damnatorum cruciatum peculiariter concurrere, ut Characterem videant. Adde, quod *Arriaga d. 17. num. 28.* putet non esse plane certum, quod Character sit forma supernaturalis: cum tam illa, quam naturalis aliqua & spiritualis qualitas potuisset ad id muneris ex institutione assumi. Quamvis communiter & rectè id supponatur, veluti congruens Ordini gratiæ, ad quem spectat Character; qui insuper à solo Deo est producibilis.

QUESTIO VII.

An Remissio venialium sit effectus Sacramentorum?

NON dubitant Theologi, quin in quantum saltem Sacramentis peccata venialia remittantur, scilicet per Baptismum, Confessionem, Eucharistiam & Extremam Unionem; quod quæ ratione verum sit, agendo de singulis in particulari patebit.

De aliis vero tribus Sacramentis, Confirmatione, Ordine & Matrimonio non est res adeò explorata. Quamvis communior opinio Theologorum affirmet: eò quod remissio venialium sit maximè consona & proportionata his Sacramentis, veluti vivorum & amicorum Dei, ut ex vi ipsorum non tantum crescat amicitia, sed etiam auferantur leviores offensæ inter amicos conpossibiles. Alia autem ratione, sive ex natura Sacramentorum, sive ex aliqua doctrina revelatâ quis eam desumere tentet, non potest hæc opinio efficaciter probari.

Habet etiam eadem doctrina difficultatem, quod gratiæ habitualis, quæ per hæc Sacramenta conferuntur, non habeat oppositionem cum peccatis venialibus, immo consistat cum actuali eorundem complacentiâ; cum tamen venialia non tollantur, nisi per aliquid cum eis impossibile. Nec dici potest impossibile cum illis esse extrinsecam condonationem Dei, quæ remittit

mittantur: nam hæc condonatio præsupponit juxta communem regulam aliquem actum saltem virtualiter retractativum culpe commissæ ex parte ipsius hominis: quidquid Suarez existimet venialia remitti per Sacramentum, etsi non adsit alia dispositio, quam quod suscipiatur sine actuali complacentia peccati venialis, cum sola voluntate seu desiderio suscipiendi Sacramentum & effectum ejus. Quod desiderium tamen nisi sit tale, ut virtualiter sit impossibile cum culpa veniali, omnino non sufficit. Alias etiam ferè semper liberarentur homines in susceptione alicujus Sacramenti ab omnibus omnino venialibus: cum remitterentur omnia, quibus actu non est affectus, etiam sine ulla displicentiâ præviâ: uti ordinariè seu plerumque non habent in ipsâ susceptione actualem affectum erga aliquod peccatum. Deinde nequidem in Sacramento Pœnitentiæ remittuntur venialia sine displicentiâ eorundem.

Quòd si verò cum communi doctrina exigatur retractatio, saltem virtualis, peccati venialis per Sacramenta remittendi, adhuc difficultas restat: eò quòd per hujusmodi retractationem antecederet ad susceptionem Sacramenti jam remissa sint omnia venialia, ad quæ se extenderit in homine justo, juxta doctrinam multorum valde probabilem, ut patet ex dictis in *Tract. de Gratia d. 5. q. 7.*

Ad hanc nihilominus difficultatem respondere posset probabilem quoque esse alteram sententiam, quæ putat nequidem attritionem sine Sacramento sufficere ad remissionem venialium. Hoc autem posito, possent per Sacramenta remitti immediatè venialia, interveniente retractatione, saltem virtuali, quæ alioquin se solâ non suffecisset.

Aliter adhuc respondet Cardinalis Lugo, non omnia venialia, etiam ad quæ se extenderit displicentiâ, necessariò remitti per Sacramenta, sed interdum nonnulla relinqui juxta regulam ordinationis divinæ. In quo nulla est impossibilitas: quamvis de ipso facto non adsit nisi conjectura. Idem Auctor consequenter censet, quòd etsi ex natura rei non sit necesse collationi gratiæ jungi remissionem venialium, sit tamen valde consentaneum legibus amicitiae, ut quoties aliquis admittitur ad novum completum & arctius amicitiae vinculum, condonentur offensæ leves, vel omnes, vel ex parte: ac proinde cum quævis collatio gratiæ sit novum amicitiae vinculum &c. congruum censet, ut afferat secum condonationem aliquam, si non integram, saltem partialem, offensarum levium, quarum est retractatio. Ex qua tamen congruentia nil certi determinari potest.

Præterea admissio, quòd per quamvis retractationem dimittantur justo omnia venialia ad quæ se extendit, adhuc posset esse locus remissioni, saltem mediatae peccatorum venialium per Sacramenta, quatenus per hæc ex opere operato confertur gratia actualis, opportuna eliciendis piis motibus, quibus deinde venialia immediatè deleantur. Quamvis hic remissionis modus non vertatur hoc loco in controversiam. Deinde locus immediatæ remissioni adhuc esset in casu, quo per accidens hæc Sacramenta causarent primam gratiam: ante quam venialia etiam retractata non remittuntur peccatori. Quòd si nihil horum placeat, dicendum foret, non per omnia Sacramenta remitti immediatè culpas veniales.

DISPUTATIO QUINTA.

De Institutione & Essentia Sacramenti Baptismi.

BAPTISMUS nomen græcum, etsi in sacris Litteris frequenter omne ablutionis genus significet; & aliquando ad aquas passionis seu afflictionis significandas translatum sit, ut cum Christus *Luce. 12.* inquit: *Baptismo habeo baptizari;* Tamen apud Ecclesiasticos Scriptores eam corporis ablutionem declarat, quæ cum Sacramento conjungitur, nec sine præscripta verborum forma ministratur. In qua quidem significatione Christus & Apostoli ex Christi instituto plerumque voce baptismatis seu baptizatiōis usi sunt, ut passim ex Evangelio & Actibus atque Epistolis Apostolicis est manifestum.

Ob varias utilitates Baptismi hoc modo

sumpti varia alia ei conveniunt nomina. Nam partim in Scriptura, partim à Patribus vocatur Expurgatio, Circumcisio, non manufacta, Aqua salutaris, Lavacrum vitale, Fons aquæ vitalis, Sacramentum fidei, Sacramentum regenerationis, Diluivium peccatorum, Signaculum Christianorum, Sacramentum illuminationis. Quorum omnium nominum rationes assignare non erit difficile, attentis materiâ & formâ ac effectibus hujus Sacramenti, cum quibusdam ceremonialibus, quæ comitantur. Vide Suarez *q. 66. art. 1. Vasquez d. 140. c. 1.*

QUÆ.

QUESTIO I.

An Baptismus sit Sacramentum, quomodo definiatur, & quando sit institutus?

2.
Est verum
Sacramen-
tum.

Patet ex
Scriptura,
Concilio,
Patris &
perpetuo
sensu Ecce-
sia.

DICO I. Baptismus est verum Sacramentum. Conclusio est definita in Florentino, Tridentino & alibi, recepta ab Hæreticis: manifesta ex Scripturis ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis.* Et aliis locis. In quibus cum Scriptura tribuat Baptismo efficaciam salvandi, & ad regnum cælorum admittendi, manifestè docet eum esse collativum gratiæ sanctificantis ex opere operato, per quam solam salvamur & in regnum Dei introimus.

Conclusio est etiam firmata perpetuo usu Ecclesiæ, roborata infinita Patrum auctoritate, quorum aliqui plures de hac re libros scripserunt, ut *Augustinus & Basilus*; adeo ut hæc veritas potius ab Auctoribus supponatur, quam de ea disputetur. Unde *Scotus d. 3. q. 4. n. 2.* ait: *Quæstio supponit Baptismum institutum fuisse in Lege nova, quod verum est & rationale.*

Congruentia
adfertur ex
Scoto.

Idem infra num. 3. adfert congruentiam: quia Sacramentum principale Legis Evangelicæ, per quod scilicet intratur in ejus observantiam, debuit esse novum & proprium illi Legi: debuit etiam illud Sacramentum esse evidens in significatione, quia ista est lex veritatis evacuans umbram: & debuit esse copiosum in gratiæ collatione, quia hæc est lex gratiæ *Joan. 1. Gratia & veritas per Jesum Christum facta est.* Debuit etiam esse facile, quia *jugum Christi suave est & onus ejus leve, Matth. 11.* Item debuit esse commune: quia Deus ad Legem Moyfi elegit unum populum tantum, sed ad Legem novam totum mundum. *In omnem terram exivit sonus eorum &c. Psal. 18.* Hæc quatuor inveniuntur in uno, scilicet in ablutione cum verbis: quia hoc evidenter significat emundationem animæ, quæ est effectus principaliter, & dat gratiam copiosè. Unde in *Psalmo 22. Super aquam reflectionis educavit me.* Et est facilis: quia nullo modo periculosa, sicut fuit circumcisio; & communis omni sexui & ætati. Hactenus *Scotus.*

3.
Baptismi
definitio
varia.

DICO II. Baptismus rectè definitur à *Catechismo Romano Tit. de Baptismo 5. Quod ad rei: Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.* Quæ definitio est desumpta ex *Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. Ad Ephes. 5. Mundans eam lavacro aque in verbo.* Et ad *Titum 3. Per lavacrum regenerationis. Magister 4. dist. 3. & D. Thomas 9. 66. art. 1. definiunt hoc modo: Ablutio corporis exterior, facta sub forma præscripta verborum.* Quæ defini-

tio hoc modo rectè explicatur, quod sit Sacramentum per ablutionem aquæ & expressam sanctissimæ Trinitatis invocationem regenerationis hominis cum plena omnis peccati remissione; vel prout exponit *Scotus 9. 1. n. 3.* dicens, quod Baptismus sit Sacramentum ablutionis animæ à peccato consilens in ablutione hominis aliquantulum consentientis, facta in aqua ab alio abluciente, & in verbis certis simul ab eodem abluciente cum debita intentione prolatis. Ubi breviter & pulchrè omnia essentialia insinuat.

DICO III. Christus instituit Baptismum ante suam passionem. Ita cum *Augustino Tract. 15. in Joan.* docet *Magister sup. D. Bonav. ibidem p. 2. art. 1. q. 1. ad 5. Scotus similiter ibidem q. 4. n. 2. & 8. D. Thomas 9. 66. art. 2. & alii communiter* contra nullos antiquos, inter quos refertur *Alexander Avenis, Albertus, Maironus*: quibus patrocinatur *Tertullianus, Chrysostomus, Theophylactus, Rupertus*; & favet etiam *Leo Papa Episc. 4. c. 3.* Ob quorum auctoritatem non aulam istam opinionem velut aliquam notam dignam taxare; etsi erroris eam arguat *Maldonatus in cap. 3. Joannis.*

Probatur I. quia Christus ante passionem baptizavit per discipulos, ut habetur *Joan. 3. & 4. Quamquam* (ut additur cap. 4.) *Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus*: ille autem baptizatus non erat Joannis, sed Christi. Quod colligitur, tum ex eo, quod dicitur Christus baptizasse, baptizantibus discipulis; utique quia his id faciendibus nomine & baptismo Christi, hæc erat qui baptizabat. Tum quia mox post relatam discursum Christi cum Nicodemo *Joan. 3.* in quo dixerat, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto &c.* subditur Christum ad se venientes baptizasse, & quidem aggregatis jam discipulis, cæptaque Ecclesiæ suæ formatione. Tum quia paulò antè Joannes turbis prædixerat efficaciorum suo instare Baptismum, Christi scilicet; de quo dixerat *Joan. 1. Hic est qui baptizat in Spiritu sancto.* Quilibet igitur videns Christum per suos baptizantem, indubitanter debebat apprehendere, illum esse Baptismum à Joanne prænuntiatum. Tum quia non est credibile neque conveniens, sive quod Christus, qui baptizaturus erat in Spiritu & veritate, uteretur egenâ ceremoniâ à Joanne institutâ, quasi discipulus ejus; præsertim cum nec ipsi Joannis discipuli, sed solus Joannes eâ ipse usus fuisse legatur: sive etiam quod denud ipse Christus pro brevi tempore, jam inchoatâ novâ Ecclesiâ, similem egenam ceremoniam institueret, & per discipulos suos usurparet.

Probatur II. quia Christus ante suam passionem in ultima coena Apostolis dedit Eucharistiam, ut patet ex Evangelistis, item Ordinem Sacerdotii, ut clarè patet ex *Trident. sess. 22. c. 1. & can. 2.* Quod non est credendum fecisse Christum, iis necdum baptizatis,

tis, adeoque Baptismo necdum instituto: cum hic iuxta legem ordinatam sit janua ad reliqua Sacramenta eorumque effectus percipiendos, de dispensatione autem non constat. Immo non est improbabilis quorundam conjectura Christum propriis manibus à principio baptizasse præter Matrem suam & B. Petrum, forte & ceteros Apostolos, præsertim Andream ac filios Zebedæi; quos tamen à Petro, & ab his reliquos Apostolos baptizatos alii conjectant. Quod autem Joan. 4. dicitur Jesum non baptizasse, intellige communiter & publice. Aut certe, quod etsi antea interdum per se baptizasset, non tamen postea, seu alio tempore, de quo Joan. 4. Unde Aug. Epist. 108 ait: *Tunc ergo quando ab Hierosolymis exiit cum discipulis suis in Judæam terram, & illic morabatur cum eis, baptizabat non per se ipsum sed per discipulos suos, quos intelligimus tam fuisse baptizatos..... Neque enim ministerio baptizandi desinit, ut haberet baptizatos servos, per quos ceteros baptizaret &c.*

Nec obstat I. quod Joan 7. dicatur: *Non dum erat spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus* Nam loquitur Scriptura tantum de solemnibus & visibilibus Spiritus datione, quæ futura erat in Pentecoste; non autem de invisibili & privata, quam constat sæpius antea contigisse, v. g. Magdalene, Apostolis, & quotquot erant prius justificati. Deinde gratiam Spiritus sancti etiam Apostolos antea passionem recepisse per sumptionem Eucharistia, & susceptionem Sacramenti Sacerdotii est indubitatum.

Non obstat II. quod nullibi legatur Apostolis tradita forma Baptismi, nisi post passionem. *Matth. ult. baptizantes eos in nomine Patris &c.* Potuit namque Christum privatum Apostolos & discipulos docuisse formam Baptismi, cum eos frequenter instruxerit in mysterio Trinitatis; etsi Evangelistæ id non scripserint, quibus sufficiebat scribere quod baptizassent. *Matth. ult. autem, forma Baptismi antea instituta & præscripta, atque in ipsa Christi baptismatione per comparitionem sanctissimæ Trinitatis insinuata, exprimitur à Christo, qui tunc generale ferebat mandatum Apostolis & discipulis conferendi Baptisimum toti que mundo cum suscipiendi.*

Non obstat III. Leo Papa. Epist. 4. ad Episcopos Siciliae. 3. dicens: *Ad eius rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus Jesus Christus, posteaquam resurrexit à mortuis, discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarum Præsules docebantur, & formam & potestatem tradidit baptizandi &c.* De quo utique eos etiam antea passionem potuisset instruire, nisi proprie voluisset intelligi regenerationis gratiam ex sua resurrectione accepisse.

Non obstat inquam, etiam dato, quod S. Pontifex fuerit contrariæ opinionis, quam ibi non desinit, sed ad summum allegat pro

ratione, ob quam congruè statuta sit Baptismi solemnitas in Paschate & Pentecoste, non in die Epiphaniæ, in quo Episcopi Siciliae præter Ecclesiæ morem solemnizabant Baptisimum. Deinde explicari posset de forma Baptismi, quantum ad præceptum & ordinationem baptizandi omnes Gentes: cum antea non ita instaret præceptum, & circa Judæos ferè Christi Apostolorumque actiones versarentur.

Dico IV. Christus non instituit Baptisimum, antequam ipse baptizaretur à Joanne; neque etiam dum baptizabatur, sed paulò post initium suæ prædicationis. Prima pars est indubitata apud omnes: quia antequam Christus esset baptizatus, non inchoavit structuram Ecclesiæ suæ, neque officium antea prædicationis exercuit, ut constat ex *Luce 3. & Act. 1.* ergo neque Baptismi institutionem antea exorsus est. Ad summum Patres indicant fuisse institutum tempore quo Baptisimum ipse Christus suscepit. De quorum tamen mente num seq. agetur.

Secunda pars est *D. Bonav. d. 3. p. 2. a. 1. Neque tunc, q. 1. ad 5. Scoti ead. dist. 9. 4. n. 2. Suarez, Co. n. 2. Præpositi, & aliorum.* Probatur: quia Christus non instituit tunc Baptisimum in actu exercito ipsum suscipiendo: nam ille non fuit Baptismus Christi, id est, in forma Christi; sed Baptismus Joannis, seu à Joanne frequentatus. Neque in actu signato, per alium ritum aut signum voluntatem suam significando: hujus enim rei nullum existat vestigium seu fundamentum. Et in oppositum est, quod Sacramentorum institutio sit actus personæ communis & legislatoris; quam Christus in suo Baptismo non sustinuit, sed privatam potius & poenitentis. Esto interiùs tunc habuerit voluntatem (quam etiam antea habere potuit) instituendi brevi Baptisimum in aqua & Spiritu sancto.

Nihilominus Christus in isto baptismo ad vivum expressit Baptisimum à se instituendum, quoad materiam quidem, per ablutionem externam corporis, quam in se admisit: quoad formam verò sive invocationem Trinitatis, per apparitionem trium personarum, Patris in voce, Filii in humanitate, Spiritus sancti in specie columbæ, promeruitque tunc suâ humilitate, ut Baptismus à se instituendus haberet vim sanctificandi; & suo tactu aquas moraliter consecravit, ut vas non consecratum tactu sanguinis Christi consecratur. Et hoc volunt Patres citati à *Vasquez d. 140. c. 6.* dum dicunt Christum aquas Jordanis sanctificasse seu mundasse suo Baptismo, easque jus Baptismi induisse, sive eis Christum vim regenerandi indidisse, ad Baptisimum eas scilicet destinando. Idque clarius apparet ex hoc, quod tali modo loquantur etiam illi Patres, qui existimant fuisse demum institutum

8. *Baptisimum Christum non instituit antequam baptizaretur à Joanne.*

quando à Joanne baptizabatur.

9. *Quamvis aquas tunc suo tactu sanctificaverit, & Baptisimum novum quodammodo designaverit.*

Ante per se ipse aliquos baptizavit.

6.

ante illum

Explicatur

tutum Baptismum post passionem : ut patet apud *Tertullianum l. adversus Judæos c. 8.*

10. *Quem sim- pliter in- stituit non diu post ce- ptam prædi- cationem.*
Tertia pars probatur : quia Christus cœperat baptizare , antequam Joannes esset missus in carcerem , ut habetur *Joan. 3.* ipsum autem fuisse in carcerem conjectum non diu post cœptam Christi prædicationem colligitur ex *Matth. 4.* & *Marci. 1.* ubi dicitur exinde cœpisse prædicare pœnitentiam , & vocasse Petrum & Andream de navi ; quæ fuit secunda eorum vocatio. Idem satis colligitur ex contextu Evangelii Joannis : qui tamen præmittit discursum cum Nicodemio , dein subdit exercitium Baptismi Christi post primum Pascha , cœptâ prædicatione. Putant autem nonnulli esse Baptismum institutum ipso tempore colloqui cum Nicodemio. Sed (ut *Scotus sup.*) Non est verisimile tam necessarium Sacramentum , immo Sacramentorum & Ecclesiæ januam , in conclavi coram privata persona institui , quæ non debuit esse præcō institutionis illius. Quod autem ibi Christus indicat necessitatem Baptismi , id facit respiciendo tempus futurum , quo Baptismi necessitas esset publicè post passionem promulgata. Quare vel ante illud colloquium , vel paulo post , quando scilicet injunxit discipulis baptizandi exercitium , sive (ut loquitur *D. Bonaventura supra*) cum ipse baptizare cœpit per discipulos , instituit Baptismum novæ Legis : et si ex Evangelio præcisum aliud tempus determinari non possit.

Q U Æ S T I O . II.

De Materia remota Baptismi.

11. *Materia ef- fentialis & remota Ba- ptismi est aqua natu- ralis.*
DICO : Materia remota Baptismi est aqua vera & naturalis : ita definit *Florentinum in Decreto de Armenis , & Trid. sess. 7. can. 2. de Baptismo.* Patet etiam ex verbis Christi *Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua.* Quæ intelligenda esse de aqua naturali , convincit verborum proprietas , perpetua Ecclesiæ traditio , & constans Patrum doctrina. Idem manifestè confirmatur ex *Act. 8.* ubi Eunuchus factâ sibi catechizatione à Philippo , dixit : *Ecce aqua , quid prohibet me baptizari ?* Quare uterque descendit in aquam. Et *Act. 10.* Numquid aquam quis prohibere potest , ut non baptizentur hi , qui Spiritum sanctum acceperunt , sicut & nos ? Et ad *Ephes. 5.* Mundans eam lavacro aquæ in verbo. Et *1. ad Cor. 10.* Baptismus comparatur mari rubro. Et *1. Petri. 3.* aquas diluvii. Et *Ezech. 36.* prædictum eodem fuerat : *Effundam super vos aquam mundam.*

12. *Errores Fla- gellantium & Iacobitarum circa materiam Baptismi.*
Conclusioni adverfantur nonnulli antiqui Hæretici , qui potius ipsum Baptismum sustulerunt , ut notat *Vasquez d. 141. c. 1.* Quidam enim docebant , homines esse baptizandos in proprio sanguine , quem ipsi flagel-

lis eliciebant ; unde & *Flagellantes* dicti sunt. Alii autem dicti *Iacobita* , docebant materiam Baptismi esse ignem ; unde ferro candenti imprimebant signum crucis in frontibus vel genis baptizandorum.

Nec prioribus faveat illud *1. Joan. 5.* *Hic est qui venit per aquam & sanguinem Jesus Christus , non in aqua solum , sed in aqua & sanguine.* Nam Christus venit in se cum aqua , quæ de latere pendens in cruce fluxit , & sanguine , quo mundum redemit. Quod si cum quibusdam referatur aqua ad Baptismum , jam constabit ipsam esse materiam : quàmvis omnium sensu constet , non referri similiter sanguinem ad Baptismum instar materię , sed velut tribuentem Baptismo efficaciam , utpote oriundam ex passione Christi.

Non faveat similiter errori posteriori , quod Joannes Baptista *Matth. 3.* dixit : *Ego baptizo vos in aqua in pœnitentiam . . . . .* ipse (scilicet Christus) *vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.* Nullus namque sanctorum Patrum aut Expositorum explicat illa verba ad sensum istorum Hæreticorum. Sed quidam per ignem intelligunt ignem judicii , sive examinis divini. Quidam ignem gehennæ futuræ , ut *Basilus l. 5. contra Eunomium post med.* Alii ignem purgatorium ut *Chrysostomus , Gregorius & alii.* Nonnulli utramque præcedentem expositionem conjungunt. Aliqui denique intelligunt tribulationem. Quibus explicationibus ut sua probabilitas relinquitur , sic probabilitus eis addi potest , ibi non excludi aquam : sed cum Joannes baptizaret in aqua tantum , idque in pœnitentiam , sive pœnitentię professionem , quod scilicet de peccatis pœniterent & ablutionem eorum desiderarent ; subdit Joannes Christum insuper baptizaturum in Spiritu sancto , adeoque exaggerat specialem effectum Baptismi Christi , scilicet gratiam , quæ per Spiritum sanctum & ignem significatur , quia efficaciam suam instar ignis consumit peccata , illuminat tenebras , accendit amore charitatis , & sursum rapit. Unde Christus *Luc. 12.* *Ignem veni mittere in terram , & quid volo , nisi ut accendatur ?* Simul tamen alludatur ad visibilem Spiritus sancti missionem in Pentecoste in linguis igneis juxta *Hieronymum & alios communiter.* Quod etiam satis indicat ipse Christus *Act. 1. v. 5.*

Denique non obstat , quod Judæus quidam in periculo vitæ constitutus in deserto aquæ curaverit se baptizari in arena , qui statim de infirmitate convalevit ; teste *Nicephoro lib. 3. hist. c. 37. Resp.* (quid quid sit de veritate historię , de qua tractat *Baronius ad annum Christi 181.*) Deum ob fervens Baptismi desiderium fecisse hoc miraculum in isto Judæo , fortè jam justificato per Baptismum flaminis seu per votum Baptismi. Alioquin Baptismum non fuisse

fuisse validum inde constat, quod (ut in eadem historia additur) Dionysius Episcopus Alexandrinus desuper consultus iudicaverit esse deusd Baptismum aquae adhibendum.

Ex Conclusionem sequitur I. validè conferri Baptismum in aqua putei, fluminis, pluviali, resoluta ex nive, glacie vel grandine. Similiter in aqua miraculosè producta, quae cum elementari foret ejusdem naturae. Item in aqua frigida, calida, tincta colore, etsi transiverit per sulphureos meatus aut cavernas. Item in aqua alteri corpori permixta, modò non ita, ut censeatur in aliud corpus transivisse, v. g. decocta leviter in modico hordeo. Ob Sacramenti tamen reverentiam, nullatenus hoc est ritum extra necessitatem. Immo extra illam debet ex traditione Apostolorum & consuetudine Ecclesiae adhiberi aqua chrismate permixta & benedicta, quae ad hoc asservatur in fonte baptismali; vel in ejus defectum, in aqua benedicenda juxta praescriptum *Ritualis Romani*. Estque ad hoc obligatio gravis: quamvis ob levitatem materiae Quidam apud *Diana p. 9. Tract. 6. resol. 33.* existimant obligationem esse levem. Immo si sic benedicta commodè haberi potest, adhibenda etiam est in Baptismo non solemnì: in quo tamen juxta *Praepositum q. 71. art. 4. dub. 1.* non videtur magis scrupulus faciendus.

Sequitur II. invalidè conferri Sacramentum in cerevisia aut jusculo bene decoctis, sudore, lacte, urinà, lacrymis, sputo seu salivà (de qua habetur c. *Non ut aponeres, de Baptismo*) phlegmate (de quo habetur c. *In quadam nostra, De celebratione Missarum*) aqua rosacea, aut ex aliis herbis distillata, & similibus: quia non sunt aqua elementaris sive naturalis. Secus est, de sudore marmoris vel parietum temporis pluvioso; qui planè est aqua naturalis.

Si sit materia dubia & certa adhiberi nequit, potest & debet necessitate usurpari; idque, dum ante factum dubitatur, sub conditione, si valida sit: deinde postea, habità materià certiori, debet Baptismus sub conditione reiterari. Ad materiam dubiam revocatur illa, de cujus valore sunt dissentientes Doctorum opiniones. Prout sunt v. g. de fuso seu humore stillante ex vitibus & aliis arboribus: qui probabiliter tantum est aqua naturalis, cum Plerique id negent. Varii nihilominus affirmant, hanc specialiter conjecturam allegantes, quod ista stillatio maxime contingat tempore veris, quo virtus concoctiva arborum est debilitata à precedenti frigore, & mahit plurimus humor ob indigentiam restorationis; qui postea est illuit, cum non possit concoqui. Idem est de sale resolutò, quod *Bonacina, Praepositus* & alii putant esse sufficientem materiam, veluti veram aquam. Alii autem

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

negant esse ejusdem speciei & status, saltem moraliter, cum aqua naturali. Et quamvis ex aqua falsa conficiatur, non ob hoc in illo formaliter aqua remanet, ut propterea in eam rursus resolvatur; sed videtur aliis potius esse quoddam mixtum ex speciali succo concretum, quale est facrum.

Generaliter autem in necessitate sufficit in alterius defectu adhiberi materiam, quam non sit certum, non esse aquam, seu de qua dicere quis possit, fortè est aqua: necessitate, & adjuncta seu mente retentà conditione, abstergente periculum irreverentiae. Quare etiam Nonnulli apud *Coninck quaest. 66. art. 4. dub. 1.* censent tunc posse adhiberi aquam rosaceam, aut ex aliis herbis distillatam, aut etiam cerevisiam. Et rectè, si & de his aliquid dubitari posset, an censerì verè possint aqua usualis seu naturalis. De quo certè rationem dubitandi non video. Et aliundè ex communi sensu videtur indubitatum, non valere Baptismum Haereticorum in aqua rosacea collatum, adedque sine conditione repetendum; qui tamen aliàs valerit etiam extra necessitatem sic collatus, positò dubio praefato ejusque veritate.

QUAESTIO III.

De Materia proxima Baptismi.

DI C O: Materia proxima Baptismi est ablutio. Ita communiter Theologum cum *Scoto dist. 3. q. 3. num. 2.* Ratio est: quia illa est materia proxima, quae proximè determinatur à forma, seu (ut loquitur *Scotus*) quae cum verbis tamquam signum proximum significat effectum Baptismi; hoc autem locum habet non in aqua, sed in ablutione.

Hinc sequitur I. glaciem & nivem, etsi non differant specie ab aqua naturali, non posse esse materiam Baptismi: quamdiu enim non resolvuntur, non potest in iis fieri ablutio: haec namque dicit motum materiae liquidae circa corpus abluendum, sive per applicationem aquae ad corpus, ut fit in iufusione, sive per applicationem corporis ad aquam, ut fit in immersione: idque sive abstergantur aliquaes fordes, sive non. Nam ablutio hic non distinguitur contra lotionem, nec includit amotionem sordium à corpore, ut optimè *Scotus sup.* moraliter enim & essentialiter dicitur quis lavari, cujus corpori activè applicatur aqua; depositio autem sordium potius est accidentalis effectus lotionis.

Pro majori autem securitate, immo juxta multos etiam necessariò pro valore Baptismi, debet resolutio glaciis sive nivis fieri, dum adhuc subest manui baptizantis, vel applicationi, antequam recipiatur in corpore baptizati, sic ut ex manu

17. *Regula Generalis.*

An aqua rosacea censenda sit materia dubia.

18. *Materia proxima Baptismi, ablutio.*

19. *Quid hoc nomine proprie intelligatur.*

Resolutio nivis fieri debet, priusquam recipiatur in corpore baptizati.

Q

*ei, nisi in-
certum, an
ad valorem
id necessa-
rium.*

20.
*Quantitas
aquæ quæ
requiritur.*

21.
*Qualis
pars corporis
sit ablunda.*

*Minimam
partem suf-
ficere ad
valorem est
verisimile.*

22.
*Equidem
extra neces-
sitate est
ablundum
caput.*

*In necessitate
etiam pars
minima.*

baptizantis stillæ dimittantur in corpus baptizandi; quia aliàs non satis apparet, ipsum adhibere materiam ablutioni aptam, vel propriè abluere, sed alium potiùs abluere se ipsum, si demum fiat resolutio in alterius corpore. Hoc tamen non est certum; & à Varijs negatur.

Sequitur II. tantum aquæ debere contingere corpus baptizandi, ut ipse moraliter censeatur ablutus; ad quod tamen non requiritur magna aquæ quantitas. Ita omnes Theologi. Immo Vasquez d. 145. num. 32. cum aliis putat quamcumque stillam sufficere. Quod tamen negant plures alii, ut videre est apud Bonaccia d. 2. q. 2. pu. 3. num. 18. ut proinde res sit planè dubia.

Sequitur III. eam corporis partem esse ablundam, à qua homo denominatur verè ablutus. Quænam autem sit talis pars, controvertitur inter Doctores. Constat quidem sufficere caput, pectus vel humeros. Sed multi negant sufficere pedes vel manus, & multò minùs reliquas partes minores, v. g. digitum. Vasquez sup. num. 28. cum quibusdam aliis putat sufficere quamcumque minimam partem: sicut enim vulnus in ea acceptum aliquem denominat vulneratum; sic à lotione in ea accepta rectè dicitur lotus, & clariùs, aqua aspersus. Ad hanc siquidem denominationem non requiritur, ut sumatur à majori parte: quàmvis enim id requiritur in qualitatibus habentibus contrarium, quorum alterum inest subjecto, in quantum non inest qualitas repugnans, v. g. in albedine &c. secùs tamen est, quando denominatio sumitur ab actione, quæ circa aliquem exercetur, v. g. quando quis dicitur verberari, maculari &c. Et sanè constat sufficere in præsentem ablutionem capitis, etsi ipsum non sit pars major corporis. Pro ut etiam quis dicitur simpliciter inungi chrismate in Confirmatione, etsi parva pars frontis à chrismate attingatur.

Nihilominus etsi hoc speculativè sit satis probabile; in re tamen tanti momenti tutior pars est eligenda. Unde si nihil obstat, semper ablundum est caput, ut monet D. Thomas quest. 66. art. 7. ad 3. tum ob antiquæ Ecclesiæ consuetudinem: tum quia caput est præcipuum hominis membrum, in quo vigent omnes sensus, tam externi, quàm interni. Quod si infirmitas parvuli, aut alia causa ablutionem capitis non ferat, ablundum est pectus vel humeri. Si autem non possit in aliqua ex dictis partibus baptizari, esset baptizandus in quavis parte, etiam digito aut aliâ minimâ. Quod respondisse quoque fertur Innocentius IV. ut refert Amicus d. 11. sect. 2. Postea tamen ob incertitudinem esset talis rebaptizandus sub conditione in aliâ parte certiori, qualis semper est præeligenda, quantum est possibile. Ita

Secus dist. 4. q. 3. num. 3. D. Thomas & alii communiter.

Sequitur IV. aquam debere immediatè tangere corpus; aliàs enim non esset vera corporis ablutio. Unde parvulus uterò matris conclusus aut corio insutus, ut nullâ ratione possit ab aqua tangi, non posset baptizari. Similiter non valeret Baptismus si aqua tantùm attingeret vestes baptizandi. Ita omnes Theologi. An autem valeret, si soli capilli madeficerent, vel solæ secundinæ quibus puer involutus esset, valde incertum est. Affirmat equidem Vasquez sup. num. 31. Coninck & alii; eò quod ista censeantur pars prolis. Quod adhuc de capillis est magis verosimile, qui sunt pars ornans hominis, quàm de secundinis, aut galeâ quam vocant nativitatibus; cum hæc pellicula non tam videatur pars quàm amicus seu tegumentum corporis in utero clausi. Quidquid sit propter dubium non licet sic baptizare extra necessitatem, taliterque baptizatus esset sub conditione rebaptizandus. Et si antea moriatur, esset ob baptismum saltem dubium in loco sacro sepeliendus.

Sequitur V. ad valorem Baptismi esse indifferens, sive corpus aquæ immergatur, sive eâ aspergatur, sive aqua corpori infundatur. Ita D. Thomas quest. 66. art. 7. & omnes Scholastici teste Vasquez supra num. 10. Idem tradit Rituale Romanum tit. de forma Baptismi, etsi præferat immersionem capitis in aquam, vel infusionem aquæ in caput baptizandi, retinendam pro consuetudine Ecclesiarum. Ratio est: quia utroque modo potest homo sufficienter dici ablutus. Similiter ad valorem est indifferens, utrum adhibeatur trina vel una tantùm immersio seu infusio: cum etiam unica sufficiat ad denominandum hominem ablutum. Patet hoc quoque ex consuetudine Ecclesiæ, quæ ob diversas rationes occurrentes modò unicam immersionem, modò trinam adhibuit, juxta Gregor. lib. 1. Ep. 41. & refertur c. De trina dist. 4. de Consecrat. Et Toletanum IV. c. 5. (ut refertur c. Propter 85. de Consecr. d. 4.) statuit simplam seu unicam immersionem ob hæresim Arianorum; qui trinâ immersione profitebantur trinitatem seu multipliciter naturarum.

Nec obstat Canon. 50. Apostolorum &c. Multi sunt dist. 4. de Consecr. ubi strictissimè præcipitur trinæ immersionis adhibitio. Item multi Patres asserunt trinam immersionem esse Apostolicam traditionem. Immo c. Multi sunt dicitur: Evangelicum præceptum, ipso Deo & Domino nostro Jesu Christo tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis trinâ etiam immersione sanctum Baptisma unicuique tribuere. Non obstat inquam; nam ex his non plus sequitur, quam quod

quod trina mersio (sub qua intelligi posset quaelibet ablutio) ab Apostolis aut Pontificibus fuerit præcepta ob certas rationes. Immo ipsam locis ratio talis præcepti additur, non videlicet Baptismus videretur dari tantummodo in nomine Christi aut morte Christi (ut quidam Hæretici tunc contendebant) sed in nomine Trinitatis. Quod autem vocetur Evangelicum præceptum ipso Deo ac Domino nostro tradente; hoc ad expressionem Trinitatis, de qua Evangelium admonet, est referendum; qui valde conveniens est trina mersio, & ex præcepto Ecclesiæ tunc necessaria. Idque patet ex ratione mox subnexa: *Dicens Domino discipulis suis: Ite, baptizate omnes Gentes in nomine Patris &c.* Alioquin nullum legitur præceptum Evangelicum de trina mersione. Unde idem Pelagius c. *Si ne vera* 30. eadem dist. (quod juxta ordinem contextus videtur sequi post c. *Multi sunt*; uti ad hujus calcem notatur) solum requirit, ut sint baptizati in nomine Trinitatis; quod si constiterit, declarat (nullam trinae mersionis conditionem appositam) admitte ad Ecclesiam absque alio Baptismo, *ut tali dispositione servata, nihil aliter, quam quod Evangelica iubet auctoritas, temeritatis cuiusquam spiritum videatur esse.* Quare Glossa in c. *Si quis presbyter* 79. eadem dist. ait: Aliud est semel immergi sub illa verborum forma Baptizate in nomine Domini; quod interdicitur aliud in nomine Trinitatis, hoc est Patris & Filii & Spiritus sancti unice mersione; quod in Ecclesia quibusdam permittitur.

Dum autem Scriptores Orthodoxi leguntur inveci in *Euzonium*, quod unice tantum mersionem adhiberet, hoc ideo fecerunt, quod *Euzonius* id ageret in odium mysterii Trinitatis, cuius adeo insensus fuit hostis, ut quaelibet etiam signa quibus illa representaretur amoverit, nempe trinam immersionem in Baptismo fieri consuetam, ut testatur *Theodoretus lib. 4. heretic. Fabul.* Unde idem quoque Anabaptismus introduxit, rebaptizando scilicet eos qui in nomine Sanctissimæ Trinitatis baptizati essent, teste *Epiphano heresi* 75.

Nihilominus ad licitam administrationem requiritur mersio sive infusio una vel trina juxta Ecclesiarum consuetudinem; quam immutare esset grave peccatum juxta *D. Thomam quaest. 66. art. 8.* et si *Setus dist. 3. quaest. unic. art. 8.* arbitretur non esse mortale. Et quidem his in locis usus est trinae infusionis aquæ super caput baptizandi, sic ut prima infusio fiat, dum dicitur, *in nomine Patris*, secunda, dum dicitur, *& Filii*; tertia deique, in pronuntiando, *& Spiritus sancti*. Habetque hæc trina immersio vel infusio significationem Trinitatis, ut ex *Augustino* refertur c. *Postquam* 78. de *Consecrat. dist. 4.* Addit *Gregorius lib. 1. Epist. 41.* (& refertur c. *De trina* *Klementis Sum. Theol. Pars IV.*

30. ead. dist.) *triduanæ sepulture Sacramenta signari, ut dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanæ temporis exprimatur.* E contra sicut *in tribus mersionibus personarum Trinitas*, sic *& in una potest divinitatis singularitas designari*, juxta *Gregorium sup.*

Sciendum verò quod dum trina mersio opportuno tempore adhibetur, quaelibet concurrat tamquam pars Sacramenti, & ob hoc cavet Ecclesia, ne ante tertiam abluionem forma absolvetur, sed ut verba accomodate disponantur & proferantur. Si tamen id non fuerit factum, sed secunda & tertia sequatur totam prolationem formæ, tunc spectata communi intentione ministri censetur juxta Doctores communiter absolvi Sacramentum citius; cum intentio censetur esse, ut quam primum sufficiens materia & forma est posita, ponatur Sacramentum ejusque effectus.

Immo juxta Doctores communiter contra *Dicasillo disp. 1. dub. 3. n. 64. & 69.* non est tunc in potestate ministri, ut etiam tertia ablutio instar partis concurrat, quantumvis id intenderet, aut Sacramentum citius perfici nollet. Ratio est: quia non est in potestate ministri differre positionem Sacramenti, posita sufficienti materia & formâ cum debita intentione; sed illa posita sequitur tamquam effectus naturalis, tum positio Sacramenti, tum positio effectus. Quare non magis pertinet tertia ablutio ad Sacramentum Baptismi, quando sequitur formam, quam quarta aut sexta. Itaque vel ista intentio ministri est saltem tacite subordinata alteri efficaciori & prævalenti, quâ minister velit absolute facere quod Christus instituit, adeoque idem non aliter velit differre Sacramentum, quam ex suppositione, quod (ut putat) Christus sic instituerit: & tunc confertur verum Sacramentum citius. Sicut etsi Græci ex errore putent ad consecrationem panis necessario concurrere *ly quod pro vobis datur*, adeoque eo usque differri effectum, equidem valide & citius consecrant ob prævalentem communem intentionem. Vel ista particularis intentio est omnino absoluta, & prævalens communi intentioni; & tunc minister nihil faceret; nisi fortasse vellet in casu quo tertia ablutio non posset esse pars, primam potius & secundam abluionem non concurrere. Quemadmodum qui intendet consecrare, tamen omnino absolute nollet effectum poni ante quadrantem horæ postea, nil faceret; uti & ille, qui absolvens a peccatis, non intenderet omnino dari effectum ante dictum *in nomine Patris &c.*

Neque ex communi doctrina potius sequitur peccare minister, si non accurate invigilet, ne forma ante tertiam abluionem finiatur, quam id sequatur ex doctrina ipsius *Dicasillo*, juxta quem etiam servata intentione communi ministri (quæ utriusque

27. *Quaelibet ablutio est pars Sacramenti, si sit prior completionem formæ: Scilicet secunda vel tertia subsequatur.*

28. *Quantumvis id minister intenderit.*
Declaratur.

29. *An peccet minister negligens in adhibenda tempestive tertia ablutione.*

Q 2

servari debet : cum intentio restringens sit nimis dubii valoris) non differtur valor & effectus Sacramenti usque ad tertiam ablu- tionem subsequentem ; adeoque cum com- muni intentione procedens peccaret , qui præfatam accuratam sollicitudinem non ad- hiberet. Et planè hoc verum foret , si Ec- clesia ad id se strictè obligare exprimeret : quàmvis fortasse potius videatur expri- mere suum desiderium , quàm grave aut strictum præceptum. Tali itaque casu ab- lutio tertia subsequens tantum esset cere- monialis : qualis similiter tantum est pro ea parte , quæ durat post pronuntiationem for- mæ , etsi pro parte fuerit antea incepta.

30.
Cur potius
concurrat
tertia ablu-
tio præce-
dens, quàm
sequens com-
pletam formam.

Non obstat quoque , quòd , si ablutio tertia præcedat , concurrat tamquam pars , etsi alioquin unica sufficeret. Nam simili modo concurreret etiam quarta ablutio : quælibet enim tunc æquè determinatur à forma , & concurrat ad significationem. Sicut etiam concurrat unica ablutio mul- tum copiosa , etsi parcius sufficeret. Simi- liter forma sono vehementi prolata , etsi ex- liori prolata sono sufficeret. Aliud est de ablutio subsequente : forma enim mate- riam sufficientem prius positam mox de- terminat , & eo ipso ponitur essentia & ef- fectus Sacramenti. Quemadmodum illa non differretur , quidquid minister intenderet , si is in tertia vel ulteriori ablutio successe- rit continuandâ post formam pro nutu suo pergeret , vel ultimam syllabam insolito modo protraheret.

31.
Opposita
sententia
Dicasillo
frustrâ que-
rit patrocini-
um ex
forma Ab-
solutionis.

Non obstat præterea , quòd etsi ad ab- solvendum sufficiat *ly Absolvo te* , non ta- men fiat Sacramentum ante *ly à peccatis* , quando sacerdos vult etiam hæc verba con- currere : nam esse hoc verum foret (quod tamen negat Lugo & plures alii in materia de Sacramento Pœnitentiæ) hoc esset ideo , quòd *ly à peccatis* significationem verbi *absolvo* ad varia vincula indeterminatam de- terminet ad significandam absolutionem à peccatis , quando minister intendit ver- bum istud sumere in sua generali significa- tione ; aliàs autem determinari debeat à circumstantiis. At unica ablutio cum for- ma plenissimam significationem habet , etsi aliqua subsequens ablutio vel alia circum- stantia non consignificet. Deinde *ly à pecca- tis* requiritur essentialiter , saltem implicite (scilicet est de secunda vel tertia ablutio) , adeoque non mirum , quòd dum additur , ip- sum per se concurrat , utpote ad significa- tionem essentiali formaliter requisitâ. Alias positâ materiâ & formâ sufficienti non posse essentiam aut effectum per intentionem ministri suspendi propter additionem ali- cuius nec explicitè nec implicite requisiti ad significationem essentiali Sacramenti (prout hic fieret) patet exemplo consecra- tionis sanguinis , cuius effectus non potest ex intentione ministri suspendi usque dum

protulerit novi & æterni Testamenti &c. ut ha- bet communis sententia , à qua non dissentit ipse *Dicasillo disp. 3. de Eucharistia dub. 6.* eò quòd nimirum ista additio non spectet ad si- gnificationem essentiali & transubstantia- tionis vini seu præsentia sanguinis Christi.

Non obstat denique , quòd in Extrema Unctione singulæ unctiones cum singulis for- mis proportionatis concurrant tamquam partes integrales. Nam hoc dato , id fieret ex institutione Christi : quæ hic non referitur. Quod ad rem ipsam spectat , sunt variae sententiæ ; quarum nulla prodest spe- culationi *Dicasillo*. Nam primo Doctores passim censent unctiones quinque sensu- um esse de essentia , adeoque ante ultimam unctionem , aut etiam unâ omisâ , non subsistere Sacramentum , nec conferri gratiam. Quod nihil commune habet cum secunda vel tertia ablutio. Secundo Nonnulli cen- sent singulas unctiones cum singulis for- mis esse partialia Sacramenta , & consequen- ter singulas separatim conferre necessariò singulos seu partiales effectus. Nihil autem simile est in secunda vel tertia ablutio. Cui potius assimilari posset unctio secun- di organi , quando duplex organum sensus , visus , scilicet vel auditus , inungitur ex or- dinatione Ecclesiæ : si enim unctio secundi organi sequatur prolationem formæ pro- portionatæ , consequenter non concurre- ret ad effectum istius partialis Sacramenti , utpote completi , juxta horum sententiam : immo nec juxta primam sententiam mox recensitam concurreret , si jam ceteræ un- ctiones erant adhibitæ cum suis formis. Denique Quidam putant ex Christi insti- tutione sufficere unicam unctionem , dum- modo adhiberetur unica forma adæquata , prout in materia de extrema Unctione vi- debitur : tunc autem positâ sufficienti un- ctione & hujusmodi formâ , non differretur positio Sacramenti usque ad reliquas un- ctiones formæ præstationem subsequentes : uti neque juxta nostram & communem sententiam differtur in præsentia positio Sa- cramenti Baptismi usque ad secundam vel ulteriorem ablutio formâ posteriorem. Hæc paulò fufius discutere libuit præter morem , eò quòd hæctenus non viderim , qui istam *Dicasillo* speculationem ex profecto discusserit seu impugnaverit.

Dubitatur præterea à Doctoribus , an va- leat Baptismus , si quis cum prolatione for- mæ infantem submergendum projiciat in puteum vel flumen. Estque duplex opinio probabilis. Prima negat. Pro qua refertur *Antoninus, Angelus, Armilla, Tabiena, Sylvester, Vivaldus, Sotus, Henriquez, Toletus, Pirigianus* atque etiam *Scotus d. 4. q. 3. n. 3* Ratio est : quia non videtur Christum instituisse pro materia Sacramenti occisionem hominis , adeoque actionem intrinsecè malam. Deinde qui aliquid in fluvium projicit animo ibi

relinquendi, non tam censetur illud lavare, quam perdere; ut si v. g. quis aliquem manibus & pedibus ligatis in mare projiceret. Quare si talis interrogatus de causa facti, responderet, se velle lavare projectum, à cunctis exploderetur. Debet igitur esse ablutio moralis & usualis, non ordinata ad mortem per se. Quàmvis si ex vera ablu-tione mors baptizati per accidens sequeretur (quod vix natum est fieri, quando prudenter adhibetur) valeat Baptismus, im-mo aliquando liceat.

Secunda Sententia æquè vel magis probabilis affirmat, hujusmodi Baptismum esse validum. Eam tenet *Panormitanus*, *Gabriel*, *Petrus Ledesma*, *Suarez*, *Valquez*, & Recen-tiores passim. Et quàmvis *Scotus sup.* videatur contrarius: alibi tamen innuit opposi-tum, vel saltem manet dubius, ut notat *Hu-go Cavellus ibidem in Scholo*, & ad n. 2. dist. 5. q. 3.

In qua etiam quæstione n. 1. *Scotus* solum refert, quid dicatur à *Richardo* & aliis, in-quiens: *Dicitur etiam, quod talis sic projectus non esset baptizatus &c.* Similiter in *Report. ibid. n. 8* apertè loquitur dubitativè. Ratio hujus sententiæ est: quia nihil deest tali ac-tioni, quò minus sit vera & physica ablu-tio, five contactus aquæ ad corpus. Immo etiam est moralis ablutio: nam esto simul sit occisio, potest eadem actio fortiri duas mor-alitates. Quare etsi seclusis circumstantiis non diceretur quis velle talem puerum lavare, sed potius occidere; tamen in iis circumstanti-ibus aliis qui norunt eas, censetur potius velle lavare quàm occidere; & hoc potius tantum ex necessitate, quia aliter lavare non potest: vel quàmvis ex malitia id fa-ceret, non obstat, quin simul velle & cen-se-ri possit, tum lavare seu baptizare, sicq; ani-mam salvare, tum quoad corpus occidere.

Quòd autem non sequatur emersio, non tol-lit quoque rationem verè ablu-tionis: uti non tolleretur, si finitâ formâ puer casu elapsus è manu baptizantis submergeretur. Addit *Di-castillo disp. 2. n. 63*: quòd etsi tota immersio, quâ puer occiditur, ablu-tio illius dici non posset, illa tamen pars, quæ ante mortem cum forma Sacramenti finitur, propriè est & dicitur ablutio ac materia Sacramenti.

Confirmatur: quia si, ob debilitatem parvulus moreretur ex levi contactu aquæ, esset indubiè validè baptizatus, etsi actio ista in talibus circumstantiis sit verè occisi-va parvuli. Idem esset, si per imprudentiam adhiberet minister aquam frigidam hic & nunc verè occisivam. Cujus quoque actio-talis foret intrinsecè mala; esto ob igno-rantiam excusata à formâ, malitia. Quali equidem ignorantia etiam subesse posset in projiciente in flumen: neque facit, quòd sit vel non sit ablutio à Christo instituta. Christus itaque instituit veram ablu-tionem, prohibens quidem adhiberi, non tamen invalidans actionem illicitam. Instituit,

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

inquam simpliciter actiones ex generica ra-tione, sub qua cadunt sub institutionem, lici-tas non tamen invalidat, si per accidens infi-ciantur, aut simul malam moralitatem for-tiantur. Ablutio verò occisiva non est ma-la quâ ablutio, sed quâ occisio; neque est instituta sub moralitate occisionis, sed sub moralitate ablu-tionis, cui moralitas directæ occisionis adjungitur; si tamen adjungatur. Quòd addo: nam si ratio spectetur (*Do-ctorum auctoritas contradicit*) difficile ap-paret esse moraliter occisionem directam in casu quo parvulus certò sine Baptismo nihilominus moreretur, adeòque æternali-ter periret: cum non eligatur mors tam-quam medium ad Baptismum, sed ipsa dumtaxat Baptismum consequatur; id-que non certius quàm sequatur præcipita-tionem sui ex turri flagrante, quæ licita cen-setur ac indirecta solum occisio si adhibea-tur ad fugiendum vivicomburium.

Certius valeret Baptismus, ut admit-tunt etiam alii, si puer mittatur in aquam per calathum vel quid simile, dein extra-hatur: quia non est necesse, ut baptizans tangat aquam, modò aqua per ipsum ad-hibita tangat baptizatum.

Quando etiam puer baptizandus peri-culosè ægrotat, & ablutio magnum illi detrimentum est allatura, omnis diligen-tia adhibenda est, ut caveatur omne cor-poris damnum, & salutis detrimentum, v. g. ut fiat aspersio, quantitate modicâ suf-ficiente, & in ea parte corporis, in qua mi-nus nocere possit: & si oportuerit, ut aqua etiam modico calore temperetur, & statim post aspersio-nem abstergatur. Quæ omnia si observentur; ut servari facilè possunt, moraliter loquendo vix potest cogitari, aut fingi, quòd ex hujusmodi Baptismo augeatur mortis periculum, vel vitæ desperatio, quantumvis infans sit debilis & in ultimis constitutus. Quare nequidem in mortis periculo est Baptismus parvuli differendus, etsi aliqualis acceleratio mortis inde time-retur secutura, quòd non est natum fieri, quando Baptismus prudenter applicatur, pro nihilo enim habendum foret illud detri-mentum corporale, quando jam adest mo-rale periculum mortis æternæ.

QUÆSTIO IV.

De Forma Baptismi.

FUERUNT olim varii errores de forma Baptismi, etiam circa tempora Apo-stolorum; sed omnes desierunt. Moderni etiam Hæretici, fatentur formam usitatum Catholicorum esse bonam, sed negant esse necessariam. Unde *Lutherus lib. de Captivitate Babylonica c. De Baptismo* vult valere Bap-tismum quibuscumque verbis detur, modò

35. Qualiter procedendū si parvulo ex ablutio-ne imminet detrimentum corporale.

36. Hæretici recentiores formam usitam quidem non improbant, sed multi non neces-sariam pu-tant.

Q 3

in

in nomine Domini detur, aut saltem recipiatur, si fortè minister impius det in nomine hominis. Quibus conformia docent multi alii: idque consequenter ad suum errorem, quo existimant Sacramenta non aliter prodesse suscipienti, quam excitando fidem; quod quibuscumque verbis fieri potest. Hinc etsi vulgò utantur formâ legitimâ; quia tamen id minimè necessarium putant, verendum, ne quandoque sive ex proprio factu sive ex instinctu diabolico eâ omisâ assumant illegitimam. Immo id fieri, se à viris fide dignis sæpè intellexisse refert *Coninck quæst. 66. a. 6. dub. un.*

Cañtela nota n. 34. Unde diligenter inquirendum est, quâ formâ utantur, & ubi rationabile dubium occurrerit, Baptismus est sub conditione repetendus. His præmissis

37.

DICO I. Legitima forma Baptismi hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Patet ex verbis Christi *Matth. ult. Baptizantes eos in nomine Patris &c.* qua satis apertè formam præscriptam indicant: adjuncto communi sensu Ecclesiæ, quæ verba illa sic perpetuò intellexit. Quare eandem formam expressit *Florentinum in decreto de Armenis.* Eademque innuitur *c. Firmiter De summa Trin. & alibi.* Unde baptisimata Hæreticorum, quâ aliâ formâ quoad substantiam usi sunt, semper fuerunt ab Ecclesia rejecta & damnata. Vide *can. Hi verò 84 de Consecr. dist. 4. & Innocentium 1. ep. 22.*

Assignatur forma Latinorum legitima.

38.

DICO II. Non est tamen necessarium, ut persona ministri baptizantis exprimat per pronomen *ego*, aut significetur directè per aliud vocabulum, sive explicitè sive implicitè. Patet ex forma Græcorum à *Florentino sup. approbatâ*, quæ est talis: *Baptizetur*, vel (ut habet *Euchologium Græcorum*) *baptizatur talis servus Christi in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti*, ubi in nullo vocabulo significatur expressè vel implicitè persona ministri. Quamvis per verbum passivum *baptizatur* sive *baptizetur*, significetur actus abluendi tamquam exercitus, adedq; cum tacito respectu ad ministrum à quo fit. Quare sensus est: *Per istum actum meum circa istum baptizetur ille*, inquit *Scotus d. 6. q. 2. n. 5.* Quod alia Græcorum forma expressius denotat apud *Florentinum supra*: *Baptizatur manibus meis talis &c.* adedque in priori forma ex circumstantiis tacite subintelligitur, etsi non exprimat, respectus ad ministrum. Ut proinde quoad sensum substantialem coincidere formam Græcorum cum altera Latinorum, sit indubitatum. Diversitas autem quoad expressionem juxta *Scotum supra* orta putatur ex hoc, quod *1. ad Cor. 1.* referatur schisma Corinthiorum, quorum aliqui dicebant *ego sum Pauli*, alii *ego Apollo*, alii *ego Cephe*, quos ibidem reprehendit Apostolus dicens: *Numquid in nomine Pauli baptizati estis.* Ad quod schisma & reprehensionem vitandam putatur Græci noluisse exprimere personam quæ baptizat, sed usurpassè verbum passivum *Baptizatur*.

Forma Græcorum similiter est legitima.

DICO III. Nihilominus ad valorem Sacramenti est necessarium, ut actus baptizandi sive abluendi exprimat aliquo verbo in forma Baptismi: quod etsi ex consuetudine Ecclesiæ debeat esse verbum *Baptizo*, ad valorem tamen sufficit aliud synonymum, ut abluo, lavo, intingo &c. Ita communiter Theologi. Et patet ex *c. Si quis de Baptismo*, ubi *Alexander Papa* determinat: *Si quis puerum immerferit in aquam dicendo: In nomine Patris & Filii &c. & non dixerit: Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti amen; non est puer baptizatus.* Patet etiam ex *Florentino supra*, ubi reddens rationem, cur forma Græcorum sit valida, ait: *Si exprimitur actus, qui per ipsum exercetur ministrum, cum S. Trinitatis invocatione, perficitur Sacramentum; clarè innuens ad perfectionem Sacramenti necessariò expringendam esse actionem ministri & invocationem sanctissimæ Trinitatis. Ratio est, ut significatio totius formæ sit expressior: si enim solum diceretur inter abluendum: In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, non redderetur perfectus aliquis & definitus sensus. Deinde formæ Sacramentorum sunt orationes practicæ, exprimentes actu fieri quod significant; adedque significare debent actionem à ministro exerceri. Quamquam non referat, utrum exprimat per verbum activum vel passivum, indicativi vel imperativi modi; dummodò significetur tamquam exercitus, sive qui exercetur: pro ut fit in forma Græcorum. Unde si quis diceret: *Baptiza Joannem in nomine Patris &c.* nihil ageret: quandoquidem non significaret abluentionem ut actu exercitam, sed solum imperatam, sive ut ab alio exercendam.*

Adverte tamen graviter obligare consuetudinem Latinæ Ecclesiæ, ne in ea Latinus utatur formâ Græcorum; etsi alioquin validè uteretur. Gravius autem peccaret utens hæc formâ, *Baptizet te Christus*, vel *Baptizeris à Christo in nomine Patris &c.* nam de illius valore insuper non satis constat, sicut constat de valore formæ Græcorum. Immo validam esse plerique negant. Quamvis difficulter id convincatur, ob hoc, quod videri posset in ea satis exprimi actus, qui per ipsum exerceretur ministrum; saltem attentis circumstantiis, quæ satis indicant, quod Christus non baptizet per se ipsum, sed per manus sive ministerium proferentis talem formam. Quare etiam *Constantinus* (ut refertur in ejusdem Edicto) fuit confirmatus à *S. Silvestro* non dissimili formâ: *Signet te Deus sigillo fidei &c.* subintellige, *manibus meis*, aut quid æquivalens. Nec refert, quod minister

minister non possit imperare Christo dicendo, *Baptizet te Christus*. Nam etsi imperare ei nequeat tamquam superior, potest tamen imperare, id est, efficaciter velle, supposita immutabili Christi institutione, ut hic aliquid per ipsum faciat, & hanc efficacem volitionem exprimere verbo indicativi aut etiam imperativi modi. Deinde potest imperium dirigi ad effectum Sacramenti, quem minister imperativè vult ponere. Quæ disputativè dicta, non asserta intelligi velim.

Dico IV. Necessaria etiam est expressio personæ quæ baptizatur. Ita omnes Theologi. Et colligitur à *Scoto d. 3. q. 2. n. 7.* ex verbis Christi *Matth. ult. Baptizantes eos*; accedente potissimum Ecclesiæ universalis, tam Græcæ, quàm Latinæ usu. Colligitur etiam ex *c. Si quis* præcedenti conclusione relato. Congruentia est, quòd sicut ablutio debet versari circa determinatam personam, sic & forma; ne alioquin imperfecta & confusa sit formæ significatio? atqui forma non versatur circa determinatam personam, nisi ad eam dirigatur exprimendo personam; ergo &c.

Non debet tamen exprimi formaliter per pronomen *Te*; ut patet ex forma Græcorum. Unde valeret *Baptismus: Baptizo hunc* vel *Petrum* vel *vos*, vel *vestram dominationem*; etsi tales aulicissimi in collatione Sacramentorum non sint liciti. Non potest autem persona baptizanda exprimi per pronomen primæ personæ, dicendo, *Baptizo me* quia nullus potest seipsum baptizare, ut habetur *c. Debitum, de Baptismo*; non magis quàm se ipsum possit quis generare: quandoquidem Baptismus sit quædam spiritualis generatio. Quod rectè allegatur per modum congruentiæ; etsi ratio principalis sit Christi ordinatio; qui potuisset aliter ordinare, si voluisset.

Dices: Sicut in forma Græcorum sufficit personam ministrum subintelligi tacitè, sic etiam videtur satis posse subintelligi persona baptizanda, dicendo v. g. *Baptizo in nomine Patris &c.* vel hic *Baptismus* seu *ablutio* sit sive datur (supple. tibi) *in nomine Patris &c.* Nam actio practica, dum exprimitur, non minùs potest connotari vel tacitè significare passum, sive personam circa quam, quàm principium. Deinde sic satis exprimitur actus qui per ipsum exercètur ministrum, cum *S. Trinitatis* invocatione: super quo fundamento *Florentinum* supra approbat formam Græcorum. Accedit similis forma, quæ Græci utuntur in Sacramento Confirmationis: *signaculum domini Spiritus sancti*; in qua similiter connotatur vel subintelligitur persona confirmanda: cum tamen forma Latina æqualiter exigat expressionem personæ confirmandæ, sicut baptizandæ. Resp. ob hæc & similia satis plausibile primâ fronte videri id quod in

objectione intenditur. Quod proinde etiam in hac Academia & alibi à Viris doctis in thesibus publicis propugnatum vidi. Quia nihilominus fumus in materia merè pendente ab institutione Christi, quæ nobis per traditionem & usum Ecclesiæ sensumque communem debet innotescere, ex his autem potius constet necessariam esse expressionem personæ baptizandæ, quàm baptizantis, non possumus ab hac ad illam argumentando discurrere. *Florentinum* autem approbat formam Græcorum super præmissis fundamento, supponens (quod erat) aliudè non subesse defectum ex parte expressionis personæ baptizandæ. Denique Græca Confirmationis forma, ut admittatur valida, non potest inde ad formam Baptismi duci argumentum, in qua, tam Græcâ, quàm Latinâ, exprimitur persona baptizanda.

Dico V. Ad formæ essentiam spectat etiam expressio unitatis divinæ naturæ, ut dicendum sit: *In nomine*; non autem *In nominibus*. Est certum apud omnes. Et colligitur ex verbis Christi *Matth. ult. adjuncto* sensu Ecclesiæ illa sic intelligentis. Unde *Aug. l. 3. contra Maximinum c. 22. In nomine* (inquit) *non in nominibus: hi enim tres unum sunt, & hi tres unus est Deus. Hieronymus in c. 4. ad Ephes. Non baptizamur* (inquit) *in nominibus Patris & Filii &c. sed in uno nomine, quod intelligitur Deus.* Accedit ratio: non enim minus spectat ad primum fidei articulum & necessitatem salutis personarum unitas illiusque professio, quàm Trinitas. Dicendo autem *in nominibus*, vel intelligerentur tantum proprietates personarum, & sic omnino taceretur unitas; vel intelligerentur perfectiones absolutæ, & sic induceretur falsitas, nempe pluralitas naturarum.

Porro *ly in nomine*, idem valet, quod in *virtute, auctoritate, divinitate, invocatione Patris & Filii &c.* adeo ut non sine invaliditatis periculo aliud vocabulum possit substitui, quod idem adæquatè significet: etsi probabiliter Varii speculativè existiment valere Baptisimum datum *in virtute Patris & Filii &c.* Quod idem existimat *Vasquez*, si conferatur hoc modo: *Baptizo te in unum Deum, Patrem & Filium &c.* vel *in uno Deo, Patre & Filio &c.* Similiter dubius erit Baptismus; si *ly in nomine* repetatur dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris & in nomine Filii &c.* Quàmvis enim ibi non significetur expressè naturæ pluralitas, uti nec dum dicitur: *Deus Pater, Deus Filius &c.* ideoque illum valere existimet *Suarez* & alii: equidem ex vi sermonis non videtur satis quoque exprimi Deitatis unitas: quod tamen constat esse necessarium: ideoque illum valere negat *Bonacina* & alii. Unde propter dubium talis forma minimè est usurpanda, & si usurpata fuerit, Baptismus sub conditione repetendus. Peculiariter autem sunt hac in pro praxi,

43. Exprimi debet in forma divina natura unitas.

44. Ly in nomine quæ importat.

Non potest repeti ad singulas personas, sine periculo invaliditatis.

Cautela

re instruendi Christiani, qui aliquando in necessitate baptizant vernaculo sermone, ut obstetrices: quia in Flandrico idioma te videtur esse magis proclive, ut ly, in nomine, ter repetatur; & interdum ab ejusmodi repetitur existimantibus eò exactius se præstitisse officium baptizantis.

45.
Necessaria
quoque est
expressio
trium per-
sonarum.

DICO VI. Ad essentiam formæ similiter requiritur explicita & distincta invocatio trium personarum sanctissimæ Trinitatis. Ita communiter Theologi. Patet ex verbis Christi *Matth. ult.* quibus juxta consensum Patrum & Ecclesiæ præscribitur forma Baptismi. Quæ propterea etiam assignatur in *Florentino sup.* Et *Innocentius III. c. Firmiter de sum. Trinit.* dicit Baptismum consecrari ad invocationem individuae Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Et *can. 50. Apostolorum* improbat Baptismus datus in morte Christi, hæc ratione: *non enim dixit dominus, in morte mea baptizate; sed cunctes docete omnes gentes, baptizantes in nomine Patris & Filii &c.* Quæ ratio etiam in præsentem locum habet: non enim dixit Dominus, in nomine Christi, ut unius personæ baptizare, sed, cunctes, docete &c.

Probatum deinde ex *c. Si re vera 30. de consecr. dist. 4.* ubi *Pelagius Papa* reprobat Baptismum collatum solummodo in nomine Domini. Idem *c. Multi sunt 82. eadem dist.* reprobat Baptismum collatum solummodo in nomine Christi. Et *Zacharias Papa ep. 10. ad S. Bonifacium Germaniæ Apostolum* in Tomis Conciliorum editis per *Binum* (cujus fragmentum refertur *c. In Synodo 83. eadem dist.*) declarat Baptismum non valere sine invocatione Trinitatis seu (ut se explicat) nisi in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti fuerit quis baptizatus; adeo ut qui vel unam de Trinitate personam in Baptismo non nominaret, illud Baptisma esse verum non posset. Quod (inquit) pro certo verum est. Idem docent Patres. *Dilectus 1. 2. de Spiritu sancto* non procul ab initio, & alii passim; quorum loca citat *Bellarminus l. de Bapt. c. 3.*

Ratio primaria est institutio Christi. Congruentia est, quod Baptismus sit Sacramentum fidei; quo in Ecclesiam ingredimur: congruebat autem ut admissio in Ecclesiam fieret sub explicita invocatione trium personarum, quæ sunt primum fidei nostræ objectum, & primum velut illius articulum statuunt.

46.
Objicitur
auctoritas
Nicolai Pa-
pæ.

Solvitur.

Dices I. *Nicolaus Papa* in *Responsis ad Constantia Bulgarorum c. 104.* & refertur *c. A quodam Judæo 24. de consecr. dist. 4.* decernit, quod in nomine Trinitatis vel tantum in Christi nomine baptizati, non sunt denuò baptizandi, ergo valida est forma, etsi tantum exprimat nomen Christi. Resp. Neg. Conf. Pontifex enim solum ibi intendit definire Baptismum collatum à Judæo vel Pagano esse validum; de quo solum fuerat interrogatus, ut patet manifestè ex toto contextu *c. 104. ci-*

tati. Reliquum autem addit tantum tantquam Doctor particularis ex propria sententia, in quam fuit inductus auctoritate *S. Ambrosii*, quem ibidem allegat, non recordatus, dum illa scriberet, quid antea *Pelagius & Zacharias* in citatis canonibus determinassent. Sic passim exponitur *Nicolaus*.

Si hoc non placet, dici fortasse posset *Nicolaum*, per ly, tantum in Christi nomine, non excludere personam Patris & Spiritus sancti, sed tantum velle, quod Baptismus valeat, etsi loco Filii dicatur Christi live Jesu Christi. Quomodo dum dicit valere collatum in nomine Trinitatis, intelligitur Trinitas explicitè posita in tribus personis, ut bene notat *Scotus dist. 3. q. 2. n. 9.* Et simili ferè modo posset exponi etiam *Ambrosius* & quidam alii Patres, qui in contrarium citantur. Ita *Suarez d. 21. sect. 3. 5. Ad decretum.* Attamen hæc expositio apparet satis torta. Neque etiam satis constat de sufficientia formæ sic expressæ (quàmvis valere cam censet *Bonacina* & quidam Recentiores) eò quod in nomine Christi non videatur satis exprimi secunda persona divina quæ talis. Quod dubium augetur à fortiori ex hoc, quod vel sola mutatio nominum consuetorum in nomina Genitoris & Geniti &c. faciat formam ad minus valde dubiam.

Rectius autem *Ambrosium* exponit *Wiggers q. 66. art. 6.* quod nimirum quando in Scriptura aliquid uni personæ tribuitur, v. g. Baptismus collatus in nomine Jesu, non ideo velit ceteras excludi sed et hoc quoque præferri, atque etiam tum fuisse impletum totum v. g. Baptismatis mysterium, scilicet sub invocatione trium personarum. Sicut etiam sub invocatione Spiritus sancti solius constat non posse valere Baptismum, & tamen similiter *Ambrosius supra* dicit: *In spiritu quoque rectè baptizare non posse indicat Scriptura &c.* Vide *Wiggers sup.* ubi etiam hoc modò rectè & facilius explicat *Basilium*, qui proquin veram doctrinam satis apertè tradit *lib. de Spiritu sancto cap. 12.* Quod si tamen *Ambrosius* expositionem commodam non pateretur, obesse non posset ejus auctoritas Conclusioni auctoritate ampliori roborata.

Dices II. Baptismus fuit ab Apostolis collatus in nomine Domini Jesu, ut habetur *Act. 2. 38. 10. & 19.* Ergo validus est Baptismus sub invocatione solius Christi collatus. Resp. I. Neg. Antec. Ad loca Scripturæ dici potest, in nomine Jesu Christi, non esse idem, quod in expressione nominis, sed in fide live in merito Christi: sicut *Marci ult.* dicitur: *In nomine meo demonia ejicient.* Secundò potest, in nomine Jesu Christi, explicari ut sit idem, quod Baptismo à Christo instituto; idque ad distinctionem Baptismi Joannis, qui fuerat usque ad illa tempora celebris. Tertiò, quod dicitur, in nomine Jesu Christi; eò quod

quod Apostoli fortasse in forma communi hoc adiderint, dicendo v.g. *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii Jesu Christi, & Spiritus sancti*. Ita respondent passim Recentiores, & valde probabiliter. His addi potest, recte dici baptizatos in nomine Jesu, etsi non ita expressi, nec solius; quatenus baptizabantur in nomine Filii, qui est eadem persona, quae Jesus.

Nihilominus non improbabiler potest antecedens admitti, nempe ex citatis locis colligi, Apostolos in principio Ecclesiae baptizasse in nomine Domini Jesu, ad Christi nomen magis divulgandum, illudque, tunc odiosum, reddendum amabile, dum ad invocationem illius in Baptismo daretur gratia Spiritus sancti. Ita D. Thomas 9.66. a.6. ad 1. D. Bonaventura d.3. p.1. a.2. q.2. ad 3. Scotus sup. ubi in Scholio praefixo n.7. citantur Magister, Alensis, Albertus Magnus, Richardus. Et consentiunt ferè veteres Theologi, & à fortiori id tenent Adrianus, Casertanus & alii cum quibusdam Patribus, qui putant etiam hoc tempore Baptismum sic collatum valere. Fundaturque haec collectio (quam not. parum roborat tot tantorumque Doctorum auctoritas) in tam constanti repetitione ejusdem loquendi formulæ solo nomine Jesu expresso, addita consideratione subjctæ materiae, scilicet Baptismi; cuius forma ordinaria ex simili locutione eaque unica Matth. 28. colligitur. Quemadmodum etiam colligi solet dispensatoria administratio Confirmationis facta ab Apostolis sine christmate ex eo, quod in actis Apostolorum constanter fiat mentio solius manus impositionis. Itaque admisso antecedente, saltem tamquam probabili (quidquid Michael Bains Tract. de Forma Baptismi c. 1. sententiam D. Thoma & D. Bonaventurae Doctorum Ecclesiae, ceterorumque Principum Theologorum appellat errorem)

Resp. II. Neg. Conf. quia baptizare in nomine Christi Apostolis tantum licuit pro aliquo tempore; quod jam dudum expirasse, patet ex fundamentis conclusionis.

Nec huic responsioni obstat Canon Apostolorum initio conclusionis citatus: tunc enim quando iste Canon fuit conditus, poterat tempus specialis dispensationis expirasse. Deinde aliud est baptizare in mortem Christi, quod ibi solum reprobatur; aliud in nomine Christi.

Non obstat etiam quod Act. 19. postquam Paulus rogasset nonnullos discipulos. *Si Spiritum sanctum accepistis credentes, seu postquam credidistis; supple. in Confirmatione per manus impositionem; & responsum accepisset: sed neque si Spiritus sanctus sit, audivimus; subjunxit: In quo ergo baptizati estis?* Nam hoc non fecit, quasi ex forma Baptismi debuissent audire, quod sit Spiritus sanctus (baptizandi enim non attendunt ad singula verba formæ, immo sæpè idioma

non intelligunt) sed quia ex illò responso suspicabatur, an fortè (quod verum erat) tantum essent baptizati in Joannis baptizate. Et meritò; cum Baptizati Christi soleat præmitti instructio in mysterio Trinitatis, & tunc temporis solebat ordinariè subungi sensibilis collatio Spiritus sancti per Confirmationem: ideoque ad propositum responderunt dicentes: *In Joannis baptizate. Quare baptizati sum in nomine Domini Jesu. Et cum imposuisset illis Paulus manus, venit Spiritus sanctus super eos; ut subditur. Itaque scopus interrogationis erat, ut si necdum confirmati essent, acciperent Confirmationem per manus impositionem, prout patet ex textu.*

Ex dictis colligitur, illegitimam esse formam Baptismi, in qua nullo modo, aut non satis explicitè invocantur tres personæ; ut si conferatur *in nomine Domini, in nomine Christi, in nomine Dei unius & trini, in nomine Trinitatis*; quia sensus communis exigit & Auctoritates agunt de explicita trium personarum invocatione: quamquam Pontius disp. 4. q. 23. censet hujusmodi Baptismum dubium, nec posse insufficientiam certò probari, siue dicatur *in nomine Christi, siue in nomine Trinitatis*. Immo non valet Baptismus, etsi detur *in nomine prima & secunda & tertia personæ*: hæc enim non sufficienter exprimunt mysterium Trinitatis secundum proprietates personales, neque emanationem unius personæ ab altera. Idem est, si conferatur, *in nomine Omnipotentis & Sapientis & Boni*: hic enim modus invocandi Trinitatem est inutilitatus, fitque per nomina singularis personis non propria, sed tantum accommodata siue appropriata. Aliud videri posset speculativè loquendo, si loco Filii ponatur Verbum. Immo secundum aliquos non improbabiler, etsi dicatur: *In nomine Generatoris & Geniti & Spirati siue Procedentis ab utroque*. In praxi tamen omnino est abstinendum, partim ob consuetudinem & ritum Ecclesiae, partim ob dubium, maximè in ultimo exemplo, quod D. Thomas, Scotus & alii Doctores communiter dicunt non valere.

Minus valet, si dicatur: *In nomine Ingeniti & Geniti & Doni*; quia voces istæ non significant totum id quod voces usitatæ. Videtur autem Doctoribus communiter (quorum sensus in materia Sacramentali non parum momenti habet, etsi non faciat rem certam) quod Christus, sicut pro materia Baptismi assignavit aquam naturalem, cuius usus est communior ad abluendum; sic etiam determinaverit (prout sanè determinare potuisset) pro forma nomina personarum in quodlibet idiomate vulgariter usitata, ut ex verbis Christi Matth. ult. usu Ecclesiae, & præmissis Doctorum sensu videtur confirmari: maximè cum forma Baptismi sit quædam protestatio fidei & singulariter mysterii SS. Trinitatis; quod proinde conveniebat

Non valet Baptismus collatus in nomine Trinitatis,

Aut in nomine prima & secunda & tertia personæ

Quid censendum de Baptismo collato in nomine Generatoris & Geniti & Procedentis ab utroque.

bat exprimi verbis usitatis, ipsumque mysterium cum suis proprietatibus propriissimè significantibus.

51.
An omisso
Præpositionis
In viciet
formam.

De præpositione *In* est quoque controversia, an forma mutetur essentialiter, si omittatur, dicendo, *Nomine Patris*. Negant *Conræck* & alii saltem in idiomate Latino; immo juxta ipsos videtur tantum adungi per hebraismum, ideoque censent omissionem tantum esse venialem. Quod postremum non credo: eò quod non careat dubio valor formæ sic prolatae; utpote præ se ferentis alium sensum, scilicet quod baptizans baptizet loco seu vice Patris &c. Et ly *In nomine* significet, tum quod Baptismus detur in auctoritate trium personarum, tum etiam quod sub invocatione earumdem. Unde *Angelus Silvester, Præpositus q. 66. ar. 6. dub. 8.* censent Baptismum sic collatum non valere. Clarius autem apparet vitium formæ idiomate Flandrico pronuntiatae omisso ly *In*; cum planè alium tunc ingerat sensum.

52. De conjunctione *Et* minus est dubium:

quamquam *Major, Gabriel & Silvester*, ejus omissionem existiment vitare formam: nam saltem satis certò non vitiat, et si omittatur primo loco: cum consuetudo sit plurimè recensendo poni conjunctionem copulativam tantum inter ultimum & penultimum. Immo verosimilius non vitiat, et si utroque loco omittatur. Nam etiam consuetum est Latinis, ut dum pluribus idem tribuitur, copulâ *Et* subintellectâ id fiat, solo commate mediante. Quidquid sit, in præxi adlaborandum est, ut forma Ecclesiæ consuetâ plenè pronuntietur: nec sine peccato potest aliquid omitti, aut ordo trium personarum inveri. Quamvis omittere pronomen, *Ego* sit per se loquendo tantum veniale juxta Doctores communiter. Ly *Amen* citra veniale omittitur; cum in *Rituale Romano*, ubi forma Baptismi sæpius exprimitur, nec omittuntur observanda à Ministris, non addatur; sicut additur verbis Absolutionis.

DISPUTATIO SEXTA:

De Ministro & Subiecto Baptismi.

QUESTIO I.

Quisnam sit Minister Baptismi?

I.
Omnis homo
ratione
utens est
minister
validus
Baptismi,
etiam
extra
necessitatem.

Dico I. Omnis homo ratione utens est validus minister Baptismi. Patet ex c. *Firmiter*, de *Summa Trin.* & cap. *A quodam Judæo*, de *Consecr. dist. 4.* Denique idem definit *Florentinum in Decreto de Armenis* dicens: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptizare: in casu autem necessitatis, non solum Sacerdos vel Diaconus, sed etiam laicus & mulier, immo etiam Paganus & Hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesiæ.* Et quamvis loquatur de casu necessitatis, idem tamen est quoad valorem extra casum necessitatis, ut omnes intelligunt: quia necessitas non mutat essentialiter hujus Sacramenti, præsertim ad cujus valorem non exigitur jurisdictio, uti exigitur in Sacramento *Pœnitentiæ*, cujus proinde minister validus extra articulum mortis quoad peccata mortalia non est quilibet Sacerdos ob defectum jurisdictionis; quæ tamen in articulo mortis non reservatur. Idem patet ex facto *Athanasii* pueri extra necessitatem baptizantis: item ex valore Baptismi Hæreticorum generaliter ab Ecclesiâ approbati: quem denuo (suppositâ legitimâ materiâ, formâ & intentione) verum esse generaliter definit *Tridentinum sess. 7. can. 4. de Baptismo*. Denique ex c. *A quodam Judæo*, ubi nul-

la sit mentio casus necessitatis. Ratio est, institutio Christi. Congruentia, Baptismi necessitas; ob quam etiam est institutus in materia maximè obviâ.

Dices I. Solis Episcopis in persona Apostolorum dictum est: *Docete omnes Gentes, baptizantes eos &c.* ergo reliqui non sunt validi ministri. Resp. dissimulato antecedente, et si falsum sit, Neg. Conf. ibi enim Christus Apostolis non dedit potestatem baptizandi, quam habebant & exercebant ante passionem, dum necdum essent Episcopi aut Sacerdotes; sed ibi ipsis jam Episcopis dedit mandatum, & ad summum simul jus primum baptizandi.

Dices II. In *Carthaginensi IV. c. 100.* dicitur: *Mulier baptizare non presumat.* Resp. tam istum locum, quam quædam alia Conciliorum & Patrum intelligi de potestate unquam solemniter baptizandi, aut extra casum necessitatis licite. Solum enim agitur contra mulieres, quæ sibi officium tingendi seu baptizandi arrogabant. Contra quas similiter agit *Tertull. lib. de Bapt. cap. 17.* Aliud est in necessitate: tunc enim posse baptizare quoslibet, apertè *Tertullianus* ibidem asserit.

Dices III. c. *Quos à Paganis, dist. 4. de Consecr.* jubet *Gregorius II.* rebaptizari quosdam baptizatos à paganis. Et *Concilium Eliberitanum* in Hispania tempore *Marcelli I. c. 38.* statuit posse fidelem (qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus) baptizare in necessitate infirmitatis postquam *Catechumenum*. Ergo infide-

Ies saltem invalidè baptizant. Resp. Neg. Conf. nam Gregorius Pontifex loquitur de baptizatis non servatâ formâ Ecclesiæ: adeoque jubet eos baptizari in nomine Trinitatis, supponens antea sic non esse baptizatos à paganis, utpote mysteriorum nostræ fidei ignaris. Concilium Eliberitanum vero (et si alioqui non tantæ auctoritatis) docet, quod in necessitate baptizare possit, etiam is, qui solum baptizatus est; non negat autem idem posse qui necdum baptizatus foret, sed vel ab hoc abstrahit, vel tacite supponit baptizatum esse præferendum. Sicut etiam loquitur de non bigamo; quo tamen præsentè validè baptizat Christianus bigamus, esto ex ordinatione istius Concilii ab Ecclesiâ non recepti foret postponendus.

Dices IV. c. Si Presbyter 1. q. 1. dicitur: Si Presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur & ordinetur iterum, & omnes quos prius baptizavit. Resp. postrema verba istius Paleæ esse expuncta in editione Gregorii XIII. quia neque habentur cap. 1. De Presbytero non baptizato, aut c. Veniens eod. tit. aliisque locis, in quibus hæc Palea citatur: neque sensum congruum admittunt, nisi iis subintelligatur ly iterum ordinetur.

Dices V. s. Isidorus, ut refertur c. Si quis 1. q. 1. ait: Si quis per ignorantiam ordinatur antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipse ulterius non ordinetur. Resp. ibi vel proponi quaestionem, vel falsam alicujus opinionem recitari; cui deinde opponitur vera doctrina his verbis (quæ etiam referuntur c. Romanus Pontifex de Consecr. dist. 4.) Sed Romanus Pontifex non hominem iudicat qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam Baptismi, licet paganus sit qui baptizat. Quod clariùs exponitur l. 5. Capitularum c. 4. Vide quæ notantur in ipso Decreto circa hunc Canonem.

Dices VI. Aug. l. 2. contra ep. Parmeniani c. 13. ait: Et hæc quidem quaestio est, utrum & ab iis, qui nunquam fuerunt Christiani, possit Baptismus dari: nec aliquid temerè inde affirmandum est sine auctoritate tanti Concilii, quantum tanta rei sufficit. Resp. Augustinum ibi abstrahere à decisione quaestionis, quæ jam in Ecclesiâ est notoria. Addit tamen suo etiam tempore non fuisse quaestionem de Baptismate collato ab iis qui ab Ecclesiæ unitate separati sunt, scilicet hæreticis & schismaticis: quia id discussum & firmatum jam tum erat in ipsâ totius orbis unitate.

Dices VII. cum Caluino l. 4. instit. c. 15. §. 20. baptizare est Ecclesiastici ministerii: ergo competit solis ministris Ecclesiæ, non mulieribus. Resp. etiam prædicare ac docere esse Ecclesiastici ministerii: & tamen in necessitate potest & debet quisque proximum docere. Sic Act. 18. Aquila & Priscilla uxor ejus docuerunt quemdam Apollipem, qui non satis videbatur instructus in fide

Christi, quem magno zelo prædicabat. Sic etiam mulieres catechizant. Et olim Diaconissæ & similes instruebant feminas baptizandas. Publicè tamen docere, in Ecclesiâ præcipuè, uti est pars muneris Ecclesiastici, & id prohibet mulieribus Apostolus; sic & solemniter ac publicè baptizare, adeoque & illis merito censetur illicitum.

Dico II. Minister Baptismi ordinarius sive ex officio est solus Sacerdos cum exclusione inferiorum: qui tamen debet habere jurisdictionem, ut licitè illum administret extra necessitatem. Prima pars patet ex Florentino supra: quod cum loquatur dogmaticè, excludit omnes reliquos inferiores. Idem patet ex c. Constat. dist. 4. de Consecr. ubi ex Isidoro dicitur: Constat Baptisma solis Sacerdotibus esse tractandum; ejusque mysterium nec ipsis Diaconis explere est licitum absque Episcopo (in quo eminenter residet eadem potestas) vel Presbytero.

Secunda pars probatur: quia administratio Sacramentorum est actus pascendi, sive pastoris; & per consequens requirit in administrante jurisdictionem ordinariam vel delegatam. Deinde per Baptismum admittitur aliquis in familiam Christi cum jure communicandi omnibus ejus privilegiis: atqui nullus admittit extraneum in aliquam politicam communitatem, nisi Princeps, aut alius habens in eam aliquam jurisdictionem: ergo &c. Hanc jurisdictionem habet Pontifex tamquam principalis Princeps spiritualis in totum mundum, Episcopus in suam Diocesim, Pastor in suam parochiam, alii Sacerdotes juxta suæ commissionis amplitudinem. Unde si extra necessitatem alii Sacerdotes absque licentia vel privilegio tentent baptizare, graviter peccant; utpote usurpantes sibi officium & auctoritatem alterius in re gravi: quamquam non incurrant irregularitatem aut excommunicationem, quæ nullo jure statuitur.

Dices: Non datur nec dari potest jurisdictio in baptizandum, cum ante Baptismum re ipsâ susceptum nemo subjiciatur Ecclesiæ jurisdictioni: ergo in baptizante non requiritur jurisdictio. Resp. Neg. Conf. etsi enim directâ jurisdictio solum habeatur per Baptismum re ipsâ susceptum; indirectâ tamen ratione loci, in quo quis versatur aut parentes commorantur, sive familiarè ad quam admittitur, potest & debet ante Baptismum haberi in baptizandum extra articulum necessitatis: quatenus nimirum in Episcopo vel parochio est jus exercendi tale munus, tamquam in ministro peculiariter deputato ab Ecclesiâ, ex cujus ordinatione competit tali admittere extraneos in Ecclesiam per Baptismum in isto loco; idque exclusivè ad ceteros, nisi de illius licentia. Quare hoc ipso adulti non baptizati subsunt tali ministro: non quod ex præcep-

Minister ex officio est solus Sacerdos.

In quo requiritur jurisdictione.

Qualiter huic locum habere possit ac debeat, magis declaratur.

to Ec-

to Ecclesiæ obligentur à tali petere Baptismum, sed quia ex jure naturæ tenentur non petere ab alio, quam possit licite dari. Parvuli autem propriè non subduntur præcepto, sed directè præcipitur aliis, ne quis illorum eos baptizet, præter pastorem aut legitimè deputatum.

7.
Diaconus potest ex rationabili causa committi Baptismi solemnibus ministris:

DICO III. Etsi Diaconus non possit ordinariè baptizare ex vi suæ ordinationis; ex hac tamen est capax, ut rationabili causâ existente possit solemniter baptizare ex commissione Episcopi aut Sacerdotis. Ita communiter Doctores. Probatum ex ordinatione Diaconi, ubi inter alia quoque dicitur: *Diaconum oportet baptizare*; nempe solemniter: cum enim Ecclesia id Diacono possit committere, censetur hoc facere, quando ipsum specialiter constituit ministrum Baptismi, quo modo reliqui non sunt constituti. Deinde c. *Diaconos dist. 93.* de iis *Gelasius* (aliqui textus habent *Pelagius*) Papa dicit: *Ab sine Episcopo vel Presbytero baptizare non audeant*; id est, juxta *Glossam*, absque eorum consensu aut commissione. Ubi satis clarè insinuat, posse Diaconum, etsi non compellat tanta necessitas, committi baptismationem, utique cum solemnitate: nam hæc non potest citra necessitatem omitti, adeoque nec potest committi baptizatio non solemniter, sed ab ipsis presbyteris aut Episcopis fuisset solemniter adhibenda.

8.
Citra commissionem hujusmodi ministeriæ in extrema quidem necessitate eis licere. Nonnulli censent.

An verò extremâ necessitate urgente possit Diaconus citra commissionem baptizare solemniter, incertum est. Negat *Cornelius* ob verba quæ Pontifex c. *Diaconos* citato subjungit dicens: *Nisi prædictis fortassis ordinibus longius constitutis necessitas extrema compellat. Quod & Laicis Christianis facere plerumque conceditur.* Quibus insinuat Papa Diaconis citra commissionem non aliter quam Laicis esse licitum baptizare. Quare consequenter ad hanc doctrinam Diaconus sic solemniter baptizans fieret irregularis. Nihilominus probabiliter contrarium docet *Suarez*, *Præpositus* & alii; eò quod specialiter Diaconus ad baptizandum sit ordinatus: adeoque in extrema necessitate videatur ad id solemniter præstandum sufficere commissio tacita seu rationabiliter præsumpta. Pontifex autem docet quidem, quod Laicis tunc idem liceat, sed non quòd eodem modo, quo Diaconis: faciendo enim exceptionem, nisi extrema necessitas compellat, vult Diaconis tunc licere sine commissione, quod prius decreverat iis licere præsentem Episcopo vel Presbytero ex commissione, ex qua licebat ipsis baptizare solemniter, ut etiam alii fatentur.

9.
Quæ causa censetur sufficiens ad committendum Diacono ministri-

Porro rationabilis causa ad Baptismi administrationem Diacono committendam, non est sola extrema necessitas, sed etiam quævis alia iudicio ministri ordinarii determinanda: ut cum ob multitudinem baptizandorum, infirmitatem Sacerdotis, aliæve

graves causas vel occupationes, non possit Sacerdos omnibus petentibus Baptismum satisfacere, sed alioquin cogentur qui factis parati accedunt, cum incommodo diu Baptismum differre. Sic Apostoli, ut prædicationi acarent, videntur Baptismum commisisse Diaconis: ex qua commissione *Philippus* Diaconus baptizavit *Eunuchum*. Vix tamen hoc tempore & in his locis, id est in usu, ob multitudinem presbyterorum.

DICO IV. Nullus Clericus Diacono inferior, adeoque multò minus Laicus potest etiam in extrema necessitate (in qua etiam juxta praxim Ecclesiæ baptizari) solemniter baptizare, nisi ex commissione Papæ, cui id potest Clericis inferioribus committere, cum solemnitas ista sit jure Ecclesiastico introducta, in quo Papa potest dispensare. Ratio est: quia nullibi in jure permittitur talibus usurpatio istius solemnitatis, sed præcisè illud, quod postulat extrema necessitas, scilicet Baptismi substantia: ac proinde eodem jure, quo solemnitas & ceremoniæ Baptismi sunt introductæ, censentur illi ab earum usurpatione seclusi. Quod etiam communis praxis & Doctorum sensus confirmat.

DICO V. Existente necessitate hic est ordo servandus in conferendo Baptismo, ut Sacerdos præferatur Diacono, Diaconus Subdiacono, hic ceteris Clericis, Clericus Laicis, vir feminae, fidelis infideli. Quod de Sacerdote quidem satis constat ex auctoritatibus seu juribus citatis. Deinde quia fieret grave præjudicium Ordini Sacerdotali, cui jus primarium est annexum. Unde Doctores unanimiter tenent inversionem illius ordinis esse mortalem ex genere suo, si Sacerdos sit ad baptizandum paratus. Quamvis *Valentia* & *Joannes Suarez* citati à *Diana* p. 3. *Tract. 4. Ref. 4.* putent tantum esse venialem: immo *Cajetanus* q. 67. a. 4. putet seposito contemptu & præsumptione non peccare mortaliter laicum etiam extra necessitatem baptizantem non solemniter. Ratio est: quia tunc indebitè usurpatur munus alienum idque grave, quod Sacerdoti competit vi Ordinis, & si sit Parochus, insuper jure officii parochialis. Unde *Aug. 1. 2. contra ep. Parmeniani* c. 13. agens de Laico Baptizante ait: *Nulla cogente necessitate si fiat, alieni muneris (scilicet juris, sacerdotalis videlicet, in Ordinatione accepti, ut patet ex contextu) usurpatio est: si autem necessitas urgeat, aut nullum, aut (si v.g. non sit adhibita plena diligentia in quærendo Sacerdote) veniale delictum est.* Quæ & subsequenter satis ostendunt gravitatem delicti in inversione ordinis: præsertim cum tunc reverà nulla sit necessitas urgens Laicum ad ministrandum. Idem Doctores communiter contra Nonnullos censent, si prætermisso Diacono baptizet inferior Clericus aut Laicus; eò quod Diaconus etiam ad baptizandum sit ordinatus, adeo-

adeoque ejus præmissio sit etiam alieni muneris usurpatio. Facile tamen in hac re potest intervenire ignorantia, quæ à mortali excuset potest enim aliquando timeri mortis periculum ubi non est, & idcirco accelerari Baptismus non expectato debito ministro, quia bonâ fide existimatur periculum non pati moram.

In reliquis inversio ordinis, etiamsi dicat aliquam incongruentiam, non est tamen mortalis juxta Doctores passim contra Vasquez d. 147. n. 34. existimantem quod omnis inversio ordinis sit mortalis; immo quòd alioquin ne quidem foret venialis: cum id oriri deberet ex lege divina, quæ sanè gravis, & graviter obligare videtur. Ad hoc tamen facile responderetur, culpam venialem provenire posse ex ritu Ecclesiæ, quæ similem ordinem præscribit, ut patet in Rituali Romano Tit. de ministro Baptismi. Et quamvis proveniret ex lege divina, posset hæc leviter obligare, quatenus se extendit ad hanc materiam, quæ tantum levis apparet, solumque fundatur in aliqua decencia. Sicut ob hoc illiberalitas non est grave peccatum, etsi liberalitas ex quadam decencia exigeret aliquid secundum se notabile alteri præberi. Varii tamen non improbabiler putant cedere in grave præjudicium Sacramenti, si baptizato fidei præsentem ministret non baptizatus, præsertim si sit omnino infidelis. Per accidens etiam aliquando potest inverti in istis ordo licite, ut v. g. mulier docta & assueta baptizare præferatur viro rudi, aut in circumstantiis, in quibus pudoris gratiâ non deceat virum accedere, v. g. si infans non sit omnino editus. Ita Rituale Romanum Tit. de ministro Baptismi. Ignorans enim, nolens, aut congruè non valens in certis circumstantiis, etsi alioquin foret superioris ordinis, censetur absens.

Adverte, qualiscumque fiat inversio ordinis, nullam incurrit irregularitatem in Baptismo non solemnem; cum hic non sit actus Ordinis, adeoque non usurpetur alienus Ordo. Si verò Baptismus conferatur solemniter, constat Clericum fieri irregularem, ex c. 1. de Clerico non ordinato ministrante De Laicis est nonnulla controversia. De quo vide dicta Tract. de Legibus d. 6. q. 7. (quæ est de irregularitate) §. 3.

QUESTIO II.

An Unus possit simul plures baptizare, vel contra?

Dico I. Potest unus minister simul plures baptizare, applicando omnibus simul materiam, & dicendo: Ego vos baptizo &c. Ita Scotus dist. 6. q. 2. n. 6. & alii communiter. Probat: quia potest unus eadem

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

formâ consecrare plures hostias, in periculo suffragii absolvere plures poenitentes, ergo etiam simul plures baptizare: cum nec ratione nec auctoritate constet, requiri potius ad valorem Baptismi, quòd unus solus baptizetur, quàm ad valorem consecrationis, quòd unica hostia consecratur, aut ad valorem absolutionis quòd unus tantum absolvatur.

Quia tamen hoc est contra morem Ecclesiæ in re gravi, advertit Scotus sup. Coninch & alii illud sine mortali non licere extragram necessitatem: quidquid aliqui putent non esse mortale. Confirmatur ex Rituali Romano, Tit. de baptizandis parvulis, ubi agens de forma, Ego vos baptizo &c. ait: Quam tamen formam in his solum & in aliis similibus mortis periculis ad plures simul baptizandos, & ubi tempus non patitur ut singuli separatim baptizentur; alias nunquam licet adhibere. Quod denotat gravem culpam juxta gravitatem rei.

Notat autem idem Scotus in illo casu fore plura baptismata: nam baptizatio est actio transiens, quæ afficit terminum & multiplicatur penes multitudinem illius: quemadmodum dicuntur plures creationes, quando Deus simul creat plures creaturas. Et quamvis una tantum videatur forma, est tamen virtualiter multiplex; eò quòd pronomen, Vos, includat in se singulare pluries geminatum. Deinde ad multiplicationem totius sufficit multiplicatio unius partis. Et in hoc consentiunt quoque ceteri Doctores communiter.

Dico II. Quando plures concurrunt ad eundem baptizandum, sic ut unus ponat materiam, alter proferat formam, v. g. unus abluit & alius carens brachiis dicat: Ego te baptizo, invalidus est Baptismus. Ratio est institutio Christi. Hæc autem potissimum probatur ex sensu Ecclesiæ; hæc enim semper intellexit institutionem sic factam, ut idem debeat ablueri, & formam proferre. Quod colligitur, tum ex perpetuo illius usu: tum ex unanimi sententia Doctorum, qui omnes concorditer sic judicant exceptis Marfilio & Cajetano: qui tamen neque constantè neque firmiter audent oppositum asseverare. Tum quia in aliis quoque Sacramentis conformis est praxis, ut idem minister adhibeat materiam & formam, quando scilicet ministri est materiam adhibere: prout non est in Sacramento poenitentiae, in quo ipse poenitens materiam adhibet. Et ob hoc praxis & sensus communis est, Baptismum interdum ita ab Hæreticis recentioribus collatum esse invalidum & repetendum. Quod etiam aperte supponit Synodus Mechliniensis II. (quam probavit Paulus V.) tit. 3. c. 6. dicens, id esse contra antiquissimam Traditionem. Quòd autem præscribat baptizatos ab Hæreticis recentioribus esse tantum sub conditione rebaptizandos, non est, quia dubitabat Synodus

R nodus

Illicite rati-
mon, immo
verosimilius
non sine
culpa gravi,
extra neces-
sitatem,

I 5.
Tali casu
forent plura
Baptismata.

I 6.
Plures unus
invalidè
baptizant, si
unus mate-
riam adhi-
beat, alter
formam
proferat.

Probat:

nodus de invaliditate Baptismi taliter à non uno ministro collati, sed quia non solet certò constare in particulari, quando sic collatus fuerit: quòd si constaret, utique de invaliditate non dubitasset.

17.
Tunc forma
Baptismi
esset falsa.

Itaque forma baptismi aliàs esset falsa; utpote significans, quòd exterius physicè & per seipsum abluat, qui dicit, Ego te baptizo seu abluo. Nec prodesset forma Græcorum; utpote quoad sensum æquivalens; cui proinde subintelligitur *ly Manibus meis*, ut expressè habet altera Græcorum forma in *Florentino*. Ex qua similiter non parum confirmatur conclusio. Non prodesset quoque, si diceretur tali casu, nos te baptizamus: nam id propriè significat quòd uterque alterum abluat; hoc autem supponitur non fieri.

Confirmatur: quia sicut Christus voluit esse unum principale agens; sic voluit habere unum tantum ministrum in collatione integra Sacramenti, ut arguit *Scotus sup. num. 5.*

Quod tam
men cluso
Ecclesiæ sen-
su difficulter
convincere
117.

Alioquin secluso sensu Ecclesiæ convinci non facile posset, qui diceret, verificari formam Baptismi per hoc, quòd istam proferens censeri posset moraliter abluere per alium velut famulum seu substitutum. Quàmvis revera ex sensu Ecclesiæ constet, quemlibet ministrantem immediatè se habere veluti ministrum Christi.

Adduntque Nonnulli, posse id ob non omnimodam conclusionis certitudinem in necessitate praticari, ut videlicet mutus abluat, & mutilus formam proferat. Quo casu tamen (qui sanè non est natus contingere) deberet potius mutilatus formam inchoare dicendo *Ego te baptizo*, & mox aquam ore sumptam effundere in baptizandum, dein formam adsolvere.

18.
Si plures
eundem con-
stantur bap-
tizare, sin-
gulis tam-
quam causa
sotales: solus
primò absol-
vens bap-
tizat.
Si simul
absolvant,
baptizant
singuli.

DICO III. Quando plures simul concurrunt ad unum & eundem baptizandum independentè à se invicem, sic ut singuli adhibeant omnia necessaria (prout fieri posset, quando confenderent de Baptismo alicui conferendo) is qui priùs adsolvit, solus perficit Sacramentum, & alius nihil efficit; quandoquidem semel baptizatus non sit capax secundi Baptismi. Si autem contingat (quod difficulter & rarò contingeret, etsi ad hoc studiosè ablaboraretur) utrumque eodem instanti perficere necessària ad Baptismum, uterque baptizabit eundem validè, etsi contra Ecclesiæ morem illicitè in re gravi, cujus tentandæ non possit occurrere necessitas. Ratio est: quia tunc ad utriusque actiones concurrunt omnia ad Baptismi essentiam necessaria, & ambæ versantur circa subjectum capax, cum simul finiuntur. Confirmatur exemplo Sacerdotum noviter ordinatorum, qui simul cum Episcopo faciunt Sacramentum, si simul cum illo finiant verba consecrationis. Ita *Scotus sup. n. 2.* & alii communiter.

19.

Hoc autem casu, non unum, sed mul-

tiplex Sacramentum seu Baptisma conferretur physicè loquendo: nam forent plures formæ integræ & plures materiæ perfectæ, adeoque plura composita, sive Baptismata. Talis tamen non deberet dici bis validè Baptizatus, sed semel duplici Baptismo: sicut simul accipiens duo vulnera, non dicitur bis vulnerari, sed semel duplici vulnere.

Dixi *Physicè loquendo*: moraliter enim tantum esset unum Sacramentum seu sacramentum signum & unus Baptismus: tum ratione ejusdem subjecti: tum ratione ejusdem principalis agentis, in cujus virtute ministri operantur: tum denique & præcipuè ratione ejusdem effectus producti & significati: totum enim illud signum ab utroque adhibitum non plus efficit aut significat, quàm si esset unica ablutio & unica forma posita. Quod patet quantum ad Characterem: cum idem sit unicus solus Characteris baptismalis capax. De unica quoque gratià per utrumque Baptismum conferendâ idem videntur consequenter Doctores potius supponere, quam probare. Et hoc modo explicari possunt plures Auctores dicentes esse tantum unum Baptismum, ut *D. Thomas q. 67. art. 6.* & referri solet *Scotus sup. n. 4.* quem tamen ibi & in verbis præcedentibus docere oppositum, conatur ostendere ejus *Commentator num. 10. & seqq.*

QUESTIO III.

Quodnam Sit subjectum capax Baptismi?

DICO I. Solus homo viator est capax Baptismi. Est certum: nam Sacramenta sunt instituta tamquam mediâ ad salutem solius hominis viatoris. Deinde ad solos homines baptizandos Apostoli missi sunt, *Matth. ult. & Marc. ult.* Unde homines in termino constituti non sunt capaces Baptismi. Similiter nec creaturæ homine inferiores. Quare satyri, aut geniti ex femina & bruto non sunt baptizandi: uti nec monstrum, quod non præ se fert speciem hominis. Si sit dubium, est in periculo baptizandum sub hac conditione: *Si tu es homo, ego te baptizo &c.* Ita *Rituale Pauli V. Tit. De baptizandis parvulis.* Si nascatur monstrum pro certo humanum, est absolute baptizandum. Si constet esse duas personas, sunt singulæ baptizandæ. Ad quod discernendum est attendendum juxta *Rituale* citatum, an habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora. Si post examen, quale tempus patitur, res maneat dubia, duplex Baptismus est conferendus, unus absolute in parte principali, quam constat esse informatam animâ rationali; alius sub conditione in parte, de qua dubitatur, an informetur eadem animâ hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo &c.*

DICO

DEO II. Omnis homo, etiam parvulus, mox ubi est natus, est capax Baptismi. Est contra Anabaptistas, qui secuti Petrobrnsianos & Henricianos, negant parvulos posse baptizari, eo quod existiment ad valorem Baptismi requiri fidem in quolibet suscipiente. Ideoque in infantia baptizatos rebaptizant, ubi ad adultam aetatem pervenerunt.

Sed parvulos esse baptizandos, definitur in Trid. sess. 7. can. 12. & 13. de Bapt. Et olim definitum est in Concilio Milevitano II. can. 2. Idem patet ex c. Firmiter de sum. Trin. & c. Majores de Bapt.

Patet etiam ex perpetua Ecclesiae traditione. Cujus testis est Augustinus lib. 4. de Bapt. c. 23. Quod (inquit) traditum tenet universitas Ecclesiae, cum parvuli infantes baptizantur, qui ante nondum possunt corde credere ad justitiam & se confiteri ad salutem. Et infra: Et tamen nullus Christianorum dixerit, eos inaniter baptizari. Et aliis locis. Eiusdem Traditionis testis est Dionysius Areopagita de Ecclesiastica Hierarchia c. ult. versus finem, & reliqui Patres: excepto Tertulliano qui putavit Baptismum esse differendum usque ad usum rationis: in quo, sicut in multis aliis, erravit. Gregorius Nazianzenus quoque Orat. one in sanctum Iacrum longe post med. dicit quidem, ob pericula salutis conducibilius, parvulos baptizari; iis tamen seclulis optaret differri Baptisma ad triennium, donec parvuli possint aliquid de fide sua respondere. Quod tamen consilium non est approbandum; praesertim quia dilatio ista nullius fructus esset, cum etiam tunc parvuli de fide & mysteriis nihil aut vix aliquid capiant; & quia magis est aestimandus status amicitiae Dei, liberatio a demonum insidiis, & similia, quam iste fructus: potissimum cum ob inopinatos casus, quibus infirmior ista aetas frequentius est exposita, saepe ad sit periculum salutis, ubi non putatur adesse.

Eadem veritas colligitur ex iis Scripturae locis, ubi narratur integræ familiae esse baptizatae, ut Act. 16. & 1. ad Cor. 1. verosimile enim est in istis familiis fuisse quoque parvulos.

Ratio est: quia omnes homines, etiam parvuli, nascuntur capaces regni caelorum, quod tamen non possunt adipisci, nisi renascantur ex aqua Baptismi, qui in parvulis non potest per votum suppleri. Confirmatur: quia in Lege veteri & naturæ parvulus etiam in infantia erat capax remedii emundantis à peccato originali: ergo multo magis in Lege nova, in qua post Christi passionem gratia est uberior & universalior.

Obijciunt Hæretici I. Christus Matth. ult. dicit: Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos &c. ubi mandat Apostolis, ut prius doceant, quam baptizent: ergo parvuli, veluti instructionis incapaces, non sunt baptizandi. Resp. illis verbis indicari ordinem, qui servari debet in promulgatione Evangelii.

Herinex Sum. Theol. Pars IV.

geli, quæ adultis fieri debebat, ad quos conveniendos Apostoli destinabantur. De quibus intelligitur etiam illud Marti ult. Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit; ut patet ex contextu, & docet, Innocentius III. c. Majores, de Baptismo. Quamquam nec in adultis actus fidei ad valorem requiratur. Merito autem voluit Christus, Gentes prius esse docendas quam baptizandas: nisi enim in mysteriis fidei & Sacramentorum essent instructæ, nec ipsæ vellent baptizari, nec parvulos suos baptizandos offerrent.

Obijciunt II. quod in parvulis non reperitur intentio suscipiendi Sacramentum. Resp. in parvulis illam non requiri, qui sicut absque propria voluntate personali per voluntatem Adæ constituti sunt peccatores damnationi obnoxii, ita absque illa regenerantur in vitam justitiæ per Baptismum ex voluntate secundi Adæ Christi, qui omni aetati providit juxta suam capacitatem.

Nota I. quod dictum est de parvulis, etiam habere locum in perpetuo amentibus, aut usurationis carentibus, juxta Rituale Romanum Tit. de Baptismo adultorum Item in aliis qui ad annos discretionis nondum pervenerunt; qui proinde in fide Ecclesiae baptizari possunt, ut de perpetuo amentibus loquitur Rituale citatum.

Nota II. nos signantur esse locutos de parvulis natis, scilicet extra uterum matris, quamdiu enim in illo existunt, baptizari nequeunt, quemadmodum tam diu regulariter non possunt abluui, juxta c. Si quidquid, de Consecr. dist. 4. & certam Theologorum doctrinam, Si tamen obstetrix tam perita sit, ut manu in uterum inserta, prolem aquâ perfundere possit, aut aliquo artificio possit aqua ad puerum deduci, adjecta verborum formâ validè baptizaretur, sicut verè lavaretur.

Nota III. circa proles ex utero matris exsectas, etsi validè baptizentur, non licere tamen in istum finem matrem innocentem occidere; cum ut eveniant bona non sint facienda mala, prout mala semper est directa occisio innocentis. Si tamen mater justè foret adjudicata morti, posset mors matris servato ordine juris accelerari ex officio prole parvuli, quando speraretur sic posse salvari, & alioquin certò crederetur prius moriturus, quam ad partum seu natiuitatem pervenerit. Quod quia non est natum fieri, immo quia plus plerumque periculi imminet ex morte violenta matris, quam obveniente ex natura, aut alio casu; idcirco L. Pregnantis ff. de pœnis decernitur judicium prægnantis esse differendum, quousque fetum fuerit enixa.

Petes: An sit præceptum baptizandi parvulos? Resp. in probabili mortis periculo esse præceptum; tum generale charitatis, quo obligamur succurrere proximo in tam

23. De perpetuo amentibus & parvulis esse idem iudicium.

Parvuli necdum editi in lu. em baptizari nequeunt nisi artificiose possint in utero proscindere ab aqua iungo.

Non licet ob Baptismum proles securo matrem vivam.

24. An vel quando sit præceptum baptizandi parvulos.

gravi præsertim necessitate spiritali constituto, tum pietatis, quo parentes tenentur providere prolibis de necessariis ad salutem, quantum possunt; tum justitiæ, quo Pastores obligantur subditis ministrare Sacramenta tempore opportuno, maxime cum inde pendet æterna eorum salus. Aliàs non est præceptum naturale aut divinum baptizandi parvulos: quàmvis videatur præceptum Ecclesiasticum consuetudine introductum, graviter juxta Doctores unanimiter obligans pastores & parentes, ut non differant notabiliter Baptismum parvulorum ultra tempus, quod spectatis circumstantiis prudenter censebitur opportunum; ut monet etiam *Paulus V. in Rituali Romano*, ideoque ex diuturniori dilatione nasci solet scandalum in populo, quod etiam signum est obligationis, aut certè sub obligatione cavendum est.

Q U Æ S T I O I V.

An Parvuli Infidelium in vivis Parentibus baptizari possint?

25.
Proles cap.
itorum
deficientium
à fide pos-
sunt in
vivis bap-
tizari.

NOMINE Infidelium intelligimus hic solos non baptizatos; non autem Hæreticos vel Apostatas, qui à fide post Baptismum desecerunt: sicut enim hi non minus quàm Catholici manent sub Ecclesiæ potestate, possuntque ad fidem servandam compelli; sic etiam eorum proles non minus quàm Catholicorum possunt validè & per se loquendo licitè ipsis invitè baptizari; potest enim Ecclesia istis parentibus Baptismum suarum prolium præcipere, & præcipit, adeoque in eorum defectum potest illas baptizare: immo quando id foret necessarium, posset etiam proles baptizatas abstrahere ab ipsis.

Porro infideles vel sunt subjecti Christianis principibus, idque sive serviliter, sive tantum civiliter seu politicè: vel non sunt subjecti ullo modo. His præmissis

26.
Infidelium
non bap-
tizatorum
proles bap-
tizantur va-
lidè invitè
parentibus.

DICO I. Parvuli infidelium quorumcumque validè baptizantur invitè parentibus. Est satis certa & communis doctrina Theologorum, uno vel altero excepto. Probat: quia ad valorem Baptismi tantum requiritur legitima materia, forma & intentio: consensum autem parentum requiri, nec ex Scriptura, nec ex Conciliis, nec ex Traditione constat, prout deberet constare, ad hoc ut aliquid statuatur tamquam necessarium ad valorem Baptismi: ne alioquin sit cuilibet liberum conditiones quas libuerit necessarias prædicare. Quin immo ex sensu Ecclesiæ potius constat contrarium: nam in primis hic est sensus communis Doctorum. Deinde Ecclesia nunquam rebaptizat parvulos contra Gentiliū parentum voluntatem baptizatos: immo,

dum potest, eos à parentibus abstrahit, & postquam adoleverint, ad fidem, fideique Christianæ, ac Ecclesiæ præcepta servanda compellit; quod signum est, eam per baptismum jus in istos parvulos acquisivisse, adeoque esse validè baptizatos. Denique cum Baptismus sit parvulis summè ad salutem necessarius, debuit valor illius esse independens ab extrinseco parentum consensu; ne illius defectu frequenter suā salute frustrentur.

Nec refert, quòd collatio Baptismi fuerit parentibus injuriosa: nam est equitè valida, & quā talis generat Ecclesiæ, quæ injuriæ non est particeps, jus in baptizatos: sicut nubens alteri, quem induxit per dolum non versantem circa substantiam contractus, acquirit in eum jus matrimoniale sine conjugale.

DICO II. Parvuli infidelium, qui sunt servi sive mancipia principis Christiani vel alicujus domini, licitè baptizantur de consensu illius solius, etsi parentes sint invitè. Ita communiter Doctores. Patet primò ex communi praxi, quā proles Turcarum & Maurorum, qui justo bello fiunt mancipia Christianorum, baptizantur contra voluntatem parentum. Secundò, quia dominus justè posset filios mancipiorum suorum vendere & à parentum abstrahere potestate; ergo etiam potest illos per Baptismum subijcere Ecclesiæ potestati. Periculum autem Apostasiæ potest evitari; si videlicet princeps vel dominus prolem rectè erit educari, aut inter fideles procul à parentibus ablegari. Immo Dominus per se loquendo ad Baptismum talium tenetur: cum ipse habeat jus, adeoque obligationem velut patet, nam, ejusmodi parvulis providendi, potissimum de necessariis ad salutem. Quàmvis ne nimis gravetur parvulis educandis, aut ne infideles spe recuperandi parvulos frustrati magis sæviant in Christianos, per accidens sæpe excusetur, adeoque frequenter licitè permittat eos redimi Baptismo non adhibito.

Sed difficultas est de parvulis infidelium, qui non nisi politicè, aut etiam nullo modo subsunt Christianis principibus. Hos enim illicitè baptizari invitè parentibus, videtur habere recepta Doctorum sententia. Quia tamen unanimiter excipiunt manifestum mortis periculum: succurrendum enim est extremè indigentibus quantum est possibile. Et gratis concesso, quòd pater haberet directum jus, ne proles ipso invito baptizetur, etiam præscindendo ab hoc, quòd sit ab ipso auferenda vel non auferenda (prout aliqui putant) illud tamen jus hic cessat; sicut in quavis extrema necessitate censentur jura cessare.

Excipiunt deinde casum, quo tales proles venissent in potestatem Christianorum, etsi per injuriam; si sit impossibile

cas parentibus restitui: tunc enim nec subest periculum subversionis; nec præjudicatur juri paterno, quod habet ad retinendam prolem, cum hoc per separationem irremediabilem factum sit inutile.

Præterea admittunt omnes, quod dum alteruter parens est fidelis, proles sequi debeat religionem Christianam, & sit baptizanda, si sit spes Christianæ educationis. Ita habetur in *Teletano IV. can. 63.* & refertur c. *Judei 28. quæst. 1.* Idem cum proportione est dicendum, si proles sit sub cura plurium tutorum, quorum saltem unus est Christianus. Similiter quando alteruter parens consentit, etsi uterque sit ethnicus, sufficit consensus unius ad tribuendum Ecclesiæ jus baptizandi parvulum: quamvis enim mulier sit aliquo viro subjecta, tamen & ipsa habet jus, ut curet prolem Christianè educari; præsertim cum potior sit conditio religionis & innocentis. Immo *Gregorius XIII.* consuit baptizandum esse puerum, cujus pater erat mortuus, idque invitâ matre, cò quod avus fidelis, qui loco patris defuncti curam habebat nepotis, peteret illum baptizari; ut refert *Valentia disp. 4. q. 3. pu. 3.*

Denique constat apud omnes, quod si proles talium habeant usum rationis, & petant Baptismum, sit eis dandus, etiam invitis parentibus: sunt enim in hoc sui juris. Si autem de usu rationis dubitetur, inclinandum esse in favorem fidei, censet *Sotus*; differendum tamen esse Baptismum usque dum de usu rationis constet, censet *Henriquez, Covarruck* & alii: est enim periculum in festinando, nullum autem (ut supponitur) in differendo. Sed posito, quod non liceret pueros ante usum rationis invitis parentibus infidelibus, de quibus præsum est, baptizare, optimè distinguunt alii dicentes, in dubio judicandum contra usum rationis, si necdum sit septennium completum: alias si completum sit, stare præsumptionem juris pro usu rationis; nisi aperte constet contrarium, juxta ea quæ tradit *Sanchez l. 1. de Matrim. d. 16. n. 10.*

Dico III. Parvuli infidelium Christianis principibus politicè subditorum, de eorum consensu, spectato jure naturæ, licitè baptizantur, invitis parentibus. Ita *Scotus disp. 4. quæst. 9. Gabriel ead. dist. quæst. 2. dub. 5. Loria 2. 2. q. 10. art. 12. d. 37. membr. 3. concl. 2.* & alii contra *D. Thomam q. 68. art. 10.* & alios plerosque.

Probatur I. quia si parentes in statu puræ naturæ obfisterent parvulo quò minus perveniret ad finem suum naturalem, posset indubiè princeps parvulo providere, eum defendendo, & ab usum patriæ potestatis corrigendo: ergo etiam nunc id potest: nam suppositâ per fidem ordinatione ad finem supernaturalem, peccant parentes in materia legis ex suppositione naturalis; neque quoad hoc subduntur correctioni Eccl.

Henricæ Sum. Theol. Pars IV.

clisæ, ergo suorum Principum. Quem admodum etiam Princeps Christianus potest & debet contra infideles & quoscunque impedire volentes prædicationem fidei Catholicæ, erectionem templorum, & similia, hæc eadem jura defendere, etsi sepositâ fide non cadant sub lumen naturale.

Probatur II. quia potest tutor curare baptizari parvulum contra voluntatem parentis superstitis, ut de avo tutore declarat *Gregorius XIII.* ergo idem potest princeps contra voluntatem utriusque, cum ipse sit tutor supremus, qui potest etiam alios tutores deponere, & novos substituere. Ex quo ulterius infertur, quod idem possit princeps contra voluntatem parentis utriusque; cum possit contra voluntatem unius superstitis, & tutoris succedentis in locum & jus alterius. Confirmatur: quia potest Princeps ex causa utriusque parenti assignare tutorem; ergo ipsemet tamquam tutor supremus potest catenus parvulis de Baptismo providere.

Probatur III. quia non videtur parentibus fieri injuria præcisè per hoc, quod proles ipsorum baptizentur; cum non habeant directum jus, ne ipsis invitis baptizentur parvuli; sed ad summum tantum habent jus indirectum, quatenus habent jus educandi prolem, quæ alioquin ab eis posset abstrahi; atqui hoc non obstat: nam posset proles eis relinqui usque ad usum rationis, & tunc instrui, ac si parentes dissentiant, emancipari; prout fieri posset, si obfisterent instructioni proles etiam non baptizata. Quod si ex nunc obfistant securæ instructioni proles, posset abstrahi statim, saltem si postea id fieri non posset. Deinde pænes ipsorum voluntatem est, quod prolem retineant, si nempe velint facere, quod debent: adeoque sibi imputare debent, quod proles abstrahatur.

Dices I. Parentes infideles non tenentur jure divino extra titulum mortis procurare Baptismum parvulorum; legibus autem Ecclesiæ non ligantur: ergo nullius juri præjudicant, neque etiam peccant, ut proinde Princeps non possit eorum parvulos ipsis invitis facere baptizari. Resp. Neg. Conf. cum non tantum velint Baptismum differre, sed etiam absolutè nolint umquam conferri, adeoque peccent contra jus divinum naturale in Deum, & in parvulum, cui debetur à parentibus Baptismus, saltem in necessitate, in qua forte superenturâ ex nunc denegant: & quia eâ ingruente fortasse non esset opportunitas, Principis est prævenire.

Dices II. Si parvuli tales relinquerentur sub educatione parentum, fieret Sacramento irreverentia; si subtraherentur, fieret injuria parentibus: ergo his invitis nequeunt baptizari. Resp. I. Neg. Seq. Antec. pro utraque parte: cujus ratio patet ex ter-

31. Qui velut supremus tutor praevalere potest, voluntati parentis superstitis.

Baptismus proles non est directè injurijs parentis infidelis dissentiantis.

32

Qui etiam non habet

*ius indirec-
tū ob edu-
cationem
proles, potius
abstrahere
rta.*

tia probatione Conclusionis. Quod autem parens tali casu jus suum perdat, confirmatur: tum quia illo privatur à principe in poenam: tum quia illud cessat, dum à principe defenditur jus Dei, & ipsius parvuli ad Baptismum. Et quamvis hic non intercedat propriè invasio juris alieni, ut responderet *Præpositus*: sufficit tamen quod non reddatur jus cuique debitum, ut princeps politicus possit se immiscere, præsertim cum etiam juxta alios potestas illius extendat ad impedienda & corrigenda mala contra virtutes naturales, etsi iustitiam non tangant.

33.
*An p. ab-
strahi non
possit, reve-
rentia Sa-
cramenti
vetet com-
ferri Baptis-
mum.*

Responderi II. posset non satis clarè apparere, quod casu quo hujusmodi parvuli baptizati non possent commode abstrahi à parentibus eos in infidelitate educaturis, idcirco ab eorum Baptismo abstinendum foret ob reverentiam Sacramenti: non desunt enim fortasse, quibus videatur prævalere charitas proximi, fortè in infantia morituri, adeoque salvandi: præsertim cum magna pars parvulorum moriatur ante usum rationis, immò (ut animadversum est) serè usque duas tertias partes. Quidni igitur probabilitas mortis præmaturæ, juncta tantæ necessitati, satis absterget irreverentiam fortè inferendam Sacramento per apostasiam in adulta ætate aliàs secuturam: quæ insuper posset esse non peccaminosa formaliter; aut saltem non magis culpabilis, quàm si in infantia non fuisset datus Baptismus? Cujus interea fructu quàm maximo parvulus fruitur, scilicet gratiâ sanctificante & amicitia Dei, liberatione à multis dæmonum insidiis, speciali protectione angelicâ &c. Adde etiam relapsuris immò apostaturis, tamen in præsentî bene dispositis, conferri posse & debere Sacramentum Confirmationis, Eucharistiæ & Poenitentia: inter quæ, & Sacramentum Baptismi, efficax ratio discriminis non facile allegabitur. Præterea ut ex *Layman* & aliis tradit *Diana P. 3. Tr. 4. Res. 7.* baptizari possunt proles Hæreticorum ob causas præallegatis similes, etsi similiter sub cura parentum relicta timeantur hæresi inficiendæ: quidni igitur etiam proles infidelium quantum est ex parte reverentia Sacramenti? Hinc autem sequeretur, similiter posse baptizari proles infidelium, etiam sine consensu principis, invitis parentibus, dummodo saltem consentiat Ecclesia, sine cujus ordinatione aut licentiâ, non est privatorum, filios per Baptismum Ecclesiæ aggregare; præterquam in extrema necessitate, quando consensus est præsumptus, immò debitus, & in ipso lumine naturæ expressus. Nec apparet modò, unde mox dicta possint efficaciter redargui. Fateor tamen esse contra receptam Doctorum sententiam. Ideoque sine firmiori assertione relicta doctorum examini submitto.

Dixi in Conclusionè, *speciato jure nature*: jure enim Ecclesiastico id posset prohiberi, immò prohibitum putet *Loyca sup. concl. 3.* eò quod Baptismus taliter collatus sæpe esset occasio graviorum malorum, nimirum quod parentes infideles Baptismum prolium metuentes, illos aliquando occiderent, vel saltem à Christiana religione ipsi magis averterent. Immo ratione horum malorum per accidens sepositim, posset esse illicitum etiam secluso præcepto Ecclesiastico, ejusmodi parvulos baptizare extra eorum necessitatem. Quemadmodum igitur Ecclesia ad evitanda familia incommoda adultos infideles Christianis principibus subditos non tantum non cogit ad fidem Catholicam (quod tamen speciato jure naturæ posset minis & terroribus facere juxta sententiam probabilem *Scoti* præcitatam à *Ferdinando & Sisebuto* Regibus Hispaniæ; & colligitur ex *L. Cunctos, Cod. de sum. Trin.*) sed id etiam variis canonibus interdixit, ut *Toletanum IV. can. 56.* ita iidem rationibus mota Ecclesia parvulos infidelium parentibus invitis non baptizat, immò si id nondum prohibuit (quod fecisse, apertè non ostenditur) prohibere potest.

QUÆSTIO V.

De Dispositione requisita in suscipiente Baptismum.

EX dictis *disp. 3. q. 8.* patet in pueris & perpetuò amentibus nullam requiri dispositionem. Patet etiam ex ibidem dictis in adultis requiri aliquè consensum, & sufficienter habitalem, ut Baptismus validè suscipiatur. Ut autem suscipiatur cum fructu

DICO I. Requiritur in adulto actualis fides. Patet ex *Matth. ult. Docete omnes gentes baptizantes eos. Ex Marc. ult. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Ad Hebr. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est. & inquirentibus se remunerator sit.* Unde *Act. 8.* eunucho postulariti Baptismum respondit *Philippus: Si credis ex toto corde, licet.* Idem colligitur ex *Trid. sess. 6. c. 6. & 8.* Debet autem hæc fides fidei actus procedere ex divina gratia, ut definit idem *Concilium sup. can. 3.* adeoque non sufficit ad justificationem per Baptismum obtinendam naturalis assensus seu credulitas eorum quæ credenda sunt.

DICO II. In adulto obstricto peccato mortali personali requiritur aliqua poenitentia. Patet ex *Act. 2. Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Luca 24. Oportet ut bat Christum pati, & predicari in nomine ejus poenitentiam.* Idem expressè habetur in *Trid. sess. 6. c. 6. & sess. 14. c. 1.* ubi dicitur: *Fuit poenitentia universis hominibus qui se mortali aliquo peccato*

peccato iniquissens, quovis tempore ad gratiam & iustitiam assequendam necessaria, illis etiam qui Baptismi Sacramento abluī perivissent. In eandem veritatem conspirant Patres, & illam inculcat Augustinus variis locis. Vide Vasquez d. 158. c. 3.

Consentiunt etiam Scholastici, excepto Caietano, qui q. 86. art. 2. circa solut. 1. censet, ut quis per Baptismum acquirat remissionem peccatorum, sufficere voluntatem suscipiendi Baptismum, modò voluntas non sit actualiter peccato affecta. Quod etiam a quibusdam attribuitur Scoto dist. 14. q. 4. num. 6. Sed immeritò, ut bene ostendit Vasquez sup. c. 1. & alii: nam Scotus ibi tantum vult, non requiri in Baptismo dolorem de peccatis propter Deum five veram contritionem; aliquam tamen poenitentiam requiri, satis ibidem num. 7. exprimit: & tam clarè dist. 4. q. 5. num. 2. ut nulli possit esse dubium, qui vel leviter textum oculis non alienis inspicere dignabitur. Ratio conclusionis: quia omnino decet, ut is qui liberè se à Deo per peccatum avertit, liberè se in Deum convertat per peccati detestationem seu retractationem.

Dixi, mortali personali: nam obstrictus solo originali, nullam tenetur habere poenitentiam, quia non avertit se à Deo propria voluntate. Ideoque Trid. sup. de illis solum loquitur, qui se mortali aliquo peccato iniquissens. Adeòque sufficit in iis spes seu desiderium Sacramenti, adeòque fructus illius, qui est gratia, & venia seu remissio peccatorum; cum actu fidei, de quo Conclus. 1. Eisdem actus sufficere & requiri in huiusmodi homine, fatetur etiam Ariaga d. 24. num. 66. et si d. 22. num. 6. dixisset, quòd in tali per solum Baptismum sine actu supernaturali suscipientis remitteretur originale & daretur gratia.

DICO III. Poenitentia ad fructum Baptismi requisita non debet necessariò esse contritio, nec sufficit concepta ex motivo naturali, v. g. infamià, damno temporali: sed requiritur saltem, & sufficit attritio supernaturalis. Prima pars est communis contra Gabrielem. Probatur, quia Baptismus est per se institutus ad delationem peccati, tum originalis, tum actualis, ut patet ex Florentino in Decreto de Armenis & Trid. sess. 5. can. 3. & 5. ergo debet posse deicere peccata cum sola attritione. Probatur consequentia: quia si requireretur contritio, peccata semper forent deleta per eam ante realem Baptismi susceptionem; & consequenter Baptismus non videretur institutus in remissionem peccatorum. Cum non rectè causa dicatur instituta ad effectum, qui semper & necessariò causalitati illius præsupponitur. Confirmatur: quia Baptismus est Sacramentum mortuorum & regeneratio spiritalis, quòd non rectè diceretur, si contritio præsquereretur: per hanc enim &

mortuus revixisset, & homo spiritualiter esset regeneratus antequam ad Baptismum perveniret.

Secunda pars, quæ etiam est communis Theologis. Probatur: quia poenitentia concepta ex fine naturali non est proportionata gratiæ infundendæ, quæ est supernaturalis; ad quam tamen disponit: neque est à Spiritu sancto; quod tamen requiritur juxta Trid. sess. 6. can. 3. & Africanum II. can. 4.

Sequitur itaque sufficere (quod habet tertia pars Conclusionis) attritionem conceptam ex motivo supernaturali & speciali Spiritus sancti motione, ut quia excludit à gloria æterna vel homo per illum à iudice Deo æternis poenis addicitur. Nec requiritur, ut attritio illa existimetur bona fide contritio, prout vult Navarrus c. 1. Summa num. 37. uti ex dicendis in simili de Sacramento Poenitentiae plenius constabit.

QUÆSTIO. VI.

An Baptismus possit iteratò suscipi?

DICO I. Baptismus semel validè collatus iterari non potest. Est de fide ex Florentino sup. Trid. sess. 7. can. 9. de Sacram. in gen. & can. 11. de Bapt. Et habetur in Carthaginensi III. c. 38. Probatur hæc veritas principaliter ex traditione Ecclesiæ: cuius testis est Clemens Romanus l. 6. constitut. c. 15. & alii Patres. Vide Vasquez d. 146. c. 3. Ad ejusdem probationem Leo Papa Ep. 37. & Ep. 79. ad Nicetam, Ambrosius l. 2. de Poenitentia c. 2. adducunt illud ad Ephes. 4. Vnus Dominus, una fides, unum baptisma. Sed hæc Scriptura potest explicari de unitate specificâ Baptismi; immò ad litteram sic explicari debet: cum Apostolus ibi adhortetur Christianos ad unitatem Spiritus, tamquam servos unius Domini, & aggregatos in una fide, eodemque fidei Symbolo, scilicet Baptismo, quo tenati ac fratres effecti sunt.

Rectius allegatur ab Ambrosio supra illud ad Hebr. 6. Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati... & participes sunt facti Spiritus Sancti... & prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam. Quod cum non possit intelligi de renovatione post lapsum per contritionem aut Sacramentum Poenitentiae (quæ renovatio durante vitâ semper fieri potest) intelligendum videtur de renovatione post lapsum faciendâ per iteratum Baptismum, quem vocant Apostolus & Patres passim illuminationem. Sunt nihilominus nonnulli etiam doctissimi Interpretes (inter quos Liranus, Titelmanus, à Lapide) qui putant Apostolum hic loqui de alia poenitentia, cationem. non quòd sit planè impossibilis, sed quia admodum

Vertical text in the left margin, including words like 'peccato', 'Baptismus', and 'retractationem'.

Vertical text in the right margin, including words like 'Nec sufficit', 'Sed saltem', and 'Quamvis'.

admodum difficilis est, non quidem omnibus, sed gravissimis & ingratis peccatoribus, puta Apostatis post tam singularia gratiæ dona labentibus in Iudaismum, infidelitatem &c. qui consequenter plerumque fiunt obdurati.

40. *Congruentia adferuntur.* Congruentiæ fuit. Prima, quod semel natus corporaliter non possit secundò nasci, sed solum resuscitari. Secunda, quod Baptismus imprimat characterem, qui frustra multiplicaretur per plura Baptismata. Ideoque *Trid. sess. 7. can. 9. de Sacram. in gen.* definiens in Baptismo & duobus aliis Sacramentis imprimi characterem, subiungit: *Vnde ea iterari non possunt.* Tertia, quod Baptismus representet mortem, sepulchram, & resurrectionem Christi, ut significat Apostolus *ad Rom. 6. & ad Coloss. 2.* Unde sicut Christus semel tantum pro peccatis nostris mortuus est, & semel resurrexit: ita & nos per Baptismum eidem conscripti & per eundem resurgentes, non possumus iteratò sepeliri in aqua Baptismi; ne significemus Christum iteratò posse mori & sepeliri. Quemadmodum Apostolus *ad Hebr. 6.* de illis qui Baptismum repetunt, ait: *Rursum recognoscetes Sibi metipsis filium Dei; id est iuxta Ambrosium supra & alios Patres suo facto significantes filium Dei posse iteratò mori, & unam mortem non fuisse sufficientem.*

De poenis rebaptizanti Quantum ad penas rebaptizantis & rebaptizati spectat, uterque decernitur extremo supplicio afficiendus *I. 2. C. Ne sanctorum Baptismus iteretur.* De poenis Ecclesiasticis actum est *Tract. de Leg. d. 6. quest. 7. s. 2.*

41. *In dubio est Baptismus sub conditione iterandus.* DICO II. Quando subest verum dubium, an aliquis sit baptizatus est rebaptizandus sub conditione. Ita communiter Doctores ex *c. De quibus 2. de Baptismo & Carthaginensi V. c. 6.* Ratio est: quia alioquin deberet manere quis in periculo carendi semper Baptismi effectu, nullumque aliud Sacramentum validè suscipiendi: quæ necessitas est adeò gravis, ut facilè excuset ab irreverentia alioquin per iterationem Sacramento inferenda, accedente potissimum conditione, quæ formæ apponitur, aut saltem mente retinetur.

42. *Etiam ante susceptionem aliorum Sacramentorum.* Unde aditus ita dubitans non solum potest, sed etiam obligatur Baptismum sub conditione petere, & pastores tenentur conferre; & quidem si sit merum dubium, ante susceptionem ullius alterius Sacramenti: ne illud exponat periculo, etiam citra omne prudens iudicium de valida susceptione, quo caret, qui sic dubitat. Si autem probabiliter tantum iudicet se validè baptizatum, censent Plures ipsum interim citra mortis periculum eadem probabilitate posse aliqua Sacramenta recipere, maxime illa, quæ nec sunt nec esse possunt in damnationem aliorum, v. g. Confirmationem, Eucharistiam, Penitentiam, Matrimonium. Sed dum nulla subest ratio non præmit-

tendi iteratum Baptismum sub conditione, qui utique facilè præmitti potest, dicendum potius cum aliis, videtur, illum debere præmitti. In hoc ipso enim apparet non levis deordinatio & imprudentia, quod sine utilitate aut ratione omittatur tam facile medium, quo caveatur valori Sacramenti ac fructui, alioquin adeò incerto, ut Ecclesia nequeat supplere defectum, si subest; prout tamen supplere potest in iurisdictione probabili. Unde etiam fatetur *Dicastillo disp. 1. de Bapt. dub. 9.* (ubi oppositum tenet) non posse licitè suscipi Ordinem Sacerdotii, nec Episcopalem à fortiori, et si initiandus abstineret ab omnibus muneribus præstandis, quæ xerunt in damnationem aliorum, ob gravem, quæ in hoc apparet, deordinationem ac stultitiam, quod sine ratione huiusmodi tricus se implicet. Et sane ex incerta Ordinatione Sacerdotis orirentur per se incommoda gravissima & irreparabilia, debui scilicet valoris, aut (si probabilitati non subest veritas) invalida, quot sequentur, sacrificia, absolutiones, inunctiones; & si de Episcopo sit sermo, dubia aut invalida essent omnes Confirmationes, Ordinationes, & consequenter actus ordinatorum ab ipso, quoad valorem dependentes à veritate suscepti Ordinis. Ob quæ omnino illicitè se ingereret quis susceptioni huiusmodi Ordinum (quidquid sit de aliis Sacramentis) ante susceptionem indubitati Baptismi adeoque ante iteratum sub conditione Baptismum incertum.

Dixi *quando subest verum dubium*: sine illo enim non licet iterare Baptismum, etiam sub conditione, ut docent Theologi cum *Catechismo Romano p. 2. c. 2. n. 43.* & colligitur ex *R. Th. Romano Tit. de Baptismo. s. De forma Baptismi.*

Colligitur I. non debere nec posse rebaptizari illos quos constat esse natos parentibus Christianis, & aliquandiu inter Christianos educatos, nisi occurreret probabilis ratio suspicandi eos non esse saltem validè baptizatos. Ita *Innocentius III. c. V. de Presbytero non baptizato.* Unde quando *Carthaginense V. sup.* dicit *infantes esse baptizandos, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur*; intelligendum est de iis parvulis, qui vel ab infidelibus descendunt, vel à parentibus per barbaros sunt abstracti; ut colligitur ex fine capituli.

Colligitur II. baptizatos ab Hæreticis generaliter loquendo non esse rebaptizandos: cum enim ex fide constat de valore Baptismi ab illis debitè collati, non potest etiam sub conditione repeti, nisi adesset fundata suspicio eorum in aliquo essentiali descivisse. Sicut teste *Conink quest. 66. art. 9. num. 96.* quandoque in Anglia contingit proles nobilium aqua rosacea aut simili liquore baptizari, aut ob molestiana frigoris solum vestes aqua abstergi; & qui-

& quibusdam in locis ministrum in suggestu formam pronuntiare, alio corpus prolis abluente. Tunc enim sufficiens est ratio Baptismum iterandi. Immo *Præpositus ibidem dicit. 2. num. 99* putat in partibus Belgii hæresi infectis prudenter baptizari sub conditione baptizatos ab Hæreticis, eò quòd qui eorum mores norunt, meritò dubitent, an legitimè baptizent. Idem docent Nonnulli alii Receptiores. Et consonat Pastoralis *Mechliniensis 1608.* atque etiam novissimè recognitum Anno 1624. in quo præscribitur *Tit. de Sacram. Baptismi §. De forma: Et quia nostri temporis Hæretici, pro insatiabili suo in Ecclesiam odio, Sacramentorum formas plerumque invertunt, materiam contemunt, aut legitimam intentionem non habent, eò liberius, quòd opinione Calvinistica, Baptismus filiis fidelium non sit necessarius) meritò Baptismus ab eis collatus de nullitate suspectus haberi debet. Proinde ab iis baptizati, sub conditione baptizentur.* Et quidem facile crediderim circa initia tumultuum Belgii potuisse velut indiscriminatim baptizatos ab Hæreticis istis baptizari sub conditione, eò quòd in istis turbulentissimis, in quibus etiam futores arrogabant sibi ministerium verbi, generatim inerat ratio suspitionis, & postmodum via examini vix patebat. Nunc tamen Synagoga peccantium stabilita dicitur uti materia, forma & modo debitis. Ut proinde in Hollandiâ Sacerdotes (qui ibi rationes dubitandi optime scire possent & deberent) rarò soleant amplius baptizare quos confiterit (quod addo propter *Mennonistas*, non solòs admittere parvulos ad Baptismum) ab Hæreticis fuisse baptizatos. Neque ego scrupulum soleo movere conversis ad fidem; nisi fortè promovendis ad Sacerdotium, in quibus certitudo moralis (quæ gradus habet) quàm maxima rectè queritur. Immo conformis extat Constitutio *Philippi Rovenii* nuper in istis regionibus Vicarii Apostolici edita Anno 1638. die 13. Decembris quæ talis est: *Baptizati ab Hæreticis non facile de novo baptizentur, nisi constet omnino aliquid substantiale circa illos prætermisum, vel rationabiliter de eo dubitetur.*

Colligitur III. baptizatos in necessitate ab obstetricibus non esse indiscriminatim baptizandos sub conditione; quidquid Aliqui velint: nam videtur frequenter posse haberi post diligens examen moralis certitudo, quòd obstetrices abhibuerint omnia necessaria. Unde oppositum, quod (ut refert *Præpositus infra*) præscribitur in *Pastorali Mechliniensis can. 9.* non esse recipiendum censet *Coninck n. 95.* Sed potius est restrin-

gendum cum *Præposito n. 101.* ad casus in quibus est rationabile dubium, v.g. si re examinata appareat obstetricem non promptè callere formam Baptismi, aut propter perturbationem sive perplexitatem in facto suo hæsitasse, aut in narratione esse inconstantem. Quam restrictionem satis indicat ipsum *Pastorale* recognitum Anno 1624. *Tit. De Sacram. Baptismi §. De forma;* etsi supponat (quod facti est, & examini subjacens) probabilem dubitationem ordinariè subesse, quando infans ab obstetrice baptizatus dicitur. Alioquin obstetrices in hac re interdum non minùs promptæ sunt, quàm quidam Sacerdotes parùm in Theologia vel praxi versati. Quare saltem res est examinanda. Sanè *Athanasius* adhuc puer æquales suos baptizaverat; qui tamen mox non sunt rebaptizati sub conditione, sed prævio rei examine sunt in Baptismo relictæ. Quantò igitur ampliùs id censendum de baptizatis ab obstetricibus, præsertim juratis, quæ nisi bene calleant modum baptizandi, non sunt ad munus obstetricum assumendæ.

Colligitur IV. infantes expositos & inventos, si re diligenter investigatâ de eorum Baptismo non constet, esse sub conditione baptizandos, juxta *Rituale Romanum Tit. de infantibus parvulis baptizandis.* An verò satis censetur constare, quando habent appositam schedam sive chartam, saltem in tertis Catholicorum, varii Recentiores in dubium vocant: quamvis Doctores satis communiter existiment, quòd sic; eò quòd videatur tale testimonium morale satis certitudinem generare, utpotè adhibitum ex bona conscientia ad vitandam reiterationem Baptismi. Quod facile admiserim quando perhibetur testimonium de Baptismo solemnè, vel collato à presbytero cum designatione loci, temporis, & nominis impositi: tunc enim poterit ex registro baptizatorum peti plena notitia rei. Alià videtur posse repeti sub conditione, si tantùm generaliter significetur Baptismus prolis: tunc enim non suppetit via inquirendi de idoneitate illius qui Baptismum contulit; quæ tamen parere debet, etiam dum constat à certa obstetrice collatum esse. Nam fortè collatus fuit à matre fornicariâ, aut aliâ muliere partui præsentè, haud satis instructâ, nec vocata fuit persona satis instructâ ob periculum infamiae vel divulgationis. Quàmvis varii Recentiores ampliùs velint, regulariter videlicet tales esse rebaptizandos; quod aiunt præscriptum in variis Dioccesibus, ut videre est apud *Diana part. 9. Tract. 6. resol. 35.*

46. Qualiter procedendum cum infantibus parvulis expositis.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Necessitate, Effectu & Ceremoniis Baptismi.

QUESTIO I.

An & quâ ratione Baptismus sit necessarius?

I.
Baptismus
est ad salu-
tem necessa-
rius.

Verba Chri-
sti Ioan. 3.
varie tor-
quent Hæ-
retici: qui
esufantur.

DICO I. Baptismus est ad salutem necessarius. Est de fide ex *Trid. sess. 7. can. 5. de Baptismo*. Idemque definiat ante *Florentinum* in *Decreto de Armenis* dicens: *Nisi ex aqua & Spiritu sancto renascimur, non possumus (ut inquit Veritas) in regnum Cælorum introire*. Idem patet ex verbis Christi *Ioan. 3.* quæ mox ex *Florentino* retulimus. Illa tamen variè torquent Hæretici. Nam primò accipiunt aquam metaphoricè pro mortificatione, quasi diceret Christus: *Nisi quis fuerit mortificatus non potest introire in regnum Dei*. Secundò hoc modo, ut aqua sit epithetum Spiritus sancti, q. d. *Nisi quis renatus fuerit ex Spiritu sancto, qui per aquam designatur &c.* Tertiò, ut conjunctio, &, sumatur disjunctivè pro, *vel*, hoc modo: *nisi quis renatus fuerit ex aqua vel Spiritu sancto*. Sed hæ detorsiones sunt contra unanimum Patrum consensum & traditionem Ecclesiæ. Deinde sunt contra proprietatem verborum: cum tamen verba sint propriè intelligenda, si nihil sequatur absurdum: quid autem absurdum est, quòd aqua assumatur à Deo tamquam instrumentum necessarium ad salutem. Accedit contra primam explicationem, quòd *Tridentinum sup. can. 2.* dicat anathema detorquenti prædicta verba ad aliquam metaphoram. Deinde si aqua ibi intelligatur metaphoricè, non poterit inde probari Sacramentum Baptismi. Denique de illa aqua ibi est sermo, de qua *Act. 8.* dixit Eunuchus Philippo: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* Ubi Eunuchus non voluit ostendere mortificationem, sed veram aquam. Secunda explicatio ob nimiam detorsionem per se satis corrumpit. Denique ex tertia sequitur quòd si conjunctio copulativa sumatur disjunctivè, posset quis sine spiritu cum sola aqua introire in regnum Dei; quod est absurdum.

2.
Parvulis est
baptismus
in re neces-
sarius neces-
sitate mediis
extra casum
martyrii.

DICO II. Baptismus extra casum martyrii est parvulis necessarius necessitate mediis ad justificationem & salutem. Est certissimum ex dictis præc. *Conclus.* Idem patet ex Patribus passim obviis. Sufficiat auctoritas *Augustini ep. 28. ad Hieronymum*, ubi ait: *Quisquis dixerit, quòd in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus participatione de vita exennt, hic profecto & contra Apo-*

stolicam Prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam, ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo vivificari omnino non posse. Et *l. 3. de origine anime c. 9.* ait: *Noli credere, noli dicere, noli docere; infantes, antequam baptizentur morte præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Unde *Vasquez* appellat erroneam, solum hæreticam opinionem *Gerisoni*, qui salutem temerè contra sensum fidelium & generalem Dei legem in Scripturis expressam excepit nonnullos parvulos, quos ex speciali misericordia Dei credidit aliquando salvari sine Baptismo, ob specialem parentum devotionem: nam absque urgenti fundamento id fit contra legem communem manifestissimè promulgatam & generaliter ab omnibus intellectam. Alioquin certè similes exceptiones licebit excogitare circa alias generales Dei leges, v. g. quòd ex gratia speciali aliquando salvetur, qui ante mortem non egit pœnitentiam de peccatis.

Probatur ratio Theologica: quia parvuli juxta fidem sunt infecti peccato originali; & extra casum martyrii nullus est medium, nisi Baptismus, quo ab illo justificentur: ergo Baptismus est illis medium, & quidem necessarium ad justificationem, & consequenter ad salutem. Nam illud dicitur necessarium necessitate mediis, quòd est medium sine quo juxta legem ordinatam justificatio sive salus obtineri nequit, etiam si ex ignorantia, oblivione aut impotentia non adhibeatur.

Oppositum conclusionis tenent plerique Hæretici nostri temporis, & *Calvinus* saltem de parvulis fidei sum, quos dicit sanctos & membra Ecclesiæ sine Baptismo, adeoque sine illo posse salvari. Pro quibus

Dices I. *Matth. 19.* Christus ait: *Similes parvulos (infantes vocantur Lucæ 18.) ad me venire: talium est enim regnum cælorum;* ergo sine Baptismo possunt salvari. Resp. Neg. Conf. nam Christus tantum voluit parvulos ratione ætatis nihil habere malitiæ actualis, quod eos excludat à regno cælorum, pro ut habent adulti, quibus parvulos opponit; ut proinde *humilitatis similitudinem in parvulo ætate posuerit*, juxta *Augustinum lib. 1. de Peccat. meritis c. 19.* Ad hæc, quòd tunc temporis Baptismus nondum erat necessarius necessitate mediis; quòdque à parvulis Judæorum sive fidelium ad Christum per se vel per alios offerentes accedentibus (de quibus Christus ipse loquebatur) macula originalis

ginalis per circumcisionem aut remedium Legis naturæ dudum erat ablata. Aut certe Christus insinuat talium esse regnum Dei, si scilicet ad Christum venerint, ab eoque benedicti sint; uti & aliorum parvulis quoad mores similibus.

Dices II. *Genesis 17.* Deus promisit Abraham se futurum Deum seminis ejus: ergo saltem filii fidelium, qui intelliguntur semen Abraham, sunt Deo grati sine Baptismo. Resp. Neg. Conf. nam locus iste intellectus de filiis Abraham carnalibus nihil aliud eis promittit, quam quod introducerentur in terram Chanaan, & contra hostes defenderent à Deo, quousque mandata ipsius servarent: & tunc non est ad rem. Si autem intelligatur de semine Abraham spirituali, id est, de fidelibus & justis, ac similiter de spiritualibus promissionibus; tunc mala est deductio: cum parvuli in Lege gratiæ non censentur spirituale semen Abraham sine Baptismo, si, ut ante Legem gratiæ non censentur sine circumcissione aut alio remedio: quia nimirum nascuntur in originali peccato, etiam filii fidelium, ut de se ipso testatur Propheta *Psalm. 50.* *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & de se ipso ac suâ gente Apostolus ad Ephes. 2.* *Erant & nos natura filii iræ, sicut & ceteri.* Et patet ex generali sententiâ Apostoli *ad Rom. 5.* *In quo omnes peccaverunt.* Unde ut etiam filii fidelium fiant semen Abraham spirituale, debent spiritualiter regenerari per Baptismum in lege nova; ut etiam docet Ecclesiæ traditio.

Dices III. Apostolus *1. ad Cor. 7.* filios fidelium vocat sanctos, dicens: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidem: alioquin filii vestri immundi essent: nunc autem sancti sunt.* Ergo Baptismus non est ipsis necessarius. Resp. Neg. Conf. Apostolus enim non vult filios, quorum unus saltem parens est fidelis, esse eo ipso sanctos verâ sanctitate, cum eodem modo dicat, conjugem infidelem esse sanctificatum per fidem: quod indubie etiam juxta Hæreticos nequit intelligi de vera sanctificatione. Inter varias autem hujus loci expositiones (quæ videri possunt apud Vasquez d. 149. cap. 2. & alios, & quæ nulla favet Hæreticis) hæc apparent probabiliores.

Prima est, ut Apostolus dicat filios fidelium sanctos extrinsecâ solum reputatione & denominatione; sicut cetera, quæ rebus sanctis junguntur, quodammodo sancta reputantur: quo modo etiam conjugem infidelem rectè dicit sanctificari per fidem. Simili ratione *ad Rom. 11.* ait: *Quod si delibatio sancta est, & massa, & si radix sancta, & rami.* Ubi Judæos, etsi tunc nequam & infideles, ostendit non debere contemni à Gentibus, sed potius amari, & honorari ob sanctitatem radicis, Pa-

triarcharum videlicet & Prophetarum, quam extrinsecâ communicabant. Ita *Cominck ad q. 68. num. 5.* Paulò aliter alii (& satis placet *Estio* in Commentario) exponunt Apostolum de ea sanctificatione, quæ conjux infidelis ex casta & timorata conversatione conjugis fidelis paulatim defuescit à spurcitiis & luxuriis contranaturalibus Gentilium, esto non usque ad perfectam conversionem. Similiter de sanctificatione, quæ filii adulti, etsi nondum ad fidem conversi, castius educantur à parentibus simul habitantibus si alter eorum fidelis sit, quàm si digressio fidelis maneat apud infidelem, inficiendi nimirum vitio immunditiæ seu luxuriæ signanter, quo potissimum laborate solent filii infidelium. Videturque hæc expositio solidior & magis realis quàm præcedens.

Tertia est, ut Apostolus conjugem infidelem dicat sanctificari per fidem ob probabilem spem perfectæ conversionis ratione sancti & pacifici consortii conjugis fidelis. Nam post pauca subdit: *Vnde enim scis (id est, quidni sperabis) mulier, si virum salvum facies? &c.* Filios autem vocat similiter sanctos, scilicet in spe; eò quod speretur, eos operâ fidelis parentis, tamquam talis pacificè cohabitantis, baptizandos, & Christianè sanctèque educandos. Quia verò hæc spes ex toto corruiat quoad conjugem, si fiat separatio, & pro magna parte quoad filios (natum est enim fieri, quod proles tempore illo saltem, quo dominatur infidelitas, sequatur conjugem infidelem, maxime si sit vir) ideo dissuadet Apostolus in casu, quo fidelis in cultu suæ fidei pacificè relinquitur, fieri separationem. Ita *Vasquez supra,* allegans *Augustinum* & alios.

Nonnulli denique primam & tertiam expositionem jungendam censent: eò quod Apostolus significare potuerit utroque ex his modo filios & conjugem infidelem sanctificari, & reverenter tractandos esse, tum quatenus censentur quid unum cum fidei parente & conjugem: tum quatenus adest spes ac velut initium veræ sanctificationis. Pari modo posset jungi secunda & tertia expositio.

Dico III. Baptismus est adultis ad justificationem & salutem necessarius, tum necessitate præcepti, tum etiam necessitate mediæ, saltem in voto. Prima pars colligitur ex *Matth. ult.* *Euntes docete omnes Gentes, est adultis baptizantes eos &c.* ubi Apostolis datur præceptum baptizandi, & ex consequenti aliis Baptismum suscipiendi. Patet etiam ex verbis Christi *Joan. 3.* *Nisi quis renatus fuerit &c.* Ex quibus colligit *Trid. sess. 6. c. 4.* justificationem non posse fieri sine Baptismo, aut ejus voto; quod tamen esset fallum: posset enim fieri per contritionem perfectam, quæ non esset votum Baptismi, si Baptismus non esset præceptus. Non præcipitur

Secunda expositio probabilior.

6. Tertia expositio non minus probabilis.

Duas expositiones nonnulli jungunt.

Baptismus est adultis necessarius ex præcepto divino.

7

Etiā directo per se ad ipsum Baptismum,

pitur autem solum Baptismus indirecte, quatenus videlicet præcipitur finis, ad quem est medium necessarium in re vel in voto: sed etiam præcipitur directe in se, ad eum ut quamvis finis non esset præceptus, aut justificatio jam esset obtenta, equidem maneret obligatio suscipiendi Baptismum; ut patet in iis, qui tempore Christi justificationem acceperant sine ulla obligatione aut respectu ad Baptismum, qui tunc nondum erat præceptus, sed paulo post. His enim non erat necessaria Baptismi susceptio in re vel in voto in ordine ad justificationem, sed solum ad evitandum novum peccatum, utique propter obligationem suscipiendi Baptismum ortum ex generali præcepto Christi. Quamvis si tales post promulgatam legem Baptismi rursus in mortale incidissent, fuisset quoque Baptismus in re vel voto medium eis ad justificationem, adeoque ad salutem necessarium. Uti erat illis quoque, qui ante legis promulgationem in peccata prolapsi, ab iis nondum erant tempore legis promulgatæ mandati. Est itaque præceptum directum de ipsius susceptione Baptismi concernens omnes adultos: omnes enim ex præcepto obligantur ad Christianismum & Ecclesiæ Christianæ ingressum, qui fit per Baptismum: adeoque obligantur ex præcepto ad ipsum Baptismum.

Quod proinde in periculo mortis tenetur adultus sine mora implere.

Ex quo sequitur adultum, etiam justificationem, in periculo mortis constitutum teneri absque dilatione suscipere Baptismum: cum enim illum semel in vita teneatur recipere, & per eundem in Ecclesiam introire, sequitur vel tunc saltem obligari ad susceptionem illius.

8. Est etiam in se aut in voto necessarium necessitate medii.

Secunda pars patet ex verbis Christi Joan. 3. quæ sunt generalia etiam pro adultis, & designant Baptismum esse medium necessarium ad regnum Dei acquirendum, saltem in voto. Idemque exprimit Tridentinum sup. docens aliter post promulgationem Evangelii justificationem fieri non posse. Ratio est: quia Baptismus est institutus tamquam medium ad justificationem & salutem; & quidem non est aliud, nisi ipse in re, aut in voto: ergo illo modo est necessarius necessitate medii.

Differentia inter Baptismum & restitutionem seu alia præcepta.

Nec inde sequitur, etiam illa, quæ tantum sunt necessaria necessitate præcepti, esse necessaria necessitate medii, v. g. restitutionem; eo quod sur v. g. non possit justificari, nisi restituat rem furto ablatam, sive in re, sive in voto. Non sequitur? inquam: quia restitutio, & similia ex præcepto necessaria, non sunt instituta in remedium peccati præteriti deletivum, sed tantum sunt necessaria ad evitandum peccatum novum; vel tantum remouent prohibens justificationem, non autem influunt in illam, vel unquam ad illam re ipsa concurrunt: prout Baptismus maxime concur-

rit re ipsa; in casu autem contritionis concurrat in voto, sic tamen, ut postea sit adhibendus etiam in ordine ad peccata dimissa; sicut debet, adhiberi Sacramentum Pœnitentiæ peccatis etiam per contritionem deletis. Quare contritio respicit restitutionem & similia tamquam præcepta, non tamquam media ad justificationem instituta; respicit autem Baptismum tamquam votum rei, quæ se ipsa est medium ad justificationem.

Ubi nota, non sufficere quodcumque votum Baptismi: qui enim simpliciter desideraret Baptismum, non ideo justificaretur absque Sacramento re ipsa suscepto. Inteligitur itaque votum sive desiderium Baptismi conjunctum vel contentum in contritione charitate perfectâ; quam etiam sine Sacramento infallibiliter justificare docetur in materia de Gratia contra Michaelen Baïum. Sufficit etiam votum Baptismi conjunctum martyrio aut contentum in sufficienti ad illud dispositione eidem conjunctâ. Quæ autem talis sit, dicitur *disp. seq. q. 3.*

DICO IV. Adultus sufficienter in fide instructus, vel qui potest brevi sufficienter instrui, non potest Baptismum diu differre. Ita communiter Doctores. Probat: quia tenetur, dum commodè potest, intrare in Ecclesiam, & fieri membrum mystici corporis Christi; quod non nisi per Baptismum fieri potest. Neque enim sufficit in Ecclesia mori, sed opus est in ea vivere, & consequenter datâ opportunitate in illam intrare: ideo namque Christus instituit Ecclesiæ Pastores, Sacramenta iterabilia, quibus homines in Ecclesia regerentur & continuo pascerentur. Confirmatur: quia nisi illud tempus assignetur, nullum poterit assignari præter finem vitæ aut periculum, in quo susceptio Baptismi obligaret; cum non sit potior ratio, cur aliàs, quam primâ opportunitate. Ex quo non parva incommoda sequerentur: nam sine suo Sacramento frustraretur, & redderetur homo ceterorum incapax. Itaque (& est ratio à priori) videtur ita à Christo institutum, ut cum primùm commodè potest suscipi, nec est ratio differendi, suscipiatur: cum non tantum in remissionem originalis & aliorum peccatorum (ut Pœnitentiæ & contritio, quæ non obligant ad statim) sit institutum, sed etiam ut quisque fidem Catholicam profiteatur; ob quod in ipsa forma Trinitatis invocatio continetur. Quare mysteriis fidei satis propositis, tenetur eandem exteriori profiteri in hoc Sacramento, quo recipiatur ad cœtum à Christo fundatum, ut subditus sit ejus capiti & capax ceterorum Sacramentorum. Confirmatur à simili: nam qui vovet Religionem ingredi, etsi non determinet tempus, tenetur statim moraliter loquendo, eod quod vi voti illius totam vitam suam & vitæ tempus

pus offerat & consecret ad illum statum : ita hoc præceptum obligans homines ad assumendam Religionem Christianam, obligat statim moraliter loquendo, seu obligat, ut non nuncium differatur. Obligatio- nis credendi interiùs mysteriis fidei satis propositis, & quidem sine ulla mora, non feci hic mentionem : eò quòd istius & præ- sentis obligationis non appareat per omnia par ratio.

Dixi, Non potest Baptismus diu differre : quia res ista non consistit in indivisibili. Unde consequenter si parum differat, non statim graviter peccabit. Quando autem dilatio censeatur notabilis, debet prudenter dijudicari spectatis causis occurrentibus. Quæ si rationabiles sint, nullum erit pec- catum aliquantò diutius differre Baptis- mum juxta illarum exigentiam. Quomo- do nonnulli graves & sancti viri, ut *Am- brosius, Nazianzenus, & alii* possent excu- sari, qui Catechumeni & satis instructi di- stulerunt Baptismum per satis longum tem- pus. Nisi quis eos excusare malit per ho- nam fidem aut invincibilem ignorantiam dictæ obligationis tunc eis fortasse non satis notæ aut propositæ.

Contra conclusionem Nonnulli sibi ob- jiciunt, quòd olim potuerit, immo debu- erit Baptismus etiam satis instructorum dif- ferri usque ad Pascha vel Pentecosten, extra quæ tempora, secluso casu necessitatis, non conferebatur Baptismus adultis. Re- spondent autem iidem objicientes, id ho- die non licere, cessante hujusmodi lege. Verum nullatenus id credo : nam etiam hodie deet (ut utar verbis *Rituali Romani Tit. de Bapt. adultorum*) hujusmodi Baptismum ex Apostolico instituto in Sabbato sancto Pascha- tis vel Pentecostes solemniter celebrari ; adeo- que saltem consultum aut licitum est, hoc institutum etiamnum observare : cum non sit ereditibile illud fuisse tale, ut obliga- tione illius cessante dilatio Baptismi usque ad subsequens v. g. Pascha foret repu- gnans præcepto Christi. Quare (inquit *Ritiale Romanum sup.*) si circa hæc tempora Catechumeni sint baptizandi ; in ipsos dies, si nihil impediât, Baptismum differri convenit. Ven- tion si circa, seu post tempus Pentecostes aliqui conversi fuerint, qui ægrè ferant suum Baptis- ma in longum tempus differri, & ad illud festi- nent, instructique ac ritè parati esse noscantur, cuius baptizari possunt. Ubi clarè supponitur Baptismum etiam in casu sufficientis instru- ctionis pati hanc dilationem : immo si bap- tizandi non ægrè ferant nec ita festinent, decentius illum sic differri. Ut proinde hujusmodi dilatio, vel non sit per se nimia, vel certè ei subsit rationabilis causa, tum ratione temporis Paschæ & Pentecostes huic mysterio specialiter accommodati, tum ratione majoris solemnitatis, & con- formitatis, instituto Apostolico, indu-

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

bè rationabilissimo. Post hæc vidi *Arriga d. 26. num. 36.* censentem conformiter, quòd dilatio unius anni non foret gravis. Ubi etiam rectè addit obligationem non nimi- um differendi injici adultis non potuisse ab Ecclesia ; quæ non habet mandare iis qui foris sunt.

QUÆSTIO. II.

De Effectu Baptismi.

Dico I. Hujus Sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis & actualis ante Baptismum commissæ. Ita expressè definit *Florentinum in Decreto Vnio- nis Idem Trident. sess. 5. in Decreto de peccato originali.* Et *sess. 14. cap. 2. docet, Per Bap- tismum Christum induentes, nova prorsus effici- mur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes.*

Patet ex Scriptura, *Ezechielis 36. Effun- dam super vos aquam mundam, & mundabi- mini ab omnibus inquinamentis vestris.* Quod Patres interpretantur de aqua Baptismi. *Ad Titum 3. Salvos nos fecit per lavaerum rege- nerationis. Ad Rom. 8. Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu ; scilicet per Bap- tismum. Ad Ephes. 5. Christus dilexit Ecclesi- am, mundans eam lavaerum aqua in verbo vite ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non ha- bentem maculam aut rugam aut aliquid hujus- modi, sed ut sit sancta & immaculata. Act. 2. monet Petrus, ut baptizetur unusquisque in remissionem peccatorum. Cui consonat Sym- bolum Constantinopolitanum generaliter dicens : Confiteor unum Baptisma in remissionem peccato- rum. Patres vide alibi.*

Ex quibus patet, quàm ineptè Hære- tici dicant peccata in Baptismo verè non remitti, sed solum tegi seu non imputari : quo modo enim homines tunc sunt mudi & immaculati juxta Scripturam, & non potiùs sepulchrum dealbatum intus ple- num sanie & foetore ? Quo modo Ecclesia exhibetur Deo gloriosa, sancta & imma- culata, ante cujus oculos nihil tegi potest, aut aliter imputari, quàm est ? Unde *Trident. sess. 5. cit. dicit anathema asserentibus peccata tantum radi, aut non imputari.*

Ratio fundamentalis est voluntas Chri- sti instituentis, quæ ex Scriptura & tradi- tione constat.

Conclusio est intelligenda per se, scili- cet quando non ponitur obex : si enim de aliquo peccato mortali non adesset dolor debitus, nullum omnino remitteretur : cum unum peccatum mortale non remittatur sine alio, neque etiam venialia sine mor- tali, quando in subjecto simul est aliquod peccatum mortale. Similiter si de aliquo veniali non adsit sufficiens displicentia, ce- teris remissis hoc non dimittetur per Bap- tismum, nisi postmodum ablato obice ad

13.

Baptismus remittit omnem culpam præcedentem.

Nisi ponatur obex, qui etiam impe- dire potest scilicet venialium remissionem.

14.
Attamen
plenarie ad
hanc re-
vivi-
scit Bapti-
smus posi-
ta retracta-
tione

hunc etiam effectum reviviscat. Sicut enim implicatus peccatis mortalibus & venialibus, si indispotus baptizetur, postea reviviscite Baptismo per generalem omnis peccati detestationem remittuntur vi Baptismi præcedentis omnia peccata, tum mortalia, tum venialia, Baptismum præcedentia; sic si sit obex ad remissionem solum venialium, multò magis videtur reviviscere Baptismus ab eorundem remissionem: ne alioquin Baptismus reviviscens in peccatore vim habeat, etiam in venialia, & non in homine justo.

15.
Sine accessu
novæ gratiæ
Baptismus

Observa tamen, quòd dum Baptismus reviviscit ad remittendum mortalia, conferatur gratia sanctificans Sacramenti; utpote antea non collata. Quando autem reviviscit ad sola venialia remittenda, quæ antea non erant retractata, gratia Sacramenti fuit collata in susceptione, venialia verò ista remittuntur absque collatione novæ gratiæ, intuitu Sacramenti præcedentis seu gratiæ Sacramentalis prius collatæ: quamquam per accidens simul concomitetur infusio gratiæ correspondentis retractationi ipsi, tamquam operi bono hominis justii, & meritorio ex opere operantis.

Porro sicut accedente postea retractatione remittuntur venialia Baptismum præcedentia etiam quoad poenam; sic etiam videntur remitti cum iis morienti ad positionem retractationis in instanti post vitam: qui proinde, si post baptismum non peccasset, non iret ad purgatorium. Immo *Dicasillo d. 2. nu. 173. & 265.* testatur hunc esse communem sensum fidelium.

16.
Baptismus
remittit
omnem po-
enam pro-
priè dictam.

Differentia
inter illam
& penali-
tates hujus
vitiæ.

DICO II. Baptismus cum culpa simul remittit omnem poenam propriè dictam; non verò aufert poenales hujus vitæ. Pro intellectu conclusionis

Notandum in hominibus lapsis esse quosdam defectus ex ipsa natura oriundos, qui etiam essent in homine condito in statu puræ naturæ, quantum ad substantiam & imperfectionem. Hujusmodi sunt passio corporis, dolores, ægriitudines, fames, somes appetitûs sensitivi, mors &c. quibus quia subventum erat per justitiam originalem, & in homine lapsò revixerunt, amissâ per peccatum originali justitiâ, ideo non censentur in ipso merè naturales, sed poenales, & vocantur à Theologis poenales. Alii sunt defectus, qui ab extrinseco per Deum homini infliguntur ad satisfaciendum justitiæ vindicativæ, sic ut nullum in ipsa natura hominis habeant fundamentum; v.g. tormenta inferni, poenæ purgatorii &c. Et hi sunt poenæ propriè ac frictè dictæ. Quo notato

17.
Poenam om-
nem remitti
definiunt
Concilia.

Prima pars conclusionis patet ex *Florentino sup.* ubi ait: *Hujus Sacramenti effectus est, remissio omnis poenæ, quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad*

regnum calorum & Dei visionem perveniunt. Similiter habet *Trid. sess. 5. can. 5.* ubi de baptizatis dicit: *Innocentes, immaculati, puri, innoxii ac Deo dilecti effecti sunt. &c. ita ut nihil prosus eos ab ingressu caloremoretur. Indubie autem aliquid eos remoretur, si aliquid poenæ persolvendæ debitores remaneret. Et sess. 6. cap. 14. docet poenam temporalem non totam semper, ut in Baptismo fit, demitti accedentibus ad Sacramentum Poenitentiae. Item sess. 14. cap. 2. & 8.*

Probatur II. ex traditione Ecclesiastica, quam Patribus ostendunt Nonnulli, inter quos *Suares.* Sed sufficiens ex eo constat, quòd baptizatis numquam, confessis semper, Ecclesia injunxerit opera satisfactoria; indubie, quia cederebat baptizatos ob remissionem omnis poenæ nullâ satisfactione indigere, sicut confessi indigent.

Congruentia est, quòd in Baptismo fiat prima condonatio, quæ solet esse liberalior. Deinde in illo Sacramento expressè representatur mors, sepultura & resurrectio Christi: unde congruum erat, ut Christus majorem ei virtutem conferret. Tertio *divine Justitiæ ratio* (inquit *Trid. sess. 14. cap. 8.*) *exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter verò qui semel à peccati & demonis servitute liberati, & accepto Spiritûs sancti dono, scienter templum Dei violare & Spiritum sanctum contristare non formidaverint.* Non fit autem tam adæquata remissio vi justificationis Baptismi præcisè ex natura rei, sed ex liberali, etsi magis congruâ condonatione Dei. Alioquin gratia quæ in Baptismo confertur, est ejusdem rationis cum ea, quæ in Sacramento Poenitentiae: & utrobique potest esse peccatorum ac dispositionis æqualitas; immo in Baptismo dispositio longè minor, & peccata longè plura & majora: & tamen infallibiliter in Baptismo omnia integrè & adæquatè remittuntur, non ita in Sacramento Poenitentiae. Statuit itaque Christus cuiuslibet renasci volenti dare semel plenissimum quali jubileum, sic ut vetus Adam totus quoad culpas ac proprium earundem effectum sepeliatur in aquis per merita suæ amarissimæ passionis ac mortis; at denuò relabenti non tam facile veniam culpæ simul cum poena tribuere.

Secunda pars conclusionis est nimis certa per experientiam: morimur enim omnino, ac fomitem peccati, etsi per gratiam Baptismi non nihil minuatur, inviti sentimus, variisque hujus vitæ calamitatibus indes subijcitur. Cujus rei variæ à sanctis Patribus assignantur rationes. Prima, ut poenales patienter tolerando habereamus materiam meriti & exercendæ virtutis: nam juxta Apostolum 2. ad Cor. 12. *Virtus in infirmitate perficitur.* Secunda, ut ex nostræ naturæ subjectione ac dejectione profun-

profundius humiliaremur, & appareret quantum divinâ gratiâ indigeamus. Tertia, ut homo circumferendo lapsus sui testimonium magis agnosceret beneficium redemptoris. Vide *D. Thomam q. 69. a. 3. & Suarez ibidem in Commentario.*

QUÆSTIO III.

De Ceremoniis Baptismi.

O LIM duobus tantum anni temporibus, scilicet in Paschate & Pentecoste Baptismus conferri consueverat: quibus diebus baptismalis fontis aqua rite consecratur. Immo alio tempore conferri prohibebatur extra casum necessitatis, ut patet ex c. *Non ratione* 1. & c. *Duo tempora* 12. de *Consecr. dist. 4.* Quem ritum ex Apostolico provenire instituto indicat *Rituale Romanum Tit. de Baptismo adultorum.* Quod intellige de adultis: nam parvulis Ecclesia Romana semper conferebat; et si alibi, signanter in Gallia, citra necessitatem non conferretur etiam parvulis extra duo anni tempora. Quamvis autem hic mos quoad obligationem exoleverit: nihilominus, juxta *Rituale Romanum Tit. de tempore & loco administrandi Baptismum*, illum quantum fieri commode potest, in adultis baptizandis, nisi vita periculum immineat, retineri debet, aut certe non omnino pratermitti, præcipue in *Metropolitans aut Cathedralibus Ecclesiis.*

Solebat autem istis temporibus conferri Baptismus cum magna solemnitate & variis ritibus seu ceremoniis, partim præcedentibus, partim comitantibus, partim consequentibus Baptismum. Et in primis Baptismus necessariò præcedebat Catechismus. Substantialis quidem, consistens in sufficienti instructione & doctrinâ rerum fidei, est necessarius velut ex natura rei, suppositâ institutione & sine Baptismo, ad convenientem ejusdem usum. Ceremonialis autem requirebatur ex instituto Ecclesiæ, consistens in quodam speciali modo & ordine ab Ecclesia instituto in Catechumenorum instructione & præparatione ad Baptismum.

In primis autem quicumque volentes animum fidei Christianæ applicare catechizandis aggregabantur in ordine ad audiendas res fidei; generali nomine dicebantur Catechumeni. Quorum duo erant genera. Unum illorum, qui necdum Baptismum petierant; & hi vocabantur Auditores seu audientes. Alterum eorum, qui jam Baptismum petierant; & hi vocabantur Competentes, quasi Baptismum cum aliis petentes, auterim Lecti, scilicet ex ceteris.

Secundò instituebatur scrutinium, id est examen, quo explorabantur animi penitentium circa fidei firmitatem, idque divertitur odè & frequenter: nempe septies, ut

Henricus Sum. Theol. Pars IV.

habet Bellarm. *l. 1. de Bapt. c. 25.* Præcipuum erat tertium scrutinium, quod fiebat feriâ quartâ post Dominicam quartam Quadragesimæ. Tertia ceremonia erat abrenuntiatio Satanæ, quæ sæpè fiebat tempore scrutinii. Ejus formam tradit *Clemens Romanus l. 7. consilii. c. 42.* Quarta erat fidei professio, quæ tum tempore scrutinii, tum tempore Baptismi fiebat Symboli recitatione. Quinta, signum crucis fronti & pectori Catechumeni impressum. Sexta, exorcismus, id est, adjuratio dæmonis certis precibus facta; ut recedat ab homine baptizando. Septima, exsufflatio ipsi exorcismo annexa. De qua *August. lib. 6. contra Jul. cap. 5.* inde probans contra eundem esse peccatum originale in parvulis non baptizatis, ait: *Id tu commemorare timuisti, tamquam ipse ab orbe toto exsufflandus esses, si huic exsufflationi, quæ princeps mundi à parvulis ejicitur foras, contradicere voluisses.* Octava, gustatio salis quod Catechumenis dabatur gustandum in signum cælestis prudentiæ & sapientiæ, quam tunc Catechumeni debebant gustare; & addiscere. Illius meminit *Carthaginense III. c. 5.* Nona, tactus narium & aurium cum saliva ad exemplum Christi *Matth. 7.* tactus aurium ut aperirentur aures (inquit *Ambrosius l. 1. de Sacram. cap. 1.*) ad sermonem & ad eloquium Sacerdotis: narium ut baptizandus bonum odorem accipiat vitæ æternæ. Decima, impositio manuum cum benedictione sacerdotali, ad exemplum Christi, qui *Matth. 19.* legitur parvulis manus imposuisse. Undecima, unctio, quæ Catechumenus oleo benedicto ungebatur in scapulis & pectore. Duodecima, abstinentiâ à vino & carnibus, ut animi Catechumenorum disponerentur ad dignius suscipiendum Sacramentum, de quo *Carthaginense IV. can. 85.*

De his ceremoniis latius videri possunt, *Rabanus l. 1. de instit. Clericorum, Bellarminus sup. & alii, qui singulas auctoritate Patrum stabiliunt.*

Inter ceremonias Baptismum concomitantes prima est, quod debeat conferri in locis ad hoc consecratis, quæ antiquitus erant à templo distincta, & vocabantur baptisteria; jam verò intrâ templum aliquis ad hoc solet designari locus, Vide *Clem. Vnic. de Baptismo.* Ubi tamen excipitur casus necessitatis, in quo proles sine periculo non potest ad Ecclesiam deferri. Excipiuntur ibidem filii Regum & Principum; intellige juxta *Glossam* & alios superiorum, qui videlicet nulli alteri subiecti sunt: quamvis Nonnulli idem extendant etiam ad alios eminentes Principes; et si alteri subiectos. Et in *Rituale Romano Tit. de tempore & loco administrandi Baptismum* generaliter excipiuntur filii Regum & Principum magnorum, id ipsis ita depositibus. Secunda est, quod Baptismus conferatur

23.
Ceremonia
Baptismi
concomitante
105.

in aqua ad hoc pridie Paschatis aut Pentecostes per infusionem chrismatis aliasque ceremonias consecrata. Tertia, quod adhibeantur patrini; de quibus postea. Quarta, quod nomen imponatur, ut olim solebat in circumcissione *Luc. 1.* nullibi tamen legitur prohibitum illud commutare etiam propria auctoritate. Quinta, quod olim conserebatur in trina merione: nunc ferè in trina infusione.

24.
Ceremonie
Baptismi
consequentes

Inter ceremonias Baptismum consequentes prima est, osculum pacis, quo olim fideles Baptizatum tamquam fratrem salutabant. Secunda est unctio chrismatis facta in vertice baptizati, quæ in Ecclesia Latina est antiquissima, ut patet ex *Damaſo, Innocentio 1. Ambrosio & Hieronymo*: quos citat *Bellarmin. l. de Baptismo c. 27.* Christina verò debet esse novum sive istius anni, ut habetur c. *Si quis de alio, dist. 4. de Consecr.* Unde extra necessitatem illicitè in Baptismo adhibetur chrisma alterius anni. Quamvis ob difficultatem habendi novum possint Religiosi in partibus Indiarum uti veteri chrismate & sancto oleo usque ad quatuor annos ex concessione *Gregorii XIII.* apud *Rodriguez Tom. 1. q. 9. Reg. 9. 33. 4. 5. & Miranda Tom. 1. q. 43. a. 4.* Idem docent etiam hinc posse Sacerdotes uti veteri oleo & chrismate, donec advenerit novum, ob periculum mortis, in quo sunt jugiter parvuli in illa tenella ætate constituti. Adulti tamen extra mortis articulum non possunt adhibito veteri chrismate baptizari.

Tertiò, recens baptizatus seu Neophytus induebatur vestimento candido in signum innocentie & novitatis vite; illudque deferebat per octavam Paschæ, ac in ipsa die octava (quæ inde Dominica in Albis dicta est) deponebat. Cujus ceremonie vestigium adhuc manet in Baptismo adultorum, qui Romæ temporibus istis solemniter baptizantur. In Baptismo autem parvulorum Sacerdos operit caput infantis veste candida. Quartò, in signum accepti luminis fidei & gratiæ dabatur baptizato cereus accensus. Quintò, dabatur in Ecclesia occidentali gustandum lac & mel, ad infantie spiritualis significationem. Unde Dominica in Albis canitur: *Quasi modo geniti infantes lac concupisite.* Hæc tamen consuetudo exolevit, uti & altera de osculo pacis, item alia de lotionem pedum Neophytorum; ut ex Ritualibus & Pastoralibus patet. Et hæc de ceremoniis Baptismi adultorum. Parvulis autem baptizandis adhibebantur ex prædictis illæ ceremoniæ, quæ per ætatem licebant.

25.
Ad quid
deservias
Catechismus
infantium baptizandum.

Solum circa Catechismum parvulorum, qui antiquissimus est ac etiamnum simili ferè ritu adhibetur, est observandum, quod etiam parvuli in sua persona sint incapaces instructionis, utiliter tamen fiant ea, quæ Ecclesia observat. Nam in primis sunt

capaces ceremoniarum Catechismi quoad eam partem, quæ catechizandis imponitur nomen, & imprimitur signum crucis. Deinde susceptores infantium nomine faciunt professionem fidei, Symbolum & orationem Dominicam recitant, manumque capiti baptizandi imponunt, tum ut moneantur obligationis suæ quæ obligantur ad instructionem infantis; tum ut designetur obligatio ipsius infantis, veluti non minus obligati ad professionem fidei & religionis Christianæ ubi adoleverit, quam si propria voluntate Baptismum suscepisset.

Quod attinet suppletionem ceremoniarum Baptismi omittarum ab Hæreticis, difficile est jam adultorum eam obligare, nec apparet idem consonum praxi: Unde & Varii Scriptores horum locorum istam obligationem negant. Et consonat *Philippus Revenius* in Constitutione sua ad omnes sibi subiectos in ditionibus Belgii confederatis directâ Anno 1638. in qua de hac re loquens ait: *Unctioes verò & reliquæ ceremoniæ Ecclesie Catholice pro discretione Sacerdotum & levitarum suscipiendum poterunt suppleri.*

QUESTIO IV.

De Patrino in Baptismo adhibendo.

DICO I. In Baptismo solempni adhibendus est patrinus seu susceptor. Patet ex antiquissimo usu Ecclesie, cujus testis est *Dionysius Areopagita Ecclesiastica Hierarchia c. 2. p. 2. & c. 7. in fine. Tertullianus l. de Baptismo c. 18. & Aug. l. 1. de peccatorum meritis c. 34.* Patet etiam ex *Trid. sess. 24. c. 2.* ubi hanc obligationem supponit. Quod idem faciunt plura alia jura. Congruentia est, quod (ut ait *D. Thomas q. 67. a. 7.*) sicut in generatione corporali parvulis datur nutritus, ita in spiritali detur aliquis qui fungatur vice nutritis & pædagogi. Hinc etiam vocatur sponsor sive fideiussor, patronus seu patrinus. Eiusque officium est parvulum de fonte levare, ac in fide & moribus Christianis instruere. Quæ obligatio est gravis, ut docent Doctores cum *D. Thoma sup. a. 8.* quia unusquisque tenetur explere munus quod assumit. Deinde suscipiendo tacite promittit se id facturum. Cessat tamen ista obligatio, quando baptizatus creditur satis instrui à parentibus, pastoribus, præceptoribus aut aliis. Quæ ratione plerumque excusantur patrini in locis Catholicorum, ubi prædicta instructio sufficienter vigere existimetur. Item cessat hæc obligatio, quando baptizatus semel sufficienter fuerit instructus: nam tunc non censetur amplius parvulus aut indigens pædagogo. Ita *Suarez ad art. cit. & alii.*

Dico

Dico II. Ad munus susceptoris seu patris allumi non possunt Monachi, ut decernit Eugenius Papa c. Placuit 16 q. 1. neque excipiuntur Abbates, immo expressè comprehenduntur. Non licet Abbati de Consecr. dist. 4. quod tamen solum est Concilii particularis Altifiodorensis, nec tunc factum irritat. Ratio sumitur in c. Placuit ex hoc; quod Monachorum sit solitudinem colere, & sibi ipsis vacare. Cui addi potest ex c. Pervenit 18. q. 2. (ubi Gregorius Papa illud ipsum Monachis interdicit) periculum incantæ communionis cum mulieribus. Propter quod specialiter Franciscanis c. 11. Reg. inhibetur, ut non fiant compadres virorum vel mulierum, ne hac occasione inter fratres vel de fratribus scandalum oriatur. Alioquin vi juris communis non acceri Religiosos mendicantes, utpote non comprehensos nomine Monachorum strictè accepto, nec solitudinem Monachalem colentes, sed potius vi sui instituti instructioni aliorum vacantes, est opinio probabilior. Quam etiam Varii extendunt ad Canonicos regulares. Præterea hæc prohibitionem non comprehenditur Monachus factus Episcopus; qui specialiter deberet exprimi, & in quo finis legis locum non habet. Ita Glossa in c. Statutum 18. q. 1. Rodriguez, Sanchez, Layman & alii. Comprehendi tamen hæc lege etiam Abbatissas & Sanctimonialiales, idque velut à fortiori censent Doctores, signanter Wiggers q. 67 ar. 8. n. 20. dubito tamen an consequenter ad regulas generales interpretandi leges odiosas. Generaliùs nihilominus loquitur Rituale Romanum Tit. de Patrino dicens: Præterea ad hoc munus admitti non debent Monachi vel Sanctimonialiales neque alii cuiuscumque Ordinis Regulares à seculo segregati. Sed an obliget Rituale hoc ultra terminos juris communis publicati ac recepti, dubitari possit. Quibusdam etiam in locis Sanctimonialiales, adeoque Abbatissas admitti à parochis videmus. Denique Rituale addendo l. 2. à seculo segregatos, tacitè insinuat esse Regulares, quibus id non competit, uti competit Monachis.

Secundò ad munus Patrini admitti non possunt, nisi baptizati, juxta Doctores unanimiter ex c. In Baptismate 10. de Consecr. dist. 4. Quod desumptum est ex Concilio Moguntino, adeoque non obligat universalitè, nisi quatenus est ulu receptum ab Ecclesia; prout receptum esse, videtur supponi à Doct. ibus. Inhibitio quoque ista non respicit directè necdum baptizatos, etiam Catechumenos, utpote Ecclesiæ non subiectos, sed respicit alios, ne tales designent aut admittant. Sed et etiam extendi ad Hæreticos à fortiori. Sed hi potius arcentur jure quasi naturali seu ex natura officii tamquam indonei, immo veriùs perveriores, quam instructores baptizatorum. Ideoque expressè arcentur in Rituale Romano sup. quod generaliter præscribit: Sciant

præterea Parochi ad hoc munus non esse admittendos infideles aut hæreticos, non publicè excommunicatos aut interdictos, non publicè criminosos aut infames, nec præterea qui sanà mente non sunt, nec qui ignorant rudimenta fidei: hæc enim patrini spirituales filios suos, ubi opus fuerit, oportune docere tenentur. Hinc specialiter constat excludi pueros ante usum rationis; veluti qui nec spondere nec instruere possunt.

Denique parentes non possunt suscipere propriam prolem c. Pervenit ad nos 30 q. 1. susceptor enim est ordinatus ad instruendam prolem in defectum parentum, à quibus proinde debet distingui. Idque adeò verum est, ut nequidem indefectum alterius possit admitti: munus enim patrini non est tantæ necessitatis.

Dico III. Olim tantum unicus esse poterat patrinus ex decreto Higinæ Papæ c. Olim unicus in Catechismo & Leonis Papæ c. Non plures, de Consecr. d. 4. Quod & confirmavit Concilium Metense sub Stephano VI can. 3. At successu temporis plures fuere adhibiti; ut colligitur ex c. Quamvis, de Cognat. spirit. in 6. Novissimè verò Trid. sess. 24 c. 2. de Ref. matr. Nunc unus statuit, ut unus tantum, sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus & una baptizatum de Baptismo suscipiant. Utque Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab his, ad quos spectabit, sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant; & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat; doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ullà excusari valeant. Quod si alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahant, Constitutionibus, in contrarium facientibus, non obstantibus. Si Parochi culpa vel negligentia secus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniantur, inquit Concilium. Quare Parochum graviter in hoc peccare censent Doctores communiùs contra Sanchez l. 7. de Matr. d. 57 n. 6. & alios.

Dico IV. Ultra obligationem instruendi baptizatum, susceptores in Baptismo contrahunt spirituales cognationem cum eo ejusque parentibus quæ sit impedimentum dirimens matrimonium. Patet ex multis juribus & Tridentino sup. quod antiqua jura restrinxit, ut jam solum contrahatur cognatio inter baptizantem & patrinos ab una parte, baptizatum ac patrem & matrem ex altera; cum secundum antiqua jura illa cognatio longius se extendere. Idcirco autem Ecclesia impedimentum istud ordinavit, ut sciretur, quam sancto, & spirituali amore debeant patrini & susceptores olim solebant vocari patres, ut colligitur ex Augustino serm. 116. de temp. Rationem verò restringendi hoc impedimentum ad pauciores personas præfatas allegat Trid.

Pueri autem infusum rationis &c.

Parentes denique à susceptione propria proli.

29. Olim unicus tantum patrini.

Nunc unus & una baptizatum de Baptismo suscipiant. Utque Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab his, ad quos spectabit, sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant; & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat; doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ullà excusari valeant. Quod si alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahant, Constitutionibus, in contrarium facientibus, non obstantibus. Si Parochi culpa vel negligentia secus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniantur, inquit Concilium. Quare Parochum graviter in hoc peccare censent Doctores communiùs contra Sanchez l. 7. de Matr. d. 57 n. 6. & alios.

30. Qualiter oriatur cognatio spiritualis ex munere patrini aut ministri baptisimi.

dentinum supra, quod doceat experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia; in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur.

Olim triplex
erat illius
species.

Paternitas,

Compaternitas.

Et Confraternitas.

Olim enim triplex erat species cognationis spiritualis, scilicet paternitas, compaternitas & confraternitas. Paternitas quidem inter baptizantem & baptizatum, suscipientem & susceptum. Eaque adhuc manet. Sed extendi solebat ad uxorem patrini, quae ante susceptionem esset à viro cognita; cujus quoque tunc filius spiritualis censebatur is, quem vir suscepisset. Compaternitas est, inter patres spirituales, scilicet baptizantem & patrinum, ab una parte, ac parentes naturales ab altera parte. Sed olim etiam extendebatur ad uxorem compatris, à viro antea cognitam; quantumvis ipsa verè commater in Baptismo non fuisset. Confraternitas (quae ex toto est sublata) erat inter baptizatum & proles baptizantis, item inter susceptum & proles suscipientis, velut filios ejusdem patris, partim carnalis, partim spiritualis. Inter patrinum autem & matrinam non fuit olim, nec modò est cognatio spiritualis, sed illi habent se velut pater & mater ejusdem baptizati; æquum autem non est, parentes copulari non posse.

31.
Ferosimilius
ex solo Bap-
tismo solemn-
i oritur
cognatio in
patrino.

Dixi in Baptismo solemnì: quia licet sit satis probabile, cognationem contrahi etiam in Baptismo privato, cum jura inter solemnem & privatum non distinguant: & sic docent plures Doctores apud Sanchez l. 7. d. 62. n. 13. Contrarium tamen est æquè probabile; si non probabilius, & docetur à Sanchez ibid. n. 14. Suarez & aliis quos citat. Estque verum, etsi quis teneat infantem ex proposito, ut munus patrini subeat. Ratio est: quia patrini adhibitio est ceremonia instituta ab Ecclesia, & quidem pro solo Baptismo solemnì: ideoque ex usu Ecclesiae in privato Baptismo non requiritur, qui sæpe à laicis aut feminis ministratur, sic ut solum per accidens vel commoditatis gratià concurrat, qui infantem baptizandum tunc teneat. Unde nec nomina hujusmodi describuntur in libro, neque cognationem contractam eis parochus inculcat; quod tamen præscribit *Trid. sess. 24. de Ref. matr. c. 2.* Potuisset quidem Ecclesia ceremoniam istam pro Baptismo solemnì præscripsisse per modum præcepti, eam relinquendo liberam, attamen efficacem, quando adhiberetur in Baptismo privato: de hoc tamen non constat, uti constare debet, ut rectè assereretur.

Nec obstat, quod privatim baptizans contrahat cognationem cum baptizato: hæc enim inter illos oritur ratione Sacramenti, quod tunc verè confertur: at inter susceptorem & susceptum oritur solum ratione ceremoniæ, quæ ab Ecclesia pro Bap-

tismo privato non est instituta. Quare baptizans solemniter & baptizans privatim non distinguuntur formaliter quantum ad præsens, uti distinguuntur susceptor solemnìs & privatus. Similiter quando infans sine domi baptizatus, si postea deferatur ad Ecclesiam; ut ceremoniæ peragantur, qui instar patrini tenet infantem, nullam cum eo contrahit cognationem: cum tunc verè non suscipiat in Baptismo, sed in Catechismo.

Porro ut cognatio spiritualis contrahatur requiritur primò, ut susceptor teneat alterum dum baptizatur, vel saltem immediatè de manibus baptizantis suscipiendo de sacro fonte levet: quia jura statuentia hanc cognationem, ubique hujus ceremoniæ mentionem faciunt. Eamque quoad priorem partem, si Baptismus fiat infusione, quoad posteriorem, si fiat immerfione, præscribit *Rituale Romanum Tit. de Sacram. Baptismi*. Huc facit etiam *Declaratio Cardinalium ad sess. 24. de Ref. matr. c. 2. num. 8.* Unde adulti qui solum assistunt, & non tangunt, cognationem non contrahunt. Non est tamen necessarium, ut carnem immediatè teneant vel tangant, sed sufficit, ut contingant vestimenta ejus qui baptizatur: quia etiam hæc ratione dicimur alium tangere vel teneat. Quare similiter sufficit, quòd is teneatur in quodam lintheo, disco &c. Debet autem hoc fieri animo obeundi munus susceptoris: aliàs materialis tentio baptizandi, sicut non sufficit ut quis sit susceptor, ita nec sufficit ut contrahat hanc cognationem. Secundò ut susceptor sit legitimè designatus à parentibus vel parochio (cujus est designare susceptorem in defectu parentum & non aliàs) quia *Tridentinum sup. ordinat*, ut nulli ultra designatos, etsi tetigerint baptizatum, contrahant cognationem spirituales.

Nota I. Si contingeret plures quàm duos vel etiam duos viros aut duas feminas à parentibus designari & à parochio admitti, dubium esse, an omnes contraherent cognationem spirituales. Suarez ad art. cit. 8. 5. Sed quæres, cum aliis probabile putat, solum primò tangentem, vel neminem, si omnes simul tangant, contrahere cognationem. Sed melius Sanchez l. 7. d. 57. n. 14. & plures alii putant contrarium, si omnes simul baptizatum suscipiant, eò quòd Concilium solum videatur prohibere, ne plures suscipiant, non autem irritare. Pro quo refertur *Declaratio Cardinalium ad locum citatum Tridentini* dicens: *Quòd si plures sint designati ad contrahendam compaternitatem, contraxerunt cognationem spirituales, qui tetigerunt, puniunt tamen parochio. Ibidem etiam refertur alia Declaratio, Quòd omnes contrahant cognationem, si plures suscipiant, & non constat, quis prius tetigerit, & plures sint electi. Si autem contingeret aliquos tangere puerum sive suscipere,*

postquam alii sufficienter functi essent officio susceptoris, non contraherent cognationem, v. g. secundum patrinum ejusdem sexus: eò quòd munus patris ab Ecclesia pro Baptismo solemnè præscriptum prioris susceptione completum videatur, ut proinde posterioris susceptio sit in ordine ad munus patris illegitima, veluti ab Ecclesia repulsa. Ita Sanchez & alii.

Nota II. In casu quo nulli essent designati, dubium est, an omnes tangentes puerum contrahant cognationem. Bonacina q. 3. de Impedim. matr. pu. §. 2. n. 24. Præpositus q. 7. de Impedim. matr. dub. 6. & alii existimant omnes contrahere, si omnes contingant vel suscipiant simul: nam jure antiquo omnes contraherent, c. Quamvis, de cognatione spirituali in 6. cui standum est, quando aliter non decernitur jure novo; quod à Tridentino non videtur factum. Unde Congregatio Cardinalium supra censuit, si plures suscipiant, omnes contrahere cognationem, si non constet, quis prius tetigerit, & plures sint electi vel nullus: si verò unus sit electus, illum tantum contrahere.

Nihilominus Sanchez sup. n. 12. & plures alii putant isto casu neminem contrahere cognationem, si simul sive successivè tangant: eò quòd Tridentinum videatur satis innovasse jus antiquum & postulasse tamquam essentialè conditionem, quòd aliquis sit legitimè designatus. Sed responderi potest cum Præposito & aliis, Tridentinum hoc modo postulare designationem, quando non designati concurrunt cum designatis. Solum enim irritat in ordine ad cognationem, si alii ultra designatos baptizatum tetigerint; adeòque ut aliqui tangentes non contrahant, debet superflue designatis, & consequenter requiritur, ut saltem aliqui sint designati. Aliàs enim propriè non verificatur, quòd alii tetigerint ultra designatos; quam conditionem Tridentinum præscribit. Adhuc autem optimè occurrit Tridentinum (prout occurrere intendit) incommoda multiplicationis impedimenti dirimentis, scilicet cognationis spiritualis: si enim exactè seruentur ab eodem statuta, pauci hanc cognationem contrahent. Non oportuit autem Tridentinum huic multiplicationi occurrere irritando omnia secus quovis modo facta: uti nec juxta ipsum Sanchez sup. n. 16. id præstitit Tridentinum in casu, quo plures quam unus & una à parentibus designati admittuntur.

Nota III. Illum, qui suscipit prolem per procuratorem, esse verum susceptorè, & contrahere cognationem. Ita habet Declaratio Cardinalium, quæ refertur ad locum Tridentini citatum. Conformis quoque extat decisio Rote Romane. Idem docet Covinec d. 32. dub. 2. n. 40 Bonacina n. 34. & plures alii contra Sanchez lib. 7. disput. 59. & alios putantes nec mittentem nec procura-

tozem contrahere cognationem. Ratio est: quia non repugnat huic actui, fieri per alium, sicut ipsum matrimonium validè contrahitur per procuratorem; & ex nullo alio capite irritatur. Confirmatur, quia magnates ordinariè solent suscipere per procuratorem, censenturque veri susceptores; ergo credendum est eam esse mentem Ecclesiæ; quæ alioquin hoc non deberet permittere, neque censenda est permittere: atpote prohibens Baptisum solemnem celebrari sine patrino; prout tamen verè celebraretur in hujusmodi casibus obviis, si in iis locum non haberet cognatio spiritualis officio patris intrinseca.

Nec obstat, quòd constituens alium, ut nomine suo baptizet, non contrahat cognationem: quia nemo potest baptizare ut alterius instrumentum, sicut potest suscipere vel levare de fonte, sed solum ut immediatè sustinens personam Christi aut ejus nomine.

Nec obstat II. quòd patrinus debeat tangere, tenere &c. quæ sonant physicam actionem: nam sufficit ut physicè tangat vel teneat, qui ejus vices subit. Ut si ad capiendam possessionem requiratur physica quædam actio, sufficit hanc fieri ab eo, qui vice alterius possessionem capit. Aliud autem regula generalis est juris in 6. Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. Intellige, nisi in quibusdam casibus jus obstat: prout ex L. Post mortem 25. ff. de Adoptionibus. Neque adoptare neque adrogare quis absens, neque per alium ejusmodi solemnizatem peragere potest. Aut nisi effectus hujusmodi sint, qui ex natura rei contrahi debent actione physicà personali: prout cognatio naturalis non aliter, quam actione personali parentis contrahibilis est, veluti fundata in physica generatione, quæ alteri committi non potest.

Ex his patet, multò minùs admittendum esse, quòd Petrus de Ledesma, Viraldus & alii (quos refert Sanchez sup. num. 10.) censuerunt, cognationem spiritualem contrahi ab ipso procuratore seu commissario. Quod repugnat responso Cardinalium citato. Præterea id requireret in tali animum hoc munus & consequentem obligationem assumendi; qui tamen deest. Denique non ille, sed qui procuratorem instituit, fuit in patrinum designatus. Ob quòd non contraheret procurator cognationem, etsi animo illam contrahendi teneret infantem: quid quid contra senserit Toletus apud Sanchez sup. & Ludovicus Lopez apud eundem Sanchez n. 12. Aliud est de baptizante ex commissione alterius: ille enim verè baptizat nomine proprio tamquam minister Christi, jurisdictione ab alio accepta. Deinde in ministro non requiritur designatio, aut alia specialis intentio, quam conferendi Sacramentum ad hoc ut contrahat cognationem.

S 4 Nota

37. Objectionibus aliter sentientibus satisfactis.

38. A fortiori dicendum cognationem non contrahi à procuratore.

39.
Oritur etiā
in eo qui
illam non
fuit oritur.

Ac ex Bap-
tismo in
necessitate
collato.

40.
Susceptio
vel Bap-
tizatio pro-
pria prole,
etiam extra
necessitatem,
non impedit
usum ma-
trimonii
contracti.

41.
Non ex vio-
lura rei nec
ex iuro
semper im-
pedit hunc
usum, quod
quid ma-
trimonium
contrahen-
dum dirigi-
gunt.

Nota IV. hanc cognationem oritur quantumvis ipsa ignoretur: nam lex irritans legitimè promulgata vim suam obtinet, etiamsi ignoretur, idque verum est, etiamsi necessitate cogente aliquis Baptismum contulerit. Hinc si quis cogente necessitate proprium filium ex fornicatione susceptum baptizaret, non potest postmodum ejus matrem in uxorem accipere. Idem dicendum de tenente, & tamen invincibiliter ignorante legem irritantem.

Nota V. quod etiam ab antiquo prohibitum sit parenti prolem suam vel compartem de fonte levare aut extra necessitatem baptizare; si tamen id faciat post contractum matrimonium, in rigore non privari jure petenti debitum, ut habet sententia hoc tempore satis recepta. Ratio est: quia tantum gravamen non debet imponi sine urgente textu seu lege, qualis non extat, ut fatentur etiam Varii oppositum tenentes. Fuerat quidem hoc statutum c. *Pervenit* 30. qu. 1. etiam in casu, quo id fieret ex ignorantia; revocatum tamen fuit c. *de eorundem*, quamquam de industria contigisset utriusque, statuendo, ut simul maneat, qui olim ab invicem jubebantur separari. Et clarius c. *Si vir, de Cognat spirit.* Alexander III. statuit, non esse separandos, etiam in casu malitiæ aut certæ scientiæ, & utrumque obligat ad reddendum debitum; adeoque etiam dat jus petendi, quod per priores canones eatenus tollebatur, quatenus præcipiebatur separatio seu divortium.

Nec obstat, quod quicquid dirimit matrimonium contrahendum, etiam impediatur usum antea contracti. Nam non semper, neque necessariò ex natura rei id subsistit, sed tunc solum, quando jus hoc ordinat. Quod clarè patet: nam baptizans in necessitate prolem fornicariam, incurrit impedimentum dirimens matrimonium cum concubina contrahendum, & tamen non impeditur usus antea contracti, ut patet ex c. *Ad limina* 30. qu. 1. Ad ejusdem rei declarationem duo alia exempla adducit *Arriaga* hic d. 26. n. 30. Primum est impotentia subsequenti matrimonio, quod ipsa non dissolvit, & tamen contrahendum dirimit. Sed hoc exemplum non est ad propositum: nam in illo nec potest peti nec reddi debitum, ut ipsemet addit. Secundum est conditionis servilis, quæ si fuisset prævia matrimonio, non potuisset mancipia validè illud contrahere sine voluntate Domini; dum autem subsequitur servitus non requiritur licentia Domini ad petendum vel reddendum debitum. At mancipia non posse validè contrahere matrimonium sine voluntate Domini, est apertè falsum: nam nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi: si contractibus dominis & in viris contracta fuerint, nullatenus sunt propter hoc dissolvenda, ut declarat *Adrianus* Papa c. *Dignum est* 1. *De Conjugio servorum*.

Quamvis autem olim indicta fuerit separatio suscipientium proprios filios de sacro fonte à matribus, certum tamen est matrimonium antea contractum per hoc non fuisse dissolutum; immò nec potuisse per Ecclesiam dissolvi, saltem post consummationem. Nec refert, quòd s. *Denseder* Papa in *Epistola decretali* (cujus initium refertur c. *Pervenit* 30. qu. 1.) in fine statuat: *Mulieres verò, cum separata fuerint, pro hac illicita re, à propriis viris totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali receperunt* (legendum *reperunt*) & post expletum annum recipiant alium virum, similiter & vir uxorem. Nam textus est vitiosus seu corruptus; ideoque verba ista non sunt à *Gratiano* adjecta. *Basilus Pontius* lib. 7. de *Matr. cap. 40.* loco alium virum, legendum putat, *illum virum*. Unde non additur, & *vir aliam uxorem*, sed, & *vir uxorem*; supple, eandem. Indubiatum alioquin esse debet Pontificem non declarasse tam inauditam in Ecclesia & passibilem falsitatem; quam verba ingerere primà fronte videntur. Aliàs solutiones adierit *Pontius* supra.

Nota VI. Cognationem hanc spiritualem juxta Doctores passim, quos citat & sequitur *Diana* p. 10. *Tract. 16. ref. 89* contra *Aversa*, *Henriquez*, in quorum opinionem inclinat *Præpositus* qu. 7. de *impedi. n. 38.* non incurri, quando baptizans ipse non est baptizatus: eò quòd leges hujusmodi concernant baptizatos, nec iis ligentur nec dum baptizati. Unde baptizans infidelis indubiè non contrahit impedimentum cum parentibus infidelibus proles baptizate, quò minus cum superstite possit in infidelitate matrimonium contrahere. Contentur tamen alii cum non posse suscepto Baptismo (antea obtitisset aliud impedimentum, scilicet disparitatis cultus) contrahere matrimonium cum prole à se baptizata vel parentibus fidelibus: eò quòd Ecclesia possit indirectè & ex consequenti hujusmodi infidelem respicere suà lege, directè scilicet inhabilitando fidelem, & indirectè infidelem, ne iste cum hoc contrahat post susceptum Baptismum. Sicut impedimentum criminis hoc modo inducitur inter fidelem & infidelem.

Verum etiam Ecclesia id facere potuisset, & in impedimento criminis id fecerit. c. 1. *de Conversione infidelium*: in presenti tamen casu nil tale expressit, adeoque à generali ordinatione, quæ censetur respicere baptizatos inter se, videtur infideles tacitè excepisse. Alioquin non superat quocumque potestatem Ecclesiæ, statuere indirectè impedimentum inter baptizantem infidelem & parentem proli similiter infidelem, ita ut si vel quomodo Baptismum susciperent, non possent postea validè inter se contrahere; nec tamen de facto Ecclesia id fecit. In dubio quoque non debet

præsumi impedimentum dirimens, sed contra illud veluti libertatis restrictivum stat potius præsumptio. Magis autem hæc dicenda sunt, in casu præsentis, in quo ordinatio legis Ecclesiasticæ de cognatione spiritali directè respiceret actionem ab ipso infideli exercitam, scilicet ministerium Baptismi; cui apponeretur seu annexeretur ipsa cognatio seu impedimentum. Quare spectanda videtur conditio ipsius agentis seu ministrantis, qui jurisdictioni Ecclesiæ noleatur non esse subjectus. Unde etiam Celestinus Papa c. 1. de *Convers. infidel.* impedimentum criminis statuens seu declarans inter mulieres fideles & viros Saracenos agit de casu, quo ipsæ mulieres fideles machinatæ fuerant necem suorum virorum

per Saracenos illatam, quarum actioni peccatam istam & impedimentum annexuit.

Quod si quaeratur de casu, quo fidelis suscipit prolem parentum infidelium, an etiam cum his contrahat cognationem, magis dubitari posset. Et asserunt plures, quod sic. Negat tamen consequenter *Basilii Pontius l. 7. c. 40.* referens *D. Thomam, Sotum, Rebellum*; idemque probans ex præmissis exemplo, quo infidelis baptizat prolem, cum qua nullam ab eo contrahi cognationem, firmum sine dubio haberi juxta ipsum debet. Indirectus autem modus contrahendi cognationem, qui ab aliis asseritur, veluti non fundatus in jure aut Ecclesiæ auctoritate rejicitur. Vide *Pontium supra.*

43.
Quod dicitur
sensus si
susceptor sit
fidelis, &
parentes
prolis sint
infideles.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Baptismo Sanguinis seu Martyrio.

1. **T**RIA Baptismata conformiter ad Patres distinguunt Scholastici communiter cum *Magistro dist. 4. & D. Thom. q. 66. a. 11.* nempe fluminis sive aquæ, fluminis & sanguinis. Ex quibus solus Baptismus fluminis (de quo hæctenus egimus) est Sacramentum: cetera autem per quamdam analogiam dicuntur Baptismata, quatenus suppleant vices veri Baptismi, dum is qui illum rã ipsã suscipere nequit, à peccatis abluatur per cordis contritionem, aut sanguinis pro Deo seu Christo effusionem. Unde non solent vocari baptismata, nisi quando Baptismam aquæ præcedunt. Est autem Baptismus fluminis perfecta in Deum conversio, includens votum Baptismi fluminis. Illum autem justificare ante realem Sacramenti susceptionem, constat ex dictis in *Tract. de Gratia. d. 5. q. 4.* Baptismus vero sanguinis est martyriũ perpeffum ante susceptionem Baptismi fluminis. De illo, sive de Martyrio generatim (quod etiam specialem cum Baptismi Sacramento affinitatẽ habet in pari seu majori efficacia) paucis hic agemus motem communem secuti.

Latinè testimonium, tamen secundum usum Ecclesiasticum est testimonium Deo sive Christo datum per passionem pro eo toleratam; non censetur autem per illam testimonium Deo datum esse, nisi ob prædictas causas mors sit illata.

Unde Martyres desiderio solo non sunt propriè Martyres: neque etiam S. Franciscus à Christo vulnera recipiens, quantumvis fuissent lethalia. Similiter nec morientes in causa pia, v. g. vitam ponentes pro Christo in servitio pestiferorum, etsi minus propriè sic appellantur in *Martyrologio Romano* ad diem 28. Februarii, ubi recitatur *Commemoratio Sanctorum Presbyterorum, Diaconorum & aliorum plurimorum, qui tempore Valeriani Imperatoris, cum pestis lævissima grassaretur Alexandria, morbo laborantibus ministrantes, libentissimè mortem oppetiere, quos velut Martyres religiosa piorum fides venerari consuevit.* De iisdem S. *Dionysius Episcopus Alexandrinus Epist. ad Hieracem Episcopum* (quæ est apud *Eusebium l. 7. Hist. c. 16. & 17.*) in fine ait: *Ex Patribus, qui virtute erant præstantissimi in hunc modum mortem oppetiverunt ..... adeo ut istud mortis genus, quod propter incredibilem pietatem & robustam fidem suscipiebatur, nihil à Martyrii splendore abesse videretur: essetque proinde opus heroicum ex parte operis affine martyrio, etsi non propriè habens rem & privilegium martyrii. Propter quod etiam pro talibus Ecclesia orat: quod sanè citra injuriam martyrii non fieret, ideoque non oret pro iis, qui patenter sunt martyres, sed etiam hodie mox à mortè eorum laudes Deo personent ora fidelium.*

3.
Hinc S.
Franciscus,
& alii
Martyres
desiderio,
non sunt
propriè
Martyres;
Vix nec mo-
rientes in
servitio pe-
riferorum.

QUESTIO I.

Quid requiratur ad Martyrium?

2. **D**ico I. Ad Martyrium, tam in parvulis, quam in adultis, requiritur, ut mors inferatur in odium Christi vel Religionis Christianæ vel ob aliquam virtutem. Ita communiter Theologi cum *Augustino Com. 2. in Psal. 34.* dicente: *Martyrem non pœna, sed causa facit: pœna enim communis est latroni & Martyri, Hæretico & Catholico; sed causa dispar.* Ratio est: quia Martyrium etsi secundum etymologiam græci nominis sit idem, quod

Denique nec bonus latro est Martyr ob eandem causam, ut supponit etiam *August. l. 4. de Bapt. c. 22.* & refertur c. *Baptismi vicem, 34. de Consec. d. 4.* nisi fortè in odium Christi

*Negued-
iam bonus
laro.*

si mors illi Christum confitenti fuerit accelerata. Videtur tamen mortis acceleratio per crucifragium aliove modos ei contigisse tamquam malefactori merito, æque sicut alteri: *Nec enim quia creditur, passus est: sed dum patitur, creditur, ut loquar verbis Augustini supra.*

*4.
Ostenditur
sufficere ad
martyrium,
quod mors
inferatur
in odium
virtutis.*

Dixi, aut ob aliquam virtutem: hoc enim sufficere constat ex eo, quod taliter occisos Ecclesia colat, uti veros Martyres; sicut S. Thomam Cantuariensem occisum pro libertatis Ecclesie defensione; multas virgines interemptas pro custodia castitatis, Machabæos interfectos pro observatione legis Judaicæ. Ratio est: quia taliter moriens dat sufficienter Deo sive Christo testimonium, quatenus morte approbat & confirmat Dei sive Christi legem & doctrinam de virtutibus nobis traditam. Immo sufficit, quod mors inferatur ob opus bonum jam factum, ut patet in S. Joanne Baptista, qui tamquam Martyr colitur, eo quod ob reprehensum adulterium sit occisus. Idem est de S. Stanislao, quem Belklaus rex similiter occidit. Simile quid refertur de S. Rumuldo Mechlinientium Patrono. Addit *Lesius l. 3. de virtut. Cap. 1. dub. 3. n. 29.* in ortem tunc ita acceptari debere, ut malis eam subire, quam factum tuum improbare: hoc enim nolendo, pro fide pateris, eique testimonium morte præbes. Sicut è contrario improbare illud opus ètset contra doctrinam fidei, quæ illud probat. Sufficit autem, ut in eo perites, quod sit opus bonum, & malis mori, quam id negare (in hoc enim situm est testimonium veritatis) et si ob incommoda doleas te id fecisse, si ex præcepto non tenebaris; quamquam id gloriam operis non nihil obscuret.

*5.
Non tollit
gloriam
Martyrii
verè ob præ-
dictas causas
tolerari
quæstus à
Tyranno
prætextus
alterius
causæ.*

Sciendum autem, quod si quis ob prædictas causas occidatur, verè sit Martyr, etiam si tyrannus alios falsos prætextus fingat. Nam & Judæi alia prætexebant contra Christum, nempe quod peccasset in legem Moysi &c. ideoque illum velut malefactorem occidisse volebant videri: & tamen Martyr erat, immo dux & princeps Martyrum. Similiter in primitiva Ecclesia interdum occidebantur Martyres, verè quidem pro Christo, tamen sub prætextu perversionis reipublicæ. Pari modo solent in Anglia & interdum in Belgio solebant Hæretici prætexere causam statûs; verè tamen intendentes persecutionem & everisionem Catholicismi, à quo recedens facillè libertate donatur. Quare etiam si tyrannus diceret se non inferre mortem ob confessionem veritatis fidei, aut constantiam in virtute, eo quod illa ignoret, vel putet Martyres à vera fide aberrare, vel quia invidet illis hanc gloriam, quod dicerentur pro ista causa occisi, ideoque causam alleget aliam, ut quod tamquam reipublicæ perturbatores sint rei læsæ Majestatis, aliudve simile; non ob hoc

definent esse Martyres, utpote sustinentes tormenta mortis ob confessionem veræ fidei, ejusve actus & exercitia, v. g. ob Sacerdotium, Missæ celebrationem vel auditionem, Concionem &c. quidquid deum de ista confessione vel exercitiis tyrannus judicet. Unde constat Mariam Stuartam Scotiæ reginam fuisse verè martyrem, & in odium fidei interemptam, si considerentur ea quæ in hanc rem allegat *Florimundus Remundus lib. 6. de Origine hæreseos c. 13. & 19.*

Petes, an requiratur, ut mors reipsa sequatur? Resp. illud quidem esse completissimum & securissimum genus Martyrii, sufficere tamen, quod sit causa sufficiens mortis posita, ex qua naturaliter ipsa consequeretur, nisi divinitus impeditur: pro ut impedita est in tribus pueris in fornace Babylonica; in Joanne Evangelista misso in ferventis olei dolium: omnes enim ejusmodi ab Ecclesia inter Martyres numerantur, & acceptatio illa mortis est tam efficax fidei testimonium, quam si re ipsa mors subsequeretur. Unde indubiè præmium & laureolam Martyrii consequuntur, si in gratia finaliter discesserint; qualiter tales discedere omninò piè credendum est, qui fortiter dimicando jam ad terminum sui cursus pervenerant, nisi idem speciali Dei operatione fuisset prolongatus. Quamvis autem ab antiquis Coniessores illi, qui pro Christo pati cœperant, fuerint inter Martyres sæpè numerati, et si necdum lethalia vulnera, accepissent, aut sufficiens causa mortis posita fuisset; tamen hæc temporibus non solent Martyres vocari, nisi saltem ærumnis & squaloribus pro Christo toleratis mortem oppetierint: prout Marcellus Papa in stabulum conjectus tabe confectus fuit: Leocadia virgo in carcere squalore confecta obiit. Unde ad verum Martyrium requiritur mors aut cruciatus lethalis susceptus pro vera fide aut vera virtute, & in odium ejusdem illatus. Cruciatu, inquam, non quod de facto debeat martyr sentire cruciatum, sed quod causa sit cruciativa, et si divinitus fieret, ut martyr de facto nullum omninò dolorem sentiret.

Dico II. Ad Martyrium etiam requiritur, ut inferatur non repugnanti. Conclusio est communis. Suadetur ex eo, quod resistens seu repugnans non censeatur mortem tamquam testis Christi, sed tamquam miles ab hoste victus. Confirmatur: quia Martyr in patiendo debet conformari Christo patienti, cum Christi passio sit exemplum Martyrii: atqui Christus dedit testimonium veritatis patienti absque repugnantia; nam cum pateretur, non cominabatur, sed tamquam ovis coram tondeute se sine voce: ergo similiter Martyr non potest repugnare. Et hinc commune dictum, *Martyr non pugnat.* Unde milites etiam in bello

dei occumbentes et si plurimum mereantur, si recto fine & modo bellum gerant, numquam ab Ecclesia sunt pro Martyribus habiti. Efficit nihilominus Martyres, si jam victi nec desistentes occiderentur odio religionis, seu si occiderentur parati se dederere, & arma abjicientes, ipsique ob praefatam causam mortem acceptent, ut censet *Coninck qu. 66. n. 134.* Deinde non obstat martyrio, quod martyr fugam mortem declinare studeat; immo quod etiam reniteretur seu ictum v. g. ensis impedire conaretur, dummodo sine conatu inferendi alteri malum.

Putat nihilominus noster *Caronus in Apostolico Evangelico s. 43.* oppositum eorum, quae hic dicta sunt, & inclinat *Arriaga To. 5. d. 51.* (quae est de fortitudine) *sect. 4.* eo quod equidem repugnando occisi vere perdant animam seu vitam propter Christum; & quidem interdum in casu, quo pugna pro fide est in praecipuo. Attamen cum ex sensu communi habeatur privilegium Martyrii de facto esse annexum positioni vitae pro Christo juxta formam in conclusione datam, difficile est ab hoc recedere; quamvis indubit simile privilegium Deus annectere potuisset morti etiam in pugna tolerata.

Dico III. Adultus debet aliquo modo mortem acceptare, idque ob causam honestam. Prima pars est *Suarez d. 29. sect. 2. Lessii dub. 3. cit.* & aliorum communiter. Probatur: quia adultus regulariter non consecuitur gratiam aut remissionem absque libero suo consensu, nec ulli actio vel passio ei prodest ad salutem, nisi sit aliquo modo voluntaria, ut colligitur ex consensu in adultis requisito ad susceptionem Sacramenti: ergo nec Martyrium prodest, aut vere subest, nisi aliquo modo acceptetur. Confirmatur: quia Martyrium est actus virtutis; quem nemo proprio loquendo exercet absque suo consensu.

Haec tamen conditio non requiritur in parvulis, in quibus tantum reperitur testimonium materiale, quia non loquendo, sed moriendo consentitur, ut de Martyribus Innocentibus canit Ecclesia. De quibus etiam *Auctor Sermone de Stella & Magi* apud *Cyprianum* ait: *Testimonium, quod nondum poterant sermone, perhibebant passione.* Christus namque malum parvulis illatum sui causa, quia putabatur esse inter illos, vel quia nati sunt ex parentibus Christianis aut baptizati, vel simili de causa, commiserat, benignissime actualis illorum voluntatis defectum supplendo, sicut in Baptismo. Unde *D. Bonav. 4. d. 4. p. 2. in Expos. textus dub. 4.* ait: *Hoc dico, quia qui propter hoc solum occisus est a persecutore cum portaretur ad baptismum, ne baptizaretur, moritur pro baptismo, ideo in sanguine suo pie creditur baptizatus.*

Nihilominus acceptatio etiam in adultis non debet esse actualis aut expressa, sed

sufficit virtualis, vel habitualis, immo juxta Doctores passim interpretativa. Unde si quis ob fidem in vincula conjectus statueret apud se potius mortem oppetere, quam fidem negare, & postea ex improviso aut in somno in odium fidei occideretur, esset verus Martyr. Similiter si quis advertens periculum mortis sibi imminere ex actu virtutis quem eliceret, nihilominus in eo perseveraret, esset verus Martyr, etiam si nullum expressum actum eliceret, quo mortem acceptaret: nam qui persistit in mediis, ex quibus advertit finem secutorum, moraliter censetur velle finem.

An autem quis censetur interpretative velle & satis acceptare hoc ipso quod justus est & christianus vivit, incertum est. Nam *Lessius sup. num. 24.* & alii plurimi id negant: quia etiam quis per justitiam habitudinem & vitam Christianam censetur interpretative velle communia media salutis v. g. Confirmationem & extremam Unionem; non tamen medium extraordinarium & valde singulare, quale est Martyrium, sicut per eandem Christianam vitam non censetur interpretative quis velle Sacerdotium. Si tamen daretur casus, quo Martyrium esset in praecipuo, tunc per quemlibet actum charitatis sive contritionis, aut etiam efficacis attritionis, censetur potius velle mori, quam Deum offendere aut fidem negare; ac proinde si quis tali casu etiam de morte non cogitans occideretur, esset verè Martyr.

Alii tamen generalius censent posse esse Martyr in etiam in aliis casibus, ut videtur est apud *Coninck q. 66. dub. 2. a. 12. num. 136.* quia etsi non videatur adesse voluntas interpretativa absoluta mortem acceptandi, sed saepe potius fugiendi; videtur tamen non deesse tacite conditionata, ut, si forte sic inferretur mors nescienti in odium fidei, velit omnino illam pati ob fidem, maxime qui sic constitutus est, ut in necessitate faciendi alterutrum mori mallet, quam fidem negare. Atque ita quilibet Christianus justus respondere, si rogaretur. Neque per hoc injicitur nova seu gravis obligatio, ut ob difficultatem singularem non posset ceteri talis animi praeparatio sufficienter contineri in statu justitiae Christianae: immo nullum per hoc onus accedit, sed merum commodum, ad quod censetur quilibet illud cupere in casu, quo equidem onus idem seu mors sine comodo martyrii sufferretur. Et consonat historia de Episcopo, quem inopinato occidit mulier desuper ex fenestra in illum projiciendo tegulam, qui colitur tamquam martyr. Huic tamen historiae alii responderent, non desuisse in illo Episcopo expressiorem acceptationem, uti praevisionem periculorum mortis seu martyrii. Finaliter existimo rem esse utrimque incertam

adultus acceptatio habitualis vel interpretativa.

12. An vivens in justitia Christiana censetur eo ipso satis acceptare mortem pro Christo. Plures negant.

13. Alii affirmant.

Judicium Auctoris.

tam utpote pendentem à voluntate Dei nobis non satis revelatâ.

14.
*Acceptanda
est mors ob
causam ho-
nestam.*

Altera pars conclusionis, quod scilicet mors debeat acceptari ob causam honestam, patet: quia alioquin non esset opus virtutis aut Deo gratum, nec censeretur Christo præbere testimonium, qui mortem pateretur ob finem malum aut indifferentem. Doctores autem ordinariè dicunt, hanc honestatem debere esse supernaturalem; non quod non sufficiat moralis, sed quia necessarium est, ut Martyr patiat pro virtute cum respectu ad Christum vel Deum, aliudve motivum supernaturale: eò quod aliàs non moreretur ut Christianus seu ut cultor Dei, sed uti philosophus more stoico. Immo *Lesius sup. n. 37. Suarez & alii* docent, quod causa, ob quam mors oppetitur, credi debeat fide supernaturali; ne alioquin Hæreticus occisus ob aliquem articulum fidei, cui fide naturali adhæret, Martyr dici debeat, quem tamen à veris Martyribus excludunt passim Patres. Alii ulterius ad rationem Martyrii requirunt, ut mors acceptetur ex affectu dilectionis Dei super omnia. Sed cum communiori doctrina non sunt audiendi: quandoquidem Scriptura nullibi ad Martyrium requirat talem charitatis affectum; multiq[ue] alii affectus sufficiant ut ex illis moriens dicatur mori pro Christo, propter ipsum perdere animam suam, ipsum confiteri, & testimonium ei perhibere.

15.
*Martyrium
raro est in
præcepto,
nisi quoad
preparatio-
nem animi.*

Notandum I. Martyrium raro esse in præcepto: cum raro occurrat tam gravis necessitas, ob quam ita teneamur subire Martyrium, ut illud non liceat fugâ declinare. Sufficit itaque Martyrium in animi præparatione, nimirum quod homo sit ita affectus & animo paratus, ut si mortem subeundi se offerret necessitas vel occasio, non detrectet aut recuset. Quamquam occasionem quærere non tepeatur, & habitam possit plerumque declinare: immo neque positivè & expressè teneatur talem animum (qui infirmis plerumque explicitè non est proponendus) habere, sed sufficiat, dum interim occasio se non offert, non habere contrarium.

16.
*Non licet
quis ei se
ingerit sine
causa.*

Notandum II. non licere citra justam causam, v.g. salutis proximi in functionibus Missionis, profectus fidei & honoris divini &c. aut divinum instinctum se morti ingerere: id enim esset Deum tentare, vel periculum casus quærere absque sufficienti securitate de constantia. Nec mens Martyris esse debet, provocare tyrannum ad actum malum, sed potius profiteri fidem, etiam expressè protestando se ex sua parte passionem expetere (in qua essentialiter stat Martyrium, etsi actio tyranni tamquam conditio necessaria concurrat) nec obstante passione velle se à fide aut virtute declinare, quin potius illam effuso sanguine con-

*An liceat
Tyrannum
provocare
ad infideli-
tatem.*

firmare. Quod si qui Martyres vili fuerint tentare tyrannos ad inflectionem tormentorum, reverà tamen huiusmodi loquendi modis solùm desiderabant suam passionem, iusta de causa permittendo actionem tyranni, etiam datâ occasione per generosam fidei professionem: sicque testabantur fidei suæ firmitatem & veritatem, inducti divino instinctu & fidei Christianæ proprioque animæ bono. Sic etiam accipiendum est, quod Christus *Joan. 13. dixerit Judæ: Quod facis, fac citius*, id est, non impedio, per me licet, ut quam citissime facias. Quæ proinde non est vox impellentis, sed finentis, non trepidi, sed parati, immo desiderantis suam passionem & paternæ voluntatis adimplentionem, ideoque verbis positivis exprimitur.

QUESTIO II.

Quam Efficaciam habeat Martyrium?

Dico I. Martyrium confert parvulis gratiam habitualementem, quâ justificentur à peccato originali. Est communis Doctorum & *Scoti dist. 4. q. 3. n. 2.* atque adeo certum, ut juxta *Suarez disp. 29. sect. 1.* sine temeritate negari non possit.

Probatür I. ex sensu Ecclesiæ, quæ parvulos Innocentes ab Herode occisus in *honorabilem Martyrium receptos commendat*, ut arguit *Aug. l. 3. de libero arbitrio c. 23.* Eisdem tamquam tales prædicant sancti Patres & Doctores Ecclesiæ. Multi autem ex illis parvulis necdum erant justificati à peccato originali. Partim quia varii erant proles infidelium Judæis permixtorum, partim quia plures necdum erant octiduo nati, adeoque nec circumcisi: ergo per Martyrium est ipsi collata gratia emundans ab originali. Et quamvis omnes antea justificati fuissent, id saltem non tam constat, quam quod sint & ab Ecclesiâ cõstantur omnes velut sancti Martyres; adeoque hoc est ab illo incerto independens. Deinde esto illud certò constaret, cur tamen magis quam alii parvuli in gratia morientes colerentur specialiter ab Ecclesiâ tamquam sancti & Martyres, non accepissent vi Martyrii specialem gratiam aut sanctitatem? Idem igitur est de aliis parvulis: cum in Innocentibus non sit ratio specialis, sed tantum generalis Martyrii pro Christo tolerati: adeoque non sit horum privilegium personale. Quod etiam confirmat tum sensus Ecclesiæ in similibus, tum illud *Leonis Papæ ser. 2. ad Epiph.* dicentis: *Vi disceretur, nullum hominem esse incapax divini Sacramenti, quando etiam illa ætas gloriæ ser. apud Martyrii.*

Unde nullatenus tolerandum est, quod probabile censuerunt *Armathanus & Adriani*

apud Suarez d. 29. sect. 1. Innocentes Martyres nihil gratiae aut sanctitatis per mortem illam fuisse consecutos: & si fortasse aliqui ex eis non fuerant circumcisi, eos etiam non fuisse salvos, sed in peccato originali decessisse. Neque etiam recte Sotus apud eundem Suarez sup. citat S. Bonaventuram in eadem sententiam: quippe qui d. 4. p. 2. in Exposit. textus dicit. 1. de Innocentibus contrarium tradit. Neque in iis solis id locum habere, patet ex iis quae habet ibidem dub. 4. nec oppositum tradit art. 1. quaest. 2. ubi non tractat expresse de parvulis, & solum dicit, Baptismum prodesse pluribus, quatenus Martyrium paucioribus applicatur, etsi alioquin praecellat Baptismum.

Probatur II. ex Marci 8. Qui perdidit animam suam propter me & Evangelium, salvam faciet eam. Quae sententia generalis locum habet etiam in parvulis; cum & ipsi censentur perdere animam suam propter Christum, quando in eius odium occiduntur. Unde Martyrium supplet in parvulis locum Baptismi, idque efficaciori modo maiorem scilicet gratiam tribuendo; quia qui martyrizantur re ipsa commoriuntur Christo; qui autem baptizantur tantum in figura; ut Clemens Romanus lib. 5. Constit. apost. cap. 5. aliis 7.

Petes, an parvulus in odium Christi occisus in utero matris sit verus Martyr? Resp. satis certo esse Martyrem si Tyrannus intendat eum occidere. Unde differentia est inter Baptismum & Martyrium, quod licet ille nequeat conferri parvulo in utero matris, eò quod ad illum aqua non possit pertingere; possit tamen pati ibi existens Martyrium, sicut potest occidi in odium Christi. Quod verum est, etsi mater non occideretur simul; ut si ministri Herodis infantem datam matri gravidæ potionem occidissent, salvatâ matre. Sed si parvulus tyrannus occidere non intendat, v.g. nesciens matrem esse gravidam, quam in odium Christi occidit; incertum est. Negat Praepositus quaest. 68 art. 3. dub. 6. Affirmat probabiliter Gabriel & Coninch & alii: quia etiam tali casu occiditur propter Christum, seu animam suam perdit causâ Christi: plaga enim ex qua moritur, ex odio Christi infertur, etsi mors parvuli non intendatur. Confirmatur: quia etsi Tyrannus in odium Christi, aliquem vulneraret, etiam cum expressa non occidendi intentione, si tamen mors sequatur, esset verus Martyr: ergo à fortiori idem dicendum est de parvulo. Nihilominus non desunt argumenta in contrarium, ut videtur est apud praepositum supra.

Dico II. Martyrium confert vi suâ sive supra meritum etiam adultis gratiam habitualement. Conculsio est communis, & satis patet ex praecedenti: si enim Martyrium supra vel citra meritum conferat gratiam parvulis, ergo majori ratione ad-

Herimex Sum. Theol. Pars IV.

ulgis: in his enim mors habet formaliter rationem Martyrii & confessionis Christi, in parvulis autem solum materialiter. Probatur etiam ex Marci 8. Qui perdidit animam suam propter me & Evangelium, salvam faciet eam. Matth. 10. Omnis qui confitetur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Quibus aliis que locis promittitur aliquid speciale morientibus pro Christo; qui tamen nihil speciale haberent, si supra meritum suum vi Martyrii nihil reciperent. Unde Augustinus infra adæquat verba Christi Matth. 10. & 16. cum illis Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit &c.

Denique probatur ex Patribus, qui adscribunt Martyrio maiorem efficaciam quam Baptismo: sed Baptismus confert vi suâ gratiam, ergo magis Martyrium. Testimonia Patrum copiose refert Suarez sup. sect. 2. Nobis pauca sufficiant. Clemens lib. 5. constit. Apostolic. cap. 5. aliis 7. Est (inquit) catechumenus sit, recedat ad Deum latus: cruciatus enim, quo est propter Deum affectus, erit ei verior Baptismus. Cyprianus Ep. 73. Numquid potest vis Baptismi esse major aut potior, quam confessio? quam passio? &c. q. d. minime. Ideoque ex maiori efficacia concludit, non posse prodesse Baptismum aquæ, cui non posset prodesse Martyrium. Augustinus 13. de Civit. c. 7. (estque apud Prosperum sententia 149.) Quicumque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte baptismatis. Et infra: Quid enim pretiosius quam mors, per quam fit, ut etiam delicta omnia dimittantur?

Dico III. Martyrium non tantum confert gratiam, sed etiam remissionem totius culpæ (si sit satis retractata) & poenæ. Probatur I. quia secundum Patres Martyrium est majoris efficaciam, quam Baptismus; ergo non minus quam ille delet omnem culpam & poenam. Probatur II. ex C. C. Marthe, de Celebrat. miss. s. fin. ubi Innocentius III. ait: Injuriam facit Martyri, qui trahit pro Martyre (quod est desumptum ex Augustino Tract. 84. in Joan. & alibi) si autem non deleat omnem culpam & poenam, esset indubie pro Martyre, uti pro aliis, orandum & sacrificandum, ut à poenis fortè restantibus posset absolvi. Probatur III. quia Ecclesia invocat & colit Martyres statim post mortem, etsi in vita sapius, aut usque tempus Martyrii graviter peccaverint; ergo supponit omnem culpam & poenam vi Martyrii illis esse remissam: aliunde enim hoc non potest supponere, cum actus quo Martyrium acceptatur sepius alioquin non sufficeret ad remissionem tot poenarum restantium.

Dixi, si sit satis retractata: quia sicut potest quis baptizari cum affectu alicujus peccati venialis, ita posset cum simili affectu martyrizari: quo casu, sicut Baptismus, sic nec Martyrium remitteret culpam aut poenam.

21. Immo & remissionem totius culpæ satis retractata ac poenâ.

22. Quid fieret casu quo culpa alii qua non foret satis retractata.

pœnam istius venialis. Hoc tamen non est natum fieri in Martyrio, ob instantem mortem, quæ acceptatur: ideoque supponit Ecclesia, Martyres immediate post mortem beatificari & accipere aureolam Martyrii. Immo casu quo Martyr moreretur absque sufficienti retractatione peccati venialis, censendum videtur illud simul cum pœna temporali condonari in primo saltem instanti post vitam intuitu præcedentis Martyrii, accedente tunc retractatione sive contritione, saltem velut conditione sine qua non: nam certius est Martyrem verum generaliter mox à morte sine pœnarum passionem esse beatum, neque esse pro illo orandum, quam eum numquam mori nisi prius retractato quolibet veniali, cui interdum stabiliter adhærebat, adeoque istius assertio debet ab hoc esse independens.

23.
Gratia seu
privilegium
Martyrii
habuit vim
ante mor-
tem, immo
incarnatio-
nem Chri-
sti.

Etiā in
parvulis,

Et quidem
ab initio
mundi.

Petes, an privilegium Martyrii habuerit locum etiam ante Christi adventum? Resp. affirmativè contra Nonnullos. Patet ex Machabæis, qui tamquam Martyres ab Ecclesia coluntur. Unde *Naxianzenus orat.* 20. quæ est de Machabæis, docet, illos in fide Christi consecutos esse justitiam & effectos esse nive candidiores. Consentit etiam *Tertullianus*, quem refert, & sequitur *Henriquet lib. 2. c. 36 num. 1.* Confirmatur: quia gratiam Martyrii fuisse ante passionem Christi, ac Legis novæ institutionem; veteri adhuc obligante, patet exemplo Martyrum Innocentium & Joannis Baptistæ: quidni ergo pariter fuerit ante Christi adventum? Neque tantum in adultis (ut vult *Vasquez d. 153. c. 7. num. 81.*) sed etiam in parvulis, v.g. propter legem Judæicam ante Christi adventum interfectis, ut locum habuit in Martyribus Innocentibus Christo vix nato occisis. Immo videtur hoc privilegium ab initio mundi existisse: neque enim videtur credibile, non fore Martyrem cum privilegio remissionis totius culpæ & pœnæ, & aureolæ; si quis ab initio mundi mortem gustasset ab impiis, nolens adorare idola vel deserere verum Dei cultum, aut contra illius mandatum offendere. Nec minoris est laudis id fecisse ante Christi adventum, ejus exemplo necdum ostenso, quam postquam Christus passus nobis reliquit exemplum imitandi vestigia ejus. Attamen Christo necdum passo, etiamsi nato & prædicatione factâ, Martyres sive veteris Testamenti, sive novi (si quis ante passionem Christi mortem adultus oppetisset pro illo, uti oppetierunt Innocentes, & Joannes Baptista pro virtute) cum cæli janua necdum pate- ret, non fuissent statim cælum ingressi, uti nec baptizati tunc mortui. Fatendum equidem Patres juxta exigentiam materiæ præcipuè seu serè loqui de Martyrio novi Testamenti, in quo etiam privilegium istud divinum est à Christo expressius declaratum, & frequentius usurpatum.

QUÆSTIO III.

De Dispositione requisita ad Effectum Martyrii.

DICO I. Ad effectum Martyrii non requiritur per se in peccatore contritio seu actus charitatis Dei super omnia. Ita communius Doctores. Probat: quia juxta Patres Martyrium est efficacius Baptismo; sed hic non requirit perfectam contritionem, ergo nec Martyrium. Deinde juxta Patres Martyrium delet peccata; non deleteret autem si præquireret talem dispositionem, utpote per quam semper deleta supponerentur.

Nec obstat Apostolus 1. ad Cor. 13. dicens: *Esi tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Nam loquitur de iis, qui nec charitatem habent, nec ad eam sunt dispositi, nempe qui Ecclesiam scindunt, sectas fuscitant vel aliis peccatis mortiferis affectu inhaerent; non autem de iis qui per attritionem & penitentiam ad charitatem tendunt. Eodem modo dicere potuisset Apostolus: Si Baptismum recepero, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest: ex quo tamen non sequitur, ad Baptismum requiri perfectam contritionem. Aliæ explicationes videantur apud alios.

Dixi in Conclusionem per se: quia per accidens ratione extrinsecæ obligationis potest requiri contritio seu actus charitatis, v. g. si Martyr non eliciisset actum charitatis, teneretur tunc elicere ad præceptum dilectionis Dei implendum. Similiter si esset in mortali, teneretur confiteri habitâ copiâ Confessarii, alioquin contentus, & si non esset baptizatus suscipere Baptismum: cum enim Martyrium non sit medium ordinarium ad salutem non exculat à mediis ordinariis, quando possunt adhiberi. Quod multò certius inde fit, quod adhuc non sit satis compertum, Martyrium justificare sine contritione aut actu charitatis: cum multi Doctores, etiam Recentiores, post *D. Bonaventuram 4. d. 4. p. 2. c. 1. q. 2.* contradicant, quilibet autem teneatur ex charitate propria providere sibi de securiori salutis æternæ medio, nec possit tam incerto esse contentus, ubi certius est ad manum.

DICO II. In peccatore ad minus requiritur attritio supernaturalis. Est communis contra *Veza lib. 6. in Trid. c. 37.* & putantes sufficere voluntatem moriendi pro Christo absque ullo dolore de peccatis. Probat Conclufio: quia absque ullo dolore, vel cum aliquo quidem, sed qui ad minus non sit attritio supernaturalis, non tollitur obex, nec homo sufficienter retractat sua peccata, ut ei Sacer-

menta mortuorum conferant gratiam : ergo nec ut Martyrium illam conferat : est enim in hoc paritas. Quando autem Patres majorem efficaciam adscribunt Martyrio, quam Baptismo, loquuntur de majori efficacia in conferenda gratia ampliori, non autem in ordine ad agendum in subiectum minus dispositum.

Adverte tamen subinde sufficere attritionem virtuales, v. g. actum spei, in eo, qui non recordatur sui peccati, aut obligationis eliciendi formalem poenitentiam, dum totus est occupatus in se animando contra mortem. Talis enim actus est ejusdem bonitatis cum attritione, & avertit hominem virtualiter à peccato; adeoque sufficit cum Martyrio: sicut extra Sacramentum & Martyrium actus charitatis justificat peccatorem, saltem dum est immemor suorum peccatorum. Immo generaliter vix contingit aliquem Catholicum propter Christianam virtutem oppetere mortem, quin consequatur fructum Martyrii; eò quòd præsens mors & imminens æternitas facile illum excitent ad sufficientem peccatorum detestationem, eo præsertim tempore, quo Deus athletic suis deesse non solet. Alioquin voluntas patiendi pro Christo absque dolore de peccatis memoriæ occurrentibus (quando etiam simul solet obligatio poenitendi occurrere) practicè loquendo non censetur sufficiens detestatio peccatorum: immo sic peccatorum memor potius videretur offensam Dei pro nihilo ducere, & affectum erga peccata non mutare, de quibus advertenter non vult dolere. Posset etiam cum voluntate patiendi (quæ non necessariò est amor Dei super omnia) affectus alicujus peccati mortalis consistere, v. g. fornicationis, mollitiei, inimicitie vel alterius vitii, cui quis vehementer foret addictus, & cujus emendandi quantumvis occurreret, non solet facere propositum. Pro quo facit pavendum planè exemplum Saporicii Presbyteri, qui non obstante voluntate patiendi adhuc veteri odio flagrabat in Nicophorum, et ipsum prope ictum vibrante carnifice, Christum negaverit, Nicophoro desertoris damna reparante. De quo *Baronius ad annum 266*. Immo et si quis peccati non sit con-

sciens, pro securiori tamen etiam in Martyrio curare debet, ne sine poenitentia migret.

QUÆSTIO. IV.

Quando conferatur effectus Martyrii?

RESP. valde credibiliter conferri in ultimo instanti vitæ, si hoc sit vitæ intrinsicum, ita ut homo desinat per ultimum sui esse: quia in eo consummatur Martyrium, nec aliquid sequitur inconveniens.

Si verò illud instans sit vitæ extrinsecum, ut habet communior philosophia, dicendum est, valde probabiliter effectum Martyrii conferri in aliquo instanti vel tempore mortem imperceptibiliter præcedente, quo Martyrium censetur moraliter consummatum, & quo Martyr ob destitutionem usus rationis peccare nequeat, aut certè Deus eum non peccatorum prævideat. Ita *Lessius sup. n. 59*.

Nihilominus non est improbable, effectum Martyrii conferri statim, dum homo habet vulnera quæ naturaliter de se sunt mortalia. Et quàmvis tunc sæpè diu ante mortem conferretur (cum homo accepto lethali vulnere, vel hausto veneno mortifero sæpè ad aliquod tempus naturaliter supervivat) nihil obstat: quia ad divinam providentiam spectabit, Martyrem in accepta gratia conservare, vel amissam per ordinata ei media restituere: prout hoc ad eandem providentiam spectaret, si Deus Martyrem post acceptam Martyrii gratiam mortuum miraculosè resuscitaret.

Est tamen parum probabile, quod videtur sentire *Caietanus 2. 2. q. 124. art. 4. circa solut. ad 4.* nempe Martyrii effectum conferri primo instanti post vitam finitam: nam tunc posset dari casus, quo moreretur quis inimicus Dei, & tamen salveretur: daretur etiam momentum, in quo posset anima accipere gratiam, & non amittere; adeoque status merendi & demerendi non essent pares.

DISPUTATIO NONA.

De Sacramento Confirmationis.

QUÆSTIO I.

An Confirmatio sit Sacramentum, & quando institutum?

I.
Confirmatio Sacramentum contra varios Hæreticos adstruit Fides Catholica

DICO I. Confirmatio est Sacramentum propriè dictum. Est de fide contra Hæreticos recentiores. Ante quos etiam Wiles hoc Sacramentum rejicit, & ante hunc Waldenses; & ante hos omnes Novatiani, qui baptizatis (teste Theodoro l. 3. Hæretic. Fabul.) *sacrum Chrisma non præbent. Quocirca eos qui ex hac heresi corpori Ecclesie conjunguntur benedicti Patres ungi iusserunt. Similiter videntur Nonnulli Ariani hoc Sacramentum rejecisse, qui proinde per manus impositionem recipiebantur ab Ecclesia.*

Fundata in Actis Apostolorum.

Sed veritas Catholica Probatur I. ex Act. 8. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Et cap. 19. Cum imposuisset illis manus, venit Spiritus sanctus super eos. Unde patet Apostolos per signum sensibile, scilicet impositionem manuum, contulisse Spiritum sanctum, adedque gratiam sanctificantem, sine qua non rectè dicitur Spiritus sanctus alicui dari, uti nec aliquem inhabitare. Itaque illa ceremonia fuit & est Sacramentum; non aliud autem, quam Confirmatio, ergo &c.

2.
Responsio Calvini refutatur.

Respondet Calvinus l. 4. Instit. c. 19. s. 6. Hujusmodi ceremoniam fuisse adhibitam ab illis, ut ipso gestu significarent se Deo commendare, & velut offerre eum, cui manus imponebant. Quocirca immediatè præmiserat: *Huius impositioni manuum non aliud mysterium subesse cogito. Sed immeritò. Nam Scriptura Act. 8. expressè dicit, quod per istam ceremoniam, seu per manus impositionem daretur Spiritus sanctus; ergo non tantum per illam fideles Deo offerrebantur. Deinde ad hoc solum non erat opus, ut Apostoli tam festinè mitterent Petrum & Joannem; cum recepisset Samaria verbum Dei per Philippum Diaconum: quandoquidem absentes æquè ac præsentés potuerint illos Deo offerre; idemque facere potuerint, qui eos baptizarent in nomine Domini Jesu, immo quilibet Christianus. Denique Simon Magus non obtulisset pecuniam ad emendum privilegium conferendi Spiritum sanctum per manus impositionem, nisi plus quam commendationem Deo factam scivisset subesse.*

3.
Aliorum Hæreticorum

Non potest etiam dici cum aliis Hæreticis istam ceremoniam fuisse solum ab Apostolis usurpatam, ut conferrent aliis do-

num linguarum ac prophetiæ: nam et si in principio Ecclesiæ sæpè conjungerentur dona aliqua externa seu gratiæ gratis datæ, ut ex Scripturis citatis patet, & inde Simon Magus fortè fucitatus ad offerendam pecuniam; absolute tamen aliud erat dare Spiritum sanctum, aliud donum linguarum; ille enim dabatur omnibus baptizatis quibus imponebantur manus; hoc tantum aliquibus, ut patet ex Apostolo ad Rom. 11. & 1. ad Cor. 12. ubi ait: *Numquid omnes Prophetæ? Numquid omnes linguis loquuntur?* Deinde dona ista possunt esse in peccatore, ut patet ex 1. ad Cor. 13. non autem Spiritus sanctus, juxta illud Sap. 1. *In involam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Vide Augusti. lib. 3. de Bapt. cap. 16.

Probatur II. ex Joëlis 2. *Et erit post hæc, effundam Spiritum meum super omnem carnem, sive (ut refert hunc locum Petrus Act. 2.) Erat in novissimis diebus, dicit dominus, Effundam de Spiritu meo super omnem carnem. Ad quam Scripturam alludit Christus Joan. 7. dicens: Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, de ventre ejus fluent aque viva. Ubi Evangelista subjungit: Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant crederentes in eum. Quæ Scriptura non loquitur solum de Spiritu dando in Baptismo; cum Evangelista mox subjungat: *Nondum erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus; cum tamen tunc multi jam essent baptizati, ut patet ex Joan. 3. & 4. & plures baptizandi ante Christi glorificationem. Non loquitur etiam solum de missione Spiritus super Apostolos & discipulos in Pentecoste: quia Scriptura loquitur generaliter dicendo: Super omnem carnem.* Deinde Act. 2. extendit illam Petrus ad omnes. Præterea Joan. 14. promittitur Spiritus mansurus nobiscum in æternum, id est, usque ad finem mundi; quod non quadrat in solos Apostolos & Christi discipulos, utpote diu mortuos.*

Sunt & aliæ Scripturæ, ex quibus conclusio suaderi potest, ut illud 1. Joan. 2. *Et unctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis.* Qui tamen locus non convincit: cum per unctionem ibi Varii intelligant Baptismum, Alii Christianismum seu fidem Christianam, Alii gratiam sanctificantem cum dono (ut Nonnulli addunt) intellectus. Præterea de Confirmatione Varii intelligunt illud 2. ad Cor. 1. *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deo, qui & signavit nos.* Quod tamen Multi intelligunt de Confirmatione & unctione per

per gratiam, itemque de simili signatione, vel (ut Alii) de signatione per Characterem, vel (ut Alii) de oblatione per dona Spiritus sancti. Denique adduci potest locus Apostoli ad Hebr. 6. ubi inter doctrinae Christianae rudimenta post Baptismum proximè enumeratur Impositio manuum. Quod ad propositum explicant Graeci & Latini Patres communiter, teste Estio ibidem. Consonantque similiter Interpretes, addo ut Basilius Pontius de Confirmat. part. 1. cap. 3. dicat se solum legisse duos aut tres Interpretes, qui dissentirent, intelligentes locum de impositione manuum super Catechumenos, & energumenos, ad expellendos daemones, vel de impositione manuum in Sacramento Ordinis.

Adverte hic obiter Basilius Pontius sum. num. 11. immeritò dixisse, quòd non videatur reprehensione carere Scotus. d. 7. quest. 1. ubi videtur docere, quòd non confitet ex Scriptura, institutionem hujus Sacramenti esse à Christo factam, sed haberi ex doctrina à Patribus & ab Apostolis accepta. Sed Scotus num. 3. solum dicit, quòd tempus & modus hujus institutionis in Scriptura non legatur. Quod verum est, quantumvis ex Scriptura probari possit, fuisse illud ab Apostolis usurpatum, scilicet in Actis Apostolorum, non quidem per chrismationem, sed per aliud æquivalens; quod Scotus non negat, immo supponit supra dicens, toto tempore Apostolorum forte mansisse eorum linguarum in Sacramento Confirmationis; prout scilicet illud legitur in Actis datum esse, de quo loquebatur Scotus.

Probatur III. ex testimoniis Sanctorum & vetustissimorum Pontificum, ac Conciliorum. Viranus 1. in Epistola decretali sic habet: Omnes Fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum sanctum post Baptismum accipere debent. Fabianus Epist. 2. Sancti Chrismatis consecutio per singulos annos est agenda &c. quia novum Sacramentum est &c. Eusebius Papa Epist. 3. Manus impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est &c. Melchides Papa ad Episcopos Hispania: Quæsitis utrum majus esset Sacramentum manus impositio Episcoporum, aut Baptismus? Scitote utrumque esse magnum Sacramentum, & sicut unum, à majoribus fit; id est, à summis Pontificibus, quod à minoribus perfici non potest; ita & majori veneratione venerandum & tenendum est. Et tandem Hæreticus illud audet contemnere. Immo Melchidem Christi martyrem (quem compellens Argentinus Epist. 162. ait: O virum equanimem, o solum Christianæ pacis, & patrem Christiana plebs) sic ardet alloqui Calvini lib. 4. Insti. c. 19. §. 10. Os sacrilegum, tunc pinguedine satore demittat anhelitus tui inquinatam, & verborum murmure incantatam, audeas Christi Sacramento opponere, & conferre cum aqua verbo Dei sanctificatâ? At parum hoc ipsum erat tua improbitati; nisi etiam pra-

ferres. Hæc sunt sanctæ Sedis responsa, hæc Apostolici tripodis oracula. Hæc ille, qui non poterat impudentius blasphemare in sanctissimum virum, nec clarius, quantum à veteris Ecclesiæ sensu diffideat, confiteri.

Plura Concilia antiqua, quæ eandem ^{Et Concilia} veritatem supponunt, adfert Bellarminus lib. de Sacram. Confirm. c. 4. Inter alia Elibertinum can. 38. Arelatense I. can. 8. Arelatense II. can. 17. & Meldense (quod etiam refertur Can. Vt Episcopi, de Consecrat. d. 5) statuens, ut Episcopi non nisi jejuni per impositionem manuum Spiritum sanctum tradant. Denique Conclusionem tradit Concilium Florentinum in Instructione Armenorum, & Trid. sess. 7. can. 1. de Confirmatione.

Probatur IV. ex antiquissimis Patribus Dionysius I. Eccles. Hier. reb. c. 4. dicit, ^{Ac denique} post generationis mysterium, id est Baptismum, Adventum sancti Spiritus consummans ^{Patres.} unctio largitur unguenti Tertullianus I. de Resurrect. carnis c. 8. Caro ungitur, ut anima consecretur. Cyprianus Epist. 72. Tunc enim demum plene sanctificari, & filii Dei esse possunt, si Sacramento utroque (loquitur de Baptismo & impositione manuum) nascantur. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 3. Corpus quidem isto visibili unguento perungitur; anima vero sancto visibili Spiritu sanctificatur. Pacianus Serm. de Bapt. Hæc autem compleri aliàs nequeunt, nisi lavacro & chrismatis, & Antistitis Sacramento: lavacro enim peccata purgantur, chrismate Spiritus sanctus superfunditur. Augustinus lib. 2. contra Iheras Petilianus cap. 104. In hoc unguento Sacramentum Chrismatis vult interpretari, quod quidem in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus. Eucherius Lugdunensis, vel potius Eusebius Gallicanus five alius Auctor coævus, Homil. de Pentecoste: In fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præstat ad gratiam. Theodoretus ad cap. 1. Cantic. Sub ea visibili unguenti specie, invisibilem sanctissimi Spiritus gratiam suscipiunt. Plura testimonia vide apud Bellarm. I. de Confirm. cap. 5. & 6. Ex quibus ingenio bene affecto non potest esse dubium, quin hæc veritas communi consensu Patrum sit recepta, & perpetuo usu Ecclesiæ confirmata; adeoque Hæreticos eam negantes vel contra eam disputantes insolentissimæ insanæ esse arguendos juxta August. Epist. 118. c. 5.

Dico II. Sacramentum Confirmationis ^{9.} fuit à Christo institutum probabilius ^{Sacramentum hoc} in ultima cœna. Ita Contuc, Præpositus & alii ^{fuisse in ultima Cœna} communis. Fundamentum præcipuum desumitur ex Fabiano Papa Epist. 2. ad Orientales ^{institutum} c. 1. dicente: In illa die Dominus Jesus, postquam ^{colligitur ex} cenavit cum discipulis suis, & lavit eorum pedes ^{Fabiano} (sicut à sanctis Apostolis prædecessores ^{Papa.} nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Ubi per chrisma vel intelligit Pontifex ipsum Sacramentum, quod

quod chrismate confertur, sicut subinde per lavacrum intelligitur Baptismus ad *Ephef. 5.* & ad *Tirum 3.* vel si intelligat solum chrisma, adhuc satis probabiliter inde colligitur ipsum Sacramentum tunc esse institutum: nam chrisma est materia ipsius Sacramenti, & in ejus usum præcipue ordinatur, adeoque non videtur Christus tunc instituisse & docuisse confici chrisma, nisi simul instituerit hoc Sacramentum.

Aliud quo-
quo tempus
opportunitus
assignari
non potest.

Confirmatur: quia aliud tempus opportunius assignari nequit. Non enim illud, quando Christus *Matth. 19.* imponebat parvulis manus, ut Quidam volunt: tum quia illi parvuli nondum erant baptizati: tum quia *Joan. 7.* supponitur Spiritus sanctus non esse dandus, scilicet per Confirmationem, ante Christi glorificationem. Quamvis juxta *Henriquez, Bonacina,* & alios Sacramentum hoc *Matth. 19.* fuerit quasi adumbratum; seu præsignatum tamquam suo tempore instituendum. Non etiam dici potest institutum in Pentecoste: cum ibi nec materia nec formæ hujus Sacramenti appareat vestigium. Deinde Christus tunc cælos ascenderat; non videtur autem ascendisse, nisi consummato Ecclesiæ ædificio, cujus præcipuæ columnæ sunt Sacramenta. Non denique *Joan. 20.* quando Christus dixit: *Accipite Spiritum sanctum etc.* quia neque ibi est vestigium materiæ aut formæ; maxime cum ibi institueretur Sacramentum Pœnitentiæ juxta *Trid. sess. 6. c. 14. & sess. 14. c. 1.*

10.

Consummata
tamen
institutio
niam quo
ad ministrum
referenda
est ad tempus
subsequens
resurrectionem
Joan. 20.

Dices: Episcopus est minister ordinarius Sacramenti Confirmationis; Ordo autem Episcopalis fuit institutus post resurrectionem *Joan. 20.* Resp. inde non sequi Sacramentum hoc non fuisse institutum antea simpliciter, seu quoad materiam & formam: quamvis consummata ejus institutio etiam quoad ministrum sit referenda ad tempus subsequens resurrectionem: tunc enim adeo perfecta fuit ejus institutio, ut ex tunc foret in eo statu, in quo & administrari & recipi posset. Quamvis enim Apostoli ante resurrectionem in ultima cœna facti essent sacerdotes quoad consecrandum corpus Christi verum, & simplex sacerdos sit etiam minister ex commissione saltem Papæ; equidem pro tunc non erant ministri etiam congrue delegabiles: tum quia necdum institutus erat minister ordinarius seu potens delegare, sed solum post resurrectionem: tum quia quoddam simplex sacerdos possit ex commissione confirmare, fundatur, non in potestate illius super corpus Christi verum, sed super corpus mysticum, cujus potestatis est pars, & quæ data est solum post resurrectionem *Joan. 20.* Confirmatur: si tunc data & instituta est potestas ordinaria & principalis confirmandi, ergo similiter secundaria ac delegata.

QUÆSTIO II.

Quæ sit Materia Sacramenti Confirmationis?

DICO I. Materia remota hujus Sacramenti est Chrisma. Constat ex definitione *Florentini supra,* & ex *Trid. sess. 7. can. 2. de Confirmatione.* Patet etiam ex perpetuo usu & traditione Ecclesiæ, quæ latius constat ex vetustissimis Pontificibus & Patribus, *Cornelio Papæ Episc. ad Fabium Episcopum Antiochenum, Dionysio Areopagita de Ecclesiast. Hierarch. c. 4. Concilio Laodiceo cap. 48. Cypriano,* & pluribus aliis: quos vide partim *quæst. præced.* partim apud *Bellarminum lib. de Confirm. c. 3. & seqq.* Colligitur etiam probabiliter ex Scriptura *2. ad Cor. 1. præc. quæst. relatâ.*

Dices: Apostoli contulerunt hoc Sacramentum sine chrismate per solam manuum impositionem: ut videtur colligi ex *Act. 8. & 19.* ergo chrisma non est materia illius essentialis. *Cominek, Præpositus* & plures Recentiores respondent absolute Neg. Antec.

Nihilominus *D. Thomas q. 72. a. 2. ad 1. & art. 4. ad 1. Scotus d. 7. q. 1. n. 3. D. Bonav. eodem d. art. 1. q. 2. Suarez* & alii passim rectius admittunt Apostolos hoc Sacramentum aliquando sine chrismate contulisse Sumitur ex *Act. 8. & 19.* ubi solius manuum impositionis fit mentio, & per eam significatur datum esse Spiritum sanctum; si autem simul aderat chrismatio, Scriptura tacuisset præcipuum, & illud tantum expressisset, quod ad collationem Spiritus sancti nullo modo concurrebat, sed commoditatis gratia comitabatur; cum sufficere digito frontem tangere. Sic intellexerunt Scripturam gravissimi Theologi ac Theologorum Principes: immo ipsum *Florentinum in Decreto de Armenis* (esto non definit) adeo aperte, ut quilibet non præventus inde eliceret hanc doctrinam. Dicit itaque: *De solis Apostolis legitur, quod per manuum impositionem Spiritum sanctum dabant: loco autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia Confirmatio.* Quod non bene diceretur, si manus impositio fuisset ipsamet unctio chrismatis, quæ nunc adhibetur. Nec dicit, *vocatur Confirmatio; sed, datur Confirmatio;* adeoque non solum nomen nomini, sed res rei successit, tamquam aliquod aliud symbolum externum. Deinde vult, quod in Ecclesia detur Confirmatio, non solum hoc ævo, sed etiam ævis superioribus post tempora Apostolorum, quorum factum opponit factis Ecclesiæ; adeoque etiam verum est, quod tempore v. g. *Alechiadis, Augustini* &c. loco illius manuum impositionis dabatur in Ecclesia Confirmatio atque tunc non successerat nomen nomini (cum uti nunc frequenter,

Quaest. II. Qua sit Materia Sacramenti Confirmationis. 223

tunc ordinariè adhuc vocaretur manus impositio) ergo sensus est, quòd successerit res rei.

13. *Confirmatur ex Innocentio IV. in Epist. ad Episcopum Tullulanum Apostolicæ Sedis Legatum in regno Cypri (quam ad verbum refert Brevius ad annum 1253. n. 13.) dicente: Soli Episcopi consignent Chrismate &c. quoniam soli Apostoli, quorum vices gerunt Episcopi, per manus impositionem (quam Confirmatio, vel frontis Chrysmatis representat) Spiritum sanctum tribuisse leguntur. Ex quo inferitur quòd per manus impositionem tantquam causam tribuerint Spiritum sanctum. Item quòd Confirmatio representet manus impositionem, non vox vocem, sed res rem, quia videlicet illa fuit Symbolum Confirmationis, habens similem effectum & finem. Eodem modo accipiendum est illud Innocentii III. c. unico de sacra Vnctione 6. fin. Per frontis Chrysmationem manus impositio designatur, que alio nomine dicitur Confirmatio.*

14. *Dixi Apostolos hoc sacramentum aliquando sine Chrismate contulisse, ut insinuare, quòd non semper: cum enim unctio chrysmatis fuerit à Christo in perpetuum instituta, non debuit ab Apostolis Ecclesiæ fundamentis penitus omitti, sed etiam exemplo doceri, maxime postquam Ecclesià utcumque formatà certis locis residebant. Idemque videtur convincere traditio Patrum, maxime Dionysii de Ecclesiast. Hierarch. c. 4. & Fabiani Papæ Epist. 2. qui scribit Apostolos non solum docuisse, sed etiam observasse consuetudinem consiciendi Chrysmata, conmandi vetus, & utendi novo, sicut à Christo acceperant.*

Itaque admissio Antecedente argumenti n. 12. objecti Resp. Neg. Conf. sicut enim Christus nullis signis sacramentalibus affectus conglit effectum huius Sacramenti sine chrysmate Apostolis in Pentecoste & aliis Act. 10. sic potuit cum Apostolis dispensare & probabilius dispensavit, ut illud per nudam manuum impositionem conferrent: cum ipsi totum mundum peragrantes non haberent tempus aut commoditatem consiciendi chrysmata, & conferendi tam multum quod sufficeret tot hominum millibus confirmandis post susceptionem Baptismi.

Dico II. Chrysmata debet esse confectum ex oleo, scilicet olivarum (quod olei nomine absolute censetur. Neque de hoc unquam in Ecclesia dubitatum fuit: ut proinde certissimum sit, non sufficere oleum artificiale ex seminibus expressum) & balsamo. Patet ex Fabiano Papa supra, & Florentino supra, ac ex perpetuo ritu Ecclesiæ. Unde manifestum est, mixtionem hanc esse necessariam, saltem necessitate præcepti. At Cajetanus & varii post ipsum docent solum oleum sine balsamo sufficere ad essentiam Sacramenti. Et quidem Cajetanus censet mixtionem balsami tantum esse juris Ecclesiastici: Sero autem d. 7. q. 111. art. 2. 5. De hoc

autem, Estius, & alii, esse juris divini. Quod etiam novissimè docet Dicastillo disp. un. de Sacram. Confirmat. dub. 3. non rectè referens Solum quali docentem, quòd balsamum sit solum ex præcepto Ecclesiæ adhibendum.

Verùm omnes veteres Theologi simpliciter asserunt materiam Confirmationis esse chrysmata ex oleo & balsamo, sine præmissa hac distinctione, quam primus tradidit Cajetanus, teste Basilio Pontio p. 2. c. 2. n. 2. Posteriores quoque Theologi quasi communiter censent mixtionem hanc esse de essentia Sacramenti. Quæ doctrina probatur ex Florentino in Decreto de Armenis, ubi (quando aliundè non constat contrarium) assignat materias & formas essentielles Sacramentorum, & pro huius Sacramenti materia simpliciter statuit Chrysmata confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientie, & balsamo, quod odorem significat bonæ fame. Ubi æqualiter exigit oleum & balsamum, & de utroque pariter loquitur. Aliàs verò agens de Sacramento Baptismi, cautè inter essentialia & accidentalia distinguit, & agens de materia Sacramenti Eucharistiæ, aliter loquitur de vino, aliter de aqua miscenda, utpote non necessarià ad essentiam; materia, inquit, est vinum, cui aqua misceri debet. Ob hoc Irribarne apud Pontium sup. n. 24. asserit esse hanc nostram doctrinam de fide, quod & placet Pontio ibidem, aut certè quod maximè ad fidem accedat. Aliis tamen censura ista displicet.

Deinde veteres Pontifices & Patres passim, dum agunt de hoc Sacramento, utuntur nomine chrysmatis; quo simpliciter posito significatur, non nudum oleum, sed unguentum ex variis materiis confectum: immo illud frequenter distinguunt contra simplex oleum, v.g. infirmorum. Præterea Varii disertè asserunt chrysmata confici ex oleo & balsamo: ut Fabianus Papa Epist. 2. Gregorius Papa in cap. 1. Cant. Innocentius III. c. un. de sacra Vnct. Cyprianus, vel alius Auctor Serm. de Vnctione chrysmatis, Antiquus Ordo Romanus in feria 5. hebdomadæ sanctæ. Bedæ & alii passim. Nonnulli etiam etsi non meminerint expressè balsami, indicant tamen, dum tradunt chrysmata esse compositum ex materia odorifera, ut colligitur ex Clemente I. 7. Constit. Apostol. c. 45. & apertè ex Dionysio Ecclesiast. Hierarch. c. 4. Quæ traditio tam constans signum est hanc mixtionem esse de necessitate Sacramenti, seu balsamum absolute, ut oleum requiri. Accedente eo, quòd Nonnulli satis etiam expressè meminerint divinæ institutionis, ut Fabianus sup. & Auctor sermonis de Vnctione chrysmatis. Insuper quòd semper & ubique in Ecclesia etiam apud Græcos balsamum fuerit adhibitum, adeò ut nequidem in necessitate, ob balsami raritatem à quibusdam prætermissam, permiserit Fabianus illud omitti.

Gratis porrò, nec conformiter ad exemplum

17. *Sed etiam balsamum ut requiritur est recepta doctrina.*

18. *Qua probatur ex Florentino.*

19. *Et Traditio.*

19. *Quæ adeò constans ostendit pariter oleum & balsamum necessariam institutionem.*

*Quæ respi-
cere censetur
necessaria
necessitate
Sacramenti
nisi aliud
constet.*

plum ceterorum Sacramentorum, adstruitur à Nonnullis balsamum esse adhibendum ex præcepto Christi, non tamen esse de essentialia: nam præcepta Christi de materia & forma Sacramentorum censenda sunt respicere essentialia eorumdem seu necessaria ad valorem, quando aliud non constat: ideoque pro regula mutationis substantialis statuitur, illam semper fieri, quando mutatur sive non ponitur materia à Christo præscripta. Ob quod è contra supponitur mixtionem aquæ in sacrificio non esse à Christo præscriptam, quia nimirum aliàs esset de necessitate Sacramenti. Nec simile est de satisfactione, quæ etsi à Christo requisita sit, tamen non requiritur ad essentiam Sacramenti Pœnitentiæ: nam specialis quoad hoc exceptio constat ex indubitata omnium Catholicorum mente & scriptis: nec non ex eo, quòd Sacramentum jam positum subsequatur satisfactio tempore, eoque interdum satis longo: ac denique ex eo, quòd moribundo sensibus destituito impendatur Sacramentum absolutionis, etiam sine impositione pœnitentiæ seu satisfactionis.

20.
*Congruentia materia
hujus Sa-
cramenti
ex Scoto
allegatur.*

Congruentiam hujus materiæ cum effectu Confirmationis assignat *Scotus d. 7. q. 1. n. 8.* quòd oleum habeat nitorem, supereminet reliquis liquidis, & sit materia proxima incendii; quorum primum significat munditiam seu castitatem, duo reliqua charitatem: balsamum autem habeat bonum odorem, qui significat bonam famam, juxta illud 2. ad Cor. 2. *Christi bonus odor sumus Deo.* Hæc autem omnia debet habere confirmatus, qui vult profiteri fidem Catholicam; aliàs ejus professio erit parum authentica.

21.
*Obicitur
auctoritas
Innocentii
III. c. Pa-
storalis.*

Dices I. *Innocentius III. cap. Pastoralis, de Sacramentis non iterandis* consultus, an is, qui in Confirmatione non chrismate, sed solo oleo fuisset inunctus, deberet secundo confirmari; respondet, *in talibus non esse aliquid iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermisum*: ergo censuit Pontifex Sacramentum in solo oleo collatum fuisse validum, alioquin dixisset illud esse iterandum. Resp. Neg. Conf. cum enim prætermisum fuerit totum Sacramentum, consequenter totum est supplendum; non tamen iterandum: quia (ut Glossa ibidem) *non dicitur iteratum, quòd prius actum non fuit.* Prout etiam *Leo Papa* quæsitus, an baptizandus esset, de cujus Baptismo non constabat, respondet quòd sic, nec tamen ob hoc Sacramentum iterari: quia *quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, ut videatur iteratum, ut refertur c. Si multa 1. 3. de Consecrat. d. 4.* Vide etiam *car. præc.*

Instantia,

Nec ob hoc *Innocentii* responsio fieret ridicula, utpote à quo non quærebatur, an Confirmatio valida posset iterari, sed an valida fuerit, ut proinde actiones prius ad-

hibita debeant repeti: ad quod cum respondeat nihil esse iterandum, omnino videtur supponere, priorem actionem fuisse verè sacramentalem. Ad hanc namque respondeo, potuisse quidem Pontificem respondere apertius, verè tamen respondisse, quod in praxi servandum erat, scilicet supplendum quod desuit, adeoque Sacramentum denuo conferendum. Quia enim rogabatur de duplici casu, præsentem scilicet, & illo, in quo fuerat collatus Subdiaconatus, prætermisum impositione manuum, quæ solum est accidentalis; dat responsum generale utrique quæstioni cum proportione applicandum, hoc sensu: cum tam Confirmatio quàm Subdiaconatus sit interabilis, neutrum Sacramentum est iterandum; nec censetur id fieri, si suppleatur quod omisum est, sive minus impositione accidentalis, sive unctio cum chrismate essentialis. Nam sanè supplendum hic aliquid fuisse, Pontifex apertè resolvit: nil autem cogitari potest supplendum fuisse, quàm ipsam substantiam Sacramenti quæ desuit; esto cautè & sine strepitu solemnitate publicæ.

Estque hæc explicatio necessaria, tum quia id postulat doctrina *Concilii Florentini*: tum quia alioquin Papa respondisset contra sententiam Theologorum etiam isto tempore communem: tum quia communiter Doctores ante *Caetanum* non crediderunt Papam ibi præjudicasse nostræ doctrinæ, quæ nihilominus exinde manit communis, præsertim usque ad tempus *Ciccerani*. Tum quia non est credibile Papam ibi inhibuisse tali casu adhiberi Sacramentum Confirmationis: cum prius saltem esset valde dubium, adeoque ad minus sub conditione iterabile: Tum denique quia aliàs sequeretur manifestum absurdum, scilicet supplendum præcisè fuisse, quod desuit; nempe unctionem solius balsami, aut certe balsami benedicti; quod inauditum est. Vult ergo Pontifex supplendam unctionem cum Chrismate; utique non sine adhibitione formæ: quis enim unquam audivit præscribi vel adhiberi materiam proximam Sacramenti sine forma?

Dices II. Materiæ Sacramentorum debent esse tales, quæ facile cognosci & haberi possunt; atqui tale non est balsamum: quod teste *Plinio l. 12. hist. natural. c. 25.* quondam in duobus tantum Judææ hortis reperiti solebat: ergo balsamum non est de necessitate Sacramenti. Resp. *Plinium* manifestè loqui de temporibus præteritis, de suo enim tempore subjungit: *Implex collesque vinearum modo.* Nostris quoque temporibus in satis bona quantitate adsertur ex Indiis; etsi diversè sorte speciei à Palæstina. Quod perinde est; sicut indifferens est, an vinum consecrandum sit ejusdem, aut diversæ speciei vel coloris cum illo, quo usus est Christus. Unde *Paulus III. & Pius V.* fecerunt

feruntur concessisse seu potius declarasse ex Balsamo Indico, utpote vero balsamo, posse Chrisma confici. Similiter Pius IV. ad supplicationem Fratris Ferdinandi de Ar mellones Provincialis del Peru concessit, quod in Provincia del Peru ex balsamo Indico Chrisma conficere possint, ut ex Registro Ordinis refert Rodriguez in Bullario inter oracula Pii IV. Deinde etiam balsamum foret valde rarum & carum, facile obtineri posset quidmodicum, quod sufficit, ut moraliter sive prudentis arbitrio censeatur unguentum ex utroque confectum. Et quamvis singulae partes non continerent formaliter aliquid balsami, per mixtionem tamen illius facile aliquo modo alterantur, & odorem aut alias illius qualitates recipiunt. Sane non obstante difficultate obtinendi balsamum, quam objiciebant nonnulli Episcopi, idcirco singulis solum trienniis Chrisma renovantes, reprehendit illos Fabianus Papa supra volens, ut singulis annis renovetur.

Dices III. cum Dicaflillo sup. n. 35. Modus adhibendi balsamum indicat non esse institutum à Christo tamquam de necessitate Sacramenti: cum tam parum adhibeatur, ut credibile sit, frequenter ministrari Sacramentum sine concurrentia aliquis partis balsami. Resp. id moraliter non contingere; cum tantum balsami adhibeatur, ut pervadat regulariter, sive formaliter, sive virtualiter, seu ratione odoris aut qualitatum alteretur totum quasi oleum; adeo ut non contingat moraliter chrisma aliquem sine concurrentia balsami praesata. Nam certe ad hoc sunt Episcopi solliciti; cum ob doctrinam nostram communem exponerent Sacramentum periculo invaliditatis. Immo solliciti esse debent, etiam in altera sententia: cum concurrentia balsami sit saltem praecipui divini; quod utique debent curare impleri. Unde quo casu fieret hac in re transgressio praecipui divini secundum alios, fiet et secundum nos Sacramentum nullum. Et sicut modus institutio nis non probat, quin sit praecipuum divinum, sic non probat, quin sit de necessitate Sacramenti: nam poterat utique Christus ita instituere; instituisse autem probatum est. Aliter respondet Arriaga d. 27. n. 14. non propterea Confirmationem esse invalidam, si ab Episcopo confirmante acciperentur illa sola gutta olei, quae balsamum non habent, neque Christum requisivisse rigorosam illam mixtionem physicam, sed ut simpliciter ac proprie oleum esset mixtum; quae mixtio sit quid morale; adeo ut putet, in rigore ne quidem esse necessarium, ut balsamum suo odore alteraverit totum oleum.

Dico III. Chrisma debet esse benedictum, sic ut benedictio sit de necessitate Sacramenti. Ita communiter Doctores. Pro-

hatur ex Florentino supra, quod sicut requirit Chrisma confectum ex oleo & balsamo, sic simpliciter & aequaliter requirit ut sit per Episcopum benedictum: alioquin non simpliciter diceret esse materiam, uti materiam calicis non dicit esse vinum aqua mixtum, sed, vinum, cui aqua misceri debet. Idem indicat Tridentinum sess. 7. can. 2. de Confirmat. supponens à Catholicis tribui virtutem sive efficaciam sacro (id est consecrato) Confirmationis chrismati. Id ipsum insinuant Patres, & perpetuus usus Ecclesiae; quo adeo constanter exigitur unguentum benedictum, ut nullo unquam casu aliud fuerit practicum; sicut quàm in aqua baptismali, quae citra necessitatem ex ritu Ecclesiae debet benedici. Congruentia vero, ob quam potius à Christo requisita fuerit consecratio materiae Confirmationis, quàm Baptismi, assignatur à Scoto d. 7. q. 1. n. 3. quod Christus contactu suae carnis mundissimae omnem aquam consecravit in usum Baptismi: non sic autem materiam illam Confirmationis; & ideo requiritur hic specialis sanctificatio. Quod etiam est rationale magis hic, quàm ibi: quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & ideo potest à quocumque ministro conferri. Et rationale est, quod in aqua non consecrata: alioquin materia conveniens non posset esse communis, & impediretur salus multorum. Haec tenet Scotus. Unde Ecclesia dispensare nequit, ut Sacramentum Confirmationis ministraretur unguento non benedicto.

Notat tamen Scotus d. 7. q. 3. & alii formam hujus benedictionis relictam esse arbitrio seu determinationi Ecclesiae, ita ut Christus quidem instituerit Chrisma debere consecrari per Spiritus sancti invocationem non tamen certam illius formam praescripserit. Ex praecipuo tamen Ecclesiae debet servari ab Episcopo consecrante ritus per ipsam Ecclesiam praescriptus.

Petes, An haec benedictio ex commissione saltem Papae possit fieri à simplici sacerdote; sicut ab eo potest, ex simili commissione, Sacramentum ipsum Confirmationis administrari? Resp. Neg. cum Doctoribus ferè communiter, contra Nonnullos, etiam recentiores. Nec dissentit Scotus sup. n. 2. statuens materiam Confirmationis Chrisma sanctificatum specialiter ab Episcopo, vel alio, cui talis sanctificatio poterit committi: quia ibi nil determinat, sed abstrahit, definiens Chrisma debere benedici à legitimo seu idoneo ministro, sive Episcopus, sive quisquis alius ille sit. Ideo in definitione Sacramenti hujus n. 1. dicit simpliciter, chrismate sanctificato. Probatur ex Florentino supra dicente materiam hujus Sacramenti esse Chrisma confectum ex oleo & balsamo per Episcopum benedicto. Deinde assignans ordinarium ministrum illius Episcopum, addit ali-

est de necessitate Sacramenti.

Forma benedictionis relicta est arbitrio Ecclesiae.

26. Benedictio nequidem per Pontificem potest committi simplici sacerdoti.

aliquando ex concessione Sedis Apostolicæ simplicem sacerdotem administrasse, sed *chrismate* (inquit) *per Episcopum confecto*. Unde Gregorius XIII. scribitur concessisse simplici sacerdoti in India eandem potestatem hâc lege, ut uteretur chrismate per Episcopum consecrato. Id ipsum alii Pontifices hâc cautelâ concesserunt. Et cum eadem quoque restrictione olim Græcis presbyteris permessa erat administratio hujus Sacramenti, immo apud illos solus Patriarcha Constantinopolitanus hodie Chrisma conficit. Quare de consecratione chrismatis, & administratione Confirmationis, non est eadem ratio: & quàmvis esset, in iis tamen quæ pendent ab institutione, non quæritur rationis paritas, sed Christi instituentis voluntas per Scripturam aut Ecclesiam declarata. Congruentia tamen reddi potest, quòd satis facillè chrisma ab Episcopo benedictum possit ubique deferri, non possint autem ubique præsentem esse Episcopi ad confirmandum.

27.

Dices: *Toletanum l. c. 20* ait: *Quamvis pendè ubique custodiat, ut absque Episcopo chrisma nemo conficiat; tamen, quia in aliquibus locis vel provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac die nullum alium, nisi Episcopum, Chrisma conficere, & per Dioceses destinare.* Resp. Concilium narrare & corrigere imperitium errorem paucorum Presbyterorum, non autem expressè declarare factum irritum, quia id satis patebat ex subjecta materia: nam certè illi Presbyteri id faciebant absque ullius commissione aut delegatione, quæ ad minus requiritur. Quare *Montanus Archiepiscopus Toletanus*, qui præfuit *Concilio Toletano II.* in quadam epistola rem istam antehâc inauditam fuisse inculcat, & de hujusmodi præsumptoribus dicit, quòd *Chrisma non tam consecrare, quàm violare præsumunt*. Adde, esse sermonem de chrismate adhibito ab istis Presbyteris, non in Sacramento Confirmationis, sed in ceremoniali unctione Baptizatorum in vertice: quod consecrabant Presbyteri Territorii Palentini in Hispania, etsi illegitimè. Dum autem Concilium infra subjicit: *Sine conscientia autem Episcopi nihil penitus Presbyteri agere præsumant* loquitur etiam de ordinariis muniis, in quibus Presbyteri olim dependebant à consensu Episcopi præsentis. Dum autem Pontifices aut Concilia dicuntur aliquid statuere seu ordinare circa ministrum consecrationis chrismatis, non censentur velle facere jus novum & Ecclesiasticum, sed contrâ novas fortè præsumptiones exortas vel ad eas præcavendas, stat illi: & declarare jus antiquum, immo divinum.

28.

Materia proxima Confirmationis est unctio cum chrismate

Dico IV. Materia proxima Confirmationis est unctio cum chrismate facta in modum crucis pollice dextro Episcopi in fronte confirmandi. Ita communiter Doctores. Et patet ex *Florentino supra*, Ritualibus

& praxi Ecclesiæ. Ex quibus clarè constat non posse fieri mutationem sine peccato gravi vel levi pro qualitate mutationis. Insuper satis constat unctioem, cum chrismate requiri de necessitate Sacramenti: unctio enim est applicatio ipsius chrismatis seu materiæ remotæ. Deinde super eam immediatè cadit forma, & per ipsam immediatè significatur effectus Sacramenti. Idem de signo crucis tenent communiter Doctores ob perpetuum & constantem usum universalis Ecclesiæ. Et colligunt ex forma consueta: *Signo te signo crucis*, quæ alioquin non verificaretur. Et quàmvis hæc verba non adhibeantur in forma Græcorum, in ea tamen ponitur vox *signaculum*; signaculum autem Christianorum est *Crux*.

Quàmvis autem ex usu signatio ista fiat pollice dextro, non videtur tamen ullo modo id requiri ad essentiam Sacramenti: immo Plures docent adhibitionem alterius digiti tantum esse veniale peccatum; tametsi Alii doceant esse mortale. Quale peccatum indubiè committitur, si confirmans utatur virgulâ vel alio instrumento: quandoquidem enim communiore Doctorem sententiâ id non sufficiat ad valorem, exponeretur Sacramentum periculo nullitatis: quàmvis reverà probabile sit, hoc modo collatum esse validum, eò quòd subsistat vera unctio, adedque forma satis verificari videatur. Nec invaliditas rectè arguitur ex hoc, quòd tunc non foret vera manus impositio, ut arguit *Dicastillo disp. un. de Sacram. Confir. dnb. 12. n. 151*. Nam hæc non requiritur intellecta in toto rigore physico; sed sufficit moralis, sive quæcumque, quæ sufficiat ad frontem inungendam; adedque etiam facta per instrumentum. Sicut indubiè sufficeret unctio facta pollice solo, etsi minister careret volâ manus, aut illam studiosè ante frontem confirmandi contraheret. Sanè injectio manus in clericum censetur, eaque sufficiens ad censuram incurrendam vi Canonis: *Si quis suadente 17. q. 4.* etsi fieret instrumentum. Propriè dicta verò manus impositio requirebatur quidem in facto Apostolorum; sed tunc solum, quando sine chrismatione effectum hujus Sacramenti consecrabant.

Denique inunctionem frontis pertinere ab substantiam Sacramenti tenent communiter Doctores: etsi *Victoria* existimaverit non esse de essentia, ut unctio fiat in fronte. Patres namque semper frontem inungendam esse dixerunt: immo subinde hoc Sacramentum frontis chrismationem appellat *Innocentius III c. Cum venisset 5. Per frontis, de Sacra. unctioe*. Idem habet usus perpetuus Ecclesiæ universalis. Ideoque Ecclesia Occidentalis etiam olim tam studiosè arcetat simplices sacerdotes à chrismatione frontis, concedens eis inungere verticem

vertigem, quod illa, sola essentialis foret ac sacramentalis. Rationem assignat Florentinum supra dicens: Ideo in fronte, ubi reverentia sedes est consuevenda inungitur, ne Christi nomen consistere erubescat, & praecipue crucem ejus. Et infra: propter quod signo crucis signatur.

Solent nihilominus Graeci alias praeter ea partes inungere, ut patet ex Concilio Constantinopolitano I. can. 7. alias 9. ibi: Signatos sive unctos primum sancto chrismate & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures. Nonnulla Graecorum Euchologia addunt manus, nonnulla pedes, alia & manus, & pedes, aliqua etiam pectus. Quo circa unctiones partium, praeterquam frontis, censendae sunt ceremoniales, veluti subsequentes unctionem frontis, quae essentialis est & primo loco adhibetur. Unde etiam in nonnullis Euchologiis ad singula membra adhibendae praescribuntur diversae formae; non omnes equivalentes, & ad solius frontis inunctionem forma Sacramenti apud Graecos communis. Concilium autem Constantinopolitanum non facit mentionem nisi unius formae. Ex quo tamen non apparet fuisse repetitam ad inunctionem aliarum partium, sed potius semel & simul adhibitam. Quo casu admitti facilius forte, quam solide probari, posset cum Higuo d. 7. q. 1. in Comment. Scoti n. 15. (qui adhuc amplius intendit) unctiones ante finem formae adhibitas veluti a forma determinatas partialiter & secundario integre simul cum unctione frontis totalem unctionem; sicut ablutio partium minus principalium & de se forte insufficientium concurret cum ablutione partis principalis.

QUESTIO III.

Quenam sit Forma Confirmationis?

DICO: Forma conveniens ac necessaria Confirmationis est: Signa te signo crucis, & confirma te chrismate salutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Hanc assignat Concilium Florentinum in Decreto, & Ritualia Ecclesiae. Deinde per eam perfecte significatur hujus Sacramenti effectus, nempe robur spiritus, & character, qui velut signum militare imprimitur confirmato.

Valebit tamen forma, etsi quaedam verba mutantur in aequivalentia; ut si loco signo dicatur confirma; loco salutis, dicatur sanctificationis. Item si dicatur: Confignatur Petrus signo crucis, & confirmatur chrismate salutis in nomine Patris &c. Ut patet ex dictis disp. praec. de forma Baptismi apud Graecos usitata: sic enim exprimitur persona confirmanda, actus Confirmantis ut ab eo procedens, & reliqua necessaria.

An autem distincte debeat exprimi Trinitas & unitas Personarum, dubitatur. Et

quidem plerique Doctores affirmare videntur, conformiter ad ea quae diximus de forma Baptismi; cujus velut consummatio & perfectio secundum Patres & Pontifices est Sacramentum Confirmationis. Ita Suarez, Henriquez, Wiggers, Coninck, & innumeri alii. Qui passim etiam docent expresse addendum ly signo crucis, & ly chrismate salutis.

Nihilominus non apparet, quomodo id consistat cum veritate formae Graecorum, qua illi nunc utuntur, & antiquitus usi sunt: estque talis: Signaculum domini Spiritus sancti, subintellige juxta proprietatem Graeci sermonis, praesertim in propositionibus practicis, verbum substantivum est, aut supplet donatur tibi, quo actio ministri & suscipiens designatur. Quod etiam implicite satis fit per voces, signaculum, & domini. Unde sensus est: hoc signo donantur munera Spiritus sancti, immo & ipse Spiritus sanctus, ut ait Arcudius l. 2. de Concordia Eccles. Occid. & Orient. c. 6. Habeturque haec forma in omnibus Euchologiis seu Ritualibus Graecorum, tam impressis, quam manu scriptis. In eaque nihil immutandum, decidit nova Congregatio Cardinalium erecta ab Urbano VIII. ad examinandum Euchologium Graecorum: quod post examen praescriptum fuit recusum sub eodem Pontifice, retenta eadem Confirmationis forma. Eandem expresse tradit Cardinalis Bessarion Tract. de Eucharistia Sacram. qui & ipse Graecus in Concilio Florentino fuit summæ Auctoritatis. In quo etiam Concilio nulla Graecis quaestio fuit mota de forma Confirmationis: sed sub finem Concilii Pontifex Eugenius solum quaesivit rationem, cur apud eos Presbyteri hoc Sacramentum conferant. Immo haec ipsa forma exprimitur in Concilio II. generali seu Constantinopolitano I. can. 7. alias 9. ubi statuit Synodus Novatianos & quosdam alios Haereticos ad Ecclesiam recipiendos esse signatos sive unctos primum sancto Chrismate &c. & eos (inquit) signantes dicens: Signaculum domini Spiritus sancti. Insuper quotquot Graecorum sancti Patres de hoc Sacramento verba fecerunt, ad hanc verborum formam respexerunt & se regulerunt inquit Arcudius sup. c. 7. Et ob hoc in instructione Clementis VIII. qua inhibetur Presbyteris Graecorum morantibus in quibusdam partibus Italiae, ubi Episcopi Catholici Latini resident, ne amplius Sacramentum Confirmationis administrent, inhibetur quoque, ne baptizantes utantur quibusdam verbis, ubi habetur confignationis forma; illa scilicet quam praemisimus. Denique similis fere est forma, qua Sylvester legitur confirmasse Constantinum; ut refertur in Edicto Constantini (quod habetur To. 1. Concil.) estque talis: Signet te Deus sigillo fidei suae in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. In qua omittuntur particulae, signo crucis, & chrismate salutis. Quae etiam omittuntur in forma, prout habetur in an-

invocatio nem Trinitatis & quaedam alias particulas esse de necessitate Sacramenti Plurimi dixerunt Sed constat authentica & verus forma Graecorum: quae declaratur

Forma qua S. Sylvester confirmavit Constantinum.

Forma, quae est in an-

quo Ordine Romano.

in antiquo Ordinario Romano. Estque talis: *Confirmo te in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.* In utraque tamen hac forma apponitur invocatio expressa Trinitatis: quæ in forma Græcorum omittitur, de cuius valore non esse dubitandum censet *Basilius Pontius* parte 2. c. 7. n. 4. & *Hiquæus* in *Comment. Scott* ad d. 7. q. 1. n. 67. & 69.

33. *Ly signo Crucis aut Chriſmate salutis non est de essentia forma,*

Itaque apparet contra *Suarez* & plurimos alios non esse etiam de essentia voces, *Signo crucis*: cum sufficienter involvantur in verbo *signo*; ut patet ex forma Græcorum. Ex qua etiam apparet contra eundem *Suarez* & alios particulas, *chriſmate salutis* non esse essentialia; cum in forma Græcorum & aliis omittantur, & satis includantur in verbis: *signo* & *confirmo*.

Sicut neque expressa invocatio trinitatis per sonarum à Græcis omiſſa;

Denique ex eadem forma Græcorum satis constat, expressionem Trinitatis non requiri ad valorem; & consequenter hæc ratione seu mente non addi hanc in *Florentino*: quod etiam in forma Ordinationis exprimit invocationem Trinitatis, quam constat non esse necessariam ad valorem. Itaque *Florentinum* instruendo Armenos tradidit illis formam legitimam & bonam; etsi non quoad omnia ei inserta vel addita essentialia.

Nec dici potest in ritu Græcorum præcedere invocationem Trinitatis in forma Baptismi; cui apud illos mox jungitur Confirmatio. Nam inter prolationem formæ baptismalis & formæ Confirmationis, tot actiones & orationes & psalmi recitationes intercedunt, ut invocatio Trinitatis facta in Baptismo ne moraliter quidem possit connecti formæ vel materiæ Confirmationis; ad quam etiam nullatenus ex contextu verborum referatur; ut insipienti Euchologium erit manifestum. Quare sic tenent *Basilius Pontius*, *Joannes Amicus*, *Arcudius*, & alii recentiores. Neque videntur alii Auctores præmissa fundamenta vidisse aut satis considerasse.

34. *Adeoquo apud Latinos non necessaria ad valorem: quidquid inconsequenter contra dicat Hiquæus.*

Putat tamen *Hiquæus* supra invocationem expressam Trinitatis essentialia esse in forma latina, eò quod nulla sit alia particula formæ, quæ denotet causam principalem: prout denotatur in forma Græcorum; in qua insuper invocato Spiritu sancto, qui est donum Patris & Filii, etiam implicite hi invocantur. Verùm causa principalis satis denotaretur, etsi diceretur tantum, *In nomine Spiritus sancti*; adeoque conformiter ad ritum Græcorum non exprimeretur Trinitas. Deinde denotatio causæ principalis in formis ferè Sacramentorum non requiritur, sed potius ipsius effectus; nisi in particulari aliud constet vel probetur.

Quod verò alii Auctores allegant, Confirmationem esse quamdam consummationem Baptismi, inde inferentes pariter in utroque exprimendam esse professionem & invocationem Trinitatis; non valet in

hac re pendente ab institutione Christi, qui id congruè requisivit in ingressu Ecclesiæ Christianæ per Baptismum, etsi non requisivisset in Confirmatione, quæ dictam professionem supponit & redur tribuit ad eandem suo tempore contra hostes fidei propugnandam.

QUÆSTIO IV.

De Ministro Ordinario Confirmationis.

Dico: Ordinarius minister Confirmationis non est quilibet simplex sacerdos, sed solus Episcopus. Patet ex *Florentino* supra. Idem expressè definit *Trid. sess. 7. can. 3. de Confirm. & sess. 23. can. 7.*

Colligitur etiam ex actis Apostolorum, ubi soli Apostoli leguntur contulisse hoc Sacramentum per manuum impositionem: nam *cap. 8.* mutis à Philippo diacono in Samaria baptizatis, missi sunt eò Apostoli ad illos confirmandum. Et quamvis inde tantum sequi videatur diaconos non esse ministros hujus Sacramenti, videtur tamen id etiam sequi de simplicibus Sacerdotibus, qui tunc apparenter non deerant, adeoque mitti potuissent, si fuissent ordinarii hujus Sacramenti ministri. Similiter *Act. 19.* soli Apostoli leguntur confirmasse; cum tamen tunc saltem alii fuerint sacerdotes. Unde Paulus, qui (ut habetur *1. ad Cor. 1. c. 10.*) solitus erat abstinere à collatione Baptismi, qui nimirum poterat per alios conferri, minus tamen confirmandi assumpsit, velut sibi cum aliis Apostolis proprium ut patet *Act. 19.* Quare ex his locis *Innocentius I. Epist. 1. c. 3.* *Eusebius Epist. 3. ad Episc. Tusciae & Campaniae*, *Innocentius III. cap. un. de sacra Vnctione* & *penultimo*, *Florentinum* supra colligunt solis Episcopis tamquam ordinariis ministris competere hujus Sacramenti administrationem.

Conclusio etiam patet ex *Gregorio Magno* *Cap. Pervenit* dist. 95. & *Gelasio Papa c. Presbyteros ead. dist. Leone Papa Epist. 86.* *Chrysostomo Homil. 18. in Acta* & aliis Patribus. Quos secuti sunt *Alensis*, *Bonaventura*, *Richardus*, & alii Theologi, etiam antiquiores.

Est autem hoc etiam intelligendum de necessitate Sacramenti, adeoque vi institutionis divinæ. Quod satis colligitur ex *Florentino* supra, ubi ipsum loqui de ordinario ministro ad substantiam Sacramenti necessario, omnes intellexerunt. Et clarius ex *Trid. sess. 23. c. 4.* docente *Episcopos Sacramentum Confirmationis conferre, ministros Ecclesie ordinare &c. quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent.* Ubi aperte docet, id non tantum simplicibus Sacerdotibus esse illicitum, sed insuper eos carere omni potestate. Idem clarissimè docet *Eusebius*

scilicet Papa supra dicens, quod Sacramentum hoc nec ab aliis, quam illis, qui eorum (scilicet Apostolorum) tenent locum, unquam potest fieri, aut fieri debet. Nam si aliter presumpsum fuerit, irritum habetur & vacuum, nec inter Ecclesiasticum unquam reputabitur Sacramentum. Confirmatur: quia nusquam emanavit ordinatio Ecclesiastica, qua simplices Sacerdotes tam universaliter suspenduntur ab exercitio potestatis, qua eis vi ordinationis competet, uti Episcopis: sed Pontifices potius eos inhabiles supponunt: nec alioquin tam universaliter ab initio huius potestatis ordinariae exercitio caruissent simplices Sacerdotes.

Obijcitur I. Ananias Act. 9. manus Paulo imponens dicit se missum ad eum, ut videat, & impleatur Spiritu sancto: Ananias tamen non erat Episcopus, immo tunc verosimiliter nequidem Sacerdos. Resp. Ananiam non contulisse Paulo Sacramentum Confirmationis, cuius non erat capax, utpote nondum baptizatus; sed imposuisse solum ei manus ad faciendum miraculum seu restituendum visum. Dicit autem implendum fore Spiritu sancto per Baptismum quem statim suscepit, vel per impositionem manuum, quam postea suscepit ab Apostolis, prout est credibile: nisi forte Spiritus sanctus extraordinario modo sine Sacramento sit ei collatus, uti ceteris Apostolis & Cornelio; quod est satis verosimile. Addit Suarez d. 36. sect. 1. s. Ad testimonia, hactenus non esse satis probatum, nec forte probari posse istum Ananiam non fuisse Episcopum.

Obijcitur II. Manus impositio, de qua est sermo in Actis Apostolorum, non fuit Confirmatio cum unctione chrisimatis, ut quasi. 2. dictum est: ergo ex facto Apostolorum non recte colligitur solos Episcopos esse ministros ordinarios chrisimationis. Resp. Neg. Conf. nam ista manus impositio habebat eandem formalitatem Sacramenti, sive eundem effectum & finem, quem habet Confirmatio cum chrismate. et si esset in ipsis symbolis quaedam materialis diversitas; adeoque recte colligitur (accedente praesertim intellectu & traditione Pontificum & Patrum) ex facto Apostolorum, prout in Scriptura memoratur, solos Episcopos eorumque successores debere esse ministros unctionis ordinariae; sicut Apostoli erant ministri Confirmationis quasi extraordinariae & privilegiatae. Sicut si hi soli ordinassent Episcopi, cum exclusione aliorum, tamen per privilegium id egissent sine materia & forma ordinaria, adhuc recte colligeretur solos Episcopos esse ordinarios ministros sacrae ordinationis.

Obijcitur III. Concilium Toletanum I. cap. 20. dicens: Statutum est Diaconum non chrisimare, sed Presbyterum absente Episcopo, praesente vero non, nisi ab ipso fuerit preceptum. Resp. Concilium non agere de Sacramento Confirmationis, sed de ministerio.

Confirmationis, sed de unctione baptizati in vertice. De qua loquitur Innocentius I. Episcopus. 1. c. 3. dicens: Presbyteris, seu extra, seu praesente Episcopo, cum baptizant chrismate baptizatos ungere licet. De eadem agunt nonnullae aliae auctoritates. Pro quo

Adverte olim non fuisse solitos Presbyteros etiam baptizare praesente Episcopo, nisi de ejus licentia, immo nec alios actus sui ordinis exercere; ac proinde non fuisse solitos sine ejus licentia baptizatos chrismate ungere in vertice; ut patet ex Leone Papa Episcopi 88. Sed neque coram Episcopo licet Presbyteris in baptisterium introire, nec praesente Antistite, infantem ungere aut signare. Et consonat cap. Omni tempore 124. de Consecrat. dist. 4. ubi dicitur: Presbyter vero praesente Episcopo non signet infantes, nisi forte ab Episcopo ei fuerit preceptum: nec liceat Presbytero prius Episcopo introire in baptisterium.

Obijcitur IV. Hieronymus Dialog. contra Luciferianos ante med. quaerens, quare in Ecclesia baptizatus, nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum sanctum, respondet hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post Ascensionem Domini Spiritus sanctus ad Apostolos descendit, & multis in locis factum reperitur ad honorem potius Sacerdotis, quam legis necessitatem. Resp. (omissa explicatione Baronii interpretantis Hieronymum, quod velit munus Episcopale non ita esse de essentia, quin volente Pontifice possit assumi presbyter) postremis verbis non indicari (neque enim verba aut verborum connexio id insinuat) hoc munus posse per alios fieri, & solum honoris causa Episcopis ab Ecclesia deferri: sed tantum, quod Christus hanc potestatem ut ordinariam tradiderit solis Episcopis, potius ut hoc modo honoraretur eorum officium, quam quod illud Sacramentum ad Salutem absolute necessarium sit: cum per ipsum baptismum etiam gratia Spiritus sancti acquiri possit. Qui sensus ex antecedentibus & consequentibus clare patet. Ibidem enim ait, alias omnino miserandos & deplorandos fore, qui Episcopum adire non possunt.

Est autem observandum quemlibet Episcopum etiam excommunicatum & haereticum valide hoc Sacramentum conferre, quia est actus Ordinis non requirens jurisdictionem ut fiat valide, sed tantum ut licite. Unde peccaret Episcopus confirmans etiam in propria dicecesi subditum alterius Episcopi, absque huius licentia, saltem praesumpta: qualis quoque sufficit juxta Saa, Henriquez & alios, etsi Nonnulli rigidius loquantur. Minus potest sibi non subditum confirmare in aliena dicecesi: in qua nequidem proprium subditum potest confirmare absque licentia expressa Ordinarii loci; ut patet ex Trid. sess. 6. c. 5. de Reformatione, ubi prohibet Episcopo exercere pontificalia in alterius dicecesi sine expressa licen-

baptizato- rum in vertice.

Qua olim dependentia Presbyteris in suis munus ab Episcopo praesente.

40. Explicatus locus S. Hieronymi.

41. Ad valorem Sacramenti sufficit Ordo Episcopalis: ad licite ministrandum, in super iurisdictione requiritur.

Ufus Pontificaliis quoad iter Episcopo in aliena Dicecesi interdictum.

Quid nomine Pontificalium intelligatur.

An collatio prima tonsura & celebratio Missæ Pontificali.

tia Ordinarii. Ubi per Pontificalia intelliguntur ea omnia, quæ ad ordinem Episcopalem specialiter pertinent; ut ordinare, chrisma conficere, confirmare, virgines sacras benedicere, Ecclesias & altaria consecrare. Putat tamen *Henriquez* l. 3. c. 6. nomine Pontificalium in isto decreto non comprehendi collationem primæ tonsuræ, utpote quæ etiam domi privatim potest conferri sine Pontificalibus. Similiter nec benedictionem aut missam solemnem, ut proinde existimet Episcopum posse absque facultate Ordinarii loci dare in eo primam tonsuram vel benedictionem, aut canere missam Pontificalem. Idem de benedictione & missa pontificali docent plures alii. Et planè contextus verborum *Tridentini*, si rectè inspiciatur, adeoque jus novum, non videtur repugnare: stando autem in iure antiquo, id non fuisse inhibuit Episcopis, communiter supponitur, immo teste *Bassæo in Supplem. V. Pontificalium usus* n. 3, est certum ferè apud omnes Doctores. Nihilominus contrarium sive hodiè in non licere, consent *Sanchez, Cavantus, Barbosa, Chokier, Diana*, apud *Bassæum sup.* finaliter concludentem, quòd si alicubi sit huiusmodi consuetudo restrictiva præfatæ facultatis introducta, ea observanda sit.

QUÆSTIO V.

De Ministro Extraordinario Confirmationis.

42. Minister extraordinarius ex commissione Pontificis est simplex sacerdos. Ita practica ait *Gregorius*.

DICO: Minister extraordinarius ex commissione summi Pontificis est simplex sacerdos. Ita communissimè Theologi contra *Durandum* & paucos alios. Probatur ex voluntate Christi: de qua nobis constat ex facto Pontificum, eorumque declaratione. Nam *Gregorius Magnus* l. 3. Epist. 26. Indict. 12. (& fertur c. *Pervenit. dist.* 95.) concessit sacerdotibus in Sardinia hoc Sacramentum in absentia & defectu Episcoporum ministrare. Cujus facti aut similitum procul dubio mentionem facit *Florentinum in Decreto de Armenis*, ubi postquam dixisset ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum, subjungit: *Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili & urgente admodum causâ simplicem Sacerdotem chrismate per Episcopum consecratum administrasse Confirmationis Sacramentum.*

Unde non satis cautè, ne dicam nimis irreverenter & audacter respondent, qui dicunt *Gregorium* in hoc facto errasse: neque enim solum injuriam irrogant summo Pontifici tam docto & sancto, sed etiam *Eugenio IV.* seu *Concilio Florentino*, & consequenter aliis posterioribus Pontificibus, qui id ipsum practicarunt, ut mox dicetur.

Ex quibus etiam excluditur alia responsio, quæ factum *Gregorii* explicat de Unctione quadam ceremoniali. Contra quam insuper facit, quòd expressè loquatur *Gregorius* de unctione cum chrismate in fronte, quæ semper fuit sacramentalis. Deinde permittit ibi unctionem in absentia Episcoporum, quam *Epist.* 9. prohibuerat: unctio autem Baptismi aut alia ceremonialis numquam fuit prohibita sacerdotibus in absentia Episcopi.

Insuper *Gregorius III.* eandem potestatem concessit quibusdam Presbyteris, qui versabantur in remotioribus partibus indeliem. Similiter *Adrianus VI.* eandem potestatem fecit Fratribus Minoribus in India agentibus: cujus concessio authentica haberi dicitur in Conventu nostro *Hispalensi*. Denique *Henriquez* l. 3. c. 6. n. 4. *Int.* N. citat etiam *Alexandrum VI.* & *Gregorium XIII.* & Nonnulli adhuc alios Pontifices.

Confirmatur ex *Florentino* & *Tridentino* supra dicentibus ministrum ordinarium huius Sacramenti esse Episcopum. Ubi aperte innuunt, extraordinarium posse esse non Episcopum. Quod expressius constat ex verbis *Florentini* relatis n. præced.

Confirmatur II. ex *Declaratione Cardinalium ad Canonem tertium de Confirmatione*, quæ sic habet: *Abbatibus ex privilegio Sedis Apostolicæ de consensu tamen Ordinariorum, hoc Sacramentum Confirmationis conferre possunt.*

Accedit denique, quòd in tota Ecclesia Orientali sive apud Græcos ab antiquo etiam ante schisma mos inoleverit, ut simplices Sacerdotes conferant hoc Sacramentum, ut ex *Euchologiis* etiam antiquis, & *Scriptoribus rerum Græcarum* patet constat. Cum enim apud illos Baptismus, Confirmatio & Eucharistia nunquam separarentur, nec possent Episcopi semper esse præsentibus, præsertim cum puerorum & adultorum confusa plebs non amplius certis per annum diebus solemnibus, sed indiscriminatim quovis tempore confecti cœpit, assumpserunt sibi etiam parochi officium confirmandi, consentientibus totius Orientis Episcopis, atque etiam assentientibus aut saltem tolerantibus Pontifice. Dico saltem tolerantibus? nam sufficere consensum Episcoporum censet *Pontius* p. 4. c. 3. quando Papa id sibi non reservat: prout fecisse censetur usu seu more Ecclesiæ Latinæ, in qua proinde loco Confirmationis Baptismo jungi solita successit vicaria ceremonialis unctio baptizati in vertice, quæ fit per Sacerdotes, ut ex *Rabano* observat *Arcudius* l. 2. *Concord. c.* 14. addens hanc non esse neque fuisse in usu apud Græcos, utpote habentes potestatem confirmandi.

Hujus usus quoad *Egyptios* meminit *Ambrosio* adscriptus in cap. 4. ad *Ephef.* circa med. dicens: *Apud Ægyptios consignans Presbyteri, si non sit Episcopus.*

Auctor 99. vet. & novi Test. inter opera Augustini 101. dicens: In Alexandria & per totam Egyptum, si desit Episcopus, consignat Presbyter. Sic solet citari. In textu tamen loco consignat habetur conferat.

De eodem usu Eugenius IV. peracto Concilio Florentino proposuit Graecis quaestionem: Quare Pontifex non inungeret sacro Chrismate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum? & subditur, Haec à Latinis obiecta Mytilinensis Praesul ex canonibus & legibus omnia solvit. Quamvis non exprimitur in terminis ipsa solutio. Putat autem Arcudius sup. c. 13. dixisse, extraordinarie posse Presbyteros conferre Chrisma de commissione Episcopi, & valde vetustum esse hujusmodi morem Graecorum. Saltem Pontifex responsioni non contradixisse legitur. Quin immo Gregorius Protosynellus Confessarius Imperatoris Graecorum, & locum tenens Patriarchae Alexandrini, qui tertio loco subscripsit Concilio, & postea fuit Patriarcha Constantinopolitanus, vir vitae sanctitate & auctoritate spectabilis, & fidei Catholicae defensor etiam scriptis adversum Marcum Ephesum & alios, is, inquam, in quadam Epistola (quae est in latinum versa apud Bezovium To. 16. Annalium ad annum 1440. n. 62.) inter alia ait: Verum etiam Latini nostros ungebant & chrismas appellabant (apparenter non probantes chrisimationem datam à Graecis sacerdotibus) quod vero non secundum reclam rationem ista fierent, manifestum est: etenim cum iniremus concordiam, nullam rationem contra nos adferre poterant, sed cum Orthodoxi essemus, & recte sentiremus, ab Orthodoxis Orthodoxi iudicati sumus.

Nec obstat, quod Bulgari confirmati à sacerdotibus Phoeni Patriarchae Constantinopolitani; ab Episcopis Latinis reconfirmati fuerint, ut patet ex Epistola Synodi III ad Adrianum Papam, inter Epistolas Synodicas ejusdem Concilii. Nam ut idem Adrianus Papa II. Epist. ad S. Ignatium Patriarcham (quae est apud Baron. ad ann. 871.) scripsit, missi erant ab intruso & excommunicato, sacris omnibus in Bulgaria exercendis interdicti, confirmaverantque non subditos suos, immo subditos Ecclesiae latinae; adeoque invalidè, cum potestas sacerdotalis per jurisdictionem à Papa datam in ordine ad confirmandum compleri debeat. Eò tamen infaniae pervenit nequam Phetius, ut contra Nicolaum I. (cujus Legati in Bulgaria praefatas Chrismationes improbaverant) pseudo-synodum universalem convocarit, & in Epistola Encyclica seu Circulari conatus sit adstruere, Presbyteros esse ordinarios ministros Confirmationis. Unde Nicolaus I. Epist. ad Finmarum (quae est apud Baron. ad an. 867.) scribit Graecos, Photianos scilicet accusasse Latinos, quod prohiberent Presbyteros baptizatorum frontes linire Chrismate.

Non obstat etiam, quod Innocentius III. c. Quanto, de Consuetudine Lucio Vicario Herinex Sum. Theol. Pars IV.

suq mandet, ut omnibus Presbyteris Constantinopoli inhibeat, ne de cetero Sacramentum Confirmationis ministrant. Nam inhibitiō ista dirigitur ad Latinos; qui eo tempore Constantinopoli dominabantur, ut tradunt Historici. Videturque textus ille desumptus ex Epistola Innocentii ad Lucium ibidem Vicarium suum, in qua ei mandat, quatenus omnibus Latinis Presbyteris, apud Constantinopolim constitutis, districtè prohibeat, ne talia de cetero sua temeritate praesumant.

Non obstat III. quod Innocentius IV. rescribens Episcopo Tusculano, suo in regno Cypri legato, decernat: Soli autem Episcopi consignent chrismate in frontibus baptizatos &c. Litteras Apostolicas refert Bezovius ad ann. 1235. Non obstat, inquam: nam litterae illae solum diriguntur ad Latinos & Graecos in regno Cypri, ut planum est ex textu. Deinde, ut post Arcudium respondet Basilius Pontius parte 4. c. 5. n. 14. cum non tantum in Cypri, sed in toto ferme Oriente hic mos esset, verisimile est legatum agnitā rei difficultate decretum, uti commodè non poterat, executioni non mandasse; exemplo S. Gregorii, qui inhibitionem suam attentā postmodum difficultate temperavit pro insula Sardiniae, ut patet ex dictis in principio quaestionis.

Non obstat denique; quod Clemens VIII. in Instructione super ritibus Graecorum decernat, ne Presbyteri baptizatos in fronte consignent; immo ut consignati ab illis reconfirmentur. Nam instructio illa dirigitur ad Episcopos Latinos, in quorum diocesisibus Graeci, vel Albanenses Graeco ritu viventes, degunt; optime sciente Pontifice, valde difficile fore, ut ea constitutio in Graecia acceptaretur. Ita ex Arcudio Pontius sup. n. 18. Deinde ad summum in similibus decretis contineretur revocatio pristini moris; etsi olim legitimus fuerit: quod ad intentum hujus quaestionis sufficeret. Censuit autem Clemens VIII. tutius videri, ut cum cautela & sub conditione sic consignati iterum confirmentur ab Episcopis Latinis: eò quod prudenter dubitari posset isto tempore de valore Sacramenti sic collati, sive quod deficiat legitima commissio non tantum Romani Pontificis, sed & propriorum Episcoporum; veluti de quorum legitima Ordinatione dubium sit: sive quod deficiat legitimum chrisma, utpote confectum ab illegitimo Episcopo, vel à Presbyteris ipsis, vel sine mixtione balsami: sive quod chrisma sit apud Graecos adeo rarum, veluti à solo (ut aliqui referunt) Patriarchā hoc tempore consecrari consuetum, neque in tanta copia, ut verosimile sit Presbyteros saltem frequenter non uti vero chrismate, aut interdum uti pra vetustate corrupto, & per simplex oleum nimis saepe innovato. Ita Pontius sup. Addunt aliqui fuisse rationem dubitandi

Græcorum improbarit aut reprobaverit Innocentius III.

An id egerit Innocentius IV.

48. Quid de super decreto veris Clemens VIII.

Cur hic sub conditione reconfirmandos censuit confirmatos à Graecis Presbyteris.

ex hoc, quòd potestas confirmandi fuerit à tempore *Photii* omnibus aut saltem aliquibus Græcis Sacerdotibus adempta (quòd tamen ex *Baronio* deprehendere non potui) & in *Concilio Florentino* dubiè restituta. In quo tamen non tam legitur restituta, quàm eusque perseverans legitime fuisse defensa.

49.
Iusta causa
non requi-
ritur ad va-
lorem com-
missionis
facta sim-
plici sacer-
doti.

Quàmvis autem ut Pontifex committat simplici Sacerdoti hanc administrationem, congruum Ecclesiæ regimen videatur rationabilem causam exigere; tamen illa non apparet necessaria ad valorem juxta *Henricus, Suarez, Coninch* & alios communiùs, etsi Aliqui contradicant: quia non est illa propriè & strictè dicta dispensatio in jure divino, sed commissio potestatis secundum Christi institutionem; ita ut Christus instituerit, quòd minister hujus Sacramenti ordinarius & ex officio esset Episcopus, extraordinarius autem & ex commissione summi Pontificis posset esse simplex Sacerdos. Quòd ita esse, ex declaratione Ecclesiæ satis constat. Unde consequenter Pontifex tali commissione non mutat essentialia hujus Sacramenti, sed ea seruat, juxta Christi institutionem utens potestate sibi à Christo concessa. Appellatur autem à *Florentino* dispensatio Sedis Apostolicæ, tum quatenus assimilatur dispensationi strictè dictæ (prout etiam vocari solet dispensatio in votis, quæ tamen non est dispensatio propriè in lege) prout est commissio superioris tribuens facultatem ad id, quòd est extraordinarium, & aliàs simplici sacerdoti interdictum: tum quia procedit à Pontifice tamquam supremo procuratore & dispensatore jurisdictionum & facultatum.

50.
Potest illam
Pontifex
dare tum
per se tum
per delegatū.

Hanc porrò facultatem potest dare Pontifex, etiam non consecratus: cum sit actus jurisdictionis. Unde si ipsemet adhuc foret simplex Sacerdos, posset illam dare sibi ipsi. Potest etiam committere hujus facultatis aliis delegare v.g. Episcopis, juxta regulam communem de ordinariæ potestatis delegabilitate. Tunc equidem Pontifex adhuc censeri potest hanc facultatem tribuere, quatenus delegatus illam tribuit virtute & auctoritate Pontificis, sive quatenus actione delegati tacitè & virtualiter consentit Pontifex vi ipsius delegationis. Concessio insuper semel facta non expirat morte concedentis. An autem cesset cessante causâ resolvendum est ex iis, quæ traditi solent de cessatione privilegii gratiosi in *Tract. de Legibus*. An denique Sede vacante possit hanc facultatem tribuere collegium Cardinalium, dubitari posset. Sed dicendum, quòd non; hæc enim extraordinaria potestas sine speciali fundamento vel commissione pontificiâ (de qua non constat) asseri nequit. Nec habet istud collegium propriè rationem Capituli Sedis vacantis. Puto tamen, quòd Papa vivens posset collegio Cardinalium id concedere; cum pos-

Possit tamè
per Pontifi-

fit delegare cum potestate subdelegandi, & ea facultas per mortem non expiret.

Q U Æ S T I O . VI.

De Dispositione Suscipientis, & Obligatione suscipiendi.

D I C O I. Ad Confirmationem validè suscipiendam requiritur & sufficit Baptismus. Prima Pars patet: quia Baptismus est janua ceterorum Sacramentorum, quorum proinde est incapax, qui non est baptizatus: ut de Sacramento Ordinis habetur *cap. 1. & 3. de Presbytero non baptizato*, & de Sacramento poenitentia in *Tridentina sess. 14. c. 2.* De reliquis est par ratio. Præterea pro Confirmatione specialem congruentiam allegat *D. Thomas 1. 2. art. 6.* quòd Confirmatio sit quædam Baptismi perfectio: unde sicut nemo potest corporaliter crescere, nisi fuerit corporaliter genitus; ita nec per Confirmationem crescere in perfectum Christianum, nisi prius fuerit in Christo genitus per Baptismum.

Nec obstat, quòd *Act. 10.* legatur, Spiritum sanctum fuisse datum necdum baptizatis: hoc enim sine Sacramento fuit factum per extraordinariam potestatem Dei independentis à sacramentalibus signis: si ve nihilominus fuerit impressus Character Confirmationis, & tales redditi incapaces alterius Confirmationis, sive non; quòd incertum est.

Secunda pars, quòd Baptismus sufficit, supposito videlicet in adultis debito consensu, Probatur: quia in *Actis Apostolorum* legitur Apostolos baptizatis absolute imposuisse manus nullo alio requisito: neque etiam Ecclesia umquam aliud præter Baptismum requisivit.

Hinc nullus sexus, status vel ætas exciditur à valida hujus Sacramenti susceptione: quandoquidem olim sit collatum etiam parvulis (de quibus posset esse præcipua dubitatio) ut patet ex *Innocentio I. Epist. 1. c. 3.* & *Augustino Tract. 6. in primam Canoniam Joannis*. Immo solebat statim etiam parvulis post Baptisma conferri teste *Tertulliano l. de Baptis. c. 7. & 8.* *Alcino l. de Ecclesiast. Officiis cap. de Sabbato sancto*, *Baronio circa annum 371.* & aliis.

D I C O II. Ad licitè suscipiendam Confirmationem requiritur & sufficit status gratiæ. Prima pars patet: quia Confirmatio est Sacramentum vivorum. Secunda pars inde probatur: quòd nulla lex divina aut Ecclesiastica plus requirat.

Nec obstat *1. c. Vi jejuni, de Consecra. dist. 5.* quòd videtur requirere jejunium: quia non strictè præcipit, sed tantum monet; uti & monet confessionem præmitti. Quam præmitti etiam monet *Catechismus Romanus*.

Romanus cap. de Confirmatione §. 15. Deinde Canon ille non est alicujus Pontificis, aut Concilii generalis, sed tantum particularis, scilicet Augustinensis, hac in parte non recepti ab Ecclesia universali. Unde etiam hodie solet conferri, tam ante, quam post prandium.

Non obstat II. quod ex moderna Ecclesiae consuetudine videatur exigi aequalis saltem usus rationis; ideoque infantes ante septennium non soleant confirmari: quamvis enim hoc expediat, tum ut majori reverentia suscipiatur Sacramentum: tum ut vitetur iterationis periculum, tum ut puer possit aliquo modo fidem per se profiteri. Consuetudo tamen illa non obligat, ut passim Recentiores docent, & aperte supponit Catechismus Romanus c. de Confirmationis Sacramento §. 14. Idem colligi potest ex Pontificali Romano Tit. de Confirmandis, ubi dicitur: Infantes per paternos ante Pontificem confirmare volumem, teneantur in brachiis dextris; ubi aperte supponitur ante septennium posse confirmari. Unde in locis remotioribus, ad quae raro veniunt Episcopi, praestat usum rationis praeveneri, quam postea defectu occasionis debere diu differre, & quandoque omnino omittere, ut recte inquit Suarez disp. 35. sect. 2. Quod potissimum quadrat in loca Belgii infecta haeresi aut vicina Haereticis: ubi necessitas (ut sic loquar) hujus Sacramenti amplior est, & ministratio rarior.

Dico III. Per se loquendo nulla est obligatio suscipiendi hoc Sacramentum. Ita D. Thomas q. 72. art. 1. ad 3. & alii communiter contra Nonnullos: quibus annumerari solet Scotus, sive quod censetur esse obligationem praecipui Ecclesiastici, ut ei tribuit Durandus, sive quod divini, ut Pomius. Sed ut pateat quam recte, en verba Scoti d. 7. q. 2. Non est simpliciter necessarium ad salutem juxta illud Marci ult. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit. Et de Consecrat. dist. 5. Spiritus sanctus, ubi habetur, quod baptizatus per solum Baptismum salvatur. Est tamen necessarium adultis, quod non contemnat: sicut dicitur Extrav. de Sacram. ubi dicitur in Glossa quod non est plenus Christianus, qui contemnit. Ad argumentum (desumptum ex cap. Omnes Fideles) dico, quod loquatur de adulto, qui debet suscipere, id est non contemneret, & pro tempore congruo suscipere in effectu: judicaretur enim contemptus, si omnimoda opportunitate oblata non susciperetur. Et d. 17. q. 1. n. 11. arguendo inquirens praecipuum divinum confessionis, contra assumit: Quia Extrema Unctio est instituta a Christo, & Confirmationis Sacramentum, ut dicitur est supra: & tamen neutrum est simpliciter necessarium, nec est praecipuum de ipso vel de illo recipiendo.

Probatum Conclusio: quia non invenitur aliquod praecipuum divinum id praecipiens, ut nec Ecclesiasticum quod saltem sit in usu. Confirmatur: quia si foret obligatio,

Ecclesia suos filios cogeret ad implementationem illius, sicut cogit adimpletionem praecipui aliorum Sacramentorum: nec permetteret tam facile aliquem mori sine hoc Sacramento.

Dixi per se loquendo: nam per accidens ratione contemptus, aut scandali, vel alterius circumstantiae posset omittens suscipere hoc Sacramentum graviter peccare. Posset similiter Pontifex, immo & Episcopus praecipere suis subditis susceptionem hujus Sacramenti, si ad bonum regimen judicaverint expedire. Dixi quod saltem sit in usu; Plures enim putant olim fuisse praecipuum Ecclesiasticum concernens adultos pro seipsis, & parentes aut curatores parvulorum pro parvulis. Et videtur colligi ex dictis Patrum, & aliquorum Conciliorum, Elbertini can. 38. Laodicensis cap. 48. Aurelianensis, & refertur c. Vi Jejunii de Consecrat. dist. 5. Indicat idem Urbanus Papa c. Omnes Fideles ead. dist. Unde olim solebat Baptismo semper jungi Confirmatio.

Nihilominus maxima est hujus Sacramenti utilitas & efficacia. Cujus proinde susceptio & fructus omnibus inculcari deberet. Sed & Episcopi memores esse deberent sui officii in sollicitudine ministrando hoc Sacramento per se aut per Suffraganeos suos: quos, si id longo tempore ministrare intermitterent, mortaliter peccare, est communis sententia, Angeli, Sylvestri, San. Bonacina & aliorum: eo quod omittant in gravi munus suum alijs providendi de Sacramento tam utili, esto in his non foret suscipiendi obligatio. Prout & Parochi tenentur providere subditis de Sacramento Extremae Unctionis; quantumvis non sit obligatio suscipiendi.

QUESTIO VII.

De Effectu Sacramenti Confirmationis.

Dico I. Hoc Sacramentum confert gratiam sanctificantem, & specialem Spiritus sancti protectionem ac auxilium ad fidem fortiter profitendam. Prima pars est de fide, quae docet omnia Sacramenta novae Legis conferre gratiam sanctificantem, ut in Tract. de Sacram. in gen. ostensum est. Et specialiter Act. 8. & 19. dicitur per hoc Sacramentum dari Spiritum sanctum, qui absolute non dicitur alicui dari, nisi conferatur gratia sanctificans. Secunda pars patet ex dictis de effectu Sacramentorum in genere, & ex fine hujus Sacramenti qui est, ne Christi nomen confiteri erubescat Christianus, ut loquitur Florentinum in decreto de Armenis. Unde ibidem praemiserat: Effectus autem hujus Sacramenti est, quia in eo datur Spiritus sanctus ad robur sicut datur est Apostolos.

55. Per se loquendo.

Quod saltem sit in usu.

Qua obligatio Episcoporum conferendis Confirmationem.

56. Sacramentum hoc confert gratiam sanctificantem.

Et auxilia actualia ad fortiter profitendam.

in die Pentecostes, ut Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Et hac firmitate seu robore fidei confitendæ nomen ipsum Confirmationis inventum esse nemo dubitarit, ut ait Catechismus Romanus c. de Confirmat. §. 16. Ab eo (inquit) nomen rei impostum est, quod hujus Sacramenti virtute Deus in nobis id confirmat, quod Baptismo operari cepit, nosque ad Christianæ soliditatis perfectionem adducit.

57.

Gratiam Confirmationis esse majorem baptismali Plures asserunt

Dubitant autem Theologi, an Confirmatio majorem gratiam habituales conferat, quàm Baptismus. Affirmat Suarez disp. 34. sect. 2. Coninck, Præpositus & alii plures: tum quia Scriptura & Patres singulariter dicunt per hoc Sacramentum dari Spiritum sanctum. Tum quia per accretionem (cui assimilatur Confirmatio) plus acquiritur, quàm per generationem seu nativitatem, cui comparatur Baptismus. Unde Patres subinde dicunt in Confirmatione dari plenitudinem Spiritus sancti. Tum quia Melchisedes Papa Epist. ad Episcopos Hispania, dicit Sacramentum Confirmationis majori veneratione venerandum & tenendum esse.

Ob meras & non solidas conje-cturas:

Verùm hæc conjecturæ sunt nullius roboris, ut rectè adverterunt Lugo & Dicastillo: nam in primis dicitur in hoc Sacramento specialiter dari Spiritus sanctus, non quia cum abundantiori gratia datur, quàm in Baptismo, sed quia antiquitùs multis conferebatur per signa evidentiora. Deinde Confirmatio est tantum partialis accretio; plus autem substantiæ acquiritur generatione, quàm unicâ accretione. Debet porro vita animæ in Baptismo obtento usque in finem crescere, tum per bona opera, tum etiam per alia Sacramenta, præsertim Eucharistiæ. Quare gratia Confirmationis, etsi sit major, quatenus conjungitur gratiæ Baptismi præsuppositæ; hanc tamen non necessario se solâ excedit. Dicitur proinde in ea dari plenitudinem Spiritus ob novum gratiæ accessum per Confirmationem casualium, per quam (ut loquuntur Patres) censetur homo fieri plenus & perfectus Christianus: quamquam non ita, quin debeat gratia & perfectio usque in finem fieri plenior & auctior. Denique Melchisedes Papa docet Confirmationem majori veneratione tenendam, non ratione majoris gratiæ, sed ratione dignioris materiæ, & potissimum ratione dignioris ministri, à quo confertur, quem non decuit ita in Baptismo restringi ob summam illius necessitatem. Unde asseret, haud satis solido fundamento niti Opinionem relatum. Quinimmo potius videri posset gratiam majorem conferri in Baptismo, quàm in Confirmatione: utpote quia Baptismus est spiritualis regeneratio, in qua velut in primo & unico jubileo aded superabundat divina liberalitas & efficacia, ut etiam in suscipiente tantum attrito deleatur omnis culpa & poena. Quare ita censet Scotus disp. 7. q. 3. & plures alii.

Quare Scotus & plures alii censent oppositum.

DICO II. Confirmatio imprimit Characterem. Est de fide ex *Iríd. sess. 7. can. 9. de Sacram. in gen.* vide dicta de Characterem in *Disp. de Effectu Sacramenti in communi.* Specialiter autem interabilitas, adeoque Character hujus Sacramenti colligi potest ex Apostolo ad Hebr. 6. ubi juxta Patres & Interpretes communiter de manûs impositione sacramentali est sermo. In quem locum Chrysostomus: *Non licet (ait) dicere: si dis-solutè & negligenter vixerimus sursum baptizabimur, Catechesi rursum insitrueremur, accipiemus rursum Spiritum &c.* Erratis, inquit, hæc existimantes. *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati &c.* Ne amplius, inquit, expectes, quod non potest fieri: non enim dixit: non decet, neque expedit, neque licet, sed est impossibile &c. Similiter loquitur Oecumenius & Theophylactus. Quare nunquam legitur ab Apostolis repetita manûs impositio collativa Spiritus sancti. Neque tollit infidelitas Characterem Baptismi vel Ordinis; cur ergo Confirmationis? Alioquin de iis qui à fide deficientes à sacrosancta deinde redibant, extant antiquissimi Canones Concilii Niceni, Concilii Ancyran, Petri Alexandrini, Basilii Magni, Gregorii Nysseni, & aliorum, in quibus præscribitur modus eos recipiendi, & poenas injungendi, ac ad Eucharistiam admittendi; at altum est in illis silentium de Chrismatione. Immo Photius Schismaticorum antesignanus, tertius post S. Methodium Patriarcha Constantinopolitanus in Epistola Encyclica seu circulari defendens mordicus Confirmationem à presbyteris quasi ministris ordinariis datam, vehementer Latinos redarguit, quòd eam iterare non horruerint, quasi iteratio sit res & insipientia inaudita. Den subdit: *Iterata Chrismatio illorum, qui baptizati sunt, & Chrismate uncti, neque auctoritate indiget, credo, ut hanc iteretur: cum vel ipsa sola rei narratio, superet omnem impietatis excessum.* Idem Arcudius c. 17. testatur, esse communem omnium Græcorum sententiam, quòd Confirmatio imprimit Characterem; adeoque illam ab eis vocari signaculum. De quo rectè intelligitur illud Cyrilli in Præfat. Cateches. in fine dicentis: *Dei vobis Deus Spiritus sancti signaculum indelebile in sempiternum.* Quàmvis recentiores Græci (ut refertur idem Arcudius c. 18.) characterem hæresi ac infidelitate, eaque solâ deleberi, adeoque Sacramentum in his casibus iterari posse opinentur. Qui tamen ex præmissis satis refutati manent. Et ex eo, quòd nullus Patrum legatur Confirmationem à Catholicis Episcopis datam magis quàm Baptismus iterasse. Unde etiam Concilium Tarracconense c. 6. (& habetur in Cabilonensi II. c. 17. referturque c. Dicitur est nobis, de Confirmatione. d. 5.) declarat Confirmationem, sicut nec Baptisma, iterari minime debere. Eandem iterationem inhihet Gregorius III. Epist. 4. ad Bonifacium & refertur c. De homine ead. disp.

Contra tamen objici posset, quòd Aug. lib. 3. de

3. de Bapt. cap. 16. dicit: *Manus autem impositionis sine non sicut Baptismum repertum non potest. Quid est enim aliud, nisi oratio super hominem? Verum Augustinus ibi non loquitur de hoc Sacramento, sed de reconciliatoria manus impositione, quae penitentibus impenditur, sive pro foro externo, sive etiam pro interno per absolutionem sacramentalem. Prout apparet quoque non esse sermonem de Sacramento Confirmationis apud Gregorium lib. 9. Epist. 6. (S. refertur c. Ab antiqua 44. de Consecrat. dist. 4.) dicentem, quod Arius per manus impositionem Occidens reformet, utique sine unctione Chrismae, per quam illos reformat Oriens, ut ibidem subiungit.*

Objici II. posset, quod Haeretici ad Ecclesiam revertentes solent recipi per sacram unctionem seu Episcopalem manus impositionem, qua consequerentur virtutem Spiritus sancti, ut patet ex Concilio Constantinopolitano 1. can. 7. aliis 9. & Leone Papa Epist. 37. c. 2. Nec responderi potest id intelligendum de Haeticis necdum debite confirmatis. Nam saltem plus intendit S. Methodius Patriarcha Constantinopolitanus in Canone seu Decreto de iis, qui abnegaverunt Et. & ad Orthodoxam veramque fidem revertuntur (quod Decretum refertur in Euchologio Graecorum) dicens: *Vngatur sacro Chrismae unguento reconciliandus, cum ad fidem regressus baptizatorum more.* Loquitur autem generaliter de conversis à quolibet haeresi & in quavis aetate; immo & de iis, qui prius Catholici, adeoque more Orientalis Ecclesiae suscepto Baptismo mox inter Catholicos confirmati fuerant. Neque dici potest cum Arcudio, esse Canonem adulterinum Methodii junioris schismatici qui anno 1240. floruit, sed genuinum S. Methodii doctissimi & acerrimi fidei defensoris, qui floruit ante & post annum 845. docent omnia etiam antiquissima exemplaria, & tam Graeci quam Latini Auctores confirmant. Neque est indicium aliquod vitiationis Canonis, qui conformiter in centenis exemplariis reperitur expressus.

Quocirca respondet Jacobus Goar in notis Euchologii & praefati Canonis ritum istum fuisse usurpatum, circa non confirmatos quidem, cum animo adhibendae sacramentalis Confirmationis, circa confirmatos vero sine huiusmodi animo iterandae Confirmationi adeoque instar purae ceremoniae Ecclesiasticae & reconciliativae, quamvis cum simili intentione addita Confirmationis formam ordinariam. Quemadmodum noscitur esse pure ceremoniale, quod in eodem decreto Methodii praescribitur, ut reconciliandus post septiduanas preces *tertio die lavetur, & lavacro ferat vestes novas secundum ordinem eorum qui illuminantur sicut baptizantur.* Non facile tamen Jacobus Goar (ut addit) probaret hunc ritum chrismandi adjunctam formam ab aliquo alio nunc temporis observari, quantumvis cum recta intentione; ob peri-

culum videlicet erroris aut mali intellectus. Neque est credibile virum sanctissimum hanc inauditam de iteratione Sacramenti novitatem introduxisse: de qua etiam à nemine Historicorum notatur. Quamvis aliquin unius Methodii auctoritas nequeat auctoritati universalis Ecclesiae praesudicare.

Pariter neque praesudicare potest illorum Patrum auctoritas, qui hoc Sacramentum iterare tentarunt praetextu illo, quod foret collatum ab Haeticis, quasi fides in ministro sit ad Sacramenti valorem requisita: quam non ita requiri postmodum Ecclesia declaravit. Vel sane loquuntur de conversis ab haeresi non usurpantium chrisma aut carentium veris Episcopis, adeoque de necdum confirmatis. De quibus omnino agit Concilium II. Generale & Leo Papa supra. Hoc tantum (ait Leo) quod ibi defuit conferatur, ut per Episcopalem manus impositionem virtutem sancti Spiritus consequatur. Ideoque Theodoretus l. 3. haeretic. Fabul. expressit Novianos idcirco recipi cum manus impositione, quod ipsis in haeresi illa defuisset.

Sed debium est, an sicut Confirmatio est quaedam Baptismi perfectio, quatenus hominem baptizatum facit perfectum Christianum, & non addit gratiam habitualem alterius rationis, sed praehabitam solum intendit; ita character illius non sit perfecte distinctus (aliquo modo esse distinctum convincunt verba Conciliorum de impressione characteris per tria Sacramenta) à characterem baptismali, sed solum hunc perficiat, sive intensivè, sive extensivè.

In quo dubio communior & verior doctrina tradit, characteres esse diversae speciei: tum quia Sacramenta, per quae conferuntur, sunt diversae speciei, Tum quia per illos significantur diversi status, in quibus homo ponitur. Tum denique quia character Baptismi est capacitas quaedam moralis ad reliqua Sacramenta legitime suscipienda; Character autem Confirmationis est quaedam potentia ad fidem fortiter propugnandam. Aliud est de gratia habituali, quae debet esse ejusdem speciei ex quacunque causa proveniat, cum idem semper sit principalis ejus finis & effectus formalis, scilicet constituere filios Dei. Confirmatur quia qua ratione dicitur characteres utriusque Sacramenti solum differre secundum majorem perfectionem, consequenter etiam tunc posset ipsum Baptismum & Confirmationem non differre ut duo Sacramenta, sed ut Sacramentum & perfectionem Sacramenti.

62. *Aliis auctoritatibus scriptis.*

63. *Quatuor an Character Confirmationis sit distinctus à baptismali.*

Resolvitur, quod sit distinctus speciei.

De Ceremoniis Sacramenti Confirmationis.

64. **O**missis Ceremoniis adhiberi solitis in confectione Chrismatis : quæ videri possunt in *Pontificali Romano* & apud *Suarez d. 37. sect. 1. & alios.*

Episcopus debet conferre hoc Sacramentum indutus Pontificalibus,

Cur caput confirmati vitæ ligetur,

Cur Episcopus et det alapam,

Quo loco Sacramentum sit conferendum.

Quo tempore.

65. *Debet adesse patrinus, isq; unicus admittere,*

Etiam post Tridentinū.

Prima ceremonia Confirmationis Est, quod Episcopus ob reverentiam Sacramenti debeat indui habitu Pontificali, idque sub peccato mortali, ut docet *Diana p. 7. tract. 10. Resol. 31.* quemadmodum sacros Ordines collaturus debet vestiri indumentis & ornamentis Pontificalibus. Secunda, quod caput confirmati circumligetur vitæ seu linteo. Quod fit ob reverentiam Chrismatis, ut paulatim exsiccet & ne aliis rebus adhæreat. Deinde ut significetur gratiam in Confirmatione acceptam esse conservandam. Non est autem certum tempus determinatum, quo hoc linteum ferri debeat, sed spectanda est locorum consuetudo. Tertia, quod Episcopus det confirmato alapam super genam dicendo: *Pax tecum.* Tum ut confirmatus intelligat se armari hoc Sacramento ad injurias pro Christo tolerandas. Tum ut recordetur Sacramenti suscepti & militiæ ad quam exercendam conscribitur. Quarta est circumstantia loci, qui tamen debet esse Ecclesia, quantum commodè fieri potest; simpliciter tamen potest conferri quovis loco decenti, immo ob copiam adventantium etiam sub dio, idque quàmvis locus sit interdictus, ut habetur c. *Responsio, de Sent. excomm.* Quinta erat olim circumstantia temporis: quod scilicet solum conferretur tempore Paschæ & Pentecostes, modò tamen invaluit consuetudo conferendi illud omni tempore & die, idque tam post, quàm ante prandium.

Sexta ceremonia est, quod debeat esse patrinus, qui confirmandum teneat ut habetur c. *In Catechismo 100. & duobus seqq. de Consecr. dist. 4.* qui non potest esse nisi unus vel una, juxta decretum *Lepni* Papæ c. *Non plures 101. eadem dist.* An autem post *Tridentinum* possint assumi duo, scilicet unus & una, uti in Baptismo, est inter Theologos controversum. Et probabilius videtur, quod non: eò quod *Trid. sess. 24. cap. 2. de ref. Matrim.* id tantum statuat de Baptismo, adeoque non videatur extendendum ad Confirmationem: cum juris antiqui correctio sine urgenti fundamento non debeat admitti. Idque præsertim in hoc casu, eò quod *Tridentinum eod. cap.* agens de Confirmatione expressè restringat cognationem spiritualem ex ea oriundam, uti prius restrinxerat oriundam ex Baptismo, nil tamen omnino loquatur de præsentis statuto, adeoque id studiosè omisisse

videatur. Ita *Præpositus Barbosa, & plures alii* apud *Diana p. 10. tract. 16. resol. 90.*

Unde consequenter ad hanc doctrinam, si ultra designatos alii teneant confirmandum, hi similiter contrahant cognationem spiritualem: quàmvis in alia sententia oppositum foret dicendum juxta ordinationem *Tridentini sup. de Baptismo.*

Debet etiam secundum antiquam Romanam consuetudinem patrinus Confirmationis extra casum necessitatis esse distinctus à patrino Baptismi c. *In Catechismo citato.*

Putat tamen *Silvester V. Confirmatio* consuetudinem jam contrarium obtinere: alii sententiam secus facientem non peccare saltem mortaliter: uti nec si unus præsentet tamquam patrinus plures quam duos; aut si femina virum, vel mas feminam præsentet, etsi hoc sit minus conveniens, & contrarium utriusque præscribitur in *Pontificali.* Debet etiam patrinus esse confirmatus, can. *In Baptismo 102. de Consecr. dist. 4. & in Pontificali.* Unde non confirmatus juxta Doctores communiter illicitè hoc munus obiret; immo juxta plerisque etiam invalide: etsi reverà textus canonis (qui desumptus est ex *Concilio Moguntino* adeoque particulari tantum nec obligante universaliter, nisi quatenus est usû ab Ecclesia receptum) non contineat verba clarè irritantia. Quocirca sicut patrinum omittere est gravis materia, sic etiam esse videtur, invalide illum adhibere etsi nonnulli oppositum supponant probabile.

Obligatio confirmatum instruendi non est in jure expressa ut notat *Henriquez* & alii: quæ saltem exprimitur in *Pontificali* quoad vitanda mala, & facienda bona, & quoad Pater noster, Ave Maria, & Credo: quoniam (inquit) *ad hoc sunt obligati.* Dato autem, quod etiam in Canonibus expressa foret, tamen rarò admodum haberet locum, eò quod suscipiens hoc Sacramentum si sit adultus, præsumatur utrumque instructus, & quàmvis supponeretur esse parvulus, ad instructionem teneatur patrinus Baptismi.

Contrahitur autem cognatio spiritualis dirimens matrimonium inter susceptorem & confirmatum ejusque parentes, & non ultra, juxta *Tridentinum sup.* restringens in hoc jura antiqua. Reliqua de susceptoris Confirmationis sunt ferè explicanda conformiter, ad ea quæ diximus de susceptoris Baptismi.

Solum observandum nonnullos censere, quod Monachis non sit illicitum tenere confirmationem seu esse patrinum Confirmationis: eò quod ratio prohibitionis non habeat locum in hoc Sacramento ob non annexum onus instruendi. Communiter tamen alii contradicunt. Quàmvis jura ferè loquantur de Baptismo aut sint Conciliarum particularium: quæ equidem potius